

Republika Hrvatska
Ministarstvo socijalne politike i mladih

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI ZAJEDNIČKOG MEMORANDUMA O SOCIJALNOM
UKLJUČIVANJU REPUBLIKE HRVATSKE (JIM) U 2012. GODINI**

Zagreb, srpanj 2013.

1. UVOD	10
2. OPĆI PREGLED	11
2.1. Ocjena socijalne situacije.....	11
2.2. Cjeloviti strateški pristup	14
2.3. Strateški pristup za razdoblje 2012.-2013.	16
2.3.1. <i>Socijalne posljedice i mjere ublažavanja utjecaja gospodarske i financijske krize</i>	17
3. IZVJEŠĆE O NAČINIMA SUOČAVANJA S KLJUČNIM IZAZOVIMA I PROVEDBI PRIORITETA I MJERA U PODRUČJU SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	20
3.1. PROCJENA OSTVARENOSTI PRIORITETA U BORBI PROTIV SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI U HRVATSKOJ DEFINIRANIH U 8. POGLAVLJU JIM-A.....	20
3.1.1. <i>Povećati razinu zapošljivosti onih skupina koje su najviše pogođene dugotrajnom nezaposlenošću ili diskriminacijom</i>	20
3.1.2. <i>Proširiti obuhvat srednjeg i visokog obrazovanja te poticati i reformirati strukovno obrazovanje radi usklađivanja sa zahtjevima tržišta rada</i>	22
3.1.3. <i>Proširiti mrežu socijalnih usluga za djecu, starije osobe i osobe s invaliditetom</i>	24
3.1.4. <i>Veće napore usmjeriti na prevenciju bolesti i invaliditeta te omogućiti jednaki pristup zdravstvenim uslugama za cjelokupno stanovništvo</i>	26
3.1.5. <i>Definirati koncept socijalnog stanovanja, razviti primjereniji sustav stambenih subvencija i pomoći za kućanstva s lošom stambenom situacijom; proširiti kapacitete skloništa za beskućnike; ubrzati rješavanje stambenih problema povratnika kroz programe stambenog zbrinjavanja posebice bivših nositelja stanarskog prava</i>	28
3.1.6. <i>Sustavno raditi na smanjenju regionalnih razlika</i>	29
3.1.7. <i>Iznaći dugoročno i održivo rješenje za probleme siromaštva među starijim osobama</i>	29
3.1.8. <i>Pratiti i evaluirati provedbu Nacionalne strategije zdravstva 2006.-2011. s aspekta njenog utjecaja na ublažavanje siromaštva i socijalne isključenosti</i>	30
3.2. PROCJENA OSTVARENOSTI MJERA I PRIORITETA U BORBI PROTIV SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI U RH DEFINIRANIH U 4. I 8. POGLAVLJU JIM-A.....	31
3.2.1. <i>Pospješivanje sudjelovanja u svijetu rada</i>	31
3.2.1.1. <i>Pospješiti dostupnost stabilnog i kvalitetnog zapošljavanja, aktivna politika zapošljavanja i osposobljavanja</i>	31
3.2.1.2. <i>Promoviranje integracije i borba protiv diskriminacije osoba koje se nalaze u nepovoljnom položaju na tržištu rada</i>	32
3.3. PRISTUP SOCIJALNIM USLUGAMA I NAKNADAMA SOCIJALNE ZAŠTITE	42
3.3.1.1. <i>Mirovinski sustav</i>	42
3.3.1.2. <i>Davanja djeci i obiteljima te skrbi o djeci</i>	48
3.3.1.3. <i>Socijalna pomoć</i>	50
3.3.1.4. <i>Socijalne usluge</i>	52
3.3.1.5. <i>Zdravstvene usluge</i>	59
3.3.1.6. <i>Obrazovanje</i>	66
3.3.1.7. <i>Stanovanje</i>	74
3.3.2. <i>Sprječavanje rizika isključenosti</i>	76
3.3.2.1. <i>Uključivanje u informatičko društvo i društvo znanja</i>	76
3.3.2.2. <i>Jačanje i očuvanje obitelji</i>	77
3.3.2.3. <i>Sprječavanje prezaduženosti</i>	81
3.3.3. <i>Pomoć najranjivijim skupinama</i>	83
3.3.3.1. <i>Osobe s invaliditetom</i>	83
3.3.3.2. <i>Izbjeglice, prognanici i povratnici</i>	86
3.3.3.3. <i>Romi</i>	89
3.3.3.4. <i>Druge ranjive skupine</i>	98
3.3.4. <i>Deprivirana područja i regionalne razlike</i>	103
3.3.5. <i>Mobiliziranje svih relevantnih dionika i resursa</i>	109
4. PRILOZI	115
4.1. STATISTIČKI PRILOZI	115
4.2. PRIMJERI DOBRE PRAKSE.....	129
4.2.1. <i>Projekt: „Transformacija i deinstitucionalizacija Centra za rehabilitaciju Stančić i Centra za rehabilitaciju Zagreb“</i>	129

Popis skraćenica

ASOO	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
APK	Anketa o potrošnji kućanstava
APN	Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama
APTR	Aktivna politika tržišta rada
AZVO	Agencija za znanost i visoko obrazovanje
BDP	Bruto domaći proizvod
BNSP	Bivši nositelji stanarskog prava
CARDS	Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization (Pomoć zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju)
CSS	Centar za socijalnu skrb
DZS	Državni zavod za statistiku
EK	Europska komisija
EBOR	Europska banka za obnovu i razvoj
ESSPROS	European system of integrated social protection statistics (Europski sustav integrirane statistike o socijalnoj zaštiti)
EU	Europska unija
EU10	Nove zemlje članice koje su se priključile Europskoj uniji u svibnju 2004.: Malta, Cipar, Slovenija, Češka Republika, Slovačka, Mađarska, Poljska, Litva, Latvija i Estonija
EU15	15 "starih" zemalja članica Europske unije (prije proširenja 1. svibnja 2004.): Austrija, Njemačka, Italija, Nizozemska, Velika Britanija, Švedska, Finska, Danska, Luksemburg, Belgija, Španjolska, Grčka, Portugal, Irska i Francuska
EU25	25 zemalja članica Europske unije nakon proširenja 1. svibnja 2004. (EU15+EU10)
EU27	Sadašnja EU koju čini EU25 + Bugarska i Rumunjska, koje su se pridružile EU početkom 2007.
Eurostat	Europski ured za statistiku
FPRZOI	Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom
HANFA	Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
HUP	Hrvatska udruga poslodavaca
HZJZ	Hrvatski zavod za javno zdravstvo
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	Hrvatsko zavod za zapošljavanje
HZZO	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development (Međunarodna banka za obnovu i razvoj)
IPA	Instrument for Pre-accession Assistance (Instrument prepristupne pomoći)
JAP	Joint Assessment of the Employment Policy Priorities of the Republic of Croatia (Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja)
JIM	Joint Inclusion Memorandum (Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju)

JLPS	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
JPP	Javno-privatno partnerstvo
MF	Ministarstvo financija
MGIPU	Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja
MPr	Ministarstvo pravosuđa
MPO	Ministarstvo poduzetništva i obrta
MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
MPo	Ministarstvo poljoprivrede
MRRFEU	Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova Europske unije
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
MU	Ministarstvo uprave
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
MVEP	Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
MZOP	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
MZ	Ministarstvo zdravlja
MZOS	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
NPP	Nacionalni provedbeni plan
OCD	Organizacija civilnog društva
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj)
OMC	Open Method of Coordination (Model otvorene koordinacije)
PHARE	Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies (Poljska i Mađarska: Pomoć za restrukturiranje njihovih gospodarstava)
POS	Poticana stanogradnja
PPDS	Područje od posebne državne skrbi
RH	Republika Hrvatska
ULJPPNM	Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske
UNDP	United Nations Development Programme (Program Ujedinjenih naroda za razvoj)
UPP	Ured pučkog pravobranitelja
UPOI	Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom
URS	Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske
USZD	Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske
UZUVRH	Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske
VRH	Vlada Republike Hrvatske

SAŽETAK

Demografski, ekonomski i socijalni trendovi

Demografsku situaciju u Hrvatskoj već duže vrijeme obilježavaju trendovi brojčanog smanjivanja i starenja stanovništva (prirodni prirast je kontinuirano negativan, a blagi porast stope ukupnog fertiliteta u 2009. nije nastavljen u 2010. i 2011. godini nego je zabilježen još značajniji pad). Dok je migracijski saldo u razdoblju od 1999. do 2008. godine bio pozitivan, od 2009. do 2011. godine bio je negativan za 10 512 osoba. Tome je u najvećoj mjeri doprinijela gospodarska kriza (smanjena potražnja za radnom snagom u sektorima građevinarstva, ugostiteljstva i turizma, u kojima se tradicionalno zapošljavaju doseljeni iz inozemstva).

Hrvatska je nešto kasnije u odnosu na druge europske zemlje ušla u recesijsko razdoblje, ali je i dulje ostala u njemu. Nepovoljni gospodarski trendovi obilježavaju cijelo razdoblje od kraja 2008. godine do danas, time da su u 2010. i 2011. godini djelomično ublažene negativne posljedice krize, no u 2012. godini opet je zabilježen značajan pad BDP-a. Dok je ekonomski rast, odnosno rast BDP-a u 2009. i 2010. bio negativan (-6,9% u 2009. odnosno -2,3% u 2010. godini), u 2011. godini zabilježena je nulta stopa rasta BDP-a, što je upućivalo na mogući završetak gospodarske krize. Međutim BDP je u 2012. godini opet pao za 2,0%, što je nepovoljno utjecalo na situaciju na tržištu rada i na kretanje zarada zaposlenih. Broj zaposlenih se prema administrativnim izvorima smanjio za 1,1%, dok je ukupan broj nezaposlenih u 2012. godini porastao u prosjeku za 6,2% u odnosu na 2011. godinu. Najveći su apsolutni broj nezaposlenih osoba u prosincu 2012. godine imali Splitsko-dalmatinska županija, Grad Zagreb i Osječko-baranjska županija, dok je najmanji apsolutni broj nezaposlenih zabilježen u Ličko-senjskoj županiji. Stope nezaposlenosti su najveće u Virovitičko-podravskoj, Sisačko-moslavačkoj i Brodsko-posavskoj županiji, a niže stope nezaposlenosti bilježe Grad Zagreb, Istarska, Primorsko-goranska i Varaždinska županija. U obrazovnoj strukturi nezaposlenih osoba najbrojnije su bile osobe sa završenom srednjom školom za zanimanja u trajanju do 3 godine i školom za KV i VKV radnike. S obzirom na trajanje nezaposlenosti, krajem 2012. godine bilo je 42,1% osoba nezaposleno dulje od jedne godine, tako da je zabilježeno blago smanjenje udjela osoba koje čekaju posao duže od godinu dana (44,4% u 2011. godini) što je posljedica povećanja ukupne nezaposlenosti.

Ukupni su se izdaci socijalne zaštite u Hrvatskoj u 2011. godini (20,4% BDP-a) smanjili u odnosu na 2008. i 2009. godinu (20,8% BDP-a), a i značajno su niži nego u EU27 (29,5% BDP-a u 2009. i 29,4% BDP-a u 2010.). U razdoblju od 2001. do 2006. godine došlo je do postupnog pada ukupnih izdataka socijalne zaštite u BDP-u, prije svega, zbog visokih stopa ekonomskog rasta i smanjenja mirovinskih izdataka. Nakon toga, socijalni troškovi počinju polagano rasti prvenstveno zbog smanjenog ekonomskog rasta i pada BDP-a. Isto tako, nakon kontinuiranog pada mirovinskih troškova u razdoblju od 2001. do 2007. godine, troškovi javnog mirovinskog sustava porasli su u 2008. (9,76% BDP-a), 2009. (10,67% BDP-a), 2010. (10,60% BDP-a). U 2011. godini iznosili su 10,77% BDP-a, a u 2012. godini 10,82% BDP-a. Spomenuti rast mirovinskih troškova posljedica je smanjenja BDP-a, rasta broja umirovljenika, isplate dodataka na mirovine i povećanja nekih vrsta mirovina.

Pokazatelji nejednakosti i siromaštva od 2003. do 2009. godine dobiveni su iz podataka Ankete o potrošnji kućanstava, dok su oni za 2010. i 2011. godinu izračunati iz podataka Ankete o dohotku stanovništva (engl. SILC). Zbog metodoloških razlika ovih dvaju izvora podataka pokazatelji za 2010. i 2011. godinu nisu izravno usporedivi s pokazateljima iz prethodnih godina, ali su posve usporedivi s podacima zemalja EU-a. Dohodovne su nejednakosti do 2009. godine uglavnom stagnirale, uz blage oscilacije u nekim godinama. U

2009. godini Ginijev koeficijent (0,27) je bio manji nego u razdoblju od 2001.-2008. godine (između 0,28 i 0,29). Prema podacima za 2010. Ginijev koeficijent iznosio je 0,32, što je malo iznad prosjeka EU27 (0,31), da bi se 2011. godine zadržao na razini prosjeka EU27 od 0,31. Stopa rizika od siromaštva je počela rasti na početku ekonomske krize (18% u 2009. u odnosu na 17,4% u 2008. godini). U 2010. godini stopa rizika od siromaštva iznosila je 20,6%, da bi 2011. godine porasla na 21,1% što je znatno više od prosjeka EU27 (16,4 u 2010. te 16,9 u 2011. godini). Relativni je jaz rizika od siromaštva u 2010. godini bio 28,6%, a u 2011. godini 27,4%. Tijekom 2010. godine nisu se dogodile dublje promjene u profilu siromaštva. Još je u 2009. godini došlo je do porasta relativnog siromaštva među djecom i mladima (osim najstarije dobne skupine i djeca u dobi do 15 godina imala su stopu rizika od siromaštva iznad nacionalnog prosjeka). U 2010. godini stopa rizika od siromaštva djece dobi 0-17 bila je na razini nacionalnog prosjeka, da bi se 2011. godine ponovno našla na razini nešto većoj od nacionalnog prosjeka. Kao i prethodne godine, nešto iznad nacionalnog prosjeka stope rizika od siromaštva nalaze se stope rizika od siromaštva mladih u dobi 18-24 godine, a to je znatno izraženije kod osoba starijih od 64 godine te je njihova stopa rizika od siromaštva iznosila 27,3% 2011. godine. Tako se, u odnosu na prosjek, rizik siromaštva starijih osoba nastavio smanjivati u odnosu na prethodne dvije godine. Iznaprosječne stope rizika od siromaštva imaju samačka kućanstva, jednoroditeljske obitelji i obitelji u kojima žive dvije odrasle osobe s troje i više djece. Kao i ranijih godina, s najvećim rizikom siromaštva suočavaju se samci, posebice samačka kućanstva u kojima žive žene te starije osobe.

Od dvije regije, Kontinentalna Hrvatska (nastala spajanjem regija Sjeverozapadne i Istočne Hrvatske) ima BDP po glavi stanovnika neznatno veći od nacionalnog prosjeka (0,9% više u 2010.), ali zahvaljujući prvenstveno Gradu Zagrebu koji jedini u sklopu ove regije ima BDP po stanovniku iznad prosjeka RH (76,1% u 2009. i 85,4% u 2010.). U Jadranskoj regiji BDP po glavi stanovnika bio je manji od hrvatskog prosjeka za 1,6% 2009. godine te 1,8% 2010. godine, s tim da tri županije u sklopu ove regije (Istarska, Primorsko-goranska i Dubrovačko-neretvanska) imaju BDP po stanovniku iznad hrvatskog prosjeka. U Kontinentalnoj Hrvatskoj su četiri županije (Brodsko-posavska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska) s najnižim BDP-om po stanovniku u RH koji iznosi 53-61% hrvatskog prosjeka, pri čemu se udio njihovog BDP-a u odnosu na hrvatski prosjek još dodatno smanjio u 2009. i 2010. godini u odnosu na 2008. godinu.

Utjecaj ekonomske krize i odgovori na krizu

Usljed ekonomske krize nastojanja Vlade RH uglavnom su bila usmjerena na ublažavanje negativnih posljedica pada BDP-a te zadržavanje dosadašnje razine socijalnih prava, posebice za najranjivije skupine izvan tržišta rada (umirovljenici, djeca, trudnice). Smanjivanje porezne evazije i sive ekonomije povećava se pravednost u financiranju države uz povećanje prihoda proračuna. U cilju ograničavanja sive ekonomije, podizanja konkurentnosti gospodarstva i boljeg punjega proračuna kao i stvaranja preduvjeta za gospodarski rast Vlada je usvojila odredbe o financijskom poslovanju usmjerene na rješavanje problema nelikvidnosti u sektoru poduzeća i čišćenje tržišta od nesolventnih poduzeća. Cilj je bio zadržati postojeću razinu proračunskih izdataka za socijalne naknade te reducirati dio troškova koji narušavaju načelo socijalne pravednosti. Radi poticanja dužeg zadržavanja u svijetu rada i kasnijeg odlaska u mirovinu povećano je trajno smanjenje prijevremene starosne mirovine za osiguranike s kraćim mirovinskim stažem. Također je uvedeno povećanje starosne mirovine, pa se na taj se način stimulira dulji ostanak u svijetu rada, ostvarivanje mirovine u starijoj životnoj dobi i povećanje udjela starijih osoba među zaposlenima. Radi uvođenja primjerenijih odnosa među mirovinama i smanjivanja rashoda za mirovine, smanjene su mirovine ostvarene, odnosno, određene pod povoljnijim uvjetima.

Osnovni je izazov hrvatske socijalne politike kako pružiti materijalnu potporu osobama koje ostaju bez posla i kako potaknuti zapošljavanje. Zaposlene osobe koje ostanu bez posla, a ispunjavaju minimalne uvjete iz sustava osiguranja od nezaposlenosti, mogu ostvariti novčanu naknadu za nezaposlene. Nezaposlene osobe koje nemaju pravo na novčanu naknadu iz osiguranja mogu zatražiti socijalnu pomoć ako žive u kućanstvima s primanjima ispod propisane razine. U 2012. godini porast korisnika pomoći za uzdržavanje iznosio je 6,6% u odnosu na prethodnu godinu, što je više nego u prethodnom razdoblju (3% 2011. godine). Tijekom 2012., kao i prethodne godine, dio nezaposlenih mogao je povećati svoje prihode kroz javne radove i neke druge mjere politike tržišta rada. Broj sudionika javnih radova povećao se za više od 100% u 2011. u odnosu na 2010. godinu, a javni izdaci za ovu mjeru povećani su za 27% u odnosu na 2010. godinu. No, iako se omjer između broja sudionika u javnim radovima i broja dugotrajno nezaposlenih stalno povećava u zadnje tri godine, on je još uvijek prilično nizak (oko 4% u 2010. i oko 7% u 2011. godini).

Procjena ostvarenosti ključnih prioriteta i mjera

Na temelju Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja 2011.-2012., HZZ je tijekom 2012. godine financirao obrazovanje nezaposlenih osoba za potrebe tržišta rada. Prednost pri uključivanju u obrazovanje imale su dugotrajno nezaposlene osobe i posebne skupine nezaposlenih. Tijekom 2012. godine u obrazovne programe bile su novouključene 2 334 osobe, što je bilo 83,1% manje nego u 2011. godini kada je novouključeno 13 788 osoba. Broj je sudionika obrazovanja nezaposlenih, dakle, značajno smanjen u 2012. godini. Što se tiče individualiziranog posredovanja, savjetnici za zapošljavanje pomažu nezaposlenim osobama u izradi individualnog plana traženja posla ili profesionalnog plana. Sve novoprijavljene osobe izrađuju profesionalni plan u roku od 60 dana od ulaska u evidenciju nezaposlenih. Izvršenje plana se prati, po potrebi revidira, te ukoliko ne rezultira zapošljavanjem u roku od 6 mjeseci, nezaposlena osoba ponovo prolazi postupak savjetovanja i definiranja novog profesionalnog plana. Tijekom 2012. godine ukupno je bilo zaključeno 335 946 profesionalnih planova traženja posla s novoprijavljenim nezaposlenim osobama. HZZ je u suradnji s JLS-om tijekom 2012. godine sufinancirao javne radove za dugotrajno nezaposlene, odnosno teško zapošljive osobe. Broj osoba novouključenih u javne radove povećao se sa 10 780 u 2011. godini na 15 320 u 2012. godini, što je povećanje od 42,1%. Po prvi put je provedena i vanjska evaluacija aktivnih mjera politike zapošljavanja. Tijekom 2012. godine u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja koje provodi HZZ bilo je uključeno 1 355 osoba s invaliditetom, od čega je 360 osoba savjetovano putem radionica.

Smanjenje broja škola koje rade u tri smjene nastavilo se i u školskoj godini 2010./2011. U 2012. godini nastavljen je rad na razvoju i provedbi Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO-a) – instrumenta reforme obrazovnog sustava RH. ASOO je organizirala 6. Tjedan cjeloživotnog učenja 2012, a kampanja je provedena u svim županijama RH, kroz različite aktivnosti promidžbe učenja i obrazovanja. Tijekom trajanja kampanje održala su se 462 događanja u kojima je sudjelovalo preko 700 različitih institucija s više od 4 200 medijskih objava. Pritom se željelo dodatno motivirati građane za sudjelovanje u cjeloživotnom učenju te ih upoznati s različitim mogućnostima obrazovanja i učenja. Opći cilj bio je motivirati građane, bez obzira na dob, razinu obrazovanosti, radni status i sve druge okolnosti, na uključivanje u proces cjeloživotnog učenja. Godina 2012. proglašena je Europskom godinom aktivnog starenja i međugeneracijske solidarnosti pa je u skladu s tim tijekom Tjedna poseban naglasak bio na obrazovanju za treću životnu dob.

Donošenje Strategije socijalnog stanovanja je odgođeno zbog fiskalnih i financijskih teškoća nastalih tijekom 2010. godine. U 2012. godini je u RH bilo deset prihvatilišta za beskućnike i to u velikim gradovima poput Zagreba, Splita, Varaždina, Rijeke, Karlovca, Zadra, Osijeka i

novootvorenog u Puli (u 2011. godini bilo je 9 prihvatilišta). U pripremi je otvaranje dva nova prihvatilišta u Rijeci i Kaštelima. Osnivači prihvatilišta u Hrvatskoj su gradovi, udruge, humanitarne i vjerske organizacije.

S ciljem usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije u poglavlju „Socijalna politika i zapošljavanje“ te jačanja pravnog položaja korisnika prava, uz stvaranje većih mogućnosti za znatnije sudjelovanje očeva u brizi i odgoju djece, poticanja na posvojenje, uključujući i djece s poteškoćama u razvoju, u travnju 2013. godine donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o roditeljskim potporama. Zakon se temelji na mjerama Nacionalne obiteljske politike te Nacionalne populacijske politike. Sukladno izmjenama i dopunama Zakona, zaposleni ili samozaposleni roditelji nakon proteka roditeljskog dopusta do navršanih 6 mjeseci života djeteta, imaju pravo na roditeljski dopust u trajanju od 8 ili 30 mjeseci, ovisno o broju rođene djece i načinu njegova korištenja. Zbog usklađivanja s novim Zakonom o socijalnoj skrbi, kao temeljnim zakonom koji regulira djelatnost socijalne skrbi, donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o udomiteljstvu koji je na snazi od srpnja 2012. godine. Namjera ovoga Zakona je, između ostaloga, usklađivanje sa stvarnim stanjem udomiteljstva i potrebama korisnika kako se ne bi smanjio broj zatečenih udomitelja (npr. obrazovna razina). Radi provedbe nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine provedeno je niz aktivnosti u svrhu preventivnoga djelovanja sustava odgoja i obrazovanja na području poremećaja ponašanja djece i mladih. S tim u vezi uspostavljena je suradnja s velikim brojem državnih tijela, organizacija te institucija i ustanova na zajedničkom sprječavanju pojavnosti poremećaja u ponašanju te su održani stručni skupovi na brojne teme, poput: navika i obilježja kockanja i sportskog klađenja adolescenata u urbanim sredinama; sporta i nasilja u Europi; uloge odgojno-obrazovnih ustanova u promoviranju zdravih stilova života i spolno-odgovornog ponašanja; razmatranja o raširenosti nasilja nad djecom u obitelji i među vršnjacima te predstavljanje rezultata regionalnog istraživanja „Raširenost nasilja nad djecom u obitelji i među vršnjacima“.

U svrhu promicanja izvaninstitucijskih oblika skrbi krajem 2011. godine MSPM je sklopilo ugovore o međusobnim odnosima s pet drugih osnivača. U 2012. godini neznatno se promijenio broj korisnika s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem uključenih u programe organiziranog stanovanja uz podršku. Za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta i u 2012. godini nastavljeno je s osiguravanjem usluge osobne asistencije putem projekata udruga osoba s invaliditetom, te je u odnosu na 2011. godinu povećan broj korisnika s 551 na 631 korisnika.

U cilju poboljšanja pristupačnosti zdravstvenog sustava u tijeku je projekt reorganizacije hitne medicinske službe koja ima za cilj postizanje jednake kvalitete i dostupnosti te službe u svim dijelovima RH kroz poboljšanje učinkovitosti i ishoda cjelokupnog sustava, povećanje usklađenosti među županijama, povećanje učinkovitosti i brzine reakcije izvanbolničke hitne medicinske pomoći i poboljšanje učinkovitosti hitnih prijema u ciljanim bolnicama. U cilju povećanja učinkovitosti rada izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite uveden je novi kombinirani način ugovaranja, koji se razlikuje od plaćanja putem glavarine. Financiranje samo putem glavarine destimulativno djeluje na opseg rada liječnika, jer je jedini kriterij broj opredjeljenih osoba. Nastavlja se s provedbom akcijskog plana smanjenja listi čekanja u bolnicama s ciljem sustavnog rješavanja dugotrajnih listi čekanja za pojedine zdravstvene usluge kako bi se iste mogle realizirati u medicinski prihvatljivim vremenskim okvirima. Aktivnosti na smanjenju listi čekanja usmjerene su osiguravanju ravnomjernijeg korištenja zdravstvenih usluga, podjednako dostupnosti svih zdravstvenih usluga za sve korisnike zdravstvene zaštite i transparentnijem vođenju listi čekanja u bolničkim zdravstvenim ustanovama u RH.

Poboljšana je položaj Roma u različitim područjima. Tako se za djecu pripadnike romske nacionalne manjine osigurava uključivanje u programe predškolskog odgoja i obrazovanja kako bi se premostio jaz između socioekonomske situacije u kojoj djeca pripadnici romske nacionalne manjine žive i mogućnosti za njihovu uspješnu integraciju tijekom obveznog osnovnog obrazovanja. U proteklih sedam godina povećan je obuhvat djece pripadnika romske nacionalne manjine osnovnim obrazovanjem. U većini škola zaposleni su romski pomagači. U sustav srednjoškolskog obrazovanja uključuje se sve veći broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine, a bilježi se i porast broja studenata pripadnika romske nacionalne manjine.

Kako bi se pomoglo smanjivanju regionalnih razlika MRRFEU je nastavilo u 2012. godini provoditi dodjelu bespovratnih sredstava za izgradnju poslovne infrastrukture korisnicima iz 10 županija u RH koje imaju najveći obuhvat područja posebne državne skrbi. Ujedno je nastavljena i provedba projekta tehničke pomoći u okviru kojeg je korisnicima bespovratnih sredstava pružana pomoć u provedbi, osobito u području nabave. Izrađena je Studija „Ocjena sustava strateškog planiranja i mogućnosti financiranja razvoja županija i lokalnih jedinica u kontekstu provođenja politike regionalnoga razvoja“. Cilj je Studije ocjenjivanje uspostavljenog sustava strateškog planiranja te istraživanje mogućnosti financiranja razvoja županijskih i lokalnih jedinica u kontekstu provođenja politike regionalnoga razvoja RH. U okviru ove Studije izrađene su i Upute za izradu i sadržaj izvještaja županija o provedbi županijskih razvojnih strategija.

S ciljem promicanja ravnopravnosti žena i muškaraca poticanjem bolje implementacije nacionalnog zakonodavstva o suzbijanju diskriminacije te kroz promicanje ravnopravnosti iznad zakonskih okvira nastojalo se osvijestiti i informirati poslodavce, ali i javnost o mogućnostima u borbi s diskriminacijom.

Značajni su naponi napravljeni na planu unaprjeđenja manjinskih prava i razvoja anti-diskriminacijskih mjera. U sklopu projekta „Uspostava cjelovitog sustava za zaštitu od diskriminacije“ organizirane su edukacije za predstavnike regionalnih vlasti (županije) o provedbi Zakona o suzbijanju diskriminacije u sklopu kojih je poseban naglasak stavljen na pitanje zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina. Prema evidenciji Ministarstva uprave, krajem 2012. godine u tijelima državne uprave, stručnim službama i uredima VRH-a zaposleno je ukupno 51 864 službenika i namještenika, od čega 1 752 ili 3,38% pripadnika nacionalnih manjina, dok je krajem 2011. godine bilo zaposleno ukupno 52 165 službenika i namještenika, od čega 1 783 ili 3,42% pripadnika nacionalnih manjina.

U procesima provedbe i praćenja mjera JIM-a sudjeluju svi zainteresirani dionici: ministarstva, socijalni partneri, lokalne vlasti, OCD, akademske institucije itd., a kroz županijske JIM koordinate nastavljen je komunikacija sa županijama, kako bi se s ovim jedinicama područne samouprave uspostavila uspješnija suradnja.

1. UVOD

Nakon potpisivanja Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM-a) 5. ožujka 2007. godine, pripremljeno je više nacionalnih provedbenih planova, izvješća o provedbi JIM-a te je do sada održano šest konferencija na kojima je analiziran napredak u ostvarenju ciljeva u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Prilikom provedbe prioriteta i mjera potrebno je mjere kontinuirano prilagođavati novim okolnostima i izazovima. Tijekom 2012. godine ostvarene su sljedeće aktivnosti. MSPM i MRMS u suradnji s predstavnicima EK (Općom upravom za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje) organizirali su 22. i 23. svibnja 2012. godine zajedničku završnu konferenciju o provedbi mjera Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM) i Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP). Cilj Konferencije bio je utvrditi napredak u provedbi JIM-a i JAP-a, odrediti doprinos Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) te procijeniti napretke i daljnje izazove za 2012. i 2013. godinu. U zaključcima konferencije istaknuto je da iako je ovo bila prilika raspraviti o procesima koji završavaju, oni se ujedno i nastavljaju sukladno strategiji Europa 2020 te u vidu pristupanja RH EU-u. Cjelokupan JIM i JAP proces koji se odvijao u proteklih pet godina te učinci koji su proizašli iz njega predstavljaju vlasništvo svih relevantnih dionika uključenih u proces, no, naglašeno je kako je i nadalje potreban napredak u pojedinim područjima pri čemu će Europska komisija nastaviti suradnju s RH i po pristupanju u EU.

Osim toga, u 2012. godini pripremljeno je peto Izvješće o provedbi JIM-a i NPPSU-a za 2011. godinu, koje je Vlada HR usvojila na svojoj sjednici 11. listopada 2012. godine. EK je dostavila evaluacijsko izvješće o provedbi mjera za razdoblje od siječnja do prosinca 2011. godine. U tom je evaluacijskom izvješću konstatiran napredak u provedbi JIM-a te su istaknuti daljnji izazovi na koje je potrebno obratiti veću pozornost, kao što su: učinkovita koordinacija, planiranje, praćenje i ocjenjivanje poduzetih mjera, smanjivanje regionalnih nejednakosti, deinstitucionalizacija, zaštita različitih ranjivih skupina te njihovo uključivanje na tržište rada, investiranje u ljudski kapital te smanjenje diskriminacije po svim osnovama. Imajući na umu evaluacijsko izvješće i preporuke, pristupilo se pripremi Izvješća o provedbi Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske u 2012. godini. Struktura ovog Izvješća usuglašena je sa zahtjevima i smjernicama EK-a. Ujedno, Izvješće je pripremljeno u skladu s mnogim strateškim dokumentima Europske komisije, pogotovo njezinom Komunikacijom Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija pod nazivom „Europska platforma protiv siromaštva i socijalne isključenosti: Europski okvir za socijalnu i teritorijalnu koheziju”. Izvješće se sastoji od dva glavna dijela te statističkih i ostalih priloga. Prvi dio izvješća sadrži pregled socijalne, ekonomske i demografske situacije, cjeloviti strateški pristup u bavljenju izazovima siromaštva i socijalne isključenosti tijekom 2012. godine te okvir strateškog pristupa u razdoblju od 2011. do 2012. godine. Drugi dio sadrži podatke i informacije o provedbi prioriteta i mjera prihvaćenih u JIM-u i Nacionalnom provedbenom planu 2011.-2012. Kao i u prethodnom izvješću, posebna je pozornost posvećena socijalnim posljedicama gospodarske i financijske krize, kao i mjerama poduzetim u svrhu njezina ublažavanja.

2. OPĆI PREGLED

2.1. Ocjena socijalne situacije

U prvom kvartalu 2011. godine proveden je redoviti popis stanovništva koji je bio usklađen s uredbama i propisima EU-a o popisima stanovništva. Za sada su dostupni samo podaci koji se odnose na broj stanovnika po spolu, starosti, državljanstvu, narodnosti, vjeri i materinskom jeziku, a preostali će se podaci nastaviti objavljivati tijekom 2013. godine. Prema prvim rezultatima popisa stanovništva u Hrvatskoj je 2011. godine bilo ukupno 4 284 889 stanovnika.¹ Iako se podaci o broju stanovnika prikupljeni Popisom 2011 ne mogu neposredno uspoređivati s podacima ranijih popisa stanovništva jer je definicija ukupnog stanovništva izmijenjena, u Hrvatskoj su već duže vrijeme prisutni trendovi brojčanog smanjivanja i starenja stanovništva. Prema procjenama, broj stanovnika u 2010. smanjio se za oko 11 000 u odnosu na 2009. godinu. Evidentne su promjene u dobnom sastavu stanovništva: smanjuje se udio mlađeg, a raste udio starijeg stanovništva što je vidljivo iz različitih pokazatelja starenja stanovništva. U 2011. godini stanovništvo RH prosječno je bilo staro 41,7 godina (muškarci 39,9 godina, a žene 43,4 godina). Indeks starenja iznosio je 115,0% (90,7% 2001. godine), a koeficijent starosti 24,1% (21,6% 2001. godine). Sukladno popisu stanovništva 2011. godine udio je osoba starih 65 i više godina iznosio 17,7%, (15,6% 2001. godine), a raste i udio osoba visoke životne dobi. Ovim je popisom broj stanovnika starih 65 i više godina prvi puta premašio broj mladih od 0 do 14 godina, čiji je udio iznosio 15,2%. Prirodni prirast je duže vrijeme negativan. Tijekom 2008. i 2009. situacija se blago poboljšala (prirodni prirast na 1000 stanovnika za 2008. godinu iznosio je -1,9, a za 2009. godinu -1,8), da bi se u 2010. godini negativni prirodni prirast povećao na -2,0, a isti se trend nastavio i u 2011. godini (-2,3). Stopa totalnog fertiliteta je u 2009. blago porasla (1,50), da bi se u 2010. ponovno vratila na razinu iz 2008. (1,46), a negativan se trend nastavio i u 2011. godini kada je stopa totalnog fertiliteta iznosila 1,41. Očekivano trajanje života za žene u 2011. iznosilo je 79,9 godina, a za muškarce 73,8 godina. U razdoblju 2008.-2011. godine postupno se smanjila razlika u očekivanom trajanju života između muškaraca i žena (spomenuta razlika iznosila je 7,2 u 2008. godini, te 6,1 u 2011. godini).

Migracijski saldo je kontinuirano bio pozitivan do 2008. godine, dok je od 2009. godine negativan. Tijekom 2011. godine broj odseljenih bio je za 4 165 veći od broja doseljenih (u 2009. godini migracijski saldo je iznosio -1 472). Broj je odseljenih u 2011. godini porastao u odnosu na 2010. godinu i to za 2 839 odseljenih osoba (rast od 28,8%). Rastao je i broj doseljenih osoba u 2011. godini što je djelomice ublažilo negativni migracijski saldo. Naime, broj se doseljenih osoba povećao za 71,2% u odnosu na 2010. godinu. Kada je u pitanju državljanstvo doseljenih u 2011. godini, među njima je najviše hrvatskih državljana (55,3%), a slijede državljani Bosne i Hercegovine (14,3%). Od ukupnog broja doseljenih osoba u RH, 43% osoba doselilo se iz Bosne i Hercegovine.

U 2011. godini zabilježeno je 1 077 umrlih osoba manje nego prethodne godine te tako nakon četiri godine RH bilježi nešto veću opću stopu mortaliteta od 11,9 u 2011. godini (ona je iznosila 11,8 u razdoblju od 2007. do 2010 godine). U 2011. godini zabilježeno je smanjenje ukupnog broja umrlih, kako u dobi iznad 65 godina tako i u dobi 0-64 godina. Među umrlima bilo je nešto više žena, s time da žene više umiru nakon 64. godine, a muškaraca je više među

¹ Pojmovi koji se koriste u ovom tekstu, a koji imaju rodni značaj, bez obzira na to koriste li se u muškom ili ženskom rodu, obuhvaćaju na jednak način muški i ženski rod.

umrlima u dobi od 0-64 godine. Stopa dojenačke smrtnosti blago je porasla s 4,4 u 2010. godini na 4,7 u 2011. godini. Spomenuta je stopa još uvijek veća od stope dojenačke smrtnosti u EU15 (3,4 u 2011.) te EU27 (3,6). Rana neonatalna smrtnost se smanjila s 3,19 u 2009. na 2,58 u 2010. te 2,4 u 2011. godine, ali je i dalje viša nego u zemljama EU27, gdje je iznosila 2,01 u 2009. Poredak vodećih uzroka smrti prema skupinama bolesti nije se promijenio u odnosu na 2010. godinu: prvi uzročnik smrtnosti su cirkulacijske bolesti, a na drugom mjestu su novotvorine (ove dvije skupine bolesti odgovorne su za tri četvrtine svih smrtnih slučajeva). Ostali uzročnici smrtnosti odnose se na ozljede i otrovanja, bolesti probavnog sustava, bolesti dišnog sustava i druge manje zastupljene bolesti. Stopa samoubojstava u 2011. godini (16,40) nešto je manja nego u 2010. godini (17,59).

Nakon kontinuiranog opadanja udjela mirovinskih troškova u BDP-u u razdoblju od 2001. do 2007. godine, troškovi javnog mirovinskog sustava ponovo rastu tijekom 2008. (9,76% BDP-a), 2009. (10,67% BDP-a) i 2010. godine (10,60% BDP-a). U 2011. godini iznosili su 10,77% BDP-a, a u 2012. godini 10,82% BDP-a. Rast troškova mirovinskog sustava posljedica je značajnog pada BDP-a, rasta broja umirovljenika, isplate dodatka na mirovine ostvarene od 1. siječnja 1999. godine prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, te primjene Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, prema kojem su od 1. siječnja 2008. godine povećane prijevremene starosne mirovine, najniže mirovine i invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad zaposlenih korisnika. Omjer između broja osiguranika i broja umirovljenika nakon što je blago rastao u razdoblju od 2002. do 2008. godine (kada je iznosio 1,40), ponovno se pogoršao tijekom 2009. (1,36), 2010. (1,23), 2011. (1,21) te posebice 2012. godine (1,18). Udio prosječne mirovine u prosječnoj plaći posljednjih godina nije se značajnije mijenjao – iznosio je oko 40% (39,71% u 2010.) dok je udio prosječne starosne mirovine za puni radni vijek iznosio 60% u 2009. godini (63% u 2008.). Međutim, s obzirom da se zbog gospodarske krize mirovine nisu usklađivale tijekom 2010. i 2011. godine, udio se prosječne mirovine u prosječnoj plaći u 2012. godini smanjio na 38,45%, odnosno 42,34% bez korisnika mirovina ostvarenih prema međunarodnim ugovorima o socijalnom osiguranju koji uz mirovinu ostvarenu u RH primaju i mirovinu od inozemnog nositelja osiguranja. Prosječna starosna mirovina ostvarena na temelju 40 i više godina mirovinskog staža iznosila je 57,56% prosječne plaće, odnosno 69,72% bez korisnika mirovina ostvarenih prema međunarodnim ugovorima o socijalnom osiguranju. Od 1. siječnja 2012. godine opet je uspostavljeno redovito usklađivanje mirovina prema rastu plaća i indeksu potrošačkih cijena u omjeru 50:50.

Pokazatelji nejednakosti i siromaštva od 2003. do 2009. godine dobiveni su iz podataka Ankete o potrošnji kućanstava, dok su oni za 2010. i 2011. godinu izračunati iz podataka Ankete o dohotku stanovništva (engl. SILC). Zbog metodoloških razlika ovih dvaju izvora podataka pokazatelji za 2010. i 2011. godinu nisu izravno usporedivi s pokazateljima iz prethodnih godina, ali su posve usporedivi s podacima zemalja EU. Dohodovne su nejednakosti do 2009. godine uglavnom stagnirale, uz blage oscilacije u nekim godinama. U 2009. godini Ginijev koeficijent (0,27) je bio manji nego u razdoblju od 2001.-2008. godine (između 0,28 i 0,29). Prema podacima za 2010. Ginijev koeficijent iznosio je 0,32, što je malo iznad prosjeka EU27 (0,31), da bi se 2011. godine zadržao na razini prosjeka EU27 od 0,31. Viši Ginijev koeficijent od Hrvatske imale su Litva, Latvija, Estonija, Bugarska, Rumunjska, Italija, Portugal, Grčka, Španjolska i Velika Britanija. Kvintilni omjer (S80/S20) u 2010. godini iznosio je 5,5, a u 2011. godini 5,4. Stopa rizika od siromaštva je počela rasti na početku ekonomske krize (18% u 2009. u odnosu na 17,4% u 2008. godini). U 2010. godini stopa rizika od siromaštva iznosila je 20,6%, da bi 2011. godine porasla na 21,1% što je znatno više od prosjeka EU27 (16,4 u 2010. te 16,9 u 2011. godini; višu stopu rizika od siromaštva od Hrvatske imale su samo Bugarska i Rumunjska, dok su približno istu stopu

rizika od siromaštva kao i Hrvatska imale Grčka i Španjolska). Relativni je jaz rizika od siromaštva u 2010. godini bio 28,6%, a u 2011. godini 27,4%. Tijekom 2010. nisu se dogodile dublje promjene u profilu siromaštva. Još je u 2009. godini došlo je do porasta relativnog siromaštva među djecom i mladima (osim najstarije dobne skupine i djeca u dobi do 15 godina imala su stopu rizika od siromaštva iznad nacionalnog prosjeka). U 2010. godini stopa rizika od siromaštva djece dobi 0-17 (20,5%) na razini je nacionalnog prosjeka, da bi se 2011. godine ponovno našla na razini nešto većoj od nacionalnog prosjeka (21,5). Kao i prethodne godine, nešto iznad nacionalnog prosjeka stope rizika od siromaštva nalazi se stope rizika od siromaštva mladih u dobi 18-24 godine (21,8%), a to je znatno izraženije kod osoba starijih od 64 godine te je njihova stopa rizika od siromaštva iznosila 27,3% 2011. godine (28,1% 2010. godine). Tako se, u odnosu na prosjek, rizik siromaštva starijih osoba nastavio smanjivati u odnosu na prethodne dvije godine. U razdoblju od 2006. do 2009. godine povećavala se razlika u stopama rizika od siromaštva između muškaraca i žena. Ta je razlika u 2010. godini iznosila 1,6 postotnih bodova, da bi 2011. godine porasla na 2,1 postotnih bodova, no to je još uvijek nešto manje nego u 2009. godini kada je iznosila 3,8 postotnih bodova. Najveća razlika između stopa rizika od siromaštva muškaraca i žena je u najstarijoj dobnoj skupini (65+). Ta je razlika stalno rasla od 2006. godine (4,4 postotnih bodova) do 2009. (12,8 postotnih bodova). U 2010. godini starije žene su imale za 8 postotnih bodova veću stopu rizika od siromaštva nego stariji muškarci, a 2011. godine za 9,8 postotnih bodova.

Prema podacima za 2011. godinu, iznaprosječne stope rizika od siromaštva imaju samačka kućanstva, jednoroditeljske obitelji i obitelji u kojima žive dvije odrasle osobe s troje i više djece. Kao i ranijih godina, s najvećim rizikom siromaštva suočavaju se samci (njihova je stopa rizika od siromaštva 44%), posebice samačka kućanstva u kojima žive žene (njihova je stopa siromaštva viša za 9,2 postotnih bodova veća) te starije osobe (u ovim kućanstvima u riziku od siromaštva živi gotovo svaka druga osoba). Samohrani roditelji koji žive s jednim ili više uzdržavane djece imaju stopu rizika od siromaštva koja je za 21,6 postotnih bodova viša od nacionalnog prosjeka te je važno istaknuti kako je ona 2011. godine dosegla 42,7% te je znatno porasla u odnosu na 2010. godinu kada je iznosila 34,6%. S druge se strane smanjio rizik od siromaštva za kućanstva u kojima žive dvije odrasle osobe i troje ili više djece te je 2011. godine iznosio 25% (33,1% u 2010. godini). Stope rizika od siromaštva kućanstava u kojima žive dvije odrasle osobe s jednim ili dvoje djece te drugih kućanstava u kojima žive uzdržavana djeca uglavnom su ispod ili na granici nacionalnog prosjeka. Treba istaknuti izuzetno visoku stopu rizika od siromaštva nezaposlenih (42,5%), a posebice nezaposlenih muškaraca (46,2%).

Od početka 2009. godine dolazi do rasta broja korisnika pomoći za uzdržavanje i taj se rast nastavio i tijekom 2012. godine. U odnosu na 2011. godinu bilo je 6,6% korisnika više (46 189 u 2011. i 49 254 u 2012. godini). Zaustavljen je trend povećanja korisnika jednokratnih pomoći uglavnom zbog smanjenja financijskih sredstava, ali je povećanje broja korisnika vidljivo u dijelu potpore za školske udžbenike te potpore za redovito studiranje. U 2012. godini povećao se broj korisnika osobne invalidnine te naknade do zaposlenja. Udio nezaposlenih radnosposobnih osoba među korisnicima pomoći za uzdržavanje u 2012. godini iznosio je 44,45%. Pomoć za uzdržavanje primalo je 2,6% građana Hrvatske. U 2012. godini regionalna distribucija korisnika je nešto izmijenjena u odnosu na prošlu godinu. U svim se županijama udio korisnika pomoći za uzdržavanje povećao dok je u Istarskoj županiji ostao na prošlogodišnjoj razini. I nadalje je Šibensko – kninska županija uvjerljivo s najvećim udjelom korisnika pomoći za uzdržavanje u broju stanovnika, koji je u 2012. godini iznosio 8,0%. Osječko – baranjska i Međimurska županija zamijenile su mjesta u 2012. godini: Osječko – baranjska županija je s 5,1% druga po udjelu korisnika pomoći za uzdržavanje dok je Međimurska županija s 5,0% na trećem mjestu. Sisačko – moslavačka županija s 5,0% i

Virovitičko – podravska s 4,9% zauzele su mjesto ispred Karlovačke županije koja ima udjel korisnika pomoći za uzdržavanje od 4,8%.

Lokalne su vlasti također intervenirale kako bi ublažile socijalnu situaciju na svojem području. Županije te gradovi i općine pružaju pomoć različitim kategorijama građana, prije svega djeci predškolske i školske dobi, umirovljenicima, osobama s invaliditetom, beskućnicima i samcima te drugim socijalno ugroženim skupinama. JLPS su u 2012. godini ukupno potrošile na različite programe i mjere borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti gotovo 3 milijarde kuna. Najveći dio sredstava troši se za materijalne pomoći za predškolsku i školsku djecu, subvencioniranje troškova prijevoza, pomoći umirovljenicima te za ostale različite materijalne i nematerijalne pomoći siromašnijim građanima.

Regionalne nejednakosti su evidentne na razini statističkih regija (Kontinentalna i Jadranska Hrvatska), županija i JLS. Ove se regionalne jedinice razlikuju prema različitim pokazateljima, kao što su: BDP po glavi stanovnika, stope nezaposlenosti, demografska i obrazovna struktura stanovništva i slično. Od dvije regije, Kontinentalna Hrvatska (nastala spajanjem regija Sjeverozapadne i Istočne Hrvatske) ima BDP po glavi stanovnika neznatno veći od nacionalnog prosjeka (0,9% više u 2010. godini), ali zahvaljujući prvenstveno Gradu Zagrebu koji jedini u sklopu ove regije ima BDP po stanovniku iznad prosjeka RH (76,1% u 2009. i 85,4% u 2010. godini). U Jadranskoj regiji BDP po glavi stanovnika bio je manji od hrvatskog prosjeka za 1,6% 2009. godine te 1,8% 2010. godine, s tim da tri županije u sklopu ove regije (Istarska, Primorsko-goranska i Dubrovačko-neretvanska) imaju BDP po stanovniku iznad hrvatskog prosjeka. U Kontinentalnoj Hrvatskoj su četiri županije (Brodsko-posavska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska) s najnižim BDP-om po stanovniku u RH koji iznosi 53-61% hrvatskog prosjeka, pri čemu se udio njihovog BDP-a u odnosu na hrvatski prosjek još dodatno smanjio u 2009. i 2010. godini u odnosu na 2008. godinu.

Napomena zbog usporedbe ovog dokumenta s ranijim izvještajima:

Krajem 2011. godine došlo je do organizacijskih i ustrojstvenih izmjena ministarstava. Hrvatski sabor je na sjednici 22. prosinca 2011. godine donio Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave (NN 150/11, 22/12).

Radi uvida u organizacijske promjene iskazujemo reorganizacije nositelja mjera JIM-a: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi prestali su s radom, a poslove su preuzeli Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo branitelja i Ministarstvo zdravlja. Uprava za obitelj iz sastava ranijeg Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kao i Uprava za socijalnu skrb Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi nastavile su s radom u novom organizacijskom sastavu Ministarstva socijalne politike i mladih. Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva prestalo je s radom, a poslove su preuzeli Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, te Ministarstvo poduzetništva i obrta. Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva prestalo je s radom te je poslove vezano uz provedbu JIM-a preuzelo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU koje uključuje i Upravu za otočni i priobalni razvoj prijašnjeg Ministarstva mora, prometa i infrastrukture. Nadalje, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva prestalo je s radom, a poslove vezano uz provedbu mjera JIM-a preuzelo je Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja.

2.2. Cjeloviti strateški pristup

Godinu 2013., kao i prethodne tri, obilježila je ekonomska i financijska kriza, koja je snažno utjecala na strateški pristup u području socijalne zaštite i socijalnog uključivanja. Vanjsko je

okruženje negativno utjecalo na RH kroz više transmisivskih kanala: 1) *trgovinski* - došlo je do pada potražnje za hrvatskim izvozom (u odnosu na onaj koji bi postojao da je eurozona rasla po „normalnim stopama“); 2) *kapitalski* - od početka krize bitno su smanjena i strana ulaganja i posudbe izvana (gospodarski rast u prošlom desetljeću u značajnoj mjeri temeljio se na vanjskom zaduživanju odnosno izravnim stranim ulaganjima koja su sada izostala); 3) transmisija putem *zaraze* - zbog promjene percepcije rizičnosti cijele regije znatno su porasle premije rizika na ulaganja i posuđivanja u RH (za oko 300 baznih bodova tijekom 2011. godine), iako se službena ocjena kreditnog rejtinga dugo vremena nije promijenila. To ima za posljedicu znatno skuplje refinanciranje ukupnog vanjskog duga, koji premašuje 100 posto BDP-a. Stoga ne čudi da u takvim uvjetima nije bilo gospodarskoga rasta, niti je postojalo povoljno okruženje za poslovanje gospodarskih subjekata. Istodobno se u velikoj mjeri iscrpilo i stanovništvo i gospodarstvo, a rast nezaposlenosti te posebno neizvjesnost u vezi budućih dohodaka uvjetovali su da stanovništvo više štedi i manje se zadužuje. Ipak, u 2012. godini zadržana je makroekonomska stabilnost, a ona znači prilično nisku inflaciju (istina višu nego prijašnjih godina) i stabilan tečaj kune prema euru. Pristup zajedničkom tržištu EU-a otvara mogućnosti snažnijeg rasta za konkurentne poduzetnike, dok ostalima pojačava pritisak za izlazak s tržišta. Primici kućanstava umanjeni su povećanjem poreza na potrošnju i administrativno upravljanih cijena usluga javnog sektora, kao i smanjenjem zaposlenosti.

U travnju 2011. godine usvojena je od strane VRH-a Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.-2016. Strategija sadrži prioritete razvoja sustava socijalne skrbi, kao i mjere koje se planiraju provesti kako bi se ostvarili ciljevi Strategije. Prioritetni ciljevi razvoja su: povećanje učinkovitosti sustava socijalne pomoći, decentralizacija socijalne skrbi, povećanje dostupnosti i pristupa socijalnih usluga (deinstitucionalizacija i prevencija institucionalizacije), informatizacija socijalne skrbi, unaprjeđenje suradnje s OCD, osnaživanje lokalnih zajednica u procesu socijalnog planiranja usluga, izgradnja standarda za praćenje i vrednovanje pružanja socijalnih usluga, unaprjeđenje suradnje između različitih razina i tijela vlasti. U ožujku 2012. godine donesen je Zakon o socijalnoj skrbi (NN 33/12) čiji je cilj uspostavljanje djelotvornog sustava koji će, do uvođenja decentralizacije, uključujući i fiskalnu decentralizaciju, biti na najbolji mogući način primjenjiv, pravičan i dostupan korisniku, uz individualizaciju potreba korisnika. Tijekom kratke primjene Zakona iz 2011. godine uočeni su problemi, a odnose se prvenstveno na organizaciju rada Zavoda za socijalnu skrb i podružnica. Naime, Zakonom iz 2011. godine osnovani su Zavodi za socijalnu skrb na razini županija što je dovelo do centralizacije sustava, iako je planiranim ciljevima reforme sustava socijalne skrbi trebalo ići ka postupnoj decentralizaciji sustava. U njegovoj provedbi bila su potrebna i dodatna financijska sredstva zbog provođenja statusnih promjena i povezivanja novoga ustroja s MSPM-om. Takav ustroj je u suprotnosti s načelom dostupnosti informacija i usluga korisniku, a također je u suprotnosti s dugoročnim ciljevima RH zacrtanim u strateškim dokumentima, koji su usmjereni na postupnu decentralizaciju javnih službi i financijskih sredstava.

VRH je u kolovozu 2012. godine donijela dokument pod nazivom „Identifikacija i praćenje ključnih strukturnih mjera u RH“. Dokument daje pregled glavnih reformskih aktivnosti koje su usmjerene na fiskalnu konsolidaciju za ekonomski oporavak i rast. Cilj je politikama prihodne i rashodovne strane potaknuti konkurentnost domaćeg gospodarstva, promijeniti strukturu javne potrošnje s pomakom ka produktivnijim investicijama te svođenje fiskalne politike u realne okvire. Uz fiskalnu konsolidaciju za ekonomski oporavak i rast nužno je i ubrzavanje i intenziviranje strukturnih reformi koje su planirane u širokom spektru područja: provodit će se aktivne mjere za poticanje novog zapošljavanja te horizontalne mjere industrijske politike; jačati poslovno okruženje kroz razvoj institucija za potporu poduzetništvu; daljnji razvoj pravosudnog sustava; financiranje propulzivnih sektora kroz

poticanje privatnih ulagača, fondove EU, međunarodne financijske institucije te javno-privatno partnerstvo; jačanja konkurentnosti i inovativnosti kroz reformu sustava državnih potpora, restrukturiranja javnih poduzeća i poduzeća u većinskom državnom vlasništvu, reformu institucija i programa za poticanje konkurentnosti i inovativnosti te jačanja institucionalnog okvira za konkurentnost; poticati obrazovanje, cjeloživotno učenje, istraživanje i razvoj te jačanje veza obrazovnog, istraživačkog i poduzetničkog sektora; planiraju se reforme zdravstvenog sustava, sustava socijalne pomoći u smislu boljeg ciljanja najpotrebitijih socijalnih skupina te daljnje reforme unutar mirovinskoga sustava. V RH je odlučna u svome opredjeljenju na ostvarenje zadanih ciljeva i redovito će se pratiti njihova realizacija.

2.3. Strateški pristup za razdoblje 2012.-2013.

Strateški pristup za razdoblje 2012.-2013. temelji se na Programu Vlade Republike Hrvatske za mandat 2011.-2015. i drugim nacionalnim dokumentima, kao i na ključnim strateškim dokumentima EU-a, kao što su Europa 2020 i Europska platforma za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Sa stajališta politike socijalnog uključivanja ključni je cilj Vladinih programa ostvariti gospodarski rast koji će rezultirati povoljnijim trendovima na tržištu rada i poboljšanjem životnog standarda građana. Osim toga, u situaciji ekonomske recesije bitno je racionalizirati državnu potrošnju, povećati učinkovitost javnih službi i zaštititi najranjivije socijalne skupine (stvoriti pravednije društvo).

U takvim uvjetima nastojanja VRH-a uglavnom su bila usmjerena na ublažavanje negativnih posljedica pada BDP-a te zadržavanje dosadašnje razine socijalnih prava, posebice za najranjivije skupine izvan tržišta rada (umirovljenici, djeca, trudnice). Smanjivanje porezne evazije i sive ekonomije povećava pravednost u financiranju države uz povećanje prihoda proračuna. U cilju ograničavanja sive ekonomije, podizanja konkurentnosti gospodarstva i boljeg punjega proračuna kao i stvaranja preduvjeta za gospodarski rast, VRH je usvojila odredbe o financijskom poslovanju usmjerene na rješavanje problema nelikvidnosti u sektoru poduzeća i čišćenje tržišta od nesolventnih poduzeća. Primjena je počela u listopadu 2012. godine i do pristupa EU-u namjera je smanjenje broja poduzeća koja ne mogu ispunjavati financijske obveze. Time će se ublažiti stres gospodarstva kod pristupa i omogućiti snažnije iskorištavanje pozitivnih utjecaja ulaska na zajedničko tržište. Očekivanu stabilizaciju javnih financija trebalo bi pratiti oživljavanje investicija privatnog sektora. Petogodišnje razdoblje recesije gospodarstva umanjilo je investicijske aktivnosti, što se odrazilo i na smanjenje dugova prema inozemstvu. Nakon uključivanja u zajedničko tržište može se očekivati postupno povećanje investicija u kapital.

Zakonom o minimalnoj plaći (NN 67/2008) uređen je iznos minimalne plaće za sve radnike koji rade u RH, a njezin porast veže se uz realan rast BDP-a iz prethodne godine prema objavi DZS-a, na način da se udio minimalne plaće u prosječnoj bruto plaći kod pravnih osoba u RH ostvarenoj u prethodnoj godini uveća za postotak realnog rasta BDP-a u prethodnoj godini. U početku primjene toga Zakona navedeni parametri bili su pozitivni pa je slijedom toga rastao i iznos minimalne plaće. No, nakon višegodišnjeg uzastopnog gospodarskog rasta, jak utjecaj globalne gospodarske i financijske krize tijekom protekle tri godine preokrenuo je trend makroekonomskih kretanja. Kao posljedica gospodarske i financijske krize pokazatelji koji utječu na iznos minimalne plaće zadnjih godina nisu pozitivni, zbog čega se iznos minimalne plaće nije povećavao, nego se zadržao na dostignutoj razini, dok je njezin udio u prosječnoj plaći, zbog rasta prosječne plaće, istodobno padao. VRH je sa socijalnim partnerima već u svibnju 2012. godine započela razgovore o promjeni načina utvrđivanja minimalne plaće s ciljem da se tijekom zadnjeg tromjesečja 2012. godine sa socijalnim partnerima postigne što prihvatljiviji model utvrđivanja minimalne plaće. U ožujku 2013. godine donesen je Zakon o

minimalnoj plaći (NN 39/2013) sukladno kojem se osnovica za izračun minimalne plaće utvrđuje kao iznos umnoška mjesečnog praga rizika od siromaštva za jednočlano kućanstvo te koeficijenta broja članova prosječnog kućanstva u RH podijeljen s omjerom ukupnog broja stanovnika te broja aktivnog stanovništva u RH, korigiran za prosječnu promjenu indeksa potrošačkih cijena dobara.

U cjelini, cilj je bio zadržati postojeću razinu proračunskih izdataka za socijalne naknade te reducirati dio troškova koji narušavaju načelo socijalne pravednosti. Mirovine se sukladno članku 86. Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 102/98, 127/2000, 59/2001, 109/2001, 147/2002, 117/2003, 30/2004, 177/2004, 92/2005, 43/2007 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), usklađuju svake kalendarske godine od 1. siječnja i od 1. srpnja prema novoj aktualnoj vrijednosti mirovine. Odredba članka 81. Zakona o mirovinskom osiguranju propisuje da se za svako polugodište aktualna vrijednost mirovine usklađuje po stopi koja se dobije kao polovica zbroja promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u prethodnom polugodištu i stope promjene prosječne bruto plaće svih zaposlenih u RH u prethodnom polugodištu u odnosu na polugodište koje mu prethodi. To je posve u skladu s Programom Vlade RH za mandat 2011.-2015., koji, između ostaloga, sadrži odrednice razvoja mirovinskog sustava, gdje se naglašava potreba održavanja postojeće razine mirovina i provedba odgovarajućeg održivog sustava usklađivanja s inflacijom i troškovima života. Slijedom navedenoga, postojeći sustav usklađivanja mirovina preispitat će se u okviru cjelovitog uređenja mirovinskog sustava te će se u konsenzusu s Nacionalnim vijećem za umirovljenike i starije osobe po potrebi izraditi prijedlog novog načina usklađivanja mirovina koji će u najvećoj mogućoj mjeri biti u korist umirovljenika, a istodobno biti odraz gospodarske snage države.

U sustavu mirovinskog osiguranja starosna granica za žene postupno se izjednačava s dobnom granicom za muškarce, a radi poticanja dužeg zadržavanja u svijetu rada i kasnijeg odlaska u mirovinu povećano je trajno smanjenje prijevremene starosne mirovine za osiguranike s kraćim mirovinskim stažem. Također je uvedeno povećanje starosne mirovine, pa se na taj način stimulira dulji ostanak u svijetu rada, ostvarivanje mirovine u starijoj životnoj dobi i povećanje udjela starijih osoba među zaposlenima. Radi uvođenja primjerenijih odnosa među mirovinama i smanjivanja rashoda za mirovine, od 1. srpnja 2010. godine smanjene su mirovine ostvarene, odnosno, određene pod povoljnijim uvjetima (vidi 3.2.2.1.).

2.3.1. Socijalne posljedice i mjere ublažavanja utjecaja gospodarske i financijske krize

Hrvatska je nešto kasnije u odnosu na druge europske zemlje ušla u recesijsko razdoblje, ali je i dulje ostala u njemu. Nepovoljni gospodarski trendovi obilježavaju cijelo razdoblje od kraja 2008. godine do danas, time da su u 2010. i 2011. godini djelomično ublažene negativne posljedice krize, no u 2012. godini opet je zabilježen značajan pad BDP-a. Dok je ekonomski rast, odnosno rast BDP-a u 2009. i 2010. bio negativan (-6,9% u 2009. odnosno -2,3% u 2010. godini), u 2011. godini zabilježena je nulta stopa rasta BDP-a, što je upućivalo na mogući završetak gospodarske krize. Međutim BDP je u 2012. godini opet pao za 2,0%, što je nepovoljno utjecalo na situaciju na tržištu rada i na kretanje zarada zaposlenih. Broj zaposlenih se prema administrativnim izvorima smanjio za 1,1%, dok je ukupan broj nezaposlenih u 2012. godini porastao u prosjeku za 6,2% u odnosu na 2011. godinu. I nadalje postoje velike regionalne razlike. Najveći su apsolutni broj nezaposlenih osoba u prosincu 2012. godine imali Splitsko-dalmatinska županija (48 674 ili 13,6 % od ukupnoga broja u Hrvatskoj), Grad Zagreb (45 388 ili 12,7%) i Osječko-baranjska županija (37 426 ili 10,4%), dok je najmanji apsolutni broj nezaposlenih zabilježen u Ličko-senjskoj županiji (3.650 ili 1,0%). Stope nezaposlenosti su najveće u Virovitičko-podravskoj (33,5%), Sisačko-moslavačkoj (32,9%) i Brodsko-posavskoj županiji (32,7%). Niže stope nezaposlenosti

bilježe Grad Zagreb (8,8%) te Istarska (8,9%), Primorsko-goranska (14,0%) i Varaždinska županija (14,7%). Realne neto plaće su u 2010. godini pale za 0,5% u odnosu na 2009. godinu, 0,4% u 2011. godinu u odnosu na 2010. godinu te čak 2,6% u 2012. godinu u odnosu na 2011. godinu. Ukratko, produljena recesijska kretanja u 2012. godini ogledaju se u jačanju negativnih trendova na tržištu rada, ponajprije u intenzivnijem padu zaposlenosti i realnih plaća u uvjetima povišene inflacije (koja je u 2012. u odnosu na 2011. godinu prema pokazatelju ukupnog indeksa potrošačkih cijena iznosila prosječno 3,4%, dok je u 2011. godini bila 2,3%).

Na materijalni i socijalni položaj građana posebice nepovoljno utječe činjenica da mnogi zaposleni ostaju bez radnih mjesta zbog gašenja poduzeća. Situacija je izuzetno teška u nekim regijama i lokalnim zajednicama u kojima su zatvorene tvrtke koje su zapošljavale veliki dio lokalnog stanovništva i u kojima je radilo više članova iz istog kućanstva. Zbog nelikvidnosti raste broj zaposlenih koji ne dobivaju plaću ili se plaće isplaćuju s velikim zakašnjenjem od nekoliko mjeseci ili godina (iako nema egzaktnih podataka, procjenjuje se da je takvih oko 80 000). Osim toga, na pad realnog kućanskog dohotka utjecalo je povećanje PDV-a s 22% na 25% u 2012. godini te rast cijena energenata i hrane. Isto tako, u 2011. godini ostala je na snazi odredba o ukidanju prava na besplatne udžbenike i prijevoz za učenike osnovnih i srednjih škola.

U razdoblju od 1. siječnja 1999. do 31. prosinca 2012. godine potrošačke cijene narasle su ukupno za 52,3%, a mirovine su usklađene za 76,1%, što znači da su se u tom razdoblju mirovine realno povećale za 15,6%. S obzirom da se zbog aktualne gospodarske krize mirovine iz javnog mirovinskog osiguranja na temelju međugeneracijske solidarnosti (I. stup) nisu usklađivale u 2010. i 2011. godini, vrijednost mirovina u prosincu 2011. godine realno se smanjila za približno 3% u odnosu na prosinac 2009. godine. U 2012. godini uspostavljeno je redovito usklađivanje mirovina prema plaćama i potrošačkim cijenama u omjeru 50:50, pa su mirovine usklađene za ukupno 2,06%. S obzirom da su se u 2012. godini u odnosu na 2011. godinu potrošačke cijene povećale za 3,4%, mirovine su se realno smanjile za 1,3%, što znači da je usklađivanje ublažilo realni pad mirovina.

U 2012. godini nije bilo značajnijih promjena ili novina u politici Vlade prema najranjivijim socijalnim skupinama. Proračunska sredstva namijenjena za socijalna prava nisu se smanjivala u proteklom razdoblju (kao niti tijekom 2009., 2010. i 2011. godine) te su 2012. godine neznatno povećana za pomoći i naknade u odnosu na 2011. godinu, iako je realna vrijednost socijalnih naknada smanjena zbog inflacije i rasta cijena osnovnih životnih potrepština. Nije bilo nikakvih redukcija prava niti sredstava u sustavu dječjih i obiteljskih naknada, no činjenica je da proračunska osnovica za koju se veže ostvarivanje tih prava već godinama nije indeksirana.

Osnovni je izazov hrvatske socijalne politike kako pružiti materijalnu potporu osobama koje ostaju bez posla i kako potaknuti zapošljavanje. Zaposlene osobe koje ostanu bez posla, a ispunjavaju minimalne uvjete iz sustava osiguranja od nezaposlenosti, mogu ostvariti novčanu naknadu za nezaposlene. Nezaposlene osobe koje nemaju pravo na novčanu naknadu iz osiguranja mogu zatražiti socijalnu pomoć ako žive u kućanstvima s primanjima ispod propisane razine. U 2012. godini porast korisnika pomoći za uzdržavanje iznosio je 6,6% u odnosu na prethodnu godinu, što je više no u prethodnom razdoblju (3% 2011. godine). Tijekom 2012., kao i prethodne godine, dio nezaposlenih mogao je povećati svoje prihode kroz javne radove i neke druge mjere politike tržišta rada. Broj sudionika javnih radova povećao se za više od 100% u 2011. u odnosu na 2010., a javni izdaci za ovu mjeru povećani su za 27% u odnosu na 2010. godinu. No, iako se omjer između broja sudionika u javnim radovima i broja dugotrajno nezaposlenih stalno povećava u zadnje tri godine, on je još uvijek

prilično nizak (oko 4% u 2010. i oko 7% u 2011. godini). I 2012. godine povećao se broj sudionika u javnim radovima, s 10 780 u 2011. na 17 177 osoba u 2012. godini (povećanje od 59,3%). O mjerama aktivne politike zapošljavanja vidi u 3.2.1. te u izvješću o provedbi JAP-a.

Pored stalne pomoći, porastao je broj korisnika osobne invalidnine te naknade do zaposlenja, dok je zbog ograničenja financijskih sredstava smanjen broj korisnika jednokratne pomoći. I u 2012. godini lokalne su vlasti kroz svoje programe pružale pomoć siromašnijim građanima, a prije svega djeci predškolskog uzrasta i umirovljenicima, odnosno starijim građanima. Sredstva koja su JLS u 2012. godini utrošila za razne pomoći i izdatke neznatno su manja u odnosu na prethodnu godinu. Povećan je udio sredstava utrošenih za subvencioniranje troškova prijevoza te pomoći i njege u kući, dok su za ostale pomoći i troškove neznatno manja u odnosu na prethodnu godinu. Sredstva JLPS-a utrošena u 2012. godini za pomoći i troškove za siromašnije građane su povećana u odnosu na prethodnu godinu, međutim, njihova distribucija je u pravilu nešto manja po svim pomoćima, osim za troškove prijevoza, pomoć i njegu u kući te za izdatke za zdravstvenu zaštitu.

3. IZVJEŠĆE O NAČINIMA SUOČAVANJA S KLJUČNIM IZAZOVIMA I PROVEDBI PRIORITETA I MJERA U PODRUČJU SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Procjena ostvarenosti prioriteta u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Hrvatskoj definiranih u 8. poglavlju JIM-a

3.1.1. Povećati razinu zapošljivosti onih skupina koje su najviše pogođene dugotrajnom nezaposlenošću ili diskriminacijom

ULJPPNM je jedan od sunositelja aktivnosti uklanjanja svih oblika diskriminacije žena na tržištu rada primjenom odredbi Zakona o ravnopravnosti spolova i Zakona o suzbijanju diskriminacije. U 2012. godini ULJPPNM je u suradnji s UPP-om i HZZ-om, kao nositeljem projekta, provodio projekt „Jednaki u različitosti“. Glavni ciljevi projekta uključivali su jačanje kapaciteta ključnih dionika tržišta rada u suzbijanju diskriminacije, razvoj i promicanje dobrih antidiskriminacijskih praksi među poslodavcima te podizanje svijesti javnosti o pitanjima antidiskriminacijske različitosti. Poticanjem bolje implementacije nacionalnog zakonodavstva o suzbijanju diskriminacije te kroz promicanje ravnopravnosti iznad zakonskih okvira nastojalo se osvijestiti i informirati poslodavce, ali i javnost o mogućnostima u borbi s diskriminacijom na rasnoj, etničkoj, starosnoj, spolnoj, religijskoj, seksualnoj ili nekoj drugoj osnovi. Ovaj projekt nastavio se na aktivnosti provedene u sklopu projekta „Poticanje ravnopravnosti na hrvatskom tržištu rada“ iz 2010. godine. Tijekom 2012. godine u okviru su projekta provedene aktivnosti savjetovanja poslodavaca u RH po pitanjima antidiskriminacije i raznolikosti. Poslodavci su se prijavili za sudjelovanje u projektu putem javnog poziva koji je upućen kroz HZZ, a odbor, sačinjen od partnera projekta, odabrao je deset poslodavaca koji su sudjelovali u projektu, i to: Instruktažni centar-ustanova za obrazovanje odraslih, Coca Cola, HBC Hrvatska, Erste banka, Valoviti papir Dunapack, Ljekarne Krapinsko-zagorske županije, Iskon, Ribarska zadruga Lanterna, IV Osnovna škola Varaždin, Županijska opća bolnica Vinkovci te Adriadiesel. Tijekom svibnja 2012. godine su održani konzultacijski razgovori sa svih deset poslodavaca, a provedba individualiziranih antidiskriminacijskih radionica trajala je od lipnja do listopada. Svaka održana radionica imala je zaseban program i teme koje su se obrađivale te je svaki poslodavac u skladu sa svojim potrebama razvijao set antidiskriminacijskih alata koje će koristiti u svom budućem radu. Cilj angažmana s poslodavcima odnosio se na analiziranje postojećih praksi u suzbijanju diskriminacije, osiguravanju jednakih šansi i poticanju raznolikosti, te na predlaganje načina za unaprjeđenje istih, a u konačnici i na provedbu određenih mjera (u dogovoru s poslodavcem) koje su poslodavcu dugoročno zanimljive i korisne u kontekstu suzbijanja diskriminacije i poticanja raznolikosti na radnom mjestu. Slijedom navedenog slijedi prikaz provedenih individualiziranih antidiskriminacijskih radionica za poslodavce:

Prvi krug radionica:

Poslodavac	Datum održavanja	Mjesto održavanja	Ukupan broj osoba
Adriadiesel	09.07.2012.	Karlovac	2 (Ž) 7 (M)
OŽB Vinkovci	27.06.2012.	Vinkovci	3 (Ž) 0 (M)
Coca Cola	26.07.2012.	Zagreb	6 (Ž) 0 (M)
Dunapack	16.07.2012.	Zabok	3 (Ž) 3 (M)
Erste banka	18.07.2012.	Zagreb	7 (Ž) 4 (M)
Instruktažni centar	14.06.2012.	Križevci	3 (Ž) 3 (M)
Iskon	13.06.2012.	Zagreb	6 (Ž) 6 (M)
IV OŠ Varaždin	03. i 04.07.2012.	Varaždin	35 (Ž) 10 (M)
Lanterna	29.06.2012.	Pula	2 (Ž) 2 (M)
Ljekarne KŽŽ	26.09.2012.	Zabok	5 (Ž) 1 (M)
Ukupno			108, 72 (Ž), 36 (M)

Drugi krug radionica:

Poslodavac	Datum održavanja	Mjesto održavanja	Ukupan broj osoba
Adriadiesel	17.07.2012.	Karlovac	2 (Ž) 4 (M)
OŽB Vinkovci	03.10.2012.	Vinkovci	2 (Ž) 0 (M)
Coca Cola	21.09.2012.	Zagreb	6 (Ž) 0 (M)
Dunapack	14.09.2012.	Zabok	3 (Ž) 3 (M)
Instruktažni centar	05.10.2012.	Križevci	1 (Ž) 2 (M)
Ljekarne KŽŽ	26.09.2012.	Zabok	5 (Ž) 1 (M)
Ukupno			29, 19 (Ž), 10 (M)

Ukupna vrijednost navedenog projekta je 194.846,00 eura.

Nadalje, ULJPPNM je u suradnji s UPP-om u 2012. godini započeo provedbu projekta „Uspostava cjelovitog sustava za zaštitu od diskriminacije“, u sklopu programa IPA 2009. Cilj je projekta uspostava efikasnog i cjelovitog sustava zaštite od diskriminacije kako bi se povećala svijest o neprihvatljivosti diskriminatornog ponašanja. Partner u provedbi projekta je Ludwig Boltzman institut za ljudska prava. U sklopu projekta jedna od aktivnosti je i provođenje edukacija predstavnika institucija neposredno ili posredno uključenih u provedbu Zakona o suzbijanju diskriminacije (djelatnika UPP-a, posebnih pravobranitelja, sudaca, državnih odvjetnika, županijskih koordinatora za ljudska prava, povjerenika za etiku u tijelima državne uprave i na sudovima, koordinatora za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave).

U sklopu projekta organizirane su 20. i 21. ožujka 2012. godine edukacije za predstavnike regionalnih vlasti (županije) o provedbi Zakona o suzbijanju diskriminacije u sklopu kojih je poseban naglasak stavljen na pitanje zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina. U edukaciji je sudjelovalo 30 predstavnika regionalnih vlasti (Bjelovarsko-bilogorska županija, Brodsko-posavska županija, Grad Zagreb, Istarska županija, Karlovačka županija, Požeško-slavonska županija, Sisačko-moslavačka županija, Šibensko-kninska županija, Varaždinska županija, Virovitičko-podravka županija, Vukovarsko-srijemska županija, Zagrebačka županija). Tijekom 22. i 23. ožujka 2012. godine održane su edukacije za etičke povjerenike na sudovima o Zakonu o suzbijanju diskriminacije. U suradnji s Pravosuđnom akademijom

održane su edukacije za suce u Zagrebu i Splitu (17. i 19. travnja 2012. godine) kao i državne odvjetnike (18. travnja 2012. godine) o europskom i hrvatskom zakonodavnom okviru za suzbijanje diskriminacije. Ukupna vrijednost navedenog projekta je 800.000,00 eura.

Novi način praćenja postupanja sudova u slučajevima diskriminacije temelji se na odredbi članka 14. Zakona o suzbijanju diskriminacije prema kojoj su prekršajni, općinski i županijski sudovi, radi statističkog praćenja, dužni voditi evidenciju o sudskim predmetima vezanim za diskriminaciju i osnovama diskriminacije po kojima se ti postupci vode. Prema podacima MPr-a zaprimljenih od sudova, tijekom 2012. godine ukupno je zaprimljeno: 63 prekršajnih predmeta dok su 32 prekršajna predmeta ostala neriješena iz prethodnog razdoblja; 64 građanska predmeta dok su 52 građanska predmeta ostala neriješena iz prethodnog razdoblja i 5 kaznenih predmeta dok je 11 kaznenih predmeta ostalo neriješeno iz prethodnog razdoblja. Od ukupno 95 prekršajnih predmeta njih 37 je pravomoćno riješeno u toj godini (26 s osuđujućom presudom, 7 s oslobađajućom presudom, dok su 4 predmeta riješena na drugi način). Osuđujuća presuda donesena je u 9 predmeta gdje je osnova diskriminacije bilo nacionalno podrijetlo, 8 predmeta gdje je osnova diskriminacije bio spol, po 3 predmeta gdje je osnova diskriminacije bila etnička pripadnost te društveni položaj, 2 predmeta gdje je osnova diskriminacije bila rasa ili boja kože te 1 predmet gdje je osnova diskriminacije bila dob. Evidentirano je 12 diskriminiranih žena i 11 muškaraca. Od ukupno 116 građanskih predmeta njih 16 je pravomoćno riješeno u toj godini (1 tužbeni zahtjev je usvojen, 3 su odbijena, dok je 12 predmeta riješeno na drugi način). Tužbeni je zahtjev usvojen u predmetu gdje je osnova diskriminacije bilo članstvo u sindikatu. Evidentirana je 1 diskriminirana žena i 3 muškaraca. Od ukupno 16 kaznenih predmeta njih 4 je pravomoćno riješeno u toj godini (1 oslobađajuća presuda, dok su 3 predmeta riješena na drugi način).²

U sklopu Operativnog Programa Razvoj ljudskih potencijala, unutar Mjere 2.1. Potpora skupinama koje se nalaze u nepovoljnom položaju u pristupu zapošljavanju, tijekom 2011. i 2012. godine provodilo se ukupno 56 projekata, od čega njih 7 i tijekom prve polovice 2012. godine. Specifični ciljevi projekata bili su usmjereni ka pripremi dugotrajno nezaposlenih korisnika pomoći i usluga u sustavu socijalne skrbi na pristupanje na tržište rada, kao i na povećanje zapošljivosti osoba s invaliditetom i pomoć pri njihovom ulasku na tržište rada.

3.1.2. Proširiti obuhvat srednjeg i visokog obrazovanja te poticati i reformirati strukovno obrazovanje radi usklađivanja sa zahtjevima tržišta rada

Kroz IPA projekt „Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma“ čiji je korisnik 2010.–2012. bila ASOO izrađeno je 14 profila obrazovnih sektora koji sadržavaju ključne podatke o sektoru, tržištu rada i strukovnom obrazovanju. Profili sektora kao alat kojim se po prvi puta mogu na jednom mjestu naći relevantni podaci (iz različitih izvora: DZS, HZZ, FINA-a, MZOŠ E-matica i drugo) o gospodarstvu, tržištu rada i obrazovnoj ponudi u 13 obrazovnih sektora mogu biti važan korak i za planiranje relevantne i racionalne mreže obrazovanih programa, a što će podići ukupnu kvalitetu obrazovanja. Nadalje, ovi dokumenti pomažu u razumijevanju tržišnog položaja sektorskih znanja i vještina, doprinose izradi sektorskih strategija, a ključni su za izradu kvalitetnih kvalifikacija i kurikuluma. Ujedno pomažu u identifikaciji jaza između ponude i potražnje za radom te mogu poslužiti kao podloge za planiranje kvota po obrazovnim programima po županijama. Početkom 2012. godine profili sektora objavljeni su na mrežnim stranicama ASOO te su predstavljani relevantnim dionicima. Također, Predstavnicima ASOO-a

² Izvor: Ministarstvo pravosuđa, obrazac za statističko praćenje predmeta vezanih za diskriminaciju i osnove diskriminacije za izvještajno razdoblje od 1.1. do 31. 12. 2012.

bili su uključeni u rad Povjerenstva za izradu prijedloga Zakona o HKO-u čiji jedan od ciljeva je i povezivanje obrazovanja s tržištem rada.

MZOS je u ulozi tijela nadležnog za prioritete/mjere iz Operativnoga programa Razvoj ljudskih potencijala 2007.-2013. nastavio s nizom planiranih programsko/projektnih aktivnosti. Tijekom 2012. godine provedeni su postupci vezani uz pripremu potencijalnih prijavitelja osnovnih škola, gimnazija i visokoškolskih ustanova za uspješnu izradu projektnih prijedloga, objava natječaja, zaprimanje prijedloga te njihovo vrednovanje. Trenutačno je u tijeku ocjenjivanje pristiglih projektnih prijava dostavljenih od strane osnovnih škola, gimnazija i visokoškolskih ustanova. Potpisivanje ugovora te početak provedbe projekata očekuje se tijekom 2013. godine, a završetak provedbe u proljeće 2014. godine. Specifični ciljevi provedbe dodjele bespovratnih sredstava su: razvoj i modernizacija obrazovnog sustava i kvalifikacija u općem i/ili visokom obrazovanju; razvoj kurikuluma/programa utemeljenih na ishodima učenja, uključujući studijske programe zasnovane na pravilnoj upotrebi ECTS-a i ishoda učenja; te razvoj kapaciteta za provedbu učenja usmjerenog na učenika/studenta. Prioritetna područja financiranja unutar postavljenih specifičnih ciljeva su razvoj školskih kurikuluma za sustav općeg obrazovanja koji se zasnivaju na ishodima učenja i razvoj standarda kvalifikacija i/ili razvoj predmeta, modula ili studijskih programa na stranim jezicima.

Aktivnosti MZOS-a i ASOO-a usmjerene su na promjenu i osuvremenjavanje programa obrazovanja u skladu s HKO-om te povećanje broja sati praktične nastave koja se mora ostvariti u suvremeno i tehnološki razvijenom gospodarskom okruženju. Nadalje, navedene ustanove rade na razvoju nastavnog plana i programa za nova zanimanja za kojima se pojavila potreba na tržištu rada. ASOO je u suradnji s ASOO-om i MZOS-om razvila 25 standarda zanimanja, kvalifikacija i strukovnih kurikuluma u 13 obrazovnih sektora koji odražavaju potrebe poslodavaca i tržišta rada (od čega 3 nove kvalifikacije koje nisu do sada postojale, 6 kvalifikacija koje su promijenile naziv, a 16 se kurikuluma već izvodi u školama pod tim nazivima). Očekuje se da će novi kurikulumi biti u školama od školske godine 2013./2014.

Razvijeni standardi zanimanja i kvalifikacija te jedinice ishoda učenja uneseni su u on-line bazu podataka „e-kvalifikacije“ koja se nalazi na mrežnim stranicama ASOO. U bazi se trenutno nalazi: u sklopu standarda zanimanja 550 ključnih poslova i 1 768 aktivnosti unutar svake pojedine grupe poslova; u sklopu standarda kvalifikacija 886 jedinica ishoda učenja. Tijekom 2012. godine održani su sastanci sektorskih vijeća na kojima se raspravljalo o standardima zanimanja i kvalifikacija. Za navedene je namjene 2012. godine utrošeno 183.576,77 HRK.

ASOO i Hrvatsko čitateljsko društvo (ogranak za Grad Zagreb i Zagrebačku županiju) obilježili su Međunarodni dan pismenosti u 2012. godini organizacijom okruglog stola na temu promicanja čitanja i pismenosti pod nazivom „Čitanjem do pismenosti“.

MZOS je zajedno s tri pripadajuće stručne agencije bio aktivni partner HZZ-u u projektu Europska mreža politika cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (ELPGN). U toj inicijativi je tijekom 2012. godine izrađen pojmovnik, kratko izvješće za jednogodišnje razdoblje te priručnik sa smjernicama za oblikovanje politika u području upravljanja karijerom. Europska mreža politika cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja utemeljena je 2007. godine s ciljem pomaganja državama članicama EU-a, državama kandidatkinjama i državama europskog gospodarskog prostora kao i Europskoj Komisiji u razvijanju europske suradnje vezane uz cjeloživotno profesionalno usmjeravanje u područjima obrazovanja i zapošljavanja. Sukladno hrvatskom iskustvu u sektoru obrazovanja, ELPGN aktivnosti će svojim radom značajno pridonijeti osvještavanju uloge cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja te poboljšati konkretne i trajne aktivnosti u tom području unutar sustava odgoja

i obrazovanja. Sudjelovanjem krovnih institucija sustava u radu ELPGN-a ojačat će razvojni kapaciteti lokalnih zajednica i pojedinačnih ustanova sustava. Sredstva za sudjelovanje u radu ELPGN-a osiguralo je MZOS po načelu participacije u ukupnom nacionalnom doprinosu s HZZ-om.

3.1.3. Proširiti mrežu socijalnih usluga za djecu, starije osobe i osobe s invaliditetom

Za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta i u 2012. godini nastavljeno je s osiguravanjem usluge osobne asistencije putem projekata udruga osoba s invaliditetom, te je u odnosu na 2011. godinu povećan broj korisnika s 551 na 631 korisnika. Usluga je bila osigurana u suradnji s 80 udruga osoba s invaliditetom, za što je bilo osigurano 28.001.163,61 kuna (od toga 16.654.947,00 kn iz dijela prihoda od igara na sreću i 11.346.216,61 kuna iz Državnog proračuna). Za gluhe i gluhoslijepe osobe nastavljeno je osiguravanje usluge tumača/prevoditelja na hrvatski znakovni jezik, te su u navedenu svrhu zaposlena 52 tumača u sklopu projekata 27 udruga. U navedenu je svrhu bilo osigurano 3.141.833,18 kuna. Usluga asistenta u nastavi u suradnji s 41 udrugom bila je osigurana za 147 djece s teškoćama u razvoju, s ukupnim iznosom od 4.600.888,00 kuna.

Aktivnosti osobne asistencije prihvatljive su unutar postojećeg prijedloga dodjele bespovratnih sredstava pod nazivom „Širenje mreže usluga u zajednici“, u okviru IPA programa. Navedeni natječaj programski se ponavlja. Natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava, faza 2, u okviru IPA komponente IV, u ukupnom iznosu od 2,024 milijuna EUR-a objavljen je u prosincu 2012. godine. Osim što je na taj način omogućeno širenje usluge osobne asistencije, osigurat će se i mogućnost dodatne edukacije pružatelja usluge te će se pripremiti projekt za uključivanje u ESF. Istome će pridonijeti i unutarnja evaluacija, koja je u tijeku.

MSPM je u 2012. godini nastavilo pružati usluge iz programa „Pomoć u kući starijim osobama“ i „Dnevni boravak i pomoć u kući“ (dalje: Programi), jer se na području skrbi o starijima prednost sve više daje izvaninstitucionalnim oblicima skrbi. Osmogodišnje iskustvo kao i unutarnja i vanjska evaluacija usluga iz Programa pokazuje da je izvaninstitucionalni oblik skrbi za starije i nemoćne osobe prihvatljiviji starijim osobama i društvenoj zajednici te da ima svoju financijsku opravdanost s obzirom na značajno manji utrošak financijskih sredstava u odnosu na troškove institucionalne skrbi za starije. Ovaj je model izvaninstitucionalne skrbi usmjeren na stvaranje uvjeta za dostojanstvenu i kvalitetnu starost u prirodnom okruženju, kao i na što duži ostanak starijih osoba u vlastom domu.

Razvoj je usluga za starije osobe iz Programa započeo 2004. godine na specifičnim područjima koje karakterizira visoki udio starijih osoba u ukupnom stanovništvu, poput područja pogođenih ratnim stradanjima (Vukovarsko-srijemska županija), brdsko-planinskim ili otočkim područjima. Izvaninstitucionalne se usluge pružaju na temelju Ugovora o suradnji između MSPM-a i JLPS-a, čime se potiče suradnja tijela državne, lokalne i regionalne samouprave, kao i svih dionika u lokalnoj zajednici - od obrazovnih, socijalnih i zdravstvenih službi na području brige o starijim osobama, do uključivanja svih drugih dionika koji mogu pridonijeti unapređenju kvalitete življenja starijih povezujući i nadograđujući postojeće sustave - npr. domovi zdravlja, škole, mediji, nevladine organizacije, volonteri i sl. Mreža usluga iz Programa razvijena je u 160 lokalnih zajednica kroz 91 ugovoreni Program u 19 županija u RH, osim Grada Zagreba i Međimurske županije (jednim se ugovorom obuhvaća više lokalnih zajednica).

Usluge iz programa „Pomoć u kući starijim osobama“ i „Dnevni boravak i pomoć u kući“ pružaju se na temelju sklopljenih ugovora u 2011. godini u istom obimu (isti broj pružatelja usluga i korisnika). Pružatelji usluga tijekom 2012. godine su bile organizacije civilnog

društva (43), ustanove socijalne skrbi (9), gradsko poduzeće (1) i JLS koje su samostalno pružale usluge (38). Na području cijele RH tijekom 2012. godine izvaninstitucionalnim je uslugama iz Programa bilo obuhvaćeno ukupno 15 550 starijih osoba, od čega njih 68,6% živi u samačkim domaćinstvima, 24% nema djecu ili skrbnika, 74% korisnika su žene, 14,7% nema mirovinu, 33,3% prima najnižu mirovinu, 16,8% ostvaruje prava iz sustava socijalne skrbi, 2,3% ostvaruje pravo na pomoć i njegu u kući, 11,4% prima zdravstvenu njegu i patronažu, 52,8% su osobe otežanih funkcionalnih sposobnosti, a 27,8% su pripadnici nacionalnih manjina. Svaka lokalna zajednica je odabirala korisnike na svom području na temelju utvrđenih kriterija kojima su, nakon uključenja, kontinuirano pružane besplatne socijalne usluge radi povećanja kvalitete življenja i sprečavanja izoliranosti. Usluge obuhvaćaju pomoć u: organiziranju prehrane, obavljanju svakodnevnih kućanskih poslova, održavanju osobne higijene, pružanju osnovne zdravstvene skrbi, razgovor i druženje te razne socijalizacijske aktivnosti primjerene dobi i interesu korisnika koje su organizirane u dnevnim boravcima u lokalnim zajednicama. Posebna pozornost organiziranju mreže usluga za starije posvećena je područjima od posebne državne skrbi na kojima je, od 91 sklopljenog ugovora o pružanju usluga iz Programa, njih 59 se odnosilo na zajednice kojima je indeks razvijenosti ispod prosjeka države. Broj uključenih korisnika na ovim područjima iznosio je 10 675 starijih osoba (65% svih uključenih korisnika), a broj zaposlenih u pružanju usluga s tih područja je 698 osoba (67% svih zaposlenih).

MSPM kroz Programe aktivno promiče politiku lokalnog zapošljavanja i to osobito teže zapošljivih i dugotrajno nezaposlenih skupina, žena starije životne dobi i nižih kvalifikacija. Kroz zapošljavanje se preporuča što bliže stanovanje pružatelja usluga korisnicima jer se na taj način mogu najbolje iskoristiti radni potencijali u zajednici te omogućiti veći nadzor i brže reagiranje na potrebe korisnika.

U Programima je zaposleno 1 045 osoba koje pružaju usluge starijim osobama. Od tog broja, njih 858 tj. 82% su žene (prvenstveno iz skupine teže zapošljivih i to 46% dugotrajno nezaposlene i 18% iznad 50 godina života). Od 82% pružateljica usluga, njih 650 su uglavnom žene niže stručne spreme, tzv. „gerontodomačice“, koje izravno pružaju besplatne usluge starijim osobama u njihovim domovima.

Potpisnicima Ugovora o suradnji za pružanje usluga iz Programa MSPM osigurava financijska sredstva iz Državnog proračuna za zapošljavanje izvoditelja (pružatelja) usluga i za materijalne troškove. Ukupna financijska sredstva iz Državnog proračuna koja su utrošena na pružanje usluga u 2012. godini su iznosila 47.536.400,00 kuna, a uglavnom su se koristila na zapošljavanje prioritetnih skupina, posebice žena.

U 2012. godini nije bilo promjena u mreži državnih domova socijalne skrbi u odnosu na prethodne godine. U 2011. godini bilo je 9 497 korisnika u državnim domovima obuhvaćenih svim oblicima skrbi, dok je u 2012. godini bilo smješteno 9 687 korisnika, što je povećanje od 2,0%. U nedržavnim se domovima neznatno smanjio broj korisnika sa 17 830, koliko je bilo smješteno u 2011. godini, na 17 740 u 2012. godini. U 2012. godini je u porastu broj korisnika usluge poludnevnog boravka u državnim domovima za osobe s invaliditetom u odnosu na 2011. godinu za 7,2% (1 229 korisnika), dok je broj korisnika ostalih usluga u kući na razini prethodnih godina. U državnim domovima za djecu bez odgovarajuće skrbi ukupan je broj smještene djece u laganom, ali stalnom padu, odnosno stagnaciji (s 840 u 2010. na 825 u 2011. i 827 u 2012. godini). Unazad nekoliko godina raste broj udomiteljskih obitelji (2 635 u 2009., 2 820 u 2010., 2 849 u 2011. te 2 863 u 2012. godini), kao i broj korisnika (5 264 u 2010., 5 426 u 2011. te 5 649 u 2012. godini). Od ukupnog broja osoba smještenih u udomiteljskim obiteljima u 2012. godini (5 649 korisnika), 37,1% (2 100 korisnika) čine djeca. Tendenciji smanjenja smještaja djece u domove pridonosi i odredba Zakona o

socijalnoj skrbi koja predviđa da se djeca mlađa od sedam godina obavezno smještavaju u udomiteljske obitelji, a samo iznimno u domove socijalne skrbi, gdje smještaj ne može trajati dulje od 6 mjeseci. Mreža izvaninstitucionalnih usluga za starije u 2012. godini nije dodatno širena novim programima međugeneracijske solidarnosti pod nazivom „Pomoć u kući starijim osobama“, te nije došlo niti do povećanja korisnika navedenog programa.

MSPM je u 2012. godini nastavilo s provedbom trogodišnjeg programa "Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnog društva u razdoblju od 2010. do 2013. godine“, te drugog ciklusa istog programa za razdoblje 2011. – 2014. godina. Intencije navedenih programa vezane su za razvoj socijalnih usluga koje direktno pridonose prevladavanju praznina u postojećoj mreži usluga, poticanju samostalnosti i neovisnog življenja te proširenju postojeće mreže usluga u lokalnoj zajednici za određene korisničke skupine (djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca i mladi s poremećajima u ponašanju, djeca s teškoćama u razvoju, mladi i odrasli s invaliditetom uključujući i psihički bolesne odrasle osobe, starije osobe, žrtve nasilja i beskućnike), s posebnim naglaskom na dostupnost usluga stanovnicima ruralnih područja, brdsko-planinskih područja i otoka. Za provedbu 119 programa u 2012. godini izdvojeno je 25.700.094,00 kuna.

3.1.4. Veće napore usmjeriti na prevenciju bolesti i invaliditeta te omogućiti jednaki pristup zdravstvenim uslugama za cjelokupno stanovništvo

HZZO, u skladu sa zakonskim, podzakonskim i ostalim provedbenim propisima vezanim za ugovaranje zdravstvene zaštite, sa zdravstvenim ustanovama i privatnim zdravstvenim radnicima sklapa ugovore o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja. Spomenutim se ugovorima ugovorni subjekti HZZO-a, kako zdravstvene ustanove, tako i privatni zdravstveni radnici obvezuju u potpunosti provoditi mjere zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja na svojoj razini zdravstvene djelatnosti utvrđene Planom i programom mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja (NN 126/06. i 156/08., u daljnjem tekstu: Plan i program mjera).

Preventivne aktivnosti koje se odnose na prevenciju raka dojke, prevenciju raka vrata maternice i cijepljenje djece prema propisanom kalendaru cijepljenja u djelokrugu su rada izabranih liječnika primarne zdravstvene zaštite ugovorenih u djelatnostima opće/obiteljske medicine, zdravstvene zaštite žena i zdravstvene zaštite predškolske djece i iste će se i nadalje provoditi u cijelosti. Preventivni pregledi, također su u djelokrugu rada izabranih liječnika primarne zdravstvene zaštite u djelatnostima opće/obiteljske medicine, zdravstvene zaštite žena i zdravstvene zaštite predškolske djece i isti će se i nadalje provoditi i to za sve dobne skupine. Naime, do 2011. godine preventivni pregledi u djelatnosti opće/obiteljske medicine provodili su se samo za osigurane osobe starije od 50 godina. Kako se spomenute djelatnosti u skladu s Odlukom o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja financiraju putem iznosa po osiguranoj osobi (glavarina), HZZO nije u mogućnosti dati precizne podatke o financijskim sredstvima utrošenima za preventivne aktivnosti na razini primarne zdravstvene zaštite za 2012. godinu.

Od 1. listopada 2012. godine HZZO je umjesto preventivnih aktivnosti koje se odnose na područje prevencije kardiovaskularnih bolesti uveo preventivni program u djelatnosti opće/obiteljske medicine koji sadrži prevenciju i smanjenje prekomjerne tjelesne težine, rano otkrivanje oboljelih od šećerne bolesti, prevenciju pušenja te prevenciju prekomjerne konzumacije alkohola. Spomenute aktivnosti se provode putem pilot projekta kako bi se utvrdili objektivni parametri za ugovaranje preventivnih aktivnosti u novom ugovornom razdoblju (2013. godina). Nadalje, prevencija ovisnosti koja se do 2010. godine ugovarala kao posebni program, ugovara se u sklopu primarne zdravstvene zaštite kao sastavni dio djelokruga rada djelatnosti zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i

izvanbolničkog liječenja ovisnosti. Napominjemo da su za ugovaranje primarne zdravstvene zaštite Državnim proračunom RH za 2012. godinu i projekcijama za 2013. i 2014. godinu (NN 24/2012. i 132/2012.), na aktivnosti A690001 Primarna zdravstvena zaštita za 2012. godinu utvrđena sredstva u ukupnom iznosu od 2.904.200.000 kn.

Vezano uz prevenciju raka dojke i prevenciju raka vrata maternice, napominjemo da su preventivne aktivnosti koje se odnose na prevenciju raka dojke u djelokrugu rada izabranih doktora primarne zdravstvene zaštite.

Vezano uz prevenciju raka dojke, osim sredstava uključenih u glavarinu doktora primarne zdravstvene zaštite u djelatnostima opće/obiteljske medicine i zdravstvene zaštite žena, koji u okviru svojih nadležnosti provode fizikalne preglede žena te ih po potrebi upućuju na daljnju dijagnostičku obradu u specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu (mamografija ili ultrazvuk dojki ovisno o medicinskoj indikaciji), na nacionalnoj razini provodi program prevencije raka dojke na način da se sve žene u dobi od 50 do 69 godina pozivaju na mamografiju. Vezano uz potonji program, HZZO je i u 2012. godini sklopio ugovore o provođenju Nacionalnog programa prevencije raka dojke sa zdravstvenim ustanovama (domovima zdravlja i bolnicama) i dvoje privatnih zdravstvenih radnika u zakupu doma zdravlja.

Od 1. prosinca 2012. godine na nacionalnoj se razini provodi i program prevencije raka vrata maternice na način da se sve žene u dobi 25 do 64 godina pozivaju na uzimanje uzorka za Papa test. Vezano uz provođenje programa prevencije raka vrata maternice, HZZO je sklopio ugovore s privatnim zdravstvenim radnicima i zdravstvenim ustanovama ugovorenim u djelatnosti zdravstvene zaštite žena i djelatnosti kliničke citologije. Sredstva za sudjelovanje u provođenju ovog programa osigurana su u Državnom proračunu na dvije pozicije: A690001 Primarna zdravstvena zaštita i A690071 – Rano otkrivanje zloćudnih bolesti – Naknade građanima i kućanstvima u naravi. Do početka provođenja Nacionalnog programa prevencije raka vrata maternice, u ordinaciji izabranog doktora u djelatnosti zdravstvene zaštite žena u okviru djelokruga rada uziman je uzorak za Papa test koji je zatim dostavljan na obradu i očitavanje dijelom u citološke laboratorije u okviru izvanbolničke specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite, a dijelom u citološke laboratorije ugovorene u bolnicama u okviru bolničke zdravstvene zaštite. Sredstva za ove postupke uključena su u proračun HZZO-a, a osigurana su na dvije pozicije Državnog proračuna i to: A690019 Bolnička zdravstvena zaštita i A690053 Specijalističko-konzilijarna zdravstvena zaštita izvanbolnička i stacionari pri domovima zdravlja, a postupci se plaćaju temeljem ispostavljenih osobnih računa. U 2012. godini provedeno je 274 343 postupaka u bolničkim zdravstvenim ustanovama te 59 870 postupaka u izvanbolničkim citološkim laboratorijima. Za postupke provedene u bolničkim zdravstvenim ustanovama likvidirano je 11.796.020,98 kn, na teret obveznog zdravstvenog osiguranja, za postupke provedene u izvanbolničkim citološkim laboratorijima 2.651.512,69 kn odnosno ukupno 14.447.533,67 kn. Navedena financijska sredstva uključena su u proračun HZZO-a te provođenje rečenih citoloških postupaka nema dodatnog financijskog učinka na proračun HZZO-a, odnosno na Državni proračun.

Sredstva za provođenje nacionalnih programa osigurana su u Državnom proračunu, na poziciji HZZO-a A690071 Rano otkrivanje zloćudnih bolesti, iz čega se financiraju tri nacionalna programa: 1) Nacionalni program prevencije raka dojke; 2) Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog crijeva; 3) Nacionalni program ranog otkrivanja raka vrata maternice. Na toj su poziciji u Državnom proračunu RH za 2012. godinu, a nakon Odluke o preraspodjeli sredstava planiranih u Državnom proračunu RH za 2012. godinu, utvrđena sredstva u ukupnom iznosu od 20.500.000,00 kn.

Vezano uz prevenciju samoubojstava i samoozljeđivanja na nacionalnoj se razini ne provodi poseban nacionalni program.

HZZO u financiranju aktivnosti u suzbijanju infekcije HIV/AIDS-a te liječenju oboljelih od HIV/AIDS-a sudjeluje kroz svoje redovne aktivnosti, odnosno kroz ugovorne odnose s nositeljima samih aktivnosti u suzbijanju infekcije HIV/AIDS, te kroz ugovorne odnose s ustanovama u kojima se provodi liječenje oboljelih. Istovremeno, HZZO izravno ne ugovara posebne programe za suzbijanje HIV/AIDS-a. U tablici navodimo troškove nastale s osnova liječenja bolesnika oboljelih od HIV/AIDS-a u 2012. godini.

Program	Aktivnost	Troškovi provođenja u 2012. godini u kn
1318	A690019	51.071.551,40
1318	A690053	197.048,58
1304	A690084	5.989,00
1304	A690087	8.393,73
1304	A690001	79,00
1415	A690002	124.933,10
1296	A69005	6.337,77
ukupno		51.414.332,58

Slijedom prethodno iznesenog, još jednom napominjemo da su financijska sredstva za liječenje oboljelih od HIV/AIDS-a uključena u proračun HZZO-a, stoga pružanje zdravstvene zaštite oboljelima od HIV/AIDS-a koje se financira sredstvima obveznog zdravstvenog osiguranja nema dodatnog financijskog učinka na proračun HZZO-a, odnosno na Državni proračun.

Navedene mjere i nadalje će se u cijelosti provoditi tijekom 2013. godine.

3.1.5. Definirati koncept socijalnog stanovanja, razviti primjereniji sustav stambenih subvencija i pomoći za kućanstva s lošom stambenom situacijom; proširiti kapacitete skloništa za beskućnike; ubrzati rješavanje stambenih problema povratnika kroz programe stambenog zbrinjavanja posebice bivših nositelja stanarskog prava

MGIPU i nadalje kontinuirano i aktivno prati i analizira stambeno tržište kao i utjecaj gospodarskih trendova na sektor graditeljstva sve u cilju stvaranja preduvjeta za donošenje Strategije socijalnog stanovanja. Budući da još nisu stvoreni financijski i gospodarski uvjeti na razini države niti jedinica lokalne samouprave, ocjenjujemo da bi usvajanje dokumenta trebalo odgoditi.

MGIPU je tijekom 2012. godine nastavilo niz aktivnosti vezanih uz programe stambene izgradnje kojima se zadovoljavaju stambene potrebe specifičnih skupina stanovništva koje nisu nužno i socijalno ugrožene, ali su izložene riziku socijalnog isključivanja. Tako je u Programu stambenog zbrinjavanja stradalnika Domovinskog rata tijekom 2012. godine izgradilo 88 stanova te započelo izgradnju još 87 stanova, dok je u Programu društveno poticane stanogradnje sredstvima Državnog proračuna subvencionirana izgradnja ukupno 144 stana koji su dovršeni tijekom 2012. godine, a u tijeku je izgradnja još 597 stanova.

U Programu stambenog zbrinjavanja povratnika bivših nositelja stanarskog prava na stanovima izvan područja posebne državne skrbi tijekom 2012. godine je APN sredstvima

Državnog proračuna kupila te predala MRRFEU-u ukupno 104 stana na 15 lokacija za što je utrošeno 49.630.511,13 kuna. Od početka ovog Programa, do kraja 2012. godine iz proračuna RH izdvojeno je 786,3 milijuna kuna ili 103,6 milijuna EUR-a, čime je osigurano ukupno 1 513 stanova izvan područja posebne državne skrbi. Sva utrošena sredstva su sredstva iz Državnog proračuna, pozicije MGIPU-a i APN-a.

U 2011. godini završena je provedba mjera i aktivnosti iz Akcijskog plana za razdoblje 2007-2009. godina i stambeno je zbrinuto 4 915 obitelji bivših nositelja stanarskog prava. U 2011. godini u potpunosti je izvršeno mjerilo za 2009. godinu kako je i predviđeno Revidiranim akcijskim planom te je stambeno zbrinuto svih 2 070 bivših nositelja stanarskog prava te još 206 korisnika stambeno zbrinutih iznad mjerila.

3.1.6. Sustavno raditi na smanjenju regionalnih razlika

MRRFEU je nastavilo s provedbom Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, 2011.–2013. čije je težište na postizanju ravnomjernijeg razvoja zemlje i smanjenja društveno-gospodarskih razlika pri čemu je osiguran koordinirani pristup održivom društveno-gospodarskom razvoju svih njezinih dijelova te upravljanje razvojem povezivanjem različitih ministarstava i drugih središnjih državnih institucija s ostalim sudionicima u društveno-gospodarskom razvoju (s nacionalne, regionalne i lokalne razine). Cilj je politike regionalnog razvoja pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju RH, sukladno načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućiti jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala. Zbog sve većeg produblivanja društveno-gospodarskih razlika i razvojnih mogućnosti u različitim dijelovima zemlje te među različitim društvenim skupinama, RH je utvrdila potrebu definiranja koherentne regionalne razvojne politike. Osim toga, s obzirom na nastojanja da svoje gospodarstvo i tržište integrira u globalni kontekst, RH mora osigurati uvjete da se svi dijelovi zemlje mogu natjecati u tom okružju. Unatoč široko prihvaćenom mišljenju da je različitost hrvatskih regija s prirodnog, geografskog, društvenog, gospodarskog i političkog aspekta veliko bogatstvo za državu, te prednosti još uvijek nisu uspješno iskorištene niti se njima upravlja na odgovarajući način. Dodatni čimbenik koji utječe na porast značenja regionalne razvojne politike jest pristupanje EU. U tom je smislu iznimno važno biti dobro pripremljen za korištenje fondova EU-a namijenjenih regionalnom razvoju, odnosno osigurati da nacionalna politika i regionalna politika EU-a čine postojanu, integriranu i u činkovitu osnovu za korištenje nacionalnih sredstava i sredstava EU-a namijenjenih jačanju kohezije, radi smanjenja unutarnjih regionalnih razvojnih razlika te stvaranja uvjeta koji će omogućiti RH da se što brže približi prosječnoj razini društveno-gospodarskog razvoja u EU. Zadaća regionalne razvojne politike jest omogućiti svim regijama da ostvare svoj potencijal i iskoriste mogućnosti za održiv razvoj i blagostanje svojih stanovnika, posvećujući pritom dodatnu pažnju područjima koja zaostaju u razvoju. Za postizanje tog cilja stalno se radi na zajedničkom i usklađenom djelovanju brojnih partnera. Pritom se od svih ključnih dionika u društvu (Vlade RH, regionalne i lokalne samouprave, privatnog, znanstveno-istraživačkog i civilnog sektora) očekuje da zajednički, u konsenzusu, ponude rješenja što i kako zajedno raditi u svrhu dostizanja optimalnog razvoja i blagostanja svih regija.

3.1.7. Iznaći dugoročno i održivo rješenje za probleme siromaštva među starijim osobama

Radi osiguranja dugoročne održivosti sustava socijalnog osiguranja u uvjetima starenja stanovništva, u listopadu 2010. godine izmijenjen je Zakon o mirovinskom osiguranju. Najvažnije promjene su: (1) starosna granica za žene postupno se izjednačava s dobnom granicom za muškarce tako što se u razdoblju od 2011. do 2030. povećava po 3 mjeseca godišnje, sa 60 na 65 godina života za starosnu mirovinu i s 55 na 60 godina za prijevremenu

starosnu mirovinu; (2) radi poticanja dužeg zadržavanja u svijetu rada i kasnijeg odlaska u mirovinu, povećano je trajno smanjenje prijevremene starosne mirovine za osiguranike s kraćim mirovinskim stažem s najviše 9% na najviše 20,4%; (3) uvedeno je povećanje starosne mirovine od 0,15% po mjesecu ostvarivanja mirovine nakon dobi za starosnu mirovinu, odnosno 9% za 5 godina kasnijeg odlaska u mirovinu, za osiguranike koji prvi puta ostvare mirovinu. Na taj se način stimulira dulji ostanak u svijetu rada, ostvarivanje mirovine u starijoj životnoj dobi i povećanje udjela starijih osoba među zaposlenima. Ove promjene ublažile su negativni utjecaj starenja stanovništva na mirovinski sustav i pridonose dugoročnoj održivosti mirovinskog sustava. Iako je u posljednjih nekoliko godina gospodarska kriza utjecala na povećanje priliva novih korisnika, u 2012. godini smanjio se priliv umirovljenika (47 454 novih korisnika) u odnosu na 2009. (56 910) i 2010. godinu (60 669), čemu su pridonijele i gore navedene izmjene zakona.

Zbog očekivanog postupnog povećanja trajanja života i ublažavanja posljedica demografskog starenja na mirovinski sustav, MRMS će tijekom 2013. godine sa socijalnim partnerima razmatrati daljnje promjene uvjeta za ostvarivanje i određivanje mirovina, radi jačanja poticaja za duže zadržavanje u svijetu rada i kasniji odlazak u mirovinu, i to: (1) urediti dob za odlazak u mirovinu u sklopu promijenjene demografske slike Hrvatske; (2) uvođenje povoljnijeg izračuna prijevremene starosne mirovine za osiguranike s dužim mirovinskim stažem, a nepovoljnijeg izračuna za osiguranike s kraćim stažem; (3) povećanje bonusa u slučaju odgađanja odlaska u starosnu mirovinu za osiguranike s izrazito dugim mirovinskim stažem; (4) utvrditi mogućnost korisnicima mirovine zasnivanje radnog odnosa.

U veljači 2012. godine izmijenjen je i Zakon o pravima i dužnostima zastupnika u Hrvatskom saboru na način da zastupnici, članovi Vlade, suci Ustavnog suda i glavni državni revizor više ne mogu ostvariti mirovinu pod povoljnijim uvjetima, već kao i drugi osiguranici, prema općim propisima, odnosno, Zakonu o mirovinskom osiguranju. Ova izmjena zakona pridonosi uspostavljanju primjerenijih odnosa među mirovinama i vjerodostojnosti planiranih promjena u mirovinskom sustavu, budući da će se one jednako odnositi na sve buduće umirovljenike, bez izuzetaka za pojedine skupine.

3.1.8. Pratiti i evaluirati provedbu Nacionalne strategije zdravstva 2006.-2011. s aspekta njenog utjecaja na ublažavanje siromaštva i socijalne isključenosti

U nastojanju daljnjeg porasta udjela doktora specijalista u ukupnom broju ugovornih doktora, HZZO je u skladu s Projektom usklađivanja djelatnosti obiteljske medicine s Europskim standardima (u daljnjem tekstu: Projekt) te izmjenama i dopunama Projekta kojima je usklađeno vrijeme dužine trajanja specijalističkog usavršavanja s europskim standardima, a u okviru svoje nadležnosti nastavno financirao specijalističko usavršavanje doktora ugovorenih u djelatnosti opće/obiteljske medicine. Sredstva namijenjena financiranju specijalističkog usavršavanja doktora medicine osigurana su u Državnom proračunu, te su nakon Izmjene i dopune Državnog proračuna na aktivnosti Državnog proračuna A690054 Specijalizacije utvrđena sredstva u ukupnom iznosu od 27.000.000 kuna.

HZZO je uz nastavno financiranje 130 specijalizacija iz obiteljske medicine započelih u 2009., 2010. i 2011. godini, na temelju Natječaja za specijalističko usavršavanje zdravstvenih radnika iz obiteljske medicine u akademskoj godini 2012./2013. preuzeo financiranje novih 45 specijalizacija iz obiteljske medicine. Također, uz nastavno financiranje 99 specijalizacija ostalih specijalnosti započelih u 2008., 2009., 2010. i 2011. godini temeljem zahtjeva zdravstvenih ustanova je HZZO preuzeo financiranje novih 25 specijalizacija za koje je potreba usklađena s potrebama Mreže javne zdravstvene službe (NN 101/2012.) i zdravstvenim standardima HZZO-a.

3.2. Procjena ostvarenosti mjera i prioriteta u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH definiranih u 4. i 8. poglavlju JIM-a

3.2.1. Pospješivanje sudjelovanja u svijetu rada

3.2.1.1. Pospješiti dostupnost stabilnog i kvalitetnog zapošljavanja, aktivna politika zapošljavanja i osposobljavanja

Pregled mjera

- **Provoditi programe treninga i obrazovanja te intenzivno individualizirano posredovanje i savjetovanje pri zapošljavanju, učenju vještina traženja i kreiranja posla.** Na temelju Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja 2011.-2012., HZZ je tijekom 2012. godine financirao obrazovanje (engl. *training*) nezaposlenih osoba za potrebe tržišta rada. Prednost pri uključivanju u obrazovanje imale su dugotrajno nezaposlene osobe i posebne skupine nezaposlenih. Tijekom 2012. godine u obrazovne programe bile su novouključene (engl. *inflow*) 2 334 osobe, što je bilo 83,1 % manje nego u 2011. godini kada je novouključeno 13 788 osoba. Broj sudionika obrazovanja nezaposlenih, dakle, značajno je smanjen u 2012. godini. Nasuprot tome, broj sudionika povećan je u nekim drugim mjerama koje su spomenute u sljedećem odjeljku. Što se tiče individualiziranog posredovanja, savjetnici za zapošljavanje pomažu nezaposlenim osobama u izradi individualnog plana traženja posla ili profesionalnog plana. Sve novoprijavljene osobe izrađuju profesionalni plan u roku od 60 dana od ulaska u evidenciju nezaposlenih. Izvršenje plana se prati, po potrebi revidira, te ukoliko ne rezultira zapošljavanjem u roku od 6 mjeseci, nezaposlena osoba ponovo prolazi postupak savjetovanja i definiranja novog profesionalnog plana. Tijekom 2012. godine ukupno je bilo zaključeno 335 946 profesionalnih planova traženja posla s novoprijavljenim nezaposlenim osobama.
- **Mjere APTR bolje fokusirati na skupine koje su dugotrajno nezaposlene ili postoji opasnost da će to postati.** Na temelju Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja 2011.-2012., HZZ je u suradnji s JLS-om tijekom 2012. godine sufinancirao javne radove za dugotrajno nezaposlene odnosno teško zapošljive osobe. Broj osoba novouključenih u javne radove povećao se sa 10 780 u 2011. godini na 15 320 u 2012. godini, što je povećanje od 42,1 %. Riječ je, dakle, o bitnom povećanju broja novouključenih sudionika u javne radove. Kada se broju novouključenih tijekom 2012. godine pribroje i aktivni sudionici na početku godine, ukupan broj osoba koje su sudjelovale u javnim radovima u 2012. godini iznosio je 17 177. Osim toga, u svibnju 2012. godine donesen je Zakon o poticanju zapošljavanja koji je uveo olakšice za zapošljavanje dugotrajno nezaposlenih osoba. Poslodavac koji zaposli veoma dugotrajno (dulje od dvije godine) nezaposlenu osobu oslobođen je plaćanja doprinosa na plaću u trajanju do dvije godine.
- **Razviti "kulturu evaluacije", odnosno ispitivanja učinaka mjera APTR i izbjegavanja stihijskog pristupa.** U prosincu 2011. godine završena je vanjska evaluacija aktivnih mjera politike zapošljavanja. Evaluacija je ustanovila da sudionici u subvencioniranom zapošljavanju nakon završetka sudjelovanja imaju manji udio nezaposlenih od sličnih nesudionika, da kod obrazovanja nema značajne razlike, te da sudionici u javnim radovima imaju veći udio nezaposlenih od sličnih nesudionika. Razlike između sudionika i nesudionika vjerojatno nisu rezultat sudjelovanja, već posljedica selekcije sudionika. Tako subvencionirano zapošljavanje obilježava pozitivna selekcija sudionika jer poslodavci biraju najzapošljivije osobe, dok javne radove obilježava negativna selekciju sudionika jer savjetnici biraju najteže zapošljive osobe. Značajno smanjenje broja osoba uključenih u obrazovanje nezaposlenih u 2012. godini podudara se,

odnosno, u skladu je s nalazom evaluacije da obrazovanje nema značajnih učinaka na zapošljivost. Planirano je da će u 2014. godini biti započeta nova vanjska evaluacija mjera aktivne politike zapošljavanja u kojoj će se ublažiti metodologijski nedostaci prethodne evaluacije te ustanoviti dugoročni učinci obrazovanja nezaposlenih.

- **Ocijeniti u kojoj mjeri postoji uspješna koordinacija između nadležnih službi i ministarstava te lokalnih inicijativa aktivne politike zapošljavanja.** Koordinacija između nadležnog ministarstva, HZZ-a i lokalnih inicijativa aktivne politike zapošljavanja osigurana je putem četiri oblika institucionalne suradnje. Prvo, kroz aktivno sudjelovanje područnih ureda HZZ-a u takvim inicijativama, kroz sudjelovanje lokalnih dionika u savjetodavnim vijećima područnih ureda HZZ-a, kroz decentralizirani pristup planiranju mjera aktivne politike zapošljavanja koje provodi HZZ, te kroz sudjelovanje predstavnika nadležnog ministarstva u radu Upravnog vijeća HZZ-a. Tijekom 2012. godine intenzivno su funkcionirala sva četiri oblika institucionalne suradnje.
- **Izvršiti decentralizaciju u kreiranju politike zapošljavanja, osloboditi i poticati inicijative na regionalnom i lokalnom tržištu rada koje će poticati partnerstvo i uključivati sve raspoložive čimbenike koji mogu doprinijeti unapređivanju zapošljavanja na lokalnoj i regionalnoj razini.** U procesu izrade plana mjera aktivne politike zapošljavanja polazi se od potreba i mogućnosti regionalnih i lokalnih tržišta rada. Planiranje mjera aktivne politike zapošljavanja temelji se na procesu predlaganja i usuglašavanja između područnih ureda i Središnjeg ureda HZZ-a.

3.2.1.2. Promoviranje integracije i borba protiv diskriminacije osoba koje se nalaze u nepovoljnom položaju na tržištu rada

Pregled mjera

- **Poticati zapošljavanje osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada.** Tijekom 2012. godine u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja koje provodi HZZ bilo je uključeno 1 355 osoba s invaliditetom, od čega je 360 osoba savjetovano putem radionica. U provedbi postupaka profesionalnog usmjeravanja i obrazovanja osoba s invaliditetom HZZ je surađivao sa Hrvatskim društvom tumača i prevoditelja znakovnog jezika gluhih, čime je omogućeno usvajanje sadržaja uz pomoć tumača znakovnog jezika. U cilju povećanja zapošljivosti tijekom 2012. godine je 779 osoba s invaliditetom bilo uključeno u neke od oblika obrazovanja putem mjere aktivne politike financiranja obrazovanja, lokalnih partnerstva ili IPA projekata, što je porast od 25,4 % u odnosu na broj uključenih u mjere aktivne politike zapošljavanja u 2011. godini.

Jedan od ciljeva Nacrta prijedloga zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom i s njim povezanih podzakonskih akata je utvrđivanje kriterija i standarda za otvaranje i rad centara za profesionalnu rehabilitaciju. U cilju provođenja politike razvitka i unapređivanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom FPRZOI je prijašnjih godina pokrenuo dva projekta: (1). Profesionalna rehabilitacija kao metoda integracije osoba s invaliditetom na hrvatskom tržištu rada (suradnja sa BBRZ iz Republike Austrije) i (2.) Utvrđivanje kriterija i modela za sufinanciranje rada radnog centra (uključene dvije korisničke institucije – URIHO i Udruga za promicanje INKLUZIJE). Rezultati navedenih projekata će pridonijeti uspostavi kvalitetne zakonodavne regulative u području profesionalne rehabilitacije. Profesionalnu rehabilitaciju nije moguće provoditi ako se prethodno ne utvrdi tko je osoba s invaliditetom. Slijedom toga, potrebno je donijeti precizna mjerila i kriterije kako bi se osigurala pravičnost i ujednačenost kod postupka utvrđivanja statusa osobe s invaliditetom te statusa osobe s invaliditetom smanjene radne sposobnosti, a koji bi bio temelj za pravo

na profesionalnu rehabilitaciju. Ova aktivnost je u djelokrugu rada MSPM-a, a provodi se uz koordinaciju HZJZ-a. Prijedlog jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti donesen je u srpnju 2010. godine, što osigurava polazište za formiranje društveno medicinskog modela invaliditeta koji će, uz tjelesno oštećenje, vještačenjem obuhvatiti i funkcioniranje osobe s invaliditetom i faktore njenog okruženja. Probna primjena Prijedloga jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti provodila se do kraja lipnja 2011. godine. Rezultati probne primjene liste funkcionalnih sposobnosti su izuzetno nepovoljni i kao takvi ugrožavaju suvremeni pristup procjeni. Na temelju navedenih rezultata probne primjene Jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti može se zaključiti kako predložena Jedinstvena lista funkcionalnih sposobnosti nije primjenjiva za ocjenjivanje radne sposobnosti (invalidnosti) u hrvatskom sustavu mirovinskog osiguranja, u kojemu se zaposleni i drugi osiguravaju za slučaj invalidnosti i tjelesnog oštećenja i u tu svrhu plaćaju doprinose; da je predložena jedinstvena lista funkcionalnih sposobnosti samo djelomično primjenjiva u postupku profesionalne rehabilitacije i u postupku utvrđivanja pomoći i njege druge osobe (ovo pravo ne postoji u sustavu mirovinskog osiguranja). Nadalje, za obradu jednog slučaja prema predloženoj jedinstvenoj listi funkcionalnih sposobnosti potrebno je potrošiti najmanje 2,5 sata rada što zahtijeva povećanje broja zaposlenih, čime se znatno poskupljuje postupak vještačenja. Konačno, primjenom predložene jedinstvene liste funkcionalnih sposobnosti u medicinskom vještačenju u mirovinskom se osiguranju ne dobivaju objektivni rezultati, a niti izjednačeni kriteriji, što bi dovelo do nejednakosti na području prava korisnika iz toga osiguranja u pojedinim slučajevima i učinilo upitnim postojeći sustav prava koja se ostvaruju na temelju invalidnosti. Međutim, dobivene rezultate potrebno je kritički sagledati i utvrditi koji su faktori utjecali na dobivene rezultate. Osnovni uvjet za primjenu Međunarodne klasifikacije funkcioniranja, onesposobljenosti i zdravlja (MKF), a to je multidisciplinarni tim stručnjaka, nije bio osiguran, bez kojeg nije moguće primijeniti MKF.

FPRZOI je u 2012. godini u proračunu planirao 1.621.300,00 kn namijenjenih profesionalnoj rehabilitaciji, a potrošeno je 1.392.785,22 kn. FPRZOI je u 2009. godini za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom pokrenuo pilot projekt „Utvrdjivanje kriterija i modela za sufinanciranje rada radnog centra od strane Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom“ u kojem su postavljeni sljedeći ciljevi: utvrđivanje modela i jasnih kriterija temeljem kojih će FPRZOI sudjelovati u sufinanciranju radnih centara; transparentnost načina sufinanciranja radnih centara od strane FPRZOI-a; pridonijeti postavljanju nedvojbenih kriterija i smjernica za osnivanje radnih centara i posredno, kroz podršku rada radnih centara, omogućiti osobama s invaliditetom stjecanje višeg stupnja samostalnosti, pripreme za tržište rada te aktivno uključanje u društvenu zajednicu. U 2012. godini je nastavljeno s projektnim aktivnostima, te je kroz dva radna centra uključeno još 26 novih korisnika (Udruga INKLUZIJA – 5 osoba s invaliditetom (od čega 2 žene), Ustanova URIHO – 21 osoba s invaliditetom (od čega 12 žena). Tako je u razdoblju od 1. srpnja 2009. do kraja 2012. godine kroz navedena dva radna centra sveukupno uključena 171 osoba s invaliditetom. Aktivnosti radnih centara su se pokazale izuzetno korisne i potrebne, i to s jedne strane kao mjesta za usavršavanje radnih i radno-socijalnih vještina i sposobnosti u razdoblju do zapošljavanja, a s druge strane kao važan dio u dijagnostici kod donošenja odluke o mogućnostima zapošljavanja. Tijekom 2012. godine posebna je pozornost bila usmjerena na unapređenje same procjene radne sposobnosti i na unapređenje procjene zapošljivosti, te potrebne potpore u procesu zapošljavanja.

Zakonska i podzakonska regulativa razlikuje zapošljavanje u zaštićenim uvjetima i zapošljavanje na otvorenom tržištu rada. Iskustva radnih centara kod procjene zapošljivosti

ukazuju na potrebu višestupnije procjene. Osim toga, zakonska regulativa nije propisala precizne kriterije i mjerila kod procjene zapošljivosti te ista ne govori precizno tko je osoba s invaliditetom koja se može zaposliti u zaštićenim uvjetima, a tko je osoba s invaliditetom koja se može zaposliti na otvorenom tržištu rada. Zbog toga su procjene vezano za mogućnost zapošljavanja neujednačene između oba radna centra, te se za naredno razdoblje dopunio obrazac "Završno mišljenje" u kojem se mogućnost zapošljavanja višestupno razradila i definirala. Poteškoće su što su se nakon isteka boravka u radnom centru korisnici vraćali u evidencije HZZ-a neovisno o procjeni jesu li zapošljivi ili ne. Nakon boravka u radnom centru korisnicima nije ponuđen neki drugi oblik radnog angažmana koji bi omogućio održavanje razine naučenog u radnom centru ili koji bi dalje razvijao njihove funkcionalne, socijalne i profesionalne sposobnosti. Ujedno nedostaju kontinuirani rehabilitacijski programi koji bi omogućili osobama s invaliditetom da rade na sebi i steknu uvid u svoje dosadašnje ponašanje kako bi radili na njegovom unapređenju, čime bi se omogućio osobni rast osobe (u smislu učenja novih oblika ponašanja koji će ga učiniti prilagodljivim, pomoći da postigne samoaktualizaciju i pronađe novi sistem vrijednosti), te razvijanje sposobnosti za racionalno ponašanje i za preuzimanje odgovornosti za svoje postupke. Takva opća rehabilitacija je preduvjet za uključivanje u profesionalnu rehabilitaciju.

Neke osobe s invaliditetom nikada neće moći zasnovati radni odnos, ali bez obzira na to, treba im se omogućiti sudjelovanje u radnim aktivnostima koje su u skladu s njihovim sposobnostima i osigurati mogućnost, ako se njihove sposobnosti i vještine razvijaju, prelazak iz jednog sustava u drugi. Sukladno Preporuci Vijeća ministara br. R (92)6 zemljama članicama o jedinstvenoj politici rehabilitacije osoba s invaliditetom te Europskim načelima izvrsnosti u rehabilitaciji, neophodno je razviti programe socijalne uključenosti s ciljem cjelovite skrbi za osobe s invaliditetom vezano za rad i zapošljavanje, učinkovite socijalne rehabilitacije, koja je osnovni preduvjet za uključivanje u mjere profesionalne rehabilitacije. Zapošljavanje osobe s invaliditetom nikako ne počinje trenutkom sklapanja Ugovora o radu, već mnogo ranije. Zbog toga je potrebno razviti različite, ali strukturirane i fleksibilne programe radnih aktivnosti te u okviru njih osigurati neprestano praćenje pojedinca kako bi u povoljnim okolnostima mogao prijeći iz sustava socijalne skrbi u sustav zapošljavanja. Za sve vrste invaliditeta, a naročito za ovu skupinu sa višestrukim smetnjama je potrebno osigurati cjeloživotno praćenje ulaska i izlaska iz poslovne sfere te osigurati jednostavan pristup ponovnoj procjeni sposobnosti zbog mogućih promjena. U 2012. godini su sveukupni troškovi za dva radna centra iznosili 956.096 kn.

FPRZOI je u suradnji s BBRZ - Berufliches Bildungs und Rehabilitationszentrum iz Linza, Republika Austrija, udrugom OSVIT i ustanovom URIHO, pokrenuo projekt „Profesionalna rehabilitacija kao metoda integracije osoba s invaliditetom na hrvatskom tržištu rada”, kojemu je cilj razvoj modela profesionalne rehabilitacije za Hrvatsku, uz uvažavanje individualnih medicinskih, socijalnih i psiholoških dijagnoza te ekonomskih/egzistencijalnih zahtjeva osoba s invaliditetom kako bi se time poboljšao ili omogućio njihov pristup tržištu rada. U travnju 2012. godine završena je druga faza projekta „Razvoj perspektiva za rehabilitanta“. Nakon rehabilitacijske procjene i sveobuhvatne dijagnoze slijedi faza izrade perspektiva. To je proces koji se nadograđuje na rehabilitacijsku procjenu. Cilj je osmisliti individualni strukovni plan obrazovanja i rehabilitacije koji je prilagođen osobnoj situaciji pojedinog sudionika (interesi, sposobnosti i sklonosti, zdravstvena ograničenja, osobni okvirni uvjeti...) i regionalnim prilikama (regionalno tržište rada) i koji uzima u obzir smjernice naručitelja vezane za financiranje. Provediva poslovna perspektiva razrađuje se zajedno s polaznicima i na kraju moraju biti

ponuđene barem dvije mogućnosti. Plan izvođenja usluge podrazumijeva oblikovanje za svakog rehabilitanta individualno, uvažavajući njegove potrebe i mogućnosti. Postupak mora biti razumljiv osobi. Izradu perspektiva nije moguće provoditi bez konsenzusa s osobom s invaliditetom. U drugoj fazi projekta je sudjelovalo 17 stručnjaka iz različitih institucija i regija Hrvatske (Zagreb, Rijeka, Split, Osijek) koji su prošli trening i praktično primijenili stečena znanja na 10 klijenata. U lipnju 2012. godine je provedena treća faza projekta i omogućena je daljnja edukacija hrvatskih stručnjaka kroz radionicu „Koncept naobrazbe za REHA Tehnologiju”. Odjel za rehabilitacijsku tehnologiju je jedna od stručnih službi predviđena u modelu profesionalne rehabilitacije za RH. Upotreba tehničkih pomagala je od velike važnosti za jačanje neovisnosti osoba s invaliditetom te ona predstavlja značajnu intervencijsku strategiju u rehabilitaciji. U rujnu 2012. godine je pokrenuta četvrta faza projekta u okviru koje je izvršena edukacija hrvatskih stručnjaka iz područja profesionalne rehabilitacije, rada i zapošljavanja osoba s invaliditetom. Ovu edukaciju je prošlo 12 stručnjaka uz poštivanje načela regionalnog pristupa (Zagreb, Rijeka, Split, Osijek), koji su izradili pismeni rad o primjeni *Case managementa* u njihove poslovne procese te su u studenome 2012. godine pristupili polaganju usmenog ispita. Nakon položenog ispita stručnjaci su dobili certifikat ISO 17024 koji je važeći ne samo u EU nego i u cijelom svijetu. U listopadu 2012. godine pokrenute su peta i šesta faza projekta u okviru kojih je izvršena edukacija hrvatskih stručnjaka „Upravljanje odnosima s poslodavcima”, odnosno, upravljanje odnosima s potencijalnim poslodavcima u cilju omogućavanja prakse rehabilitantima, kao i budućeg zaposlenja, odnosno, obrazovanje hrvatskih stručnjaka u području financiranja centra za profesionalnu rehabilitaciju „Elementi financiranja”.

- **Poduzimati mjere zapošljavanja osoba s invaliditetom kroz različite oblike samozapošljavanja, obavljanjem određene obrtničke ili uslužne djelatnosti (poticati razvoj poduzetništva ranjivih skupina).** FPRZOI je od kolovoza 2012. godine pokrenuo pilot projekt „Uvođenje modela virtualne radionice za dugotrajno nezaposlene osobe s invaliditetom s ciljem povećavanja njihove zapošljivosti” kako bi se osigurao kontinuirani rad virtualne radionice do donošenja zakonskih akata profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom, odnosno, implementacije modela profesionalne rehabilitacije. Primijenjeni model rada u virtualnoj radionici je model rada organizacije BBRZ iz Republike Austrije i nastavak je na projekta „Profesionalna rehabilitacija kao metoda integracije osoba s invaliditetom na hrvatskom tržištu rada“ koji FPRZOI provodi u suradnji sa stručnjacima iz RH i iz Republike Austrije. Takav model se vrlo uspješno koristi u Austriji i drugim državama EU i kao takav je procijenjen kao model izbora, jer je vrlo fleksibilan i uvažava zakonitosti tržišta rada. Virtualna radionica je jedna od predviđenih usluga profesionalne rehabilitacije koja omogućuje radno osposobljavanje, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i programe za održavanje i usavršavanje radnih i radno-socijalnih vještina i sposobnosti u razdoblju do zapošljavanja. Program virtualne radionice (vježbeničke tvrtke) je prepoznat kao koristan oblik učenja u razvoju novih kvalifikacija i uključen je u kurikulum različitim zanimanja. ASOO sustavno potiče i širi ideju vježbeničke tvrtke u redovnom obrazovnom sustavu te ih je registrirano preko 200. Zbog toga ASOO podržava ideju projekta što je prvi takav program za osobe s invaliditetom. Virtualna radionica (vježbenička tvrtka) je model realne tvrtke namijenjen učenju i ona povezuje teoriju sa stvarnom poslovnom praksom. S obzirom na dugotrajnu nezaposlenost, znanja stečena tijekom školovanja su već pomalo zaboravljena, a i tehnologija rada u navedenim poslovima se svake godine mijenja i napreduje. Zbog nedostatka radnog iskustva za očekivati je i nerazvijene radno- socijalne i komunikacijske kompetencije. Zbog toga je trening za korisnike Virtualne radionice osmišljen kao kombinacija tri povezane cjeline: edukacija za usavršavanje rada na računalu, obrazovanje korisnika u

računovodstveno- financijskom, administrativnom i komercijalno- marketinškom poslovanju i komunikacijske radionice. Prepoznajući potrebu za kontinuiranim djelovanjem virtualne radionice do donošenja zakonskih akata profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom, odnosno implementacije modela profesionalne rehabilitacije, FPRZOI je pokrenuo navedeni projekt kako bi se omogućilo radno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija i programi za održavanje i usavršavanje radnih i radno-socijalnih vještina i sposobnosti u razdoblju do zapošljavanja za zanimanja. Korisnička institucija koja provodi projekt je Ustanova za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom URIHO, Zagreb, a u radnim aktivnostima sudjeluje 20 korisnika. Selekciju korisnika vrši HZZ koji sklapa ugovore s korisnicima na rok od šest mjeseci te osigurava novčanu naknadu za korisnike i naknadu za javni prijevoz. Sredstva za sufinanciranje rada virtualne radionice URIHO od strane FPRZOI-a se odnose na sufinanciranje stručnih radnika koji rade s korisnicima virtualne radionice. Od 1. kolovoza do kraja 2012. godine sveukupni su troškovi za virtualnu radionicu iznosili 105.595,68 kn.

Ministarstvo poduzetništva i obrta je temeljem Poduzetničkog impulsa – Plana poticanja poduzetništva i obrta za 2012. godinu provodilo poticajni projekt „Socijalno poduzetništvo“. Cilj je projekta bio socijalna integracija osoba s invaliditetom, osoba u nepovoljnim socijalnim, gospodarskim i drugim okolnostima i pripadnike romske nacionalne manjine uključivanjem u poduzetništvo. U okviru provedenih javnih poziva zaprimljeno je 97 prijava, od čega je odobreno 48 potpora u vrijednosti 2.936.255,57 kn. Korisnici projekta su subjekti malog gospodarstva (trgovačka društva, obrti i zadruge) te socijalne zadruge. Sredstva potpore odobravana su, između ostalog, za nabavu opreme, alata i inventara; troškove izrade web stranice i promidžbenog materijala; nabavu patenata, licenci, posebnih znanja i vještina; početna ulaganja; savjetodavne usluge; jednogodišnji rashod za jednog zaposlenika do najviše 72.000,00 kn za socijalne zadruge, odnosno, do najviše 35.000,00 kn za subjekte malog gospodarstva i dr.

- **Osigurati sredstva za prilagodbu radnih mjesta na kojima se mogu zaposliti i raditi osobe s invaliditetom te povećati pristupačnost i primjerenost obrazovnog sustava radi njihova lakšeg zapošljavanja.** Poticaje je koristilo 378 poslodavca za 1 297 osoba s invaliditetom. U 2012. godini zabilježeno je blago povećanje broja poslodavaca korisnika poticaja, kao i broja zaposlenih osoba s invaliditetom za koje je tražen poticaj. FPRZOI-u se prvi puta u 2012. godini obratilo 75 poslodavaca sa zahtjevom za isplatu poticaja za 107 osoba s invaliditetom. Broj novo zaposlenih osoba s invaliditetom za koje su poslodavci tražili poticaje je 116 (od čega 57 muških), dok je u 2011. godini broj novo zaposlenih osoba s invaliditetom za koje su poslodavci tražili poticaje bio 126 (od čega 58 muških). Ovakvo blago smanjenje broja novo zaposlenih ne govori o sveukupnom smanjenju broja novo zaposlenih osoba s invaliditetom, jer FPRZOI ne raspolaže takvim podacima, već samo onima koji su ušli u sustav poticaja. Navedeni broj novo zaposlenih, koji su u sustavu poticaja FPRZOI-a, najčešće se zapošljavao u: d.o.o. (36), udruzi (28), ustanovi (26) ili obrtu (10). Poslodavci- korisnici poticaja prisutni su u svakoj županiji, ali i nadalje najveći broj korisnika poticaja dolazi s područja Grada Zagreba, zatim iz Primorsko-goranske, Bjelovarsko-bilogorske, Istarske, Zagrebačke, te Sisačko-moslavačke županije. Najbrojnija su društva s ograničenom odgovornošću (154 poslodavaca), obrti (77 poslodavaca), udruge i savezi (54 poslodavaca), dionička društva (28 poslodavca), ustanove (24 poslodavca), te privatne prakse (15 poslodavaca). Evidencije FPRZOI-a bilježe značajnije povećanje broja korisnika poticaja u 2012. godini kod društava s ograničenom odgovornošću, obrta, udruga, zadruga te obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. FPRZOI je tijekom 2012. godine isplatio 26.035.034,95 kn poslodavcima za zapošljavanje osoba s invaliditetom i to za sljedeće potrebe: doprinosi za zdravstveno osiguranje i zapošljavanje 9.981.482,10 kn,

sufinanciranje osobnog asistenta i radnog terapeuta 7.814.917,21 kn, sufinanciranje smanjene radne učinkovitosti 7.239.954,45 kn, sufinanciranje kamata 44.428,04 kn, obrazovanje 24.975,90 kn te prilagodba radnog mjesta i uvjeta rada 929.277,25 kn. Zbog štednje u Državnom proračunu u 2012. godini isplaćeno je manje sredstava nego 2011. godine za gotovo sve vrste poticaja. Međutim, ako se izuzmu sredstva za održavanje zaposlenosti iz 2011. godine u zaštitnim radionicama, može se zaključiti kako je u 2012. godini isplaćeno 1.593.556,95 kn više sredstava poslodavcima na otvorenom tržištu rada.

- **Nužan je kvotni sustav zapošljavanja sa svrhom određivanja obveze poslodavcu da zaposli određeni postotak osoba s invaliditetom.** FPRZOI vodi bazu poslodavaca korisnika poticaja među kojima se nalaze i poslodavci iz kvotnog sustava i kod kojih se kontrolira kvotna obaveza zapošljavanja. Ukupan broj zaposlenih osoba s invaliditetom za koje je FPRZOI u 2012. godini isplatio poticaje je 1 297 osoba (od čega 649 žena). Ukupan broj poslodavaca za koje je FPRZOI isplatio poticaje u 2012. godini je 378 poslodavca. Usporedno sa 2011. godinom (poslodavci – 352; OSI – 1 267), blago se povećao broj poslodavaca korisnika poticaja i broj osoba s invaliditetom za koje su poslodavci zatražili poticaje. Broj poslodavaca kod kojih se primjenjuje sustav kvote, a koristili su poticaje u 2012. godini, je 2 i isti su ostvarili pravo na poticaje za 2 osobe s invaliditetom (1 žena). Broj poslodavaca kod kojih se u 2012. godini primjenjuje sustav kvote, a koristili su poticaje je isti kao i u 2011. godini. S obzirom da obveznici kvotnog sustava zapošljavanja (financiraju se u cijelosti ili bar u većem dijelu direktno iz Državnog proračuna ili indirektno putem proračuna JLPS-a) mogu koristiti poticaje samo za novo zapošljavanje, a zbog štednje u Državnom proračunu nije bilo dozvoljeno novo zapošljavanje, slijedom toga broj korisnika poticaja koji su kvotni obveznici nije rastao. Kontrolu kvotnog sustava kod poslodavaca koji nisu korisnici poticaja u ovom času nije moguće provoditi. U rujnu 2012. godine je pri MRMS-u počela s radom Radna skupina za izradu Nacrta prijedloga zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom u čijem radu aktivno sudjeluju i djelatnici FPRZOI-a. Odredbama novog Zakona, za koji se predviđa da će biti donesen u prvoj polovici 2013. godine, odredit će se tijelo koje bi trebalo vršiti kontrolu kvotnog sustava. Osim zakonskih rješenja u 2013. godini će biti potrebno osigurati i informatičku podršku kako bi se mogla provoditi kontrola kvotnog sustava. Postojeće odredbe Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN 142/02, 33/05) daju pravo na poticaj s osnova rješenja o invaliditetu koja izdaju više nadležnih sustava. Međutim, svaki od tih sustava procjenjuje invaliditet prema vlastitim kriterijima u odnosu na prava koja se mogu ostvariti unutar svakog od tih sustava. Trenutno niti jedan sustav ne vrši procjenu sadržaja preostale radne sposobnosti i funkcionalnosti u odnosu na rad i zapošljavanje.

Vezano na evaluaciju zakonske regulative koja se odnosi na zapošljavanje osoba s invaliditetom FPRZOI je i u 2012. godini preispitivao Odluku o načinu ostvarivanja poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN 8/08, 20/09, 96/09, 44/10). Izmjene i dopune Odluke o načinu ostvarivanja poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom, koje su stupile na snagu 2009. godine i 2010. godine (velikim poslodavcima i poslodavcima koji su u obavezi kvotnog zapošljavanja ograničena je mogućnost korištenja poticaja na samo novo zaposlene osobe s invaliditetom), su proizvele pozitivne učinke i stabilizirale proračun s kojim FPRZOI raspolaže, a istodobno je očuvan sustav poticaja te je, iako u smanjenom opsegu za dvije kategorije poslodavaca, omogućena isplata poticaja svim poslodavcima. Zbog nastavka štednje u Državnom proračunu tijekom 2012. godine FPRZOI nije bio u mogućnosti mijenjati Odluku o načinu ostvarivanja poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom kojima bi, eventualno, proširivali prava. Odluka o načinu ostvarivanja poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom će nakon donošenja

Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom te početka rada tijela koje će vršiti procjenu preostale radne sposobnosti, doživjeti velike promjene i poticaji će biti drugačije određivani, odnosno, visina poticaja temeljit će se na stvarnoj funkcionalnoj procjeni.

- **Implementirati i dalje razvijati mjere integracije Roma u tržište rada, kroz njihovo uključivanje u obrazovanje i programe obuke i osposobljavanja, sufinancirano zapošljavanje, javne radove, savjetovanje u pogledu traženja posla itd.** HZZ provodi mjere za osposobljavanje i zapošljavanje osoba romske nacionalne manjine. Tijekom 2012. godine sufinancirano je zapošljavanje na otvorenom tržištu za 10 osoba romske nacionalne manjine, putem javnog rada zaposlene su 633 osobe romske nacionalne manjine, a financirano je obrazovanje za 21 osobu romske nacionalne manjine. Ukupan broj novouključenih osoba u spomenute mjere povećao se sa 542 u 2011. na 664 u 2012. godini. U cilju stvaranja preduvjeta za povećanje zapošljavanja Roma, sve evidentirane nezaposlene osobe romske nacionalne manjine uključene su u redovite aktivnosti HZZ-a i aktivnosti usmjerene isključivo na osobe romske nacionalne manjine. Time se nastojalo utjecati na njihovo brže uključivanje na tržište rada. U 2012. godini ukupno je u aktivnosti grupnog informiranja uključeno 1 469 osoba romske nacionalne manjine. U individualno savjetovanje uključene su 6 292 osobe romske nacionalne manjine, dok su u grupna savjetovanja o traženju posla, predstavljanju savjetodavcu i metodama samoprocjene uključene 262 osobe romske nacionalne manjine.
- **Osigurati punu provedbu propisa o zapošljavanju manjina sadržanih u Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina.** Prema evidenciji Ministarstva uprave na dan 31. prosinca 2012. godine u tijelima državne uprave, stručnim službama i uredima VRH-a zaposleno je ukupno 51 864 službenika i namještenika, od čega 1 752 ili 3,38% pripadnika nacionalnih manjina. Prema podacima iz iste evidencije na dan 31. prosinca 2011. godine u tijelima državne uprave te stručnim službama i uredima VRH-a bilo je zaposleno ukupno 52 165 službenika i namještenika, od čega 1 783 ili 3,42% pripadnika nacionalnih manjina. Iz navedenih je podataka razvidno da je u razdoblju od godinu dana (31. prosinca 2011. do 31. prosinca 2012.) ukupan broj zaposlenih državnih službenika i namještenika u tijelima državne uprave te stručnim službama i uredima VRH-a smanjen za 301 ili za 0,57%. Istovremeno, broj zaposlenih službenika i namještenika iz reda pripadnika nacionalnih manjina smanjen je za njih 31.

Prema podacima od 31. prosinca 2012. godine od službenika i namještenika iz reda pripadnika nacionalnih manjina u navedenim je tijelima zaposleno najviše Srba – 1 248 (2,4% ukupnog broja zaposlenih); zatim Mađara – 89 (0,17% zaposlenih); Čeha – 81 (0,15% zaposlenih); Bošnjaka - 68 (0,13% zaposlenih); Talijana – 55 (0,10% zaposlenih); Slovenaca – 51 (0,09% zaposlenih); te Albanaca – 18 (0,035% zaposlenih). U navedenim su tijelima zaposlena i dva pripadnika romske nacionalne manjine (0,004% od ukupnog broja zaposlenih), a pripadnicima se ostalih nacionalnih manjina izjasnilo 140 službenika i namještenika (0,27% zaposlenih službenika i namještenika).

Plan prijama u državnu službu u tijela državne uprave i stručne službe i urede VRH-a za 2012. godinu utvrđen je tek u zadnjem kvartalu 2012. godine te je tijekom mjeseca ožujka 2013. godine u Upravi za službeničke odnose MU-a napravljena analiza s ciljem realizacije zapošljavanja u navedenim tijelima, s naglaskom na zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina. U 2012. godini je temeljem javnih natječaja u svim tijelima novozaposleno ukupno 906 osoba, od čega 29 pripadnika nacionalnih manjina (3,2%). U svim se tekstovima natječaja za zapošljavanje kandidatima pripadnicima nacionalnih manjina ukazuje te ih se informira (putem odgovora na upite elektronskom poštom, telefonski i uz

dostupne informacije na mrežnim stranicama MU) da se imaju pravo pozvati na prednost pri zapošljavanju sukladno odredbi članka 22. stavka 2. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (NN 155/2002, 47/2010, 80/2010 i 93/2011), bez obveze dostavljanja dokaza o nacionalnoj pripadnosti.

Kao i prethodnih godina, poštujući odredbe propisa koji reguliraju navedeno područje, tijekom planiranja zapošljavanja posebno se vodilo računa o zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u ukupnom broju zaposlenih u tijelima državne uprave, stručnim službama i uredima VRH-a. Stoga su od navedenih tijela zatraženi podaci o popunjenosti radnih mjesta pripadnicima nacionalnih manjina na dan 01. siječnja 2013. godine te planiranom zapošljavanju državnih službenika, pripadnika nacionalnih manjina, u odnosu na ukupno planirano zapošljavanje. Također, pri ažuriranju Programa za rukovodeće službenike koji organizira i provodi Državna škola za javnu upravu, a vezano uz temu zapošljavanja, posebno se naglašavaju odredbe propisa u svezi zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina i značaj njihova poštivanja i provođenja u poslovnoj praksi državnih tijela.

Napominjemo da je i dalje na snazi Odluka o zabrani novog zapošljavanja državnih službenika i namještenika u tijelima državne uprave, stručnim službama i uredima VRH-a (NN 153/2009.) kojom se zabranjuje novo zapošljavanje državnih službenika i namještenika u tijelima državne uprave, stručnim službama i uredima VRH-a. Iznimno se dozvoljava zapošljavanje na radna mjesta koja ostanu upražnjena zbog prestanka službe državnog službenika ili rada namještenika ukoliko nije moguće osigurati redovito obavljanje poslova preraspodjelom između postojećih državnih službenika i namještenika. Također, prethodno navedena zabrana zapošljavanja postrožena je primjenom klauzule 2 za 1 (za dva otišla jedan novi zaposleni). Prijam u državnu službu na neodređeno vrijeme moguć je samo ukoliko je predviđen planom prijma u državnu službu, osim u slučaju popunjavanja radnog mjesta upražnjelog u tekućoj kalendarskoj godini, uz obveznu primjenu klauzule 2 za 1.

Sukladno Zakonu o Registru zaposlenih u javnom sektoru (NN 34/11) u 2011. i 2012. godini je uspostavljen Registar zaposlenih u javnom sektoru, kojim je omogućeno kvalitetnije praćenje ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina na odgovarajuću zastupljenost u tijelima državne uprave i u upravnim tijelima JLS-a. Sukladno mjeri 8.17. *Organizacija regionalnih savjetovanja za pripadnike nacionalnih manjina i predstavnike tijela lokalnih jedinica o ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina na odgovarajuću zastupljenost u jedinicama samouprave, s ciljem unapređenja ostvarivanja prava, motiviranja i poticanja pripadnika nacionalnih manjina na korištenje prava zajamčenih čl. 22. st. 2. i 3. Ustavnog zakona iz Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina za razdoblje od 2011. do 2013. godine*, MU je u suradnji s Akademijom lokalne demokracije u 2012. godini organiziralo dva regionalna savjetovanja za pripadnike nacionalnih manjina i predstavnike tijela JLPS-a o ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina na odgovarajuću zastupljenost u tijelima državne uprave i u upravnim tijelima jedinica samouprave, s ciljem unapređenja ostvarivanja prava, motiviranja i poticanja pripadnika nacionalnih manjina na korištenje tih prava koja su zajamčena Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina. Navedeni seminari su održani u srpnju 2012. godine u Rijeci za područje Primorsko-goranske i Istarske županije te u rujnu 2012. godine u Belom Manastiru za područje Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije.

Prema podacima iz evidencije MU o zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u upravnim tijelima JLPS-a prema stanju na dan 31. prosinca 2012. godine, od ukupno 576

JLPS-a, njih 130 osigurava zastupljenost, odnosno, zapošljava pripadnike nacionalnih manjina u svojim upravnim tijelima. U odnosu na stanje na dan 31. prosinca 2011. godine, broj JLPS-a koje osiguravaju zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u svojim upravnim tijelima povećan je za 3. Od 97 JLPS-a (85 općina i gradova te 12 županija) u kojima je potrebno osigurati zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u upravnim tijelima JLPS-a, to se pravo u cjelosti ostavlja u njih 62, odnosno, u dvije JLPS manje u odnosu na stanje na dan 31. prosinca 2011. godine. U navedenom broju od 97 JLPS-a, u 16 JLPS-a pripadnici nacionalne manjine čine većinu biračkog tijela.

Na dan 31. prosinca 2012. godine, sukladno reviziji izvršenoj 31. svibnja 2013. godine, u upravnim tijelima JLPS-a ukupno je bilo zaposleno 12 990 službenika i namještenika, od čega 594 ili 4,57% pripadnika jedne od 22 nacionalne manjine, 71 ili 0,55% nepoznate narodnosne pripadnosti i 3 ili 0,023% službenika ili namještenika koji su se izjasnili kao Muslimani. Radi usporedbe, u odnosu na stanje na dan 31. prosinca 2011. godine, u upravnim tijelima JLPS-a ukupan broj službenika i namještenika povećan je za 75, dok je broj službenika i namještenika iz reda pripadnika nacionalnih manjina veći za 2; broj službenika i namještenika nepoznate narodnosne pripadnosti je veći za 10; dok se broj službenika i namještenika, koji se izjašnjavaju kao Muslimani, povećao za 1.

Od 549 zaposlena službenika i namještenika iz reda pripadnika nacionalnih manjina najviše je Srba – 331, zatim Talijana – 90, Bošnjaka – 43, Mađara – 32, Slovenaca – 25, Čeha – 20, Crnogoraca – 15, Slovaka – 9, Makedonaca – 8, Nijemaca – 6, Rusina – 3, Albanca – 3, Roma i Židova po dvoje, dok ih je najmanje, po jedan, iz reda pripadnika austrijske, bugarske, poljske, rumunjske i ruske nacionalne manjine.

Provedba mjera 8.17. iz Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina za razdoblje od 2011. do 2013. godine odnosi se i na pitanja zastupljenosti i zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina u upravnim tijelima JLPS-a. Financijska su sredstva za provedbu svih aktivnosti u okviru ove mjere osigurana u okviru redovnih proračunskih sredstava MU-a.

- **Poticati i razvijati mjere integracije ovisnika u tržište rada, kroz njihovo uključivanje u obrazovanje i programe obuke i osposobljavanja, sufinancirano zapošljavanje, informiranje i senzibiliziranje javnosti i stvaranje pozitivnog ozračja kod poslodavaca.** HZZ sudjeluje u „Projektu resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja“. Aktivnosti HZZ-a u Projektu resocijalizacije obuhvaćaju provedbu poticanja obrazovanja i zapošljavanja bivših ovisnika kroz aktivnosti profesionalnog usmjeravanja i subvencioniranja uključivanja korisnika Projekta resocijalizacije u programe obrazovanja i zapošljavanja. U 2012. godini došlo je do povećanja broja ovisnika uključenih u Projekt resocijalizacije temeljem mjera aktivne politike zapošljavanja naročito temeljem mjere Javni radovi u koju se tijekom 2012. godine uključilo 67 osoba (44 muškarca i 23 žene). U 2012. godini u evidenciji HZZ-a registrirano je ukupno 160 liječenih ovisnika o drogama u 22 područne službe. Tijekom 2012. godine u HZZ-u se kontinuirano provodila identifikacija registriranih liječenih ovisnika o drogama radi uključivanja u aktivnosti predviđene Projektom resocijalizacije. Tijekom 2012. godine 94 nezaposlene osobe (bivši ovisnici o drogama) bile su uključene u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja. Za 61 osobu je izvršena psihološko-medicinska obrada, a 31 korisnik Projekta je bio uključen u radionice za stjecanje vještina aktivnog traženja posla. Također, tijekom 2012. godine 16 korisnika programa resocijalizacije bilo je uključeno u obrazovne aktivnosti koje je

provodio HZZ, a 21 korisnik se zaposlio (od toga je sufinancirano zapošljavanje putem aktivnih mjera za 7 korisnika Projekta). USZD ističe kako su tijekom provedbe Projekta resocijalizacije uočeni problemi koji su onemogućili da se još veći broj korisnika (liječenih ovisnika) uključi u Projekt. Prije svega, uočen je problem nedovoljnog upućivanja ovisnika u Projekt resocijalizacije od strane Službi za prevenciju ovisnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo te je stoga potrebno uputiti preporuku navedenim službama da sukladno Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela i ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama, uključuju ovisnike u Projekt resocijalizacije, a posebice ovisnike koji duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju ili ako su na supstitucijskoj terapiji i pridržavaju se propisanog načina liječenja. Primijećena je i nedovoljna senzibilizacija cjelokupne, ali i stručne javnosti za projekt resocijalizacije te nedovoljna senzibilizacija gospodarstvenika za zapošljavanje liječenih ovisnika kao i vrlo velika neaktivnost i nezainteresiranost pojedinih županija za uključivanje u provedbu Projekta resocijalizacije. USZD, kao koordinativno stručno tijelo Vlade RH, sukladno predviđenim mjerama iz Nacionalne strategije i Akcijskog plana i u suradnji s imenovanim predstavnicima mjerodavnih ministarstava i institucija izradio je "Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja" koji je usvojila VRH na sjednici održanoj 19. travnja 2007. godine. Navedeni projekt temelji se na dvije osnovne sastavnice, a to su: prekvalifikacija i doškolovanje te poticanje zapošljavanja liječenih ovisnika, kao jedan od najznačajnijih oblika njihove socijalne reintegracije. Osnovni cilj ovog Projekta je sustavno i trajno rješavanje pitanja društvene reintegracije ovisnika nakon uspješno završenog tretmana, rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici, penalnom sustavu ili zdravstvenoj ustanovi putem stvaranja adekvatnog modela resocijalizacije ovisnika o drogama u zajednici. Postupci uključivanja ovisnika u program školovanja i zapošljavanja precizno su opisani u Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i OCD-a u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji je, kao zaseban dokument, usvojila VRH 27. rujna 2007. godine. Temeljem Projekta resocijalizacije i Protokola USZD je određen za koordinatora u provedbi te je između ostalog zadužen za praćenje i unapređenje provedbe Projekta i izradu godišnjih Izvješća o provedbi i davanje prijedloga za njegove nadopune. S ciljem poticanja što uspješnijeg zapošljavanja liječenih ovisnika, VRH je na prijedlog USZD-a u Godišnje i Nacionalne planove za poticanje zapošljavanja za 2011.-2012. godinu, kao i u Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2008.-2012. godinu, uvrstila liječene ovisnike kao jednu od ciljnih skupina. Nadalje, MPO je svake godine objavljivalo Javni poziv po Projektu „Zadružno poduzetništvo“ koji je tijekom 2012. godine objavljen u okviru poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva „Poduzetnički impuls 2012.“ U okviru tog projekta navedeno Ministarstvo je, između ostalog, bilo davatelj potpore za mjeru Poticanja razvoja zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo, a korisnici te mjere su zadruge koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo te zapošljavaju osobe s umanjenom radnom sposobnošću i uključuju ih u radne i gospodarske procese ili pružaju pomoć osobama u nepovoljnim osobnim, gospodarskim, socijalnim i drugim okolnostima te ih uključuju u širu društvenu zajednicu, gdje spadaju i liječeni ovisnici o drogama.

Sukladno Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela i ustanova i OCD-a u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama, USZD je tijekom 2012. godine kontinuirano pratio provedbu Projekta resocijalizacije te o svim mjerama, programima i novostima vezanim uz Projekt obavještavao nadležna državna tijela i nositelje mjera iz

Projekta na nacionalnoj i lokalnoj razini, te OCD-e. Nastojeći putem aktivnosti koordinacije i suradnje unaprijediti provedbu Projekta resocijalizacije, USZD je provodio različite promocijske i obrazovne aktivnosti, kontinuirano je radio na praćenju i nadopunjavanju Projekta resocijalizacije te je pružao financijsku i stručnu pomoć i podršku u provedbi Projekta resocijalizacije. Posebice ističemo organizaciju regionalnih edukacija o projektu u suradnji sa Zagrebačkom, Virovitičko-podravskom, Zadarskom i Istarskom županijom te Gradom Zagrebom, pri čemu je USZD organizirao pet regionalnih edukacija o Projektu (u Samoboru, Virovitici, Zadru, Puli i Zagrebu). Edukacije su bile namijenjene nositeljima mjera i to predstavnicima nadležnih ministarstava i drugih tijela državne uprave, CZSS-ima, područnih službi HZZ-a, službi za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, zatvorskih ustanova, OCD-a, terapijskih zajednica, udruga poslodavaca, te županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe droga. Osnovni cilj navedenih edukacija je bio uspostaviti partnersku suradnju među nositeljima na nacionalnoj i lokalnoj razini u provedbi navedenog Projekta te pridonijeti učinkovitoj provedbi projektnih aktivnosti i boljoj društvenoj reintegraciji liječenih ovisnika. Uspostavljena je i dobra suradnja sa županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe droga što je pridonijelo jačanju lokalnih inicijativa za provedbu Projekta. Također, u cilju osnaživanja OCD-a koji provode programe i projekte s ciljem smanjenja stigmatizacije i socijalne isključenosti, jedno od prioritarnih područja Natječaja USZD-a za dodjelu financijske potpore udrugama koje pridonose borbi protiv ovisnosti i suzbijanju zlouporabe droga iz sredstava Državnog proračuna za 2012. godinu bila je Resocijalizacija ovisnika o drogama, što je uključivalo i provedbu različitih programa školovanja i zapošljavanja liječenih ovisnika te pružanja drugih oblika pomoći pri resocijalizaciji i socijalnom uključivanju liječenih ovisnika. Tijekom 2012. godine od strane USZD-a dodijeljena su financijska sredstva za 15 projekata udruga koje provode projekte resocijalizacije. Udruge su pomoć u resocijalizaciji pružile za 657 liječenih ovisnika (od čega je 146 žena).

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Sredstva Državnog proračuna za redoviti rad USZD-a te 416.000 kuna za financiranje projekata i programa udruga, tiskanje letka i plakata 22.000,00 kuna i 8.750,00 kuna za regionalne edukacije, što je ukupno 446.750,00 kuna. Najveći dio sredstava za mjere APTR izdvaja se iz proračuna središnje države te sredstava lokalnih tijela vlasti. Također, dio mjera se financirao iz fondova EU (IPA). Zadužena tijela su MRMS i HZZ, koja provode raznovrsne mjere aktivne politike zapošljavanja širom Hrvatske, a aktivno su se uključila i druga ministarstva.

3.3. Pristup socijalnim uslugama i naknadama socijalne zaštite

3.3.1.1. Mirovinski sustav

Pregled mjera

- **Dugoročno ostvarenje socijalne sigurnosti za starije osobe bez ikakvih primanja i njihova zaštita u prijelaznom razdoblju.** Iako su raspravljani mogući modeli uvođenja tzv. socijalnih mirovina ili posebne "potpore za starije osobe" bez mirovina, nekoliko je problema koji otežavaju realizaciju ove aktivnosti. Uslijed ekonomske i fiskalne krize prihvaćena je odluka da se ne povećavaju sredstva u državnom proračunu, iz kojeg bi se trebale financirati povećane naknade za starije osobe bez mirovina. Važan problem je mala razlika između najniže mirovine i naknada koje starije osobe mogu ostvariti u sustavu socijalne pomoći. Stoga je odluka o socijalnim mirovina zasada odgođena. Međutim,

zakonskim promjenama iz 2010. godine donekle je poboljšana materijalni status jednog dijela starije populacije bez mirovina, a to su stariji samci, jer su analize pokazale da samačka kućanstva imaju najveći jaz siromaštva. Time je povećan iznos socijalne pomoći za starija samačka kućanstva za 20% (s 500 na 600 kuna). Osim stalne pomoći, starije nemoćne osobe u sustavu socijalne skrbi mogu ostvariti i druga prava: doplatak za pomoć i njegu, osobnu invalidninu, jednokratnu pomoć.

- **Preispitati ulogu najniže mirovine i poboljšati položaj "novih" umirovljenika.** Reformom mirovinskog osiguranja na temelju međugeneracijske solidarnosti povećana je međuovisnost između dužine mirovinskog staža, plaća/osnovica i visine mirovine. Obračunsko razdoblje postupno se širilo s plaća iz najpovoljnijih 10 uzastopnih godina u 1999. na plaće ostvarene u cijelom radnom vijeku od 1. siječnja 2010. godine, što je imalo za posljedicu postupno smanjivanje mirovina i zaostajanje životnog standarda novih umirovljenika u odnosu na mirovine ostvarene prije reforme iz 1999. godine. Problem zaostajanja mirovina novih umirovljenika riješen je *Zakonom o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju*, prema kojem se u studenome 2007. godine počeo isplaćivati dodatak u visini od 4% na mirovine ostvarene u 1999. do 27% na mirovine ostvarene u 2010. godini i poslije. Isplatom dodatka poboljšana je materijalna i socijalna sigurnost korisnika koji su mirovinu ostvarili od 1. siječnja 1999. godine i budućih umirovljenika, te su uspostavljeni primjereniji odnosi među mirovinama.

RAZLIKA IZMEĐU MIROVINA OSTVARENIH DO 31.12.1998. i OD 1.1.1999.

Stanje 31. prosinca

Godina	Mirovine ostvarene do 31.12.1998.		Mirovine ostvarene od 1.1.1999.		Razlika	
	Broj korisnika	Prosječna mirovina kn	Broj korisnika	Prosječna mirovina kn	kn	%
2006.	678405	2.092,71	364711	1.552,94	539,77	25,79
2007.	646306	2.169,04	407516	1.723,95	445,09	20,52
2008.	613608	2.314,17	457348	1.875,68	438,49	18,95
2009.	580517	2.376,44	507519	1.932,41	444,03	18,68
2010.	584537	2.390,95	563816	1.943,40	447,55	18,72
2011.	517584	2.392,68	606525	1.944,99	447,69	18,71
2012.	486816	2.446,99	641484	1.984,68	462,31	18,89

Zahvaljujući dodatku smanjena je razlika među mirovinama tzv. *starih* i *novih* umirovljenika s 25,79% krajem 2006. na 18,89% krajem 2012. godine. Na razinu mirovina, osobito «novih» umirovljenika, nepovoljno utječe činjenica da je 146 tisuća umirovljenika ili 12,9% od ukupnog broja, mirovinu ostvarilo primjenom međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju koji ostvaruju i mirovinu od inozemnog nositelja osiguranja, a mirovinu u Hrvatskoj su ostvarili s prosječno 11 godina mirovinskog staža u prosječnom iznosu od 715,05 kn. Korisnici mirovina ostvarenih od 1. siječnja 1999. godine prema Zakonu o mirovinskom osiguranju imaju pravo na najnižu mirovinu, neovisno o drugim prihodima korisnika. Osiguranici koji su u radnom vijeku ostvarivali plaću u visini manjoj od približno 75% prosječne plaće u RH, umjesto mirovine određene prema plaćama, ostvaruju povoljniju, najnižu mirovinu. Svota najniže mirovine ovisi o dužini mirovinskog staža, što potiče korisnike na duži rad i kasniji odlazak u mirovinu. Najniža prijevremena starosna mirovina trajno se umanjuje do 20,4%. Postotak umanjenja mirovine

ovisi o životnoj dobi s kojom je ostvarena prijevremena starosna mirovina u odnosu na dob za starosnu mirovinu te o mirovinskom stažu - što je mlađi osiguranik i što je kraći staž, više se umanjuje mirovina, i obratno. S druge strane, najniža mirovina trajno se povećava do 9% za korisnike starosne mirovine ostvarene u starijoj dobi od dobi propisane za starosnu mirovinu, što i buduće korisnike najniže mirovine potiče da duže rade i kasnije ostvare mirovinu. U prosincu 2012. godine najniža mirovina za jednu godinu mirovinskog staža iznosila je 57,75 kn. Najniža mirovina određena na temelju 20 godina mirovinskog staža iznosi 1.151,40 kn, za 40 godina staža iznosi dvostruko, odnosno 2.302,80 kn, a za 45 godina staža iznosi 2.598,75 kn. Broj korisnika najniže mirovine, kojih je u siječnju 2007. godine bilo 138 726, smanjio se na 122 726 u prosincu iste godine nakon primjene Zakona o dodatku na mirovine, jer je određenom broju dotadašnjih korisnika mirovina određena prema plaćama, uvećana za dodatak, bila veća od najniže mirovine. Također se zbog dodatka na mirovinu smanjio udio korisnika najniže mirovine među novim korisnicima, s 39,05% u 2007. na 17,30% u 2012. godini te je usporen rast broja korisnika najniže mirovine. U prosincu 2012. godine bilo je 182 131 korisnika najniže mirovine u prosječnom iznosu od 1.357,83 kn, a čiji prosječni mirovinski staž iznosi 24 godine, 3 mjeseca i 24 dana. Da nemaju pravo na najnižu mirovinu, ovi korisnici ostvarili bi mirovinu u prosječnom iznosu od 967,32 kn, što znači da, zahvaljujući najnižoj mirovini, ostvaruju 390,51 kn ili 40,4% veću mirovinu. Troškovi za najnižu mirovinu u 2012. godini iznosili su 853,2 milijuna kuna, odnosno 2,42% ukupnih rashoda za mirovine i druga primanja iz mirovinskog osiguranja.

**UDIO KORISNIKA NAJNIŽE MIROVINE MEĐU UMIROVLJENIMA
u razdoblju 2007. - 2012.**

Godina	Broj novih korisnika mirovine	Broj korisnika najniže mirovine	Udio korisnika najniže mirovine %
1	2	3	4
2007.	51545	20127	39,05
2008.	54386	11844	21,78
2009.	56970	14371	25,23
2010.	60669	14891	24,54
2011.	50455	10988	21,78
2012.	47459	8209	17,30

KORISNICI MIROVINA ČIJA JE MIROVINA ODREĐENA KAO NAJNIŽA MIROVINA

Stanje: 31. prosinca 2012.

VRSTE MIROVINA	Ukupno			Muškarci			Žene		
	Broj korisnika	Prosječna mirovina	Prosječan mirovinski staž	Broj korisnika	Prosječna mirovina	Prosječan mirovinski staž	Broj korisnika	Prosječna mirovina	Prosječan mirovinski staž
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Starosna	109076	1.404,24	26 11 17	31945	1.323,78	28 07 15	77131	1.437,57	26 03 05
Invalidska	53766	1.373,61	20 11 23	25889	1.335,83	21 00 05	27877	1.408,69	20 11 08
Obiteljska	19289	1.051,36	20 01 25	3310	1.064,80	16 10 10	15979	1.048,58	20 10 04
UKUPNO	182131	1.357,83	24 05 18	61144	1.314,86	24 09 05	120987	1.379,54	24 03 24

Budući da se najniža mirovina ostvaruje bez obzira na prihode/imovinu korisnika, ostvaruju je i umirovljenici koji imaju i druge visoke prihode, odnosno, imovinu, što znači da nije usmjerena samo na one kojima je stvarno potrebna. Stoga se, imajući u vidu

socijalno-zaštitnu narav najniže mirovine, razmatra primjerenije usmjeravanje najniže mirovine prema umirovljenicima kojima je stvarno potrebna uvođenjem uvjeta *cenzusa prihoda/imovine* za najnižu mirovinu. U tom slučaju bi trebalo uspostaviti stalni godišnji mehanizam preispitivanja prava na najnižu mirovinu. Provedba ove mjere zahtjeva usklađivanje zakonodavstva i postupanja sa sustavom socijalne skrbi, u kojem se također ostvaruju prava pod uvjetom cenzusa prihoda, odnosno, imovine. Razmatra se i smanjivanje tj. promjena načina određivanja najniže mirovine, uzimajući u obzir socijalno-zaštitne kriterije, kako bi se postigla primjerena razlika u odnosu na mirovine određene na temelju plaća, odnosno, osnovica i povećao poticaj da se dužim radom i većim plaćama (doprinosima) ostvari veća mirovina.

- **Stvoriti preduvjete za uključivanje umirovljenika u plaćeni posao.** Radi poticanja umirovljenika na uključivanje, tj. zadržavanje na plaćenom poslu, od 1. siječnja 1999. godine omogućeno je da korisnici invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad koji imaju određenu radnu sposobnost mogu raditi/ obavljati djelatnost i primati umanjenu invalidsku mirovinu. Osim toga, izmjenom Zakona o mirovinskom osiguranju od 1. siječnja 2008. godine mirovine zaposlenih korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad su povećane za 50%, što ove umirovljenike potiče na rad. Nadalje, prema *Zakonu o doprinosima* koji se primjenjuje od 1. siječnja 2009. godine, umirovljenici koji ostvaruju primitak od kojega se utvrđuje drugi dohodak, odnosno, koji obavljaju domaću radinost kao sporedno zanimanje, ne plaćaju doprinos za mirovinsko osiguranje. Ovakvo zakonsko određenje potiče umirovljenike na rad, kao i poslodavce da angažiraju umirovljenike za obavljanje određenih poslova, jer se ne obračunavaju doprinosi na dohodak umirovljenika. Prema važećem zakonu osiguranik mora prestati raditi da bi ostvario mirovinu, a ako se zaposli, mirovina se prestaje isplaćivati (iznimka su spomenuti korisnici invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad i sezonski radnici u poljoprivredi). Zbog toga neki osiguranici odlaze u mirovinu prije nego što su htjeli, iako su radno sposobni i postoji tržišni interes za njihovim radom. S tim u vezi razmatraju se modeli koji bi poticali što duži rad, makar u nepunom radnom vremenu, pa i osiguranika koji su navršili dob za starosnu mirovinu, koji bi mogli *raditi i primati određeni dio starosne mirovine*. Ova bi mogućnost povoljno utjecala na socijalnu sigurnost umirovljenika te na gospodarstvo i fiskalnu održivost mirovinskog sustava. Međutim, ovaj bi institut trebalo osobito pažljivo razmotriti da se ne bi povećali, umjesto smanjili, poticaji za raniji odlazak u mirovinu.
- **Pratiti učinke prijelaza na kapitaliziranu individualnu štednju na spolne razlike u mirovinama te utjecaj mješovitog usklađivanja mirovina (prema rastu plaća i potrošačkih cijena) na starije umirovljenike.** Mirovina iz drugog stupa može se ostvariti nakon ostvarivanja mirovine u prvom stupu. Uvjeti za starosnu mirovinu u 2012. godini bili su: starosna dob od 60 g. i 6 mjeseci za žene i 65 g. za muškarce, te 15 g. mirovinskog staža, dok se prijevremena starosna mirovina može ostvariti s 5 godina mlađoj dobi i s mirovinskim stažem od 30 godina i 6 mjeseci (žene), odnosno, 35 godina (muškarci). Žene u prosjeku ostvaruju mirovinu u mlađoj dobi, s kraćim stažem i u prosjeku zarađuju manje od muškaraca, zbog čega su mirovine žena u prosjeku 15,9% manje od mirovina muškaraca, što se vidi u tablici:

**KORISNICI MIROVINA OSTVARENIH PREMA ZAKONU O MIROVINSKOM OSIGURANJU, PREMA VRSTI
MIROVINE, SPOLU, PROSJEČNOJ MIROVINI I PROSJEČNOM STAŽU
za prosinac 2012. (isplata u siječnju 2013.)**

Vrste mirovine	Ukupno				Muškarci				Žene				Mirovine žena u odnosu na mirovine muškaraca
	Broj korisnika	Prosječna mirovina umanjena za porez i prirez u kn	Prosječan staž	Udio mirovine u neto plaći za prosina c 2012. (%)	Broj korisnika	Prosječna mirovina umanjena za porez i prirez u kn	Prosječan staž	Udio mirovine u neto plaći za prosina c 2012. (%)	Broj korisnika	Prosječna mirovina umanjena za porez i prirez u kn	Prosječan staž	Udio mirovine u neto plaći za prosina c 2012. (%)	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Starosna Prijevremena starosna	508132	2.422,53	31 08 01	44,15	242029	2.678,62	34 02 27	48,82	266103	2.189,62	29 04 09	39,91	-18,26
	132792	2.274,23	35 03 17	41,45	68475	2.457,39	37 09 16	44,79	64317	2.079,23	32 07 26	37,89	-15,39
Ukupno	640924	2.391,81	32 05 03	43,59	310504	2.629,83	35 00 10	47,93	330420	2.168,13	30 00 04	39,51	-17,56
Invalidska	248537	1.951,19	23 05 05	35,56	155182	2.032,42	24 05 26	37,04	93355	1.816,17	21 09 01	33,10	-10,64
Obiteljska	238839	1.869,29	27 06 15	34,07	16235	1.606,76	22 02 01	29,28	222604	1.888,44	27 11 10	34,42	17,53
SVEUKUPNO	1128300	2.184,15	29 05 09	39,81	481921	2.403,00	31 03 07	43,79	646379	2.020,98	28 01 04	36,83	-15,90

U obveznom drugom i dobrovoljnom trećem stupu mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje važi načelo definiranih doprinosa prema kojem visina mirovine ovisi o visini sredstava na računu osobne mirovinske štednje, starosti osiguranika i drugim parametrima. Mirovine u drugom stupu računaju se primjenom *uniseks* tablica očekivanog trajanja života, pa žene i muškarci iste dobi i s istom mirovinskom štednjom ostvaruju isti iznos mirovine iz drugog stupa. Međutim, ako žena ostvari mirovinu s 5 godina manje godina života od muškarca, ostvarit će približno za 20% manju mirovinu iz drugog stupa nego muškarac. Prema tome, različiti uvjeti starosti za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu za žene i muškarce povećavaju rizik da žene ostvare iz oba obvezna stupa manju mirovinu od muškarca. Budući da se do 2030. godine postupno izjednačavaju uvjeti za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu za muškarce i žene, žene će ostvarivati mirovinu u starijoj životnoj dobi i s dužim mirovinskim stažem, što će pridonijeti povećanju prosječnih mirovina žena u odnosu na mirovine muškaraca i smanjivanju razlika među njihovim mirovinama. Međutim, ako će i ubuduće žene ostvarivati u prosjeku manje plaće nego muškarci, odnosi među njihovim plaćama će i nadalje odražavati na visinu njihovih mirovina u I. stupu, a još i više u II. stupu u kojem nema solidarnosti i redistribucije prema osiguranicima s manjim plaćama. Prijevremenu starosnu mirovinu iz oba obvezna stupa do sada su ostvarile isključivo žene koje su imale tek nešto manje od 50 godina života 2002. godine kada su se odlučile za osiguranje u II. stupu. Žene koje su ostvarile mirovinu iz oba stupa kratko su vrijeme uplaćivale doprinos u drugi stup po stopi od 5%, prijevremenu starosnu mirovinu su ostvarile sa 55-59 godina života, a korisnici mirovine iz oba stupa nemaju pravo na dodatak na mirovinu u iznosu do 27%. Osim toga, aktualna nepovoljna kretanja na tržištu kapitala nepovoljno su se odrazila na prinose mirovinskih fondova i visinu mirovina iz tog osiguranja. Zbog svega navedenog, mirovine iz oba obvezna stupa u prosjeku su manje od mirovina ostvarenih samo u prvom stupu. Problem niskih mirovina ostvarenih iz oba obvezna stupa riješen je izmjenama Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima i Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje od 15. listopada 2011. godine. Ove izmjene odnose se isključivo na mirovine dotadašnjih tisuću korisnika mirovina iz oba obvezna stupa i približno 95 tisuća osiguranika II. stupa koji su se dobrovoljno opredijelili za osiguranje u II. stupu (osiguranici koji su imali između 40 i 50 godina života). Korisnici mirovina iz oba stupa mogli su u roku od 90 dana od stupanja na snagu ovih izmjena zakona izabrati hoće li mirovinu ostvarivati iz oba stupa ili samo iz prvog stupa. Osiguranici koji će ostvariti

mirovinu nakon stupanja na snagu ovih izmjena zakona, mogu u postupku ostvarivanja mirovine istupiti iz II. stupa i ostvariti mirovinu samo u I. stupu. S obzirom na navedenu mogućnost istupa iz II. stupa za osiguranike koji su se dobrovoljno opredijelili za II. stup, smanjio se broj korisnika mirovina iz oba stupa s 1 108 u prosincu 2010. na 129 korisnika u prosincu 2012. godine (muškarci koji su se dobrovoljno opredijelili za II. stup još nisu počeli ostvarivati mirovinu iz oba stupa). Njihova prosječna prijevremena starosna mirovina iz I. stupa u prosincu 2012. godine iznosila je 1.952,37 kuna, a mirovina iz drugog stupa 289,05 kuna. Međutim, problem nije riješen za osiguranike koji su obvezno uključeni u II. stup (mlađi od 40 g.), koji će za nekoliko godina početi ostvarivati mirovine iz oba stupa, a koje će prema projekcijama također zaostajati za mirovinama ostvarenim samo u I. stupu. S tim u vezi treba cjelovito riješiti pitanje mirovina koje se ostvaruju iz oba stupa u skladu sa socijalnim i gospodarskim ciljevima koji se očekuju od reformiranog mirovinskog sustava u RH. *Treći stup* dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje počeo je funkcionirati 1. siječnja 2002., a do 31. prosinca 2012. godine ostvareno je 11 091 mirovina iz tog osiguranja, u prosječnoj svoti od 335,25 kn. Od tog broja, 217 korisnika ostvarilo je doživotnu mirovinu u prosječnoj svoti od 1.568,23 kn. Radi sprječavanja spolnih razlika među mirovinama u dobrovoljnom strukovnom mirovinskom osiguranju, u srpnju 2007. godine dopunjen je Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina koji u članku 28.a zabranjuje nejednakost u pravima s obzirom na spolnu razliku u dobrovoljnom dodatnom (strukovnom) mirovinskom osiguranju.

- **Voditi računa o usklađenosti mirovina s minimalnim standardima.** RH je potpisnica Konvencije 102 Međunarodne organizacije rada (ILO) o minimalnim standardima socijalnog osiguranja, o čemu na zahtjev izvješćuje navedenu organizaciju i Vijeće Europe. Prema Izvješću o primjeni Konvencije sa stanjem 1. siječnja 2012. godine, visina mirovina iz obveznog mirovinskog osiguranja udovoljava propisanim standardima, što se vidi u tablici.

Tablica usporednih vrijednosti mirovina i plaća, stanje 1. siječnja 2012. godine

Mirovinsko osiguranje	Odnos davanja i plaće standardnog korisnika %	Minimalni odnos prema Konvenciji 102 MOR-a %
DIO V. – starosna mirovina	37,94 (najniža mirovina 53,02)	40
DIO VI – ozljeda na radu – invalidska mirovina:		
opća nesposobnost (s doplatkom za 2 djece)	58,32 (najniža mirovina 75,28)	50
profesionalna nesposobnost (s doplatkom za 2 djece)	48,78 (najniža mirovina 63,35)	50
obiteljska mirovina (s doplatkom za 2 djece – jedan roditelj)	54,05 (najniža mirovina 69,32)	40
DIO X. – obiteljska mirovina (s doplatkom za 2 djece – jedan roditelj)	45,25 (najniža mirovina 55,90)	40

Odgovorne i provedbene institucije za gore navedene mjere su MRMS te HZMO. Provedba mjera zaštite životnog standarda starijih osoba koje nemaju dovoljno sredstava za život u nadležnosti je MSPM-a. Izvori financiranja su doprinosi za mirovinsko osiguranje i Državni proračun.

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Mjere vezane za mirovinski sustav utjecat će na druga društvena područja: ekonomska kretanja, rodnu ravnopravnost, socijalne usluge, ukupni društveni status starijih osoba. Dulji ostanak u plaćenom radu može poboljšati ne samo materijalni položaj budućih umirovljenika, već i pozitivno utjecati na gospodarski rast. S druge strane, još uvijek nije na zadovoljavajući način riješen problem niskog životnog standarda starijih osoba koje ne primaju mirovinu. Problem pritom predstavlja trenutna ekonomska i financijska kriza, proračunska ograničenja i niska razina mirovina, koja onemogućuje značajnije povećanje iznosa socijalne pomoći za starije osobe bez mirovina.

3.3.1.2. Davanja djeci i obiteljima te skrb o djeci

Pregled mjera

- **Pravednija raspodjela sredstava za doplatke za djecu.** U listopadu 2012. godine donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu (NN 112/2012), a isti je stupio na snagu 1. siječnja 2013. godine. Omogućeno je ostvarivanje prava na doplatku za djecu, odnosno, prevođenje prava na doplatku za djecu od 1. ožujka i dalje na temelju utvrđenih činjenica te određivanje doplatka za djecu u pripadajućem iznosu bez tiskanja i dostave rješenja. U rješenju kojim se utvrđuje pravo na doplatku za djecu treba naglasiti pridržaj ukidanja rješenja u slučaju da dokazi o ispunjavanju uvjeta za daljnje korištenje prava na doplatku nisu na vrijeme podneseni. Novo rješenje se donosi samo u slučaju kada se za tu godinu pravo ne priznaje ili kada se od 1. ožujka smanjuje ili povećava visina doplatka za djecu ili kada korisnik izričito zahtjeva donošenje rješenja. Cilj je ovih izmjena i dopuna Zakona smanjenje administrativnih troškova. Sukladno odredbama Zakona o doplatku za djecu (NN 94/01, 138/06, 107/07, 61/11 i 112/12) isplata doplatka za djecu je i u 2012. godini provedena kroz tri dohodovna razreda, čime su pravednije raspodijeljena sredstva između korisnika doplatka za djecu. Za doplatku za djecu, uključujući i dodatak za treće i četvrto dijete, iz Državnog proračuna RH u 2012. godini isplaćen je iznos od ukupno 1.709.413.645,00 kuna za 212 796 korisnika i 395 771 djece. Prosječni broj korisnika doplatka za troje djece u 2012. godini bio je 43 970. Ukupna sredstva za isplatu pronatalitetnog dodatka u 2012. godini iznosila su 345.570,500 kuna.
- **Primjenu provjere dohodovnog stanja proširiti i na djecu s težim invaliditetom.** Sukladno Zaključku Vlade RH od 6. listopada 2010. godine, kojim se središnja tijela državne uprave zadužuju izraditi prijedloge izmjena i dopuna zakona iz upravnih područja u okviru utvrđenog djelokruga, radi njihova usklađivanja s odredbama Zakona o općem upravnom postupku, u roku od šest mjeseci od donošenja Zaključka, izrađen je Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu s Konačnim prijedlogom zakona (u daljnjem tekstu: Nacrt prijedloga zakona). Također, izmjene i dopune Zakona o doplatku za djecu vezane su i uz druge zakonodavne propise RH, koji su u vremenu od donošenja ovog Zakona stupili na snagu te uz odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu (NN 61/11), koji je donesen 20. svibnja 2011. godine, usklađen je s odgovarajućim odredbama Zakona o općem upravnom postupku i Zakonom o porezu na dohodak te kao korisnike prava na doplatku za djecu propisuje azilante i strance pod supsidijarnom zaštitom u skladu

s Direktivom Vijeća 2004/83/EC, a vezano za Zakon o azilu. Nadalje, brisana je odredba članka 8. stavka 2. Zakona o doplatku za djecu, što je usklađeno s odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske od 31. prosinca 2008. godine, kojom se ukida odredba članka 55. Zakona o socijalnoj skrbi na koju se poziva Zakon o doplatku za djecu kod utvrđivanja težih smetnji u razvoju djeteta. Promijenjen je i članak koji se odnosi na ostvarivanje prava na doplatu za djecu s težim oštećenjem zdravlja temeljem kojeg sada djeca s težim oštećenjem zdravlja ostvaruju doplatu do kraja kalendarske godine u kojoj navršavaju 27. godina života bez obzira na vrijeme nastanka oštećenja.

- **Pravo na roditeljne naknade za majke koje nisu zaposlene ne treba uvjetovati evidencijom kod službi za zapošljavanje.** Ova je mjera realizirana početkom 2009. godine stupanjem na snagu Zakona o roditeljskim potporama. S ciljem dodatnog usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a u poglavlju „Socijalna politika i zapošljavanje“– (Direktiva 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. o uvođenju mjera za poboljšanje sigurnosti i zdravlja trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje na radnom mjestu (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) (SL L 348, 28. 11. 1992.); Direktiva 2010/18/EU od 8. ožujka 2010. o provedbi revidiranog Okvirnog sporazuma o roditeljskom dopustu koji su sklopili BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP i ETUC te o stavljanju izvan snage Direktive 96/34/EZ (SL L 68, 18. 3. 2010.) i Direktiva 2010/41/EU Europskoga parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2010. o primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji se bave djelatnošću u okviru samozapošljavanja te o ukidanju Direktive Vijeća 86/613/EEZ (SL L 180, 15. 7. 2010.)), kao i jačanja pravnog položaja korisnika prava uz stvaranje većih mogućnosti za sudjelovanje očeva u brizi i odgoju djece, poticanja na posvojenje, uključujući i djece s poteškoćama u razvoju, MSPM je pripremlilo Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o roditeljskim potporama koji je 12. travnja 2013. godine izglasan u Hrvatskom Saboru (NN 54/2013).
- **Jedan od prioriteta u razvoju obiteljske politike svakako je proširenje kapaciteta i programa institucionalnih usluga za djecu predškolske dobi.** Vezano uz institucionalne usluge za djecu predškolske dobi vidjeti poglavlje 3.3.1.4, dok je s ciljem daljnjeg unaprjeđenja izvaninstitucionalnih oblika pomoći za obitelj usvojen Zakon o dadiljama (NN 37/2013). Tim je zakonom po prvi puta uređena ova djelatnost, a s ciljem standardizacije rada dadilja u RH te kvalitetnijeg servisa za zaposlene roditelje, posebice u dijelovima u kojima ne postoji razvijeni sustav predškolskog odgoja i obrazovanja ili dovoljan broj slobodnih mjesta za smještaj djece u ustanove predškolskog odgoja i obrazovanja.
- **Razvijati, odnosno primjenjivati zakonski propisane fleksibilne oblike zapošljavanja koji su usklađeni s obavljanjem obiteljskih obveza.** Jedan je od mehanizama usklađivanja obiteljskog života i plaćenog rada mogućnost fleksibilnijeg zapošljavanja, koje podrazumijeva kraće radno vrijeme, klizno radno vrijeme, podjelu radnog mjesta, rad od kuće, povremeni rad od kuće, skraćeni radni tjedan i slično. Određen broj žena po povratku s porođajnog, odnosno, roditeljskog dopusta ima značajne teškoće zbog promjena u poslovnom okruženju te poteškoća sa zadržavanjem posla. Razvijeni model *MamForce* je prvi poslovni model fleksibilnog zapošljavanja u Hrvatskoj kojim se nastoji poslodavcima osigurati pristup obrazovanim i stručnim kadrovima, a zaposlenicima omogućava ostvarivanje nužno potrebne ravnoteže između poslovnog i privatnog života uz zadržavanje konkurentne pozicije na tržištu rada.
- **Uvesti efikasnije mjere pravne prisile u svrhu naplate alimentacija.** Roditelj je na temelju pravomoćne sudske odluke, privremene mjere radi uzdržavanja ili nagodbe

sklopljene pred sudom ili CZSS-om, dužan pridonositi za uzdržavanje djeteta. Ukoliko roditelj uopće ne pridonosi ili neredovito pridonosi uzdržavanju djeteta po sudskoj odluci ili nagodbi za uzdržavanje duže od šest mjeseci, CZSS je dužan donijeti odluku o privremenom uzdržavanju i u skladu s njom isplaćivati uzdržavanje sve dok roditelj – obveznik uzdržavanja, ne počne udovoljavati svojoj obvezi, u ukupnom trajanju od najdulje tri godine. CZSS koji je isplatio privremeno uzdržavanje dužan je o tome izvijestiti nadležno državno odvjetništvo koje pokreće spor protiv obveznika uzdržavanja. Ovdje je važno naglasiti da ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi, svake godine na temelju odredbe članka 232. stavka 4. Obiteljskog zakona (NN 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 57/11 i 61/11), donosi Minimalne novčane iznose potrebne za mjesečno uzdržavanje djeteta. Minimalni novčani iznosi koji su stupili na snagu 1. travnja 2012. godine (NN 38/2012.), određeni su u postotku od prosječne mjesečne isplaćene neto-plaće po zaposlenom u pravnim osobama u RH, koja je za 2011. godinu iznosila 5.441,00 kn, prema Priopćenju Državnog zavoda za statistiku, broj: 9.1.1/12. od 28. veljače 2012. godine. Minimalni novčani iznosi potrebni za mjesečno uzdržavanje djeteta, koji su stupili na snagu 1. travnja 2012. godine, iznose: za dijete do 6 godina 17% prosječne plaće (924,97 kn), za dijete od 7 do 12 godina 20% prosječne plaće (1.088,20 kn), za dijete od 13 do 18 godina 22% prosječne plaće (1.197,02 kn).

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Glavna institucija odgovorna za provedbu mjera je MSPM. Kod provedbe propisa o alimentaciji važna je i uloga MPr-a. Odgovorne institucije za mjere koje se tiču razvoja usluga za djecu predškolske dobi su JLPS te MZOS. Povećana sredstva za doplatke za djecu ili pomoć za uzdržavanje financiraju se iz Državnog proračuna.

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Primjenom fleksibilnih oblika zapošljavanja moguće je utjecati na zaposlenost roditelja koji imaju mlađu i ovisnu djecu, jer se kombinira skraćeno radno vrijeme sa skrbi o djetetu. Na ovaj način majke ostaju prisutne na tržištu rada i pridonose obiteljskom dohotku. Ove su mjere posebice važne za samohrane majke i samohrane roditelje. S obzirom da se majke koje nisu zaposlene i ne traže posao ne moraju više prijavljivati zavodu za zapošljavanje da bi ostvarile roditeljske naknade, to pridonosi realnijoj slici nezaposlenosti.

3.3.1.3. Socijalna pomoć

Pregled mjera

- **Raditi na osnaživanju informacijskog i upravljačkog sustava socijalne skrbi (informatizacija sustava).** Tijekom 2012. godine nastavile su se aktivnosti na instalaciji informatičke opreme u ustanove socijalne skrbi i uvođenja informatičkog sustava na nacionalnoj razini u rad te nadogradnji programskog rješenja SocSkrb. Aplikacija se kontinuirano usklađivala s potrebama prakse i specifičnostima struke, kako bi se poboljšala njezina funkcionalnost. Od rujna 2012. godine u CZSS-ima je u primjeni usklađeno programsko rješenje SocSkrb, te se nastavilo s formiranjem jedinstvene baze korisnika sustava socijalne skrbi. Aplikacija se u radu pokazala funkcionalnom, te su radni procesi koje aplikacija obuhvaća ubrzani. Do kraja 2012. godine obavljena je edukacija svih radnika CZSS Zagreb (središnji ured i 11 podružnica) gdje je u cijelosti u primjeni sustav SocSkrb. Daljnja implementacija sustava SocSkrb nastavlja se kroz pojedinačno uvođenje u sve CZSS-e nakon provedene edukacije radnika, uz neposrednu stručnu potporu.

- **Razvijati novi model organizacije centara socijalne skrbi.** Rad CZSS-a reorganiziran je po modelu "ureda sve na jednom mjestu" koji podrazumijeva strukturnu i kvalitativnu promjenu načina rada formiranjem prijemnog ureda, kako bi se osigurao kvalitetni prvi kontakt s korisnikom te izvršila inicijalna procjena potreba korisnika. Poslovi novčanih naknada odvajaju se od usluga socijalne skrbi, pa se tako socijalna skrb organizira u sklopu tri stručne cjeline (odjel za novčane naknade, odjel za djecu, mladež i obitelj te odjel za odrasle osobe). Socijalni radnici u CZSS-ima preuzeli su ulogu voditelja plana („case manager“) odgovornog za oblikovanje i dogovaranje najboljih usluga i naknada na koje korisnik ima pravo. U izradi i praćenju ostvarivanja individualnog plana aktivno sudjeluje korisnik, njegova obitelj i stručni radnici drugih profila, a plan bi se trebao revidirati u skladu s promjenama specifičnih potreba i okolnosti korisnika. Tijekom 2012. godine izvršena je evaluacija novog organizacijskog modela rada CZSS-a po modelu „ured sve na jednom mjestu“ te je utvrđena potreba za određenim prilagodbama rada uvjetovanih veličinom centra (brojem stručnih radnika), strukturom stanovništva, odnosno, korisnika i drugim čimbenicima. Djelomično promijenjen model rada koji se i nadalje zasniva na primarnom modelu organizacijskih jedinica: prijemni ured, novčane pomoći, djeca, mladi i obitelj, odrasle osobe, usklađen je sa zahtjevima struke da se u navedenim organizacijskim jedincima osigura specijalizirani pristup uz obavezan timski rad i korištenje stručne metode rada „vođenja slučaja.“

U kontekstu daljnjeg razvoja sustava socijalne skrbi planira se redefiniranje sustava socijalnih naknada. U cilju povećanja djelotvornosti sustava socijalnih naknada pristupilo se izradi novog Zakona o socijalnoj skrbi. Redefiniranjem novčanih pomoći/naknada želi se postići bolja ciljanost, odnosno, usmjeravanje socijalnih pomoći prema onima kojima je to uistinu neophodno. U svrhu realizacije tog cilja Zakonom će se propisati imovinski cenzus, odnosno, precizirat će se vrijednost imovine u vlasništvu korisnika i članova obitelji s kojima živi. Informatizacijom sustava socijalne skrbi i njezinim umrežavanjem s drugim sustavima preko sustava OIB-a u svrhu razmjene podataka, postići će se smanjenje administrativnih troškova kao i pojednostavljivanje samog postupka ostvarivanja prava.

- **Provoditi mjere radi bržeg integriranja radno sposobnih korisnika pomoći u tržište rada i društvo.** U odnosu na kraj 2011. godine, prema podacima MSPM-a, ukupni broj korisnika pomoći za uzdržavanje povećan je sa 104 112 na 110 794. Došlo je do promjene u strukturi korisnika pomoći po spolu te se 2012. godine udio žena smanjio za 6,7 postotnih bodova. Unatoč povećanju ukupnog broja korisnika osobnih invalidnina od 10,7% u 2012. u odnosu na 2011. godinu, udio se žena u strukturi korisnika smanjio za 6,7 postotnih bodova. Udio korisnika doplatka za pomoć i njegu također se smanjio u odnosu na 2011. godinu te je u 2012. godini iznosio 78 290 (1 159 korisnika manje u 2012. godini). Prema podacima MSPM-a na dan 31. 12. 2012. godine bilo je 49 256 *radno sposobnih nezaposlenih primatelja pomoći za uzdržavanje*, od čega 23 053 (46,8%) žena. Za usporedbu, na dan 31.12.2011. godine bilo je 46 180 radno sposobnih nezaposlenih primatelja pomoći za uzdržavanje. CZSS-i izrađuju individualne planove o aktivnom rješavanju nepovoljne situacije korisnika novčane pomoći koji sadržava plan aktivnosti i obveze korisnika. No, problem predstavlja što i nadalje, uslijed gospodarske krize, veći broj radnika ostaje bez zaposlenja, a radna mjesta se otvaraju u manjem opsegu od potrebnog.

Tijekom 2011. i 2012. godine provodilo se 19 projekata financiranih iz IPA IV komponente „Uspostava podrške u socijalnom uključivanju i zapošljavanju socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina“ dodjelom bespovratnih sredstava ukupne vrijednosti od 1,5 milijuna EUR-a. Cilj ove darovnice je bio poticanje socijalnog uključivanja dugotrajno nezaposlenih korisnika socijalne pomoći pružanjem podrške u pristupu tržištu

rada. Ukupno je u projektnim aktivnostima sudjelovalo 1 004 dugotrajno nezaposlenih korisnika socijalne pomoći, od čega 34% korisnika starijih od 45 godina života; 28% pripadnika nacionalnih manjina, te 9% pripadnika romske nacionalne manjine. Od ukupnog broja korisnika koji su sudjelovali u projektnim aktivnostima, njih 9,8% (od čega 73% žena) se zaposlilo bilo za vrijeme trajanja projekta ili do 6 mjeseci po završetku provedbe projekta. Na natječaj raspisan 2011. godine za projekte sljedeće faze iste ove darovnice u ukupnom iznosu od oko 1 milijun EUR-a, alocirano je dodatnih 1,03 milijuna EUR-a u veljači 2012. godine za navedenu dodjelu bespovratnih sredstava. Potpisivanje ugovora za ukupni iznos od preko 2 milijuna EUR-a očekuje se 2013. godine. U navedenoj sljedećoj fazi dodjele bespovratnih sredstava ciljna skupina proširena je i na dugotrajno nezaposlene korisnike socijalnih usluga, pored korisnika prava na socijalnu pomoć.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Za provedbu mjera u sustavu socijalne pomoći odgovorno je MSPM. Osim Ministarstva, značajnu ulogu u provedbi mjera uključivanja korisnika pomoći u tržište rada imaju zavodi za zapošljavanje, OCD i JLS. Projekti radne aktivacije korisnika najčešće se financiraju sredstvima središnjeg proračuna (još uvijek je nedovoljna uključenost JLS u ovakve projekte).

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Mjere radne aktivacije korisnika pomoći i njihova uključenost u programe aktivne politike tržišta rada presudni su s aspekta zapošljavanja teže zapošljivih skupina. Sudjelovanje u ovakvim programima povećava primanja korisnika, ali povećava i mogućnosti zapošljavanja.

3.3.1.4. Socijalne usluge

Pregled mjera

- **Napraviti temeljitu procjenu potreba u razvoju socijalnih usluga i ustanoviti mehanizme evaluacije provedbe i učinaka institucionalnih i alternativnih socijalnih usluga.** U okviru procesa razvoja sustava socijalne skrbi prioritet se daje razvoju usluga koje nedostaju u zajednici čime se želi postići da korisnici dobivaju usluge u svojim domovima i lokalnim zajednicama, što znači da se u samoj zajednici stvaraju uvjeti za njihovu integraciju. S tim u svezi izrađen je Plan deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. – 2016. (2018.). U kontekstu deinstitutionalizacije usluga socijalne skrbi poseban naglasak valja staviti na udomiteljstvo, pri čemu bi još veću pozornost trebalo pridati unapređenju i promidžbi udomiteljske skrbi u Hrvatskoj. Cilj je deinstitutionalizacije postizanje promjene u omjeru između institucijskih i izvaninstitucijskih oblika skrbi u korist izvaninstitucijskih oblika smještaja i izvaninstitucijskih usluga. Kako se prioritet daje razvoju izvaninstitucijskih usluga i oblika smještaja, te zaustavljanju trendova institucionalizacije, u skladu s time provodit će se i deinstitutionalizacija i transformacija domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, što uključuje smanjenje ulazaka u institucije i povećanje izlazaka iz institucija u nove oblike skrbi, posebno stimulirajući obiteljsku reintegraciju (uz garanciju jedne ili više usluga podrške obitelji u lokalnoj zajednici).

U skladu s Planom deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011. – 2016. (2018.) izradit će se Operativni plan provedbe procesa deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi za dvogodišnje razdoblje, te će se procijeniti rezultati provedbe plana deinstitutionalizacije nakon protoka tog razdoblja. Tijekom 2012. godine izrađena je

analiza potreba na području zaštite osoba s invaliditetom, na osnovi koje će se donijeti nova odluka o mreži za trogodišnje razdoblje koja bi trebala obuhvatiti manji smještajni kapacitet u instituciji i veći smještajni kapacitet izvan institucije te izvaninstitucijske usluge, uz osiguranje regionalne ravnomjernosti za ove korisničke skupine. Također je izrađena analiza kapaciteta udomitelja, u svrhu unapređenja izvaninstitucijskih oblika smještaja.

- **Decentralizacija socijalnih usluga i proširenje teritorijalnog obuhvata mreže socijalnih usluga** (vidi prethodnu mjeru).
- **Razvijati standarde dobre prakse, uvesti kodeks profesionalne etike za pružatelje socijalnih usluga te sustav provedbe supervizije.** Standardi kvalitete usluga, koji se uvode u sustav socijalne skrbi na temelju Odluke o standardima kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi iz prosinca 2009. godine, naglašavaju usmjerenost na potrebe korisnika i predstavljaju polaznu osnovu za mjerenje kvalitete socijalnih usluga, čime se omogućuje precizna, a ujedno i transparentna evaluacija svakog pojedinog pružatelja usluga. Standardi kvalitete čine važan dio sustava kvalitete, čime se osigurava: trajna i predvidljiva kvaliteta usluga, profesionalno djelovanje sustava usluga, trajno poboljšavanje kvalitete usluga, zadovoljstvo i povjerenje u kvalitetu usluga te odgovornost pružatelja usluga prema naručiteljima i korisnicima usluga, kao i široj društvenoj zajednici. Tijekom 2012. godine nastavljeno je usklađivanje sa standardima kvalitete u svim ustanovama socijalne skrbi kojima je osnivač RH.

Oснаživanje OCD za društveno-ekonomski razvoj jedno je od glavnih područja i u novoj Nacionalnoj strategiji stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva u razdoblju 2012.-2016., koja je usvojena na sjednici VRH-a održanoj 12. srpnja 2012. godine. U strategiji je naglašeno kako su OCD-i, uz postojeću ulogu u zagovaranju tema od javnog interesa, sve više prepoznati kao pružatelji socijalnih usluga te kao katalizatori zapošljavanja i socijalne kohezije na lokalnim razinama. Neki od glavnih ciljeva nove Nacionalne strategije u ovom području tiču se osiguranja održivosti socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva, razvoja sustava praćenja i kontinuiranog unapređivanja kvalitete socijalnih usluga koje pružaju OCD te unaprjeđenja prepoznatosti uloge volontiranja u pružanju socijalnih usluga. Na istoj je sjednici VRH donijela Odluku o osnivanju Međuresornog povjerenstva za koordinaciju politike financiranja projekata i programa udruga iz državnog proračuna RH. Međuresorno povjerenstvo osnovano je s ciljem uspostave i provedbe djelotvorne koordinacije tijela državne uprave, vladinih ureda i drugih javnih institucija u postupcima dodjele bespovratnih sredstava iz državnog proračuna projektima i programima od osobitog interesa za opće/javno dobro koje provode udruge u RH. Imajući u vidu očekivano znatno veće financiranje projekata i programa udruga iz fondova EU-a, pa tako i potrebu osiguravanja većeg nacionalnog sufinanciranja, osnivanje Međuresornog povjerenstva ujedno odgovara i na potrebu cjelokupnog usklađivanja financiranja projekata i programa udruga iz nacionalnih izvora i fondova EU-a, posebice zbog učinkovitog korištenja raspoloživih resursa u društvu i racionalnog i transparentnog korištenja sredstava iz svih javnih izvora. Stručnu i tehničku potporu radu Međuresornog povjerenstva pruža UZUVRH. Tijekom 2012. godine Međuresorno povjerenstvo održalo je četiri sjednice, a jedan od glavnih rezultata njegova rada očituje se u objavi Godišnjeg plana natječaja, javnih poziva i drugih programa financiranja projekata i programa OCD-a u 2013. godini iz državnog proračuna. Godišnji plan izrađen je temeljem sektorskih analiza u kojima su davatelji bespovratnih sredstava identificirali potrebe u svojim resorima, ali i temeljem javnih rasprava te internetskog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, a objavljen je sredinom prosinca 2012. godine. Godišnji plan natječaja prikazuje popis ukupno 118 programa za dodjelu bespovratnih sredstava

projektima i programima OCD-a koje će u 2013. godini, u sklopu svojih nadležnosti, raspisati 19 državnih tijela. Ukupni planirani iznos od oko 600 milijuna kuna raspodijelit će se putem 82 planirana natječaja, 21 programa potpore temeljem javnih potreba, operativnog djelovanja kroz partnerstvo s udrugama, sufinanciranja EU projekata te 15 programa potpore temeljem preuzetih obveza iz prijašnjih godina, odnosno, putem višegodišnjeg ugovaranja projekata. Osim usuglašavanja Godišnjeg plana natječaja, Međuresorno povjerenstvo je na sjednicama tijekom 2012. godine dogovorilo i zajedničke minimalne standarde za raspisivanje i provedbu natječaja, istovjetne minimalne formalne uvjete za sve natječaje i javne pozive za financiranje udruga iz državnog proračuna te dogovorilo zajedničko korištenje sustava pravodobne informacijske koordinacije svih davatelja bespovratnih sredstava iz državnog proračuna, što će omogućiti učinkovitije raspolaganje sredstvima te pokrivanje potreba u zajednici, osobito vezanih uz osjetljive korisničke skupine, a u konačnici i kvalitetnije izvještavanje javnosti o rezultatima provedenih projekata i programa OCD.

- **Deinstitucionalizacija socijalnih usluga i izrada akcijskog plana deinstitucionalizacije.** U skladu s Planom deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011.–2016. (2018.) tijekom 2012. godine izrađena je analiza pojedinačnih planova deinstitucionalizacije državnih domova za osobe s invaliditetom i domova za psihički bolesne odrasle osobe, te su obavljeni razgovori na terenu s predstavnicima navedenih domova. Pojedinačni planovi uključivali su, između ostaloga, analizu korisnika na stalnom ili tjednom smještaju prema stupnju potrebne podrške, okolnostima i uvjetima za povratak u obitelj, inicijalnu procjenu broja korisnika koje se planira deinstitucionalizirati i broja korisnika stalnog ili tjednog smještaja za koje se planira premještaj u neki drugi dom ili drugu pravnu osobu; procjenu potrebnih promjena u programu rada i radu zaposlenih s obzirom na smanjenje broja korisnika na stalnom ili tjednom smještaju te procjenu moguće preraspodjele troškova u ukupnoj strukturi troškova proračuna za potrebe deinstitucionalizacije i transformacije. Na temelju prikupljenih i obrađenih podataka izradit će se Operativni plan provedbe procesa deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi za dvogodišnje razdoblje kojim će se utvrditi opseg i dinamika provođenja ovih procesa u odnosu na korisnike te broj i struktura radnika potrebnih za pružanje programa podrške korisnicima u instituciji i izvan nje. Ujedno će se izraditi prijedlozi u odnosu na imovinu, odnosno definirati daljnja prenamjena postojećih objekata uz prijedloge osiguranja prostora za organizirano stanovanje. Operativnim planom će se definirati i potrebna financijska sredstva za provođenje deinstitucionalizacije i transformacije, što uključuje edukacije i superviziju, posebice udomiteljskih obitelji.

U svrhu intenziviranja procesa transformacije i deinstitucionalizacije MSPM je u rujnu 2012. godine donijelo Odluku o izradi Plana transformacije i deinstitucionalizacije Centra za rehabilitaciju Stančić i Centra za rehabilitaciju Zagreb. Riječ je o dva doma s najvećim broja korisnika s intelektualnim teškoćama, a za ovaj je proces predviđeno razdoblje od pet godina. U suradnji s navedenim centrima Ministarstvo je pripremlilo projekt pod nazivom „Transformacija i deinstitucionalizacija Centra za rehabilitaciju Stančić i Centra za rehabilitaciju Zagreb“ radi njegova sufinanciranja od strane Instituta Otvoreno Društvo. U svibnju 2013. godine potpisan je ugovor s Institutom Otvoreno Društvo za provedbu projekta. Odobrena sredstva od Instituta Otvoreno Društvo za petogodišnje razdoblje provedbe projekta iznose ukupno 16.736.000,00 kuna, od čega za Centar Stančić 12.446.000,00 kuna (najam i opremanje stanova i dnevnih centara, podmirivanje troškova režija itd.). Nositelj projekta je MSPM, a sunositelji su Centar za rehabilitaciju Stančić i Centar za rehabilitaciju Zagreb. Tijekom 2012. godine proveden je niz aktivnosti radi

pripreme za sam proces transformacije i deinstitutionalizacije (u centrima su imenovane središnje stručne službe, imenovane su i educirane prve službe podrške, održana je edukacija za više asistente i asistente koji, između ostalih, čine službe podrške, obavljani su razgovori s korisnicima i njihovim roditeljima i dr.).

U okviru IPA projekta „Podrška sustavu socijalne skrbi u procesu daljnje deinstitutionalizacije socijalnih usluga“ u 2012. godini započelo se s aktivnostima usmjerenim prema daljnjoj transformaciji i deinstitutionalizaciji domova za osobe s invaliditetom (terenski obilasci domova radi utvrđivanja postojećeg stanja, kao i stupnja spremnosti za daljnju transformaciju). Planiranje transformacije domova nužno se veže uz proces lokalnog socijalnog planiranja, kako bi se prioritet dao razvoju onih usluga koje nedostaju u zajednici, a bez kojih deinstitutionalizacija korisnika nije održiva. Primjerice, naglasak se stavlja na razvoj izvaninstitucijskih usluga i oblika smještaja u onim županijama u kojima su ti oblici skrbi slabo ili nedovoljno razvijeni, radi postizanja ravnomjernijeg regionalnog razvoja mreže usluga i zaustavljanja trendova institucionalizacije u županijama u kojima se najveći broj korisnika smještava u institucije. Stoga se u sklopu istog projekta pristupilo izradi županijskih planova u preostalih 11 županija, te revidiranju postojećih 10 planova.

Tijekom 2012. godine MSPM je održalo sastanke sa ravnateljima svih domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i domova za odgoj djece i mladeži u vezi tijekom deinstitutionalizacije u njihovim domovima. MSPM je također zaprimilo revidirane planove transformacije domova za naredno razdoblje. S obzirom na tijek transformacije domova, pri MSPM-u je osnovano Povjerenstvo za transformaciju Doma za djecu i mlade punoljetne osobe „Svitanje“ Koprivnica i donesena je Odluka o provođenju pilot projekta „Transformacija Doma za djecu i mlade punoljetne osobe „Svitanje“ Koprivnica u Centar za djecu Koprivničko-križevačke županije“, kao potpora navedenome procesu te je dosadašnji poslovni prostor Doma vraćen Družbi kćeri Božje ljubavi – Provincijalat u Zagreb. Dom sada pruža uslugu kratkotrajnog smještaja za 8-ero djece na stalnom i 2-oje djece na privremenom smještaju u obiteljskoj kući, te pruža uslugu organiziranog stanovanja u 2 stambene zajednice kapaciteta 4 korisnika gdje se pruža usluga pripreme djece za izlazak iz smještaja za djecu u dobi od 16 godina, koja su do tada bila na smještaju u Domu i udomiteljskim obiteljima, usluge poludnevnog boravka za ukupno do 25 korisnika s područja Koprivnice, uslugu savjetovanja i pomaganja obiteljima/roditeljima korisnika usluga, kao i uslugu savjetovanja i pomaganja za 35 udomiteljskih obitelji s područja nadležnosti CZSS Đurđevac te savjetovanja i pomaganja djeci nakon izlaska iz skrbi.

Na području zaštite djece s poremećajima u ponašanju provodi se projekt „Unaprjeđenje kapaciteta stručnjaka za zaštitu prava i interesa djece i mladih smještenih u domove za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju“ u suradnji s organizacijom NICO, koji ima za cilj unaprijediti kapacitete i kvalitetu rada stručnjaka zaposlenih u domovima za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju.

Pri domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi trenutačno djeluju 43 stambene zajednice kapaciteta 286 mjesta (od čega 154 mjesta za djevojke), a u dječjim domovima čiji je osnivač RH postoje ukupno 32 stambene zajednice ukupnog kapaciteta 101 mjesto (od čega 57 mjesta za djevojke). Također, u okviru domova za odgoj djece i mladeži djeluje 7 stambenih zajednica ukupnog kapaciteta 30 mjesta (od čega 2 za djevojke). Postojeći broj mjesta u stambenim zajednicama zadovoljava potrebe te trenutno nema potrebe za povećavanjem njihovog broja, no, u svrhu obuhvaćanja navedenom uslugom i djece koja su prethodno bila smještena u udomiteljskim obiteljima, u 2013. godini dječji

domovi planiraju otvaranje još 3 stambene zajednice kako bi se što većem broju djece pružila mogućnost boravka u njima.

U sklopu razvoja izvaninstitucionalnih usluga pri domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i domovima za odgoj djece i mladeži pruža se usluga poludnevnog boravka. U domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi kapacitet poludnevnog boravka je 234 korisnika, a uslugom je obuhvaćeno 174 djece i postoji još 107 zahtjeva za prijem. U domovima za odgoj djece i mladeži kapacitet poludnevnog boravka je 720 korisnika, a uslugom je obuhvaćeno 603 djece i mladih te postoji još 324 zahtjeva za prijem. Imajući u vidu broj zahtjeva vidljivo je da je nova usluga dobro prihvaćena i da se ta izvaninstitucionalna usluga širi. Jedan je od važnih aspekata skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi udomiteljstvo (vidjeti detaljnije pod točkom 3.3.2.2, mjerom „Potrebno je više unaprjeđivati i promovirati udomiteljsku skrb“).

U skladu s ciljem transformacije i deinstitucionalizacije domova socijalne skrbi, u 2012. godini nastavljeno je i s aktivnostima u svrhu smanjenja broja korisnika stalnog smještaja u domovima za psihički bolesne odrasle osobe uz povećanje obuhvata korisnika u izvaninstitucijskim oblicima smještaja. Razvoj izvaninstitucijskih oblika smještaja i izvaninstitucijskih usluga usmjeren je prvenstveno na korisnike koji ne zahtijevaju intenzivnu skrb u instituciji. Najveće se smanjenje broja korisnika domova za psihički bolesne odrasle osobe može očekivati u posljednje tri godine razdoblja predviđenog za deinstitucionalizaciju i transformaciju (2015. - 2018. godina), nakon što bi se smanjenjem broja djece i odraslih osoba drugih korisničkih skupina trebali osloboditi resursi koji će se moći preusmjeriti za skrb o psihički bolesnim odraslim osobama. U 2012. godini djeluje šest stambenih jedinica u sklopu tri doma (Dom za psihički bolesne odrasle osobe Zemunik (jedna stambena jedinica), Dom za psihički bolesne odrasle osobe Osijek (dvije stambene jedinice) i Dom za psihički bolesne odrasle osobe Lobar-Grad (tri stambene jedinice), s ukupno 26 korisnika. U tijeku su pripreme za otvaranje većeg broja stambenih jedinica s intencijom njihova osnivanja u lokalnoj zajednici. Također je iz Doma za psihički bolesne odrasle osobe Breznica Đakovačka, za koji je u 2012. godini utvrđena potreba zatvaranja uslijed nalaza inspekcije MSPM-a, od ukupno 124 korisnika, njih 63 premješteno uglavnom u izvaninstitucijske oblike smještaja (udomiteljske obitelji, obiteljski domovi i organizirano stanovanje). Za 60 korisnika (jedna je korisnica preminula), koji se trenutačno nalaze na privremenom ili stalnom smještaju u drugim domovima za psihički bolesne odrasle osobe i nadalje se poduzimaju aktivnosti radi njihova zbrinjavanja u izvaninstitucijskim oblicima smještaja. Tijekom tog procesa i suradnje s CZSS-ima, naglasak se stavlja na izradu individualnog plana koji uključuje oblikovanje i dogovaranje najbolje kombinacije usluga i naknada na koje korisnik ima pravo.

U 2012. godini u državnim domovima za osobe s invaliditetom i nadalje se povećava broj korisnika koji koriste usluge poludnevnog boravka (1 088 u 2010., 1 146 u 2011. na 2 025 korisnika u 2012. godini) te usluge stručne pomoći u obitelji (175 u 2010., 220 u 2011. na 373 korisnika u 2012. godini). U nedržavnim domovima za osobe s invaliditetom također blago raste broj korisnika poludnevnog boravka (s 206 korisnika u 2010. na 2012 korisnika u 2011. godini). Porastao je i broj korisnika čiji su roditelji ostvarili pravo na status roditelja njegovatelja. Tako je u 2009. godini bilo 1 850 korisnika prava na status roditelja njegovatelja, u 2010. godini 2 180 korisnika, u 2011. godini bilo je 2 759 korisnika, dok je u 2012. godini 2 869 korisnika (roditelji ili član obitelji) koji su ostvarili pravo na status roditelja – njegovatelja. Povećanje broja korisnika djelomično je posljedica promjena koje su uvedene Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 57/2011). Naime, uvedena je novina da status roditelja njegovatelja mogu ostvariti i članovi obitelji pod uvjetima propisanim Zakonom, kao i oba roditelja ako u obitelji ima dvoje ili više djece s teškoćama u razvoju, odnosno,

osoba s invaliditetom, a dana je i mogućnost da njegovatelj djeteta uključenog u programe školovanja i poludnevnog boravka ostvari ovo pravo.

Ministarstvo socijalne politike i mladih je u okviru IV. komponente Instrumenta prepristupne pomoći (IPA) „Razvoj ljudskih potencijala“, u studenom 2012. godine pokrenulo projekt “Podrška sustavu socijalne skrbi u procesu daljnje deinstitucionalizacije socijalnih usluga”. Projekt provodi Oxford Policy Management Limited, konzultantska tvrtka iz Velike Britanije, u suradnji s dva hrvatska partnera, Udrugom za promicanje inkluzije i Udrugom za inicijative u socijalnoj politici. Vrijednost projekta iznosi 1,382,640 EUR-a, a trajati će 22 mjeseca. Cilj je projekta povećati socijalno uključivanje korisnika u sustav socijalne skrbi te pružiti podršku stručnjacima iz sustava socijalne skrbi u razvoju i provedbi socijalnih usluga unaprjeđivanjem procesa socijalnog planiranja i transformacije ustanova. Dva su glavna očekivana rezultata projekta: osnaživanje kapaciteta stručnjaka pri socijalnom planiranju i promicanje alternativnih oblika skrbi unutar zajednice, te osnaživanje kapaciteta stručnjaka pri procesu deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi. Planira se ukupno osnažiti oko 600 stručnjaka kroz treninge i radionice. Tijekom provedbe projekta bit će izrađena procjena već provedenih aktivnosti vezanih za reformu socijalne skrbi i proces deinstitucionalizacije, s naglaskom na socijalno planiranje. Na osnovi procjene uspostaviti će se radne skupine za socijalno planiranje u 10 županija koje još nisu razvile socijalne planove (2014.-2016.), kako bi se kroz podršku njihovom radu isti uspješno razvili, a istovremeno podržao i Akcijski plan za 2014. i 2015. godinu. Nadalje, pružit će se podrška i u 10 županija koje su već izradile socijalne planove. S obzirom na važnost učinkovitog praćenja, evaluacije i izvještavanja o napretku unutar samog procesa planiranja, stručnjaci će pohađati i specifične treninge.

- **Poboljšati infrastrukturu u postojećim institucijama socijalne skrbi i kvalitetu stručnih usluga.** U 2012. godini sredstvima zajma Svjetske banke nije bilo ulaganja predviđenih Projektom razvoja sustava socijalne skrbi, budući da je zajam istekao. Tijekom 2012. godine iz proračuna RH za kapitalna ulaganja u ustanove socijalne skrbi izdvojeno je ukupno 6.922.246,49 kn za ulaganje u izgradnju, obnovu i opremanje ustanova socijalne skrbi i to: CZSS Novska, Centra za odgoj i obrazovanje Juraj Bonačić Split, CZSS Split, Doma za psihički bolesne odrasle osobe Vila Maria, Centra za odgoj i obrazovanje Slava Raškaj Zagreb, CZSS Cres – Mali Lošinj, Doma za psihički bolesne odrasle osobe Ljeskovicica, Doma za psihički bolesne odrasle osobe Turnić Rijeka te Doma za psihički bolesne odrasle osobe Borova. Tijekom 2012. godine iz proračuna RH izdvojeno je za poboljšanje infrastrukture po interventnim zahtjevima ustanova ukupno 8.429.746,87 kn (nabava opreme manje vrijednosti u sustavu socijalne skrbi 3.246.428,30 kn, hitne intervencije u sustavu socijalne skrbi 4.494.363,57 kn, te poboljšanje infrastrukture u sustavu socijalne skrbi 688.955,00 kn). Darovnicom Europske banke za obnovu i razvoj - Projekta obnove sustava grijanja i tople vode, ukupno je utrošeno 806.439,31 kn za rekonstrukciju i dogradnju dvorišne građevine u svrhu izgradnje kotlovnice na otvorenom u Domu za djecu i mladež Tuškanac i zamjene radijatora u prostorijama Doma za djecu Tuškanac.
- **Razvijati preventivne programe, a ne samo ulagati u razvoj novih usluga i podizanje kvalitete usluga.** Aktivnosti Programa za inovacije i učenje koji je dio Projekta razvoja sustava socijalne skrbi financiran kroz zajam Svjetske banke, koji je za cilj imao poticanje i pružanje potpore financijski isplativim visokokvalitetnim uslugama koje su usmjerene na prevenciju institucionalizacije, deinstitucionalizaciju i reintegraciju korisnika u lokalnu zajednicu te razvijanje izvaninstitucionalnih oblika socijalnih usluga u lokalnoj zajednici, nastavljene su i nakon završetka njegovog financiranja sredstvima zajma te se financiraju sredstvima lokalne zajednice.

- **Ustrojavanje odjela za usluge socijalnog rada u sklopu reformiranih centara za socijalnu skrb.** U CZSS-ima poslovi se obavljaju na način da su i nadalje odvojeni poslovi novčanih naknada od poslova pružanja socijalnih usluga te se tako socijalna skrb organizira u sklopu tri stručne cjeline (odjel za novčane naknade, odjel za djecu, mladež i obitelj, te odjel za odrasle osobe). Stručni rad se obavlja prema metodi stručnog rada pri kojoj socijalni radnik preuzima ulogu koordinatora individualnog plana („case manager“) te zajedno s korisnikom planira usluge koje najbolje zadovoljavaju njegove potrebe, pri tom koristeći sve resurse lokalne zajednice koje mogu pridonijeti poboljšanju kvalitete njegovog života.
- **Integrirati pružanje socijalnih usluga sa zagovaranjem prava marginalnih skupina i omogućiti korisnicima da utječu na oblikovanje i pružanje usluga.** Socijalni radnici u CZSS-ima kroz uvođenje novog modela rada preuzeli su ulogu voditelja plana odgovornog za oblikovanje i dogovaranje najbolje kombinacije usluga i naknada na koje korisnik ima pravo. U izradi i praćenju ostvarivanja individualnog plana aktivno sudjeluje korisnik, njegova obitelj i stručni radnici drugih profila, kao stručnjaci drugih dionika u zajednici, a plan bi se trebao revidirati u skladu s promjenama specifičnih potreba i okolnosti korisnika. Implementacija Standarda kvalitete u socijalnim uslugama u svim državnim ustanovama socijalne skrbi osigurava aktivno sudjelovanje korisnika na oblikovanje i pružanje usluga.

U prosincu 2012. godine VRH je donijela novi zakon o registru birača kojim je, na inicijativu MSPM-a, u suradnji s GONG-om i UPOI-em osobama lišenim poslovne sposobnosti omogućeno pravo sudjelovanja na izborima. Isto je tako tijekom 2012. godine pokrenuta izrada nacrtu prijedloga novog obiteljskog zakona kojim se u iznimno opravdanim situacijama predlaže primjena instituta potpunog lišenja poslovne sposobnosti. Tijekom 2012. godine izrađena je analiza potreba na području zaštite psihički bolesnih odraslih osoba, na osnovi koje bi se trebala donijeti nova odluka o mreži za trogodišnje razdoblje. Također je izrađena analiza kapaciteta udomitelja i obiteljskih domova za psihički bolesne odrasle osobe.

- **Sustavno obrazovanje i izobrazba stručnjaka koji se bave potrebama i teškoćama funkcioniranja različitih ranjivih skupina.** Tijekom 2012. godine Centar za krizne situacije je proveo treći dio (temeljni stupanj) trogodišnjeg Programa „Rano otkrivanje emocionalnih teškoća, rizika pojave poremećaja u ponašanju i suicidalnog rizika djece i mladih“ za stručne radnike CZSS-a i domova za odgoj djece i mladeži. U okviru istog programa, za stručne radnike CZSS-a i domova za odgoj djece i mladeži proveden je i napredni stupanj koji je obuhvaćao proširivanje i usustavljanje znanja stečenog na temeljnom stupnju te stjecanje novih vještina u pristupu djetetu ili mladoj osobi i njihovoj obitelji/skrbnicima.

U sklopu EU twining projekta IPA 2009 „Jačanje kapaciteta u području suzbijanja seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece, te pružanja pomoći ranjivim žrtvama kriminaliteta“, održao se trening za obavljanje istražnog intervjua s djecom žrtvama kaznenih djela za stručne radnike CZSS. Navedeni treninzi su održani 15. i 16. listopada 2012. godine u Splitu i 18. i 19. listopada 2012. godine u Zagrebu, a prisustvovala su ukupno 73 stručna radnika iz CZSS-a, domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i domova za odgoj djece i mladeži. Također je 11. i 12. rujna 2012. godine u Valbandonu održana edukacija za policijske službenike, državne odvjetnike, suce, sudske službenike za podršku žrtvama i svjedocima te stručne djelatnike CZSS-a.

Dana 1. i 2. listopada 2012. godine u Zagrebu je održana Konferencija o posvajanju „Modeli i praksa uspješnog posvajanja“ u suradnji s Udrugom za potporu posvajanja

„Adopta“ za koju je MSPM osiguralo financijsku potporu u iznosu od 30.000,00 kuna. Organizirana je edukacija djelatnika na području trgovanja ljudima, posebice djece u suradnji s Hrvatskim Crvenim križom, te je u suradnji s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku održan stručni skup „Unapređenje skrbi za djecu u dobi od 0 do 3 godine smještenu u institucije“ .

Provedena je edukacija djelatnika CZSS-a i domova za djecu (psihologa) "Zlostavljano dijete – psihologijska procjena, intervju i tretman" u suradnji s Poliklinikom za zaštitu djece Grada Zagreba. Edukacija je provedena u tri dvodnevna ciklusa, 3. i 4. prosinca 2012. godine, 13. i 14. prosinca 2012. godine te 28. veljače i 1. ožujka 2013. godine, a sudjelovalo je ukupno 108 psihologa iz dječjih domova i CZSS-a.

Također, tijekom 2012. godine snimljeno je stanje na terenu u smislu interesa i daljnjih potreba u području izvansudske nagodbe, kako bi se proširila mogućnost primjene iste na maloljetne počinitelje i izvan sjedišta Zagreba, Splita, Osijeka i Velike Gorice. Na temelju dobivenih podataka će se, uz podršku UNICEF-a, u 2013. godini organizirati više stručnih skupova iz područja izvansudske nagodbe te edukacija na temu „Primjena izvansudske nagodbe u predkaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama“ za stručne radnike CZSS-a u 18 gradova RH.

Tijekom 2012. godine započeo je trogodišnji ciklus „Stručnog osposobljavanja za licencirane supervizore psihosocijalnog rada“ kojega su polaznici stručnjaci iz ustanova socijalne skrbi. Navedenom edukacijom proširit će se mreža licenciranih supervizora u sustavu socijalne skrbi.

MSPM je u kolovozu 2012. godine, u suradnji s Ministarstvom zdravstva, socijalne skrbi i javne sigurnosti Sjeverne Irske i Northern Ireland Co-operation Overseas Ltd. (NI-CO) iz Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske započelo provedbu twinning projekta pod nazivom „Unaprjeđenje kapaciteta stručnjaka za zaštitu prava i interesa djece i mladih smještenih u domove za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju“ u okviru IPA I komponente. Očekivani rezultati projekta odnose se na poboljšanje zaštite prava i interesa djece i mladih s poremećajima u ponašanju, kroz unaprjeđenje kapaciteta stručnjaka za zaštitu prava i interesa djece i mladih te kroz unapređenje suradnje i koordinacije među tijelima nadležnim za zaštitu prava i interesa djece i mladih s poremećajima u ponašanju. Predviđeno trajanje projekta ja 15 mjeseci, a njegova ukupna vrijednost iznosi 611.111 EUR-a.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Središnja je institucija zadužena za razvoj sustava socijalnih usluga MSPM. U provedbi mjera značajnu ulogu imaju ustanove socijalne skrbi, lokalne vlasti i OCD-i. Glavni izvor financiranja je Državni proračun i proračun županija te sredstva iz darovnica.

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Socijalne usluge utječu među ostalim na zdravstveni status korisnika i njegovo sudjelovanje u društvenom i kulturnom životu te su pretpostavka uključenosti u redovno obrazovanje. Osim toga, sektor socijalnih usluga je pogodan za promicanje politike zapošljavanja, posebice teže zapošljivih skupina u ruralnim područjima (starije žene na tržištu rada).

3.3.1.5. Zdravstvene usluge

Pregled mjera

- **Odnos različitih tipova osiguranja i utjecaj suplaćanja na različite skupine stanovništva.** Zakonom o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju (NN 85/06., 150/08. i 71/10., u daljnjem tekstu: Zakon), odnosno Izmjenama i dopunama Zakona koje se primjenjuju od 18. lipnja 2010. godine, promijenjeni su kriteriji za ostvarivanje prava na policu dopunskog zdravstvenog osiguranja na teret sredstava Državnog proračuna. Tako su osigurane osobe za koje se sredstva za premiju dopunskog zdravstvenog osiguranja osiguravaju u Državnom proračunu taksativno navedene kako slijedi: 1) osigurane osobe s invaliditetom koje imaju 100% oštećenje organizma, odnosno tjelesno oštećenje prema posebnim propisima, osobe kod kojih je utvrđeno više vrsta oštećenja te osobe s tjelesnim i mentalnim oštećenjem ili psihičkom bolešću zbog kojih se ne mogu samostalno izvoditi aktivnosti primjerene životnoj dobi sukladno propisima o socijalnoj skrbi, 2) osigurane osobe darivatelji dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja, 3) osigurane osobe dobrovoljni davatelji krvi s više od 35 davanja (muškarci), odnosno s više od 25 davanja (žene), 4) osigurane osobe redoviti učenici i studenti stariji od 18 godina, 5) osigurane osobe čiji prihod po članu obitelji u prethodnoj kalendarskoj godini ne prelazi iznos utvrđen člankom 14.b Zakona. Istim Zakonom propisana je prijelazna odredba kojom je rečeno da svi ugovori o dopunskom zdravstvenom osiguranju koje je HZZO sklopio na temelju članka 14.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona (NN 150/08), do dana stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona (NN 71/10.), važe do isteka roka na koji su sklopljeni (ugovor vrijedi godinu dana od sklapanja). Za osigurane osobe koje ostvaruju pravo na dopunsko zdravstveno osiguranje na teret Državnog proračuna, u 2012. godini bilo je osigurano 555.000.000,00 kuna, te je isti iznos planiran i za 2013. godinu.

Zbog navedenoga puni je učinak izmjene Zakona vidljiv u potpunosti u 2012. godini, a stvarno stanje za 2012. godinu temeljem tako racionaliziranog stanja kretanja broja osiguranika vidljivo je iz podataka u slijedećoj tablici, koji su i do sada praćeni u provedbi mjera JIM-a:

R.br.	Opis	2011.	2012.
1	Ukupan broj sklopljenih policia dopunskog osiguranja	2.481.767	2.500.177
	(Iznos ostvarenih sredstava)	1.912.704.000	1.930.320.480
2	Ukupno osiguranih osoba na dan 31. 12.	4.362.595	4.376.404
3	Ukupan broj osiguranih osoba koje ostvaruju pravo na dopunsko zdravstveno osiguranje na teret državnog proračuna	943.638	944.301
	(Iznos ostvarenih sredstava)	555.000.000	555.000.000
4	Na dan 31. 12. važeći broj policia dopunskog zdravstvenog osiguranja	2.352.114	2.343.555
	(Iznos ostvarenih sredstava)	1.912.704.000	1.930.320.480
5	Na dan 31. 12. važeći broj policia dopunskog zdravstvenog osiguranja na teret državnog proračuna	906.572	895.307
	(Iznos ostvarenih sredstava)	555.000.000	555.000.000

Poduzete mjere u 2012. godini s ciljem racionalizacije korištenja sredstava i broja osiguranika na teret Državnog proračuna nastavljaju se i u 2013. godini te su za ove namjene i u 2013. godini planirana ista sredstva u iznosu od 555.000.000,00 kn, što predstavlja minimum s obzirom na očekivani broj osiguranika koji će se, prema procjeni, kretati na razini 2012. godine.

- **Pristupačnost zdravstvenog sustava.** Hitna medicinska služba je od strateškog značaja za RH te predstavlja važan dio zdravstvenog sustava i njezina nova organizacija doprinosi boljoj pristupačnosti zdravstvenog sustava. U tijeku je projekt reorganizacije hitne medicinske službe koja ima za cilj postizanje jednake kvalitete i dostupnosti te službe u svim dijelovima RH kroz poboljšanje učinkovitosti i ishoda cjelokupnog sustava, povećanje usklađenosti među županijama, povećanje učinkovitosti i brzine reakcije izvanbolničke Hitne medicinske pomoći i poboljšanje učinkovitosti hitnih prijema u ciljanim bolnicama. Reorganizacija obuhvaća osnivanje Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu, osnivanje 21 zavoda za hitnu medicinu područne (regionalne) samouprave, uspostavu prijemno-dojavnih jedinica (PDJ) prema županijskom modelu, objedinjavanje hitnog prijema u bolnicama, integraciju telemedicine u djelatnost hitne medicine, uvođenje specijalizacije iz hitne medicine za doktore medicine i dodatnog specijalističkog stručnog usavršavanja iz hitne medicinske pomoći za medicinske sestre-medicinske tehničare, standardizaciju medicinske opreme i vozila i izradu smjernica-protokola-algoritama postupaka zbrinjavanja. Osnovan je Hrvatski zavod za hitnu medicinu. Osnovan je i 21 zavod za hitnu medicinu područne (regionalne) samouprave u kojima radi ukupno 919 timova hitne medicinske službe sa 2 815 radnika, od kojih je 627 doktora medicine, 1 314 medicinskih sestra-medicinskih tehničara i 874 vozača. Timovi hitne medicinske službe imaju prosječno 1 500 000 intervencija godišnje. Započelo je osnivanje i objedinjenih hitnih bolničkih prijema, jedinstvenog ulaznog mjesta bolesnika u bolnicu za hitno medicinsko zbrinjavanje, s ciljem veće učinkovitosti i boljeg zdravstvenog ishoda.

Uvedena je specijalizacija iz hitne medicine. Do danas je 178 doktora medicine specijalista hitne medicine, dok je 28 medicinskih sestra-medicinskih tehničara specijalista hitne medicinske pomoći. U 2012. godini odobrena je i 51 specijalizacija iz hitne medicine za doktore medicine.

U Mreži hitne medicine, objavljenj u NN, broj 71/12, nalazi se raspored izvanbolničkih timova hitne medicinske službe po županijama i punktovima.

Na posebnoj poziciji Državnog proračuna, na aktivnosti A690087 Hitna medicinska pomoć i sanitetski prijevoz utvrđena su sredstva za djelatnost hitne medicine u iznosu od 671.334.295 kuna, sredstva za cjepiva utvrđena su na aktivnosti A690034 Državnog proračuna u ukupnom iznosu od 70.000.000 kuna, dok su sredstva za zdravstvenu njegu u kući utvrđena na aktivnosti A690084 Državnog proračuna u ukupnom iznosu od 141.700.000 kuna.

- **Preispitivanje nezadovoljavajućeg odnosa primarne i sekundarne zdravstvene zaštite.** Od primarne zdravstvene zaštite očekuje se rješavanje 70-80% ukupnih zdravstvenih problema te da tim liječnika primarne zdravstvene zaštite i patronažna služba postane voditeljem pacijenata kroz sustav zdravstva. Primarni cilj je da se vrate funkcionalnosti sustava primarne zdravstvene zaštite, pri čemu mislimo prije svega na osiguranje kontinuiteta skrbi za pacijente, pružanje preventivne i aktivne skrbi za pacijente te skrbi u kući oboljelih.

U cilju povećanja učinkovitosti rada izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite uveden je novi kombinirani način ugovaranja koji se razlikuje od plaćanja putem glavarine. Financiranje samo putem glavarine destimulativno djeluje na opseg rada liječnika, jer je

jedini kriterij broj opredjeljenih osoba. Liječnik obiteljske medicine dobiva jednaki iznos novca za bolesnike iste dobi bez obzira da li se primjerice jedan ne javlja u ambulantu nikada, a drugi je teško bolestan i liječnik mu osim učestalih pregleda u ambulanti odlazi u kućne posjete svaki tjedan dana ili češće. Novi model ugovaranja sadrži kombinirani način plaćanja te su uz glavarinu elementi ugovora hladni pogon, dijagnostičko-terapijski postupci, ključni pokazatelj uspješnosti i pokazatelj kvalitete. Novi model plaćanja, u kojem postoji fiksni i varijabilni dio bitni je element unapređenja funkcioniranja obiteljske medicine jer ima za cilj osigurati financijskim i stručnim poticajima bolju kvalitetu rada odnosno bolju zaštitu populaciji.

Specijalizacija iz obiteljske medicine također je preduvjet unapređenja primarne zaštite. U Hrvatskoj je u tijeku projekt «Usklađivanje djelatnosti obiteljske medicine s europskim standardima uvođenjem obvezne specijalizacije» financiran iz Državnog proračuna RH prema kojem se osigurava specijalističko usavršavanje za liječnike koji rade u službi obiteljske medicine. Realiziran je i nastavak provedbe specijalizacije obiteljske medicine kroz Izmjene i dopune Projekta usklađivanja djelatnosti obiteljske medicine s europskim standardima (u daljnjem tekstu: Projekt). Osnovni dokument iz 2003. godine je nadopunjen i promijenjen u skladu sa promjenama programa specijalizacije i stupanjem na snagu Pravilnika o specijalističkom usavršavanju doktora medicine iz obiteljske medicine (NN 129/2011). Novim Pravilnikom, između ostaloga, utvrđena je dužina trajanja specijalizacije iz obiteljske medicine od ukupno 48 mjeseci, što je uvjetovalo izmjenu Projekta te je Izmjenama i dopunama Projekta, za sve kandidate – specijalizante ne starije od 40 godina života - utvrđeno financiranje specijalističkog usavršavanja iz obiteljske medicine za 48 mjeseci ukupnog trajanja specijalističkog usavršavanja, a čime su ukinuti dosadašnji izvedbeni programi „A“, „B“ i „C“. Uz izjednačavanje dužine trajanja specijalizacije iz obiteljske medicine bez obzira na godine iskustva i godine života (ne stariji od 40 godina), osnovna je novina utvrđena Izmjenama i dopunama Projekta mogućnost da se na natječaj doma zdravlja jave mladi nezaposleni doktori sa završenim diplomskim studijem i odrađenim pripravničkim stažem, uz uvjet zapošljavanja istih na neodređeno vrijeme kao i mogućnost da se na natječaj jave već zaposleni doktori koji rade u nekoj od registriranih djelatnosti doma zdravlja, a da pri tome ne moraju biti nositelji tima. Zadržana je i dalje mogućnost odabira kandidata zaposlenika doma zdravlja izabranog ugovornog doktora u djelatnosti opće/obiteljske medicine ukoliko se javi na raspisani natječaj doma zdravlja, no dužina specijalizacije takvog doktora sa iskustvom utvrđena je također u trajanju od 48 mjeseci. Za provođenje Izmjena i dopuna Projekta u akademskoj godini 2012./2013. osigurana su sredstva za financiranje ukupno 50 specijalizacija iz obiteljske medicine.

Za akademsku godinu 2011./2012. broj kandidata na specijalizaciji iz obiteljske medicine, financiran od strane Državnog proračuna je ukupno 31 i to za program A: 13 kandidata (13 za dom zdravlja i 0 za privatnike), za program B: 3 kandidata (3 za dom zdravlja i 0 za privatnike) i za program C: 15 (6 za dom zdravlja i 9 za privatnike). Na razini primarne zdravstvene zaštite broj doktora ugovorenih u djelatnosti opće/obiteljske medicine sa završenom specijalizacijom iz opće/obiteljske medicine povećao se sa 34,7% 2010. na 37,5%. 2011. godine, odnosno 45% 2012. godine te je u ukupnom broju ugovornih doktora 46,40% doktora specijalista i 53,60% doktora nespecijalista.

Provodili su se projekti „Nacionalne liste čekanja“, projekt „eListe“ i „eNaručivanje“ – smanjenje dugačkih listi čekanja. MZ nastavlja s provedbom akcijskog plana smanjenja listi čekanja u bolnicama s ciljem sustavnog rješavanja dugotrajnih listi čekanja za pojedine zdravstvene usluge kako bi se iste mogle realizirati u medicinski prihvatljivim vremenskim okvirima. Aktivnosti na smanjenju listi čekanja usmjerene su osiguravanju

ravnomjernijeg korištenja zdravstvenih usluga, podjednako dostupnosti svih zdravstvenih usluga za sve korisnike zdravstvene zaštite i transparentnijem vođenju listi čekanja u bolničkim zdravstvenim ustanovama u RH. Iste uključuju nabavu ugradbenog materijala, uvođenje rada u dvije smjene, nastavak edukacije zdravstvenih radnika, dodatnu reorganizaciju rada, zapošljavanje novog medicinskog osoblja, obnavljanje medicinske opreme te adaptaciju neadekvatnog bolničkog prostora. Značajnu aktivnost predstavlja informatizacija cjelokupnog zdravstvenog sustava kojom će se osigurati transparentnost u vođenju listi čekanja. MZ i HZZO uspješno su završili na kraju 2012. godine informatičko povezivanje bolničkog sustava te nizom mjera znatno smanjili vrijeme čekanja na operativne zahvate i dijagnostičke postupke. Projektom su obuhvaćene sve bolničke zdravstvene ustanove, bez obzira na stanje listi čekanja, a s ciljem racionalizacije i povećanja učinkovitosti bolničkog sustava te unaprjeđenje povezanosti istog sa sustavom primarne zdravstvene zaštite, čime će se dodatno osiguravati jednaka kvaliteta i dostupnost u korištenju zdravstvene zaštite. Formirane su javno dostupne eListe čekanja u bolnicama i započeo je proces eNaručivanja iz ordinacija obiteljske medicine, a sve s ciljem bržeg i jednostavnijeg načina naručivanja pacijenata za indicirane bolničke zdravstvene usluge.

- **Smanjenje korupcije u zdravstvu.** Strategijom suzbijanja korupcije određeno je da će se pripadajući Akcijski plan revidirati svake godine s obzirom da je Akcijski plan dokument koji omogućuje sustavan nadzor provedbe Strategije suzbijanja korupcije i predstavlja kontrolni mehanizam pomoću kojega se može vidjeti da li je određena mjera provedena u potpunosti ili ju je potrebno redefinirati u skladu s novim potrebama. VRH je 15. studenoga 2012. godine donijela novi Akcijski plan uz Strategiju suzbijanja korupcije.

Uvođenjem nacionalnih lista čekanja žele se osigurati javno dostupne i transparentne liste čekanja kao i stvoriti nužan preduvjet za mogućnost nadzora i efikasnog upravljanja listama. Pilot projekt eListe čekanja započeo je 1. kolovoza 2012. godine u dvije županije i to u Ličko-senjskoj i Karlovačkoj županiji. Do 15. studenoga 2012. godine sve bolnice u RH po planu su uključene u projekt eListe čekanja. Samim uređenjem eListi, čekanje na prve i kontrolne preglede se u nekim bolnicama smanjilo i za 30%. eListe čekanja za sve bolničke zdravstvene ustanove javno su objavljene na www.cezih.hr i svakom građaninu su dostupne. Također, 1. rujna 2012. godine započeo je pilot projekt eNaručivanje u dvije županije i to u Ličko-senjskoj i Karlovačkoj, a završio je 15. prosinca 2012. godine u svim županijama. U tom periodu iz ordinacija primarne zdravstvene zaštite u bolničke zdravstvene ustanove eNaručeno je više od 32 000 pacijenata. Pacijenti nisu morali obilaziti zdravstvene ustanove i trošiti vrijeme i novac. Pilot je uspješno završio 31. prosinca 2012. godine i nakon toga započela je puna produkcija. Tako je 31. prosinca 2012. godine 70% ordinacija opće obiteljske medicine eNaručivalo pacijente u bolničke zdravstvene ustanove, 44% iz pedijatrijskih ordinacija, 6% iz ginekoloških ordinacija i 0,72% iz ordinacija dentalne medicine. Uvođenjem eNaručivanja postići će se bolja organizacija, efikasnost te iskorištenost bolničkih resursa, transparentan uvid u cjelokupno stanje naručivanja te značajno skraćivanje čekanja na pojedine dijagnostičke i terapijske zahvate.

Pokrenuta je 1. faza strukturne reforme VRH pod nazivom ZAJEDNIČKA NABAVA te su središnja tijela za javnu nabavu/javne ustanove objavila u Narodnim novinama 15 otvorenih postupaka javne nabave ukupne vrijednosti 1,2 milijarde kuna. Objedinjavanjem bolničke nabave želi se postići jačanje kontrolnih mehanizama, veća mogućnost prepoznavanja i smanjenja rizika za nastanak korupcije kao i značajna ušteda u nabavci.

Kako bi se mogućnost korupcije svela na najmanju moguću razinu, mjere Akcijskog plana usmjerene su na jačanje kontrolnih mehanizama na svim razinama zdravstvenog sustava. HZZO obavlja nadzor nad izvršavanjem ugovornih obveza i namjenskim trošenjem sredstava iz obveznog zdravstvenog osiguranja vodeći računa da se osiguranim osobama ne uskraćuju prava na zdravstvenu zaštitu te da im se omogući pravo na sveobuhvatnu i dostupnu, kao i transparentnu, zdravstvenu zaštitu. HZZO u skladu s preuzetim obvezama na osnovu sklopljenog ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja, zakonskim i podzakonskim propisima te međunarodnim ugovorima o socijalnom osiguranju, nakon provedenog nadzora prema svim ugovornim subjektima kod kojih su utvrđene nepravilnosti, poduzima ugovorom predviđene mjere. Nadzorom nad oglašavanjem lijekova i ortopedskih i drugih pomagala te uvođenjem Ugovora o etičkom oglašavanju želi se spriječiti poticanje liječnika od strane farmaceutskih tvrtki na propisivanje lijekova uz nagrađivanje u novcu ili drugim oblicima imovinske materijalne koristi, kao i sprječavanje promocije lijekova koje se ne temelje na znanstvenim istraživanjima te se farmaceutske tvrtke također obvezuje da stručni skupovi koje organiziraju imaju primarno stručni karakter. Nadzorom nad provedbom procesa uvrštavanja na Popis ortopedskih i drugih pomagala želi se pojačati nadzor nad izradom jasnih smjernica za propisivanja pomagala na teret obveznog osiguranja, definirati potrebne minimalne standarde pomagala kao i poboljšati nadzor nad učinkovitim i transparentnim ostvarivanjem prava osiguranih osoba HZZO-a na ortopedska pomagala. Nadzorom nad provedbom kliničkog ispitivanja lijekova, kojeg obavlja Sektor za inspeksijske poslove ustrojen u MZ, želi se osigurati transparentnost ugovora o načinu financiranja kliničkog ispitivanja koji se sklapa između naručitelja kliničkog ispitivanja (farmaceutске tvrtke), zdravstvene ustanove i glavnog ispitivača, odnosno, zdravstvenih radnika iz zdravstvene ustanove.

- **Financiranje i razvoj preventivne medicine i javnozdravstvenih kampanja.** Osiguranici stariji od 50 godina koji nisu bili kod izabranog liječnika opće/obiteljske medicine najmanje 2 godine pozivaju se u liječničku ordinaciju i pripadajući biokemijski laboratorij na besplatni preventivni pregled. U sklopu pregleda uzimani su opći podaci, podaci osobne i obiteljske anamneze i antropometrijski nalazi (visina, težina i arterijski tlak). Fizikalni pregled, palpacija dojki i digitorektalni pregled, poseban ciljani razgovor kao i laboratorijske pretrage krvi i pretraga urina usmjerene su i na nespecifične znakove zloćudnih bolesti. Na kraju pregleda liječnik daje mišljenje o eventualnim novootkrivenim bolestima i potrebnim intervencijama. U 2012. godini učinjeno je 2 075 pregleda, od toga je u 62% (1 290) nađeno patološko stanje i 343 osobe upućene su na specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu. Radi usporedbe, u 2011. godini učinjeno je 2 298 pregleda, od toga je u 58% (1 339) nađeno patološko stanje i 265 osoba upućeno je na specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu. U 2010. godini učinjeno je 4 315 pregleda, od toga je u 58% (2 488) nađeno patološko stanje i 758 osoba upućeno je na specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu. Aktivnim je pristupom izabranog doktora cilj obuhvatiti što veći broj osoba u samim počecima nekih kroničnih bolesti (dijabetes, hipertenzija, sl.), a kod zdravih osoba utjecati na razvoj svijesti o važnosti provođenja preventivnih pregleda barem jednom u 2 godine, uz zdravstveno-odgojno djelovanje preporukama o važnosti zdravih životnih navika, da bi se dobro zdravlje očuvalo što je moguće dulje vrijeme.

Provođenje Nacionalnog programa prevencije kardiovaskularnih bolesti: U okviru programa mjera zdravstvene zaštite u obiteljskoj medicini zacrtane su mjere promicanja zdravlja koje uključuju usvajanje po zdravlje korisnih i suzbijanje po zdravlje štetnih navika (pušenje, nepravilna prehrane, tjelesna neaktivnost), prevenciju kardiovaskularnih

bolesti (u okviru prevencije kroničnih nezaraznih bolesti) uz utvrđivanje i suzbijanje čimbenika (prekomjerna tjelesna težina, pušenje, povišeni krvni tlak, hiperlipidemije itd.). U mjerama zdravstvene zaštite za značajne zdravstvene probleme stanovništva prvo potpoglavlje posvećeno je kardiovaskularnim bolestima. Tu su definirane i opisane mjere: promicanja zdravlja koje pridonosi unaprjeđenju i očuvanju zdravlja uz suzbijanje navika štetnih po kardiovaskularno zdravlje kao i mjere utvrđivanja i suzbijanja čimbenika rizika. Posebno su razrađene mjere za arterijsku hipertenziju, ishemičnu bolest srca i cerebrovaskularne bolesti. Mjere uključuju detekciju, dijagnostiku i liječenje sukladno suvremenim medicinskim saznanjima i doktrinarnim stavovima, ali i edukaciju bolesnika i rekonvalescenata o mijenjanju po zdravlje štetnih životnih navika i pridržavanju terapijskog režima. Možemo reći da se zahvaljujući pojedinim preventivnim programima i mjerama koje se provode u okviru Plana i programa zdravstvene zaštite, te boljoj dijagnostici i terapiji, vidi trend pada stopa smrtnosti od kardiovaskularnih bolesti.

Provođenje nacionalnih probira na rak dojke i rak debelog crijeva: Prema dosad prikupljenim podacima iz nacionalnog screeninga na rak dojke, u drugom ciklusu programa bilo je 680 639 pozvanih žena, a odazvalo se 57% žena. Karinom dojke je potvrđen u 847 žena od ukupno 2 241 sumnjivih nalaza koji je zahtijevao dodatnu obradu. Podaci za drugi krug nisu potpuni te još uvijek traje upis nalaza i potvrđenih karcinoma. Pokazatelji o incidenciji raka dojke pokazuju kako je u 2009. godini bilo 103,8/100.000 novih slučajeva, a u 2010. godini 109,0/100.000. U 2009. godini je od ove zloćudne bolesti umrlo 898 žena, u 2010. godini 983 žene, a u 2011. godini 894 žene. Standardizirana stopa smrtnosti (SDR) je u RH za 2010. godinu iznosila 27,6, dok je za EU-27 22,6/100.000 žena iste dobi. Programom za rano otkrivanje raka debelog crijeva obuhvaćene su osobe oba spola u dobi od 50-75 godina. U razdoblju od 2007. do kraja 2012. godine pozvano je 1 425 494 osoba da pristupi preventivnom pregledu. Obrađenih je 1 228 797 osoba te se pokazalo kako je odaziv iznosio 20,1% (247 096 osoba). Do sada je analizirano 218 325 uzoraka osoba, a broj je pozitivnih nalaza na skriveno krvarenje u stolici iznosio 14 239 ili 6,6% od ukupnog broja analiziranih uzoraka. Po pozitivnom se nalazu na kolonoskopiju odazvalo 9 575 osoba (79%), pri čemu je bio potvrđen 531 karcinom debelog crijeva (5,5%). Incidencija raka debelog crijeva za 2010. godinu iznosila je 85,6/100 000 muškaraca te 54,3/100 000 žena, dok je smrtnost od raka debelog crijeva za 2011. godinu iznosila 54,6/100 000 muškaraca te 37/100 000 žena. Sredstva za provođenje programa osigurana su u Državnom proračunu na poziciji HZZO-a A690071 Rano otkrivanje zloćudnih bolesti, u ukupnom iznosu od 19.500.000 kn za 2011. godinu te 20.500.000 kn u planu (izvršeno 12.240.279,36) za 2012. godinu, a na poziciji A795006 Prevencija malignih bolesti u ukupnom iznosu od 9.100.000 kn za 2011. godinu te 14.555.600 kn u planu za 2012. godinu.

Program ranog otkrivanja raka vrata maternice 2012. godine: U prosincu 2012. godine započelo se s provođenjem nove preventivne mjere ranog otkrivanja raka vrata maternice za žene u dobi od 25-64 godina (osiguranice i žene bez osnovnog zdravstvenog osiguranja) unutar kojeg će se organizirati preventivni pregled koji uključuje konvencionalni Papa test svake tri godine.

Uloga OCD-a u javnozdravstvenim programima

U javnozdravstvenim programima, kao i drugim oblicima zdravstvene zaštite veliku ulogu nastavljaju igrati OCD-i. Kako bi se jačala suradnja s civilnim društvom i podizanje razine znanja financiraju se programi i projekti udruga koje po svojem sadržaju pridonose prevenciji kroničnih oboljenja, unaprjeđenju i zaštiti zdravlja oboljelih, prevenciji zaraznih bolesti, prevenciji i unaprjeđenju zdravlja zubi, promicanju prava pacijenata, unaprjeđenju i zaštiti

zdravlja djece i mladih oboljelih od malignih bolesti, unaprjeđenju zaštite mentalnog zdravlja, kao i programe suradnje na provođenju Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i prevencije HIV infekcije. Za projekte i programe OCD-a u razdoblju od 01. 01. 2012. do 31. 12. 2012. utrošeno je 12.211.000,00 kn.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Glavna institucija odgovorna za provođenje mjera u području zdravstva je MZ. Uz to, velika je uloga HZJZ-a (posebice u pogledu analize zdravstvenih pokazatelja i koordinacije provođenja preventivnih programa) te HZZO-a. Sredstva za financiranje navedenih mjera uglavnom su osigurana iz Državnog proračuna.

3.3.1.6. Obrazovanje

Pregled mjera

- **Analiza regionalnih razlika i poticaji većem angažmanu lokalne uprave i samouprave u obuhvatu djece predškolskim odgojem i obrazovanjem.** U 2012. godini ostvaren je daljnji napredak u pogledu obuhvata djece predškolskim odgojem i obrazovanjem posebice u nekim gradovima i lokalnim zajednicama te je povećan broj vrtića i programa namijenjenih djeci predškolske dobi i učinjeni su određeni napori kako bi se radno vrijeme predškolskih ustanova prilagodilo potrebama roditelja. Tako je obuhvat djece vrtićima u 2012. godini iznosio 65%, a obuhvat predškolom 99,56%. U 2012. godini u RH su djelovala 749 dječjih vrtića. Ukupan broj obuhvaćene djece u 2012. godini bio je 156 541 (65%). Djece predškolske dobi s teškoćama u razvoju bilo je 4 983, od čega u integraciji 4 015, dok je u posebnim odgojno-obrazovnim skupinama i ustanovama bilo ukupno 579 djece. U vrtićima je bilo 2 590 djece pripadnika nacionalnih manjina. Verificirano je 126 različitih programa za rad s djecom u dječjim vrtićima i drugim pravnim osobama koje imaju ustrojenu djelatnost predškolskog odgoja u skladu s propisima koji uređuju predškolsku djelatnost u 2012. godini. Radi unapređenja predškolskog odgoja i obrazovanja 12 dječjih vrtića djeluju kao centri izvrsnosti za stručno usavršavanje odgojitelja i stručnih suradnika, koji će raditi s djecom predškolske dobi prema metodama Marije Montessori, ranog učenja stranih jezika (francuskog, engleskog, njemačkog, španjolskog i talijanskog jezika), sportskim programima, eko-programima i odgoju za održivi razvoj, programu istraživanja u predškolskom odgoju i programu poticajnog okruženja i promijenjene uloge odgojitelja. Više od 70% djece u dobi od 4. do 6. godina života uči jedan strani jezik u sklopu redovitoga programa u dječjem vrtiću ili kao kraći program izvan redovitog programa, a trenutno postoji više od 500 verificiranih programa ranoga učenja stranoga jezika te više od 500 verificiranih sportskih programa ritmike, plesa, folklora, maloga nogometa, taekwonda, tenisa i sl. koje provode dječji vrtići ili udruge s registriranom djelatnošću za provedbu programa odgojno-obrazovnog rada s djecom predškolske dobi.

Analiza T. Matkovića i I. Dobrotić sa Studijskog centra socijalnog rada, Pravnog fakulteta u Zagrebu o promjenama u obuhvatu programima predškolskog odgoja i obrazovanja u RH na nacionalnoj i županijskoj razini između 1990. i 2012. godine ukazuje na izrazito velike te postojeće regionalne razlike u pokrivenosti djece predškolskim programima te u pokazateljima njihove kvalitete. „Slavonske“ se županije nalaze u najlošijem položaju, a radi se i o županijama koje unazad zadnjih desetak godina nisu zabilježile vidljivije

promjene u rastu predškolskih kapaciteta te su bile i vidljivije pogođene krizom kada dolazi i do smanjivanja kapaciteta.³

- **Poticanje nastavka obrazovanja i povećanja udjela škola koje rade u jednoj smjeni.** U školskoj godini 2009./2010. u jednoj smjeni radilo je 37,9% osnovnih škola, u dvije smjene 57,8% osnovnih škola, a u tri smjene radi 4,3% osnovnih škola (38 škola). Istovremeno se povećao i broj učenika koji pohađaju nastavu u jednoj smjeni (26,5%) i dvije smjene (66,3%), a smanjio broj učenika koji nastavu pohađaju u školama koje rade u tri smjene (7,2%). Smanjenje broja škola koje rade u tri smjene nastavilo se i u školskoj godini 2010./2011. U navedenoj je školskoj godini broj osnovnih škola koje rade u tri smjene bio 2,29% (19 osnovnih matičnih škola i tri područne škole), odnosno, nastavu u trećoj smjeni pohađa 1,92% učenika osnovnih škola. Povećao se i broj osnovnih škola koje rade u jednoj smjeni na 39,24%. U školskoj godini 2011./2012. nastavljen je porast broja škola koje rade u jednoj smjeni na 41,12%, a smanjen broj osnovnih škola koje rade u dvije (56,82%) i tri (2,06%) smjene. U trećoj smjeni nastavu u 17 matičnih i tri područne osnovne škole pohađa 3 532 učenika osnovnih škola (1,02%).
- **Uključivanje osoba s posebnim potrebama u sustav školstva.** U tijeku je javna rasprava o Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama koji je tijekom 2012. godine pripremljen u MZOS-u. Važećim propisima je omogućena potpuna i djelomična integracija djece s teškoćama u redoviti sustav osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja. Potpuna integracija podrazumijeva uključenost učenika s teškoćama u razvoju u razredni odjel, izradu i primjenu redovnih i prilagođenih programa uz individualizirani pristup za učenika s teškoćom ili teškoćama u razvoju koje stvara učitelj u suradnji s edukacijskim rehabilitatorom i drugim stručnim suradnicima. Najveći broj učenika s teškoćama u razvoju potpuno je integriran u redovne razredne odjele i to na način da u jednom razrednom odjelu mogu biti najviše tri učenika s posebnim obrazovnim potrebama. Ako neki od učenika ima osobnog pomoćnika ili pomoćnika u nastavi, broj učenika se ne smanjuje. U školskoj godini 2012./2013., u sustav osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja uključeno je 18816 učenika s teškoćama ili 5,61% učenika osnovnih škola. Od ukupnog broja učenika s teškoćama u osnovnim školama, njih 14 909 (4,45%) je integrirano u redovite razredne odjele. Integrirani učenici uključeni su u redovite razredne odjele uz individualizirani pristup poučavanju (6 990 ili 2,36%) ili savladavaju predviđenog nastavnog sadržaja po prilagođenom programu (7 919 ili 2,36% učenika). U redovitim školama ustrojeni su i razredni odjeli za djecu s organski uvjetovanim poremećajima u ponašanju u koje je uključeno 150 (0,04%) učenika. U osnovnim školama s općeobrazovnim programima ustrojeni su i razredni odjeli za djecu s većim intelektualnim teškoćama te je u njih uključeno 250 učenika (0,42%) osnovnih škola. U osnovnim školama u posebnim razrednim odjelima s općeobrazovnim programima djelomično ili u potpunosti ukupno je 1 653 učenika ili 0,49% ukupnog broja učenika osnovnih škola s općeobrazovnim i posebnim programima za djecu s teškoćama.

Sukladno propisima u sustav odgoja i obrazovanja uključeni su pomoćnici u nastavi i osobni pomoćnici. Broj pomoćnika u nastavi i osobnih pomoćnika velikim je dijelom vezan uz mogućnost njihova financiranja, a to znači i njihovog angažiranja za rad s djecom s teškoćama. Za školsku godinu 2012./2013. do 31. prosinca 2012. godine izdana je

³ Matković, T.; Dobrotić, I. (2013). Promjene u obuhvatu programima predškolskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj na nacionalnoj i županijskoj razini između 1990. i 2012. godine. *Revija za socijalnu politiku*, 20(1): 65-73.

suglasnost MZOS-a za ukupno 406 pomoćnika u nastavi/osobnih pomoćnika i/ili prevoditelja znakovnog jezika za neposredan rad s učenicima s teškoćama. Najviše ih je asistenata angažirano u Gradu Zagrebu (N=223) i Splitsko-dalmatinskoj županiji (N=30). Prošle školske godine bila su angažirana 433 pomoćnika od čega najviše u Gradu Zagrebu (N=197). U školskoj godini 2012./2013. u osnovnim školama zaposleno je 47 545 osoba, odnosno, 39 790 osoba na bazi punoga radnog vremena. Od toga je 36 030 osoba na radnim mjestima učitelja i stručnih suradnika, odnosno 29 473 učitelja i stručnih suradnika, računano na bazi punoga radnog vremena. MZOS, sukladno mogućnostima, odobrava zapošljavanje stručnih suradnika pedagoga, psihologa i stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskog profila. U sustavu osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja zaposleno je 2 191,76 stručnih suradnika na bazi punoga radnog vremena, od kojih neki rade i u nekoliko osnovnih škola. Broj stručnih suradnika ovisi o broju učenika te bi se sukladno koeficijentima Državnoga pedagoškog standarda do 2017. godine u osnovnim školama trebalo odobriti zapošljavanje novih stručnih suradnika, osobito psihologa i edukatora rehabilitatora i knjižničara. Uz stručne suradnike u osnovnim su školama zaposleni i učitelji edukatori–rehabilitatori (N=910 osoba ili 821 osoba na bazi punog radnog vremena), a u školama s posebnim programima i zdravstveni djelatnici (130 osoba ili 118,5 osoba na bazi punog radnog vremena). S obzirom na broj učenika u osnovnim školama, potrebna su i nova zapošljavanja stručnih suradnika. Sukladno potrebama, propisanim standardima i mogućnostima zapošljavanja Ministarstvo će odobravati i nova zapošljavanja.

Sukladno propisima, u mreži osnovnih škola osnivači trebaju predvidjeti škole koje će biti prilagođene učenicima s motoričkim teškoćama. Do sada je u RH, od 2 119 osnovnoškolskih objekata, u potpunosti prilagođeno 7% (ulaz, dizalo, sanitarni čvor, dvorana), a 26% objekata je djelomično prilagođeno. Prilagođeni ulaz u školsku zgradu ima 40% osnovnoškolskih objekata, od čega 22% ima rampu a 10% objekata na kat ili s više katova ima dizalo ili platformu. U osnovnoškolskim ustanovama prilagođene su i športske dvorane. Pristup bez prepreka ima 55% školskih športskih dvorana, dizalo 1%, a u 2% škola su podizne platforme. U financiranju izgradnje športskih dvorana sudjeluje MZOS i osnivači školskih ustanova, a dio njih financiraju sami osnivači ili druga ministarstva. Sve nove športske dvorane grade se u skladu s propisanim Državnim pedagoškim standardom osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja te su u potpunosti prilagođene kao i nove matične i područne škole. U skladu s potrebama MZOS provodi projekt „Mreža škola bez arhitektonskih barijera“ kojemu je cilj prostorno prilagoditi dovoljan broj škola u svakoj županiji radi ravnomjerne dostupnosti školovanja učenicima s većim motoričkim teškoćama, kako bi ostvarili svoje pravo na školovanje u blizini mjesta stanovanja i odrastanje u vlastitoj obitelji. Svake godine osnivači škola iz svih županija, temeljem donesene mreže škola, upućuju MZOS-u prijedlog za prilagodbu škola iz mreže na svom području. Na temelju dostavljenog prijedloga osnivača i propisane dokumentacije, MZOS dodjeljuje sredstva, poštujući načelo regionalne pravednosti. Dio sredstava potrebnih za prostornu prilagodbu osiguravaju osnivači škola. Gradnjom novih škola poštuju se prostorni standardi koji osiguravaju prilagođenost učenicima s motoričkim teškoćama pa se i time pridonosi unapređenju stanja glede prostorne pristupačnosti škola pojedinih područja. U razdoblju od 2006. do 2010. godine MZOS je odobrio sredstva za prilagodbu 62 osnovne škole i 22 srednje škole (ukupno 84 škola). Prilagodbe su obuhvaćale adaptaciju ili izgradnju sanitarnog čvora, prilaznih rampi, dizala, podiznih platformi (kosih ili vertikalnih) te pokretnih traka. 2011. i 2012. godine MZOS je odobrio sredstva za prilagodbu 21 osnovne škole i 6 srednjih škola (ukupno 27 škola). Prilagodbe su obuhvaćale adaptaciju ili izgradnju sanitarnog čvora, prilaznih rampi, staza za

invalidska kolica, dizala, podiznih platformi (kosih ili vertikalnih), pokretnih traka te prilaza zgradi za vozila osoba s invaliditetom.

U osnovnoškolskim programima osigurava se prijevoz bez obzira na udaljenost i prijevoz pratitelja kada je zbog vrste i stupnja teškoća potreban pratitelj, a sukladno rješenju o primjerenom obliku školovanja. Uz to se financiraju i posebna nastavna sredstva i pomagala, te se sufinancira i prehrana učenika. Cilj aktivnosti je učiniti obrazovanje dostupnim svakom učeniku, učiniti ga prohodnim, ostvariti socijalnu uključenost i djelovati u korist učenika s teškoćama, odnosno, povećati broj učenika s teškoćama uključenih u osnovnoškolski sustav odgoja i obrazovanja i društvo u cjelini. Učenici s teškoćama u razvoju pohađaju nastavu u posebnim osnovnoškolskim ustanovama ili su integrirani u redovite razredne odjele ili nastavu pohađaju u redovitim školama u posebnim razrednim odjelima po posebnom nastavnom planu i programu. Zbog povećanja broja učenika s teškoćama u osnovnoškolske programe sustavno se povećavaju troškovi za prijevoz, sufinanciranje prehrane i posebnih nastavnih pomagala. U školskoj godini 2012./2013. sufinanciraju se troškovi prijevoza za 2 631 učenika i 805 njihovih pratitelja.

Za djecu koja se nalaze na dužem liječenju, nastava se organizira u 12 zdravstvenih ustanova za oko 868 učenika dnevno, u 73 odjela. Sukladno propisima, organizira se i nastava u kući. U školskoj godini 2011./2012. nastava u kući održavala se za 133 učenika, a u školskoj godini 2012./2013., do 31. prosinca 2012. godine odobrena je za 125 učenika. U Državnom proračunu za djecu s teškoćama u 2012. godini osigurano je 22.042.000,00 kuna za prijevoz učenika, sufinanciranje prehrane te nabavu didaktičkih sredstava i pomagala (u 19 posebnih odgojno-obrazovnih ustanova i 95 osnovnih škola s općeobrazovnim programom u kojima su ustrojeni posebni razredni odjeli za učenike s teškoćama u razvoju).

U srednjim je školama 5 947 (3,25%) učenika s teškoćama, a zaposleno je 987 stručnih suradnika. Sukladno Državnom pedagoškom standardu srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, stručni suradnici u srednjoj školi su pedagog, psiholog, knjižničar i stručnjak edukacijsko-rehabilitacijskog smjera. Na jednoga stručnog suradnika dolazi 185,7 učenika.

Kroz provedbu projekata u okviru IPA programa, za koje natječaj priprema MZOS u ulozi korisnika, a koji obuhvaćaju različite dobne skupine te vrste teškoća i dionike koji sudjeluju u njihovom obrazovanju (darovnica i ugovora o uslugama) vezano uz njihovu bolju integraciju učenika/skupina u redoviti sustav obrazovanja, stvaraju se dugoročni uvjeti za inkluzivno obrazovanje, poboljšavaju kapaciteti ustanova didaktičkom opremom i pomagalima i stručne kompetencije djelatnika u pružanju usluga obrazovanja sukladno potrebama korisnika s teškoćama i u nepovoljnom položaju, razvijaju nove nastavne metode, novi ili modernizirani programi prilagođeniji potrebama ciljnih skupina. Pokazatelji su broj učenika s teškoćama kojima je omogućeno obrazovanje u skladu s revidiranim ili novim programima, broj institucija koje su nabavile novu opremu te broj razvijenih obrazovnih programa. Tijekom 2012. godine provedena je administrativno tehnička provjera dokumentacije projekata te su zatražene dopune. Nadalje, provedena je evaluacija u prvom koraku, odnosno, evaluacija projektnih sažetaka. Uspješnim prijaviteljima do rujna 2012. godine odobreno je dostaviti potpune prijavne obrasce. Nakon toga, nastavljena je administrativno tehnička provjera te su ponovno zatražene dopune i pojašnjenja. Prijave su prošle evaluaciju i predstavljene su evaluacijskom odboru koji priprema projekte/ugovore za provedbu u sustavu.

ASOO je intenzivirala i provedbu aktivnosti usavršavanja nastavnika za kvalitetniji inkluzivni rad s učenicima s teškoćama kroz organizaciju stručnih skupova nastavnika i različitih interesnih skupina predstavnika (poslodavaca, lokalne zajednice, institucija

zapošljavanja, psihološke pomoći te drugih stručnih profila), u cilju jačanja kapaciteta te poboljšavanju uvjeta za provedbu socijalnoga uključivanja. ASOO je također organizirala i natjecanja učenika s teškoćama integriranih u sustav strukovnoga obrazovanja u znanjima i vještinama koje su stekli za uspješno uključivanje na tržište rada i u svakodnevni život u zajednici.

- **Reforma strukovnog obrazovanja.** ASOO je preko Odjela za financiranje i ugovaranje EU-programa objavila dokument o dodjeli ugovora u sklopu programa bespovratne pomoći „Modernizacija školskih kurikuluma u strukovnim školama u skladu s promjenjivim potrebama tržišta rada/gospodarstva“, Europeaid/131231/M/ACT/HR. Potpisano je 30 ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava namijenjenih daljnjem razvoju sustava strukovnoga obrazovanja u skladu s ukupnim društvenim potrebama te politikom zapošljavanja mladih. Aktivnosti su usmjerene na ciljano opremanje školskih kurikuluma novim tehnologijama, pomagalicama te sredstvima za uspješniju provedbu obrazovanja prema inovativnim idejama, na izradu stručnih pisanih uputnika i priručnika, usavršavanje strukovnih nastavnika te kvalitetniju praktičnu nastavu za stjecanje vještina potrebnih lakšem zapošljavanju po stjecanju kvalifikacije. Za tu namjenu utrošeno je iz Državnog proračuna nacionalni dio od 4.024.069,46 kn, EU dio 22.803.060,85 kn; ukupan iznos za 2012. godinu 26.827.130,31 kn.
- **Podaci o trajanju studija i reforma visokoškolskog obrazovanja.** U 2012. godini nastavljen je rad na razvoju i provedbi Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO-a) – instrumenta reforme obrazovnog sustava RH. U travnju 2012. osnovano je „Povjerenstvo za izradu Nacrta prijedloga zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru te drugih propisa kojima se utvrđuje daljnji razvoj i provedba Hrvatskog kvalifikacijskog okvira“. Javna rasprava otvorena je 6. lipnja i trajala je do 6. kolovoza 2012. godine. Tijekom javne rasprave u lipnju i srpnju 2012. godine, u Zagrebu i Rijeci održano je i pet okruglih stolova s predstavnicima sindikata, akademske zajednice, obrazovnih ustanova i gospodarskog sektora. Nacrt prijedloga zakona o HKO-u upućen je u zakonsku proceduru u listopadu 2012. godine. Hrvatski sabor usvojio je Zakon o HKO-u u veljači 2013. godine. U listopadu 2012. godine osnovana je „Radna skupina za pripremu Nacrta prijedloga pravilnika o Registru Hrvatskog kvalifikacijskog okvira te Nacrta prijedloga pravilnika o priznavanju i vrednovanju neformalnog i informalnog učenja“. Financijska podrška provedbi HKO-a (16.750,94 EUR-a) pružena je i kroz provedbu aktivnosti projekta u okviru darovnice Europske komisije „EQF NCP Grant 2011“ za koju je u 2012. godini pripremljeno i usvojeno završno financijsko izvješće. Nadalje, komplementarna podrška pružena je kroz provedbu projekta ugovora o uslugama u okviru IPA programa IV. komponente. U lipnju i srpnju 2012. godine u Zagrebu su održane praktične radionice za izradu punog prijavnog obrasca za Natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava „IPA IV – Daljnji razvoj i provedba Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO)“ na kojem su prijaviteljima održane prezentacije o aktualnostima HKO-a. Tijekom godine nastavljene su i aktivnosti programiranja i projektiranja u okviru fondova IPA/ESF-a kao podrška provedbi HKO-a. U okviru međunarodne i regionalne suradnje u području kvalifikacijskih okvira, MZOS je u prosincu 2012. godine organiziralo međunarodni Seminar o priznavanju prethodnog učenja, na kojem se raspravljalo o proceduralnim, formalnim, pravnim i kulturološkim temeljima priznavanja neformalnog i informalnog učenja. U sklopu Seminara održan je i sastanak „Klastera znanja: Razvoj nacionalnih kvalifikacijskih okvira“ kojim, u okviru inicijative TFBHC/ERI SEE, predsjedava Hrvatska. Tijekom 2012. godine nastavljeno je s provedbom sustavnog informiranja javnosti: na postojećim mrežnim stranicama MZOS-a predstavljene su aktivnosti povezane s razvojem i provedbom HKO-a kako bi šira javnost imala uvid u dosadašnje rezultate. U sklopu Tjedna

cjeloživotnog učenja, održanog u listopadu u Vinkovcima, predstavnici Ministarstva održali su predavanje o HKO-u i gostovali u radio emisiji posvećenoj istoj temi. U prosincu 2012. godine pripremljen je portal HKO-a (www.kvalifikacije.hr), koji je predstavljen javnosti početkom 2013. godine. Kao dio promotivnih aktivnosti tiskano je 300 blokova i 10 000 letaka s informacijama o HKO-u.

U 2012. godini u RH je djelovalo 10 sveučilišta, 15 veleučilišta i 30 visokih škola, pri čemu se u sustavu privatnih visokih učilišta provodi manje od 6% studija i studira manje od 7% studenata. U sustavu visokog obrazovanja naglašen je porast broja studenata (od 1990. godine s oko 70 000, na preko 195 000 u 2012. godini), a također je i sve veći broj studenata koji odlaze na cjelokupni studij u inozemstvo, odnosno, bliske zemlje članice EU (više od 6 800 studenata). U akademskoj godini 2011/2012. u sustavu visokog obrazovanja bilo je zaposleno 16 594 osoba, odnosno, u ekvivalentu pune zaposlenosti 12 000,5, od čega je doktora znanosti bilo nešto više od polovice. Financijska potpora razvoju znanosti i visokog obrazovanja osigurana je ponajprije kroz Državni proračun. Tijekom 2012. godine učinjen je pozitivan iskorak u učinkovitijem financiranju visokog obrazovanja pilot provedbom sustava programskog financiranja. Programski ugovori osiguravaju višegodišnje financiranje koje nosi izvjestan i jasan okvir subvencioniranja uz manje administrativno opterećenje te pružanje okvira za programiranje rada na visokim učilištima u skladu s ciljevima razvoja sustava visokog obrazovanja u RH. Kao važan pozitivan rezultat potrebno je istaknuti i razvoj kompetencije za projektno programiranje na visokim učilištima, razvijanje suradničkog odnosa između predstavnika visokih učilišta, studenata i MZOS-a, te razmjena iskustava i stavova o potrebi unapređenja sustava visokog obrazovanja, kao i razvoj zakonodavnog okvira.

Nakon inicijalnog poziva ministra rektorima (24. veljače 2012. godine) za sudjelovanje u projektu uvođenja pilot-programskih ugovora, imenovani su sveučilišni timovi za sudjelovanje u projektu. S njima je MZOS, od ožujka 2012. godine, vodilo redovite razgovore i pregovore o svim detaljima provedbe programskih ugovora. Vlada RH donijela je 17. svibnja 2012. godine Odluku o subvenciji troškova studija za redovite studente prve godine studija na javnim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj u akademskoj godini 2012./2013., a nakon toga, na sjednici od 2. kolovoza 2012. godine, i Odluku o punoj subvenciji participacije u troškovima studija za redovite studente na javnim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj u akademskim godinama 2012./2013., 2013./2014. i 2014./2015. Obje odluke temeljene su na zajedničkim zaključcima sveučilišnih timova i MZOS-a. Njihovim donošenjem stvorene su pretpostavke za započinjanje pregovora Ministarstva i javnih sveučilišta, veleučilišta i visokih škola radi sklapanja pojedinačnih ugovora o financiranju (tzv. pilot programskih ugovora). Sveučilišta i ostala visoka učilišta samostalno su donosila odluku o sudjelovanju u procesu pripreme i o sklapanju programskih ugovora. Visoka učilišta imala su slobodu odlučiti žele li sudjelovati u projektu pilot programskih ugovora ili će im Ministarstvo nastaviti subvencioniranje prema prijašnjem modelu. U pilot projekt razvoja programskih ugovora uključilo se 7 javnih sveučilišta i 14 javnih veleučilišta i visokih škola. Kao rezultat zajedničkih dogovora i pregovora definirane su dvije skupine ciljeva, unutar kojih su visoka učilišta odabirala one koji odgovaraju njihovim strategijama i kapacitetima. Dogovoreni popis obveznih ciljeva uključuje: stjecanje kvalifikacija u razdoblju predviđenome studijskim programom; olakšanje pristupa studiju i potpora pri studiju za studente slabijega socijalno-ekonomskog statusa i studente s invaliditetom; povećanje broja osoba sa završenim studijem u tehničkim, biomedicinskim, biotehničkim i prirodnim područjima te u informatičko-komunikacijskom području i u interdisciplinarnim studijima vezanim uz ova područja; olakšanje pristupa i osiguravanje kvalitete studija za studente starije od 25 godina; studijski

programi utemeljeni na ishodima učenja s ECTS bodovima procijenjenim na temelju radnog opterećenja studenata potrebnog za stjecanje predviđenih ishoda učenja i u skladu s potrebama osobnog razvoja pojedinaca te društvenog i gospodarskog razvoja Hrvatske. Visoka učilišta su samostalno odabirala koje rezultate unutar definiranih ciljeva žele ostvariti u trogodišnjem razdoblju, te istaknula indikatore uz pomoć kojih će se mjeriti ostvarivanje utvrđenih rezultata i ciljeva. Provedbu programskih ugovora nadzirati će povjerenstva koja će sačinjavati predstavnici visokih učilišta i MZOS-a te koja će, i u procesu provedbe, imati mogućnost pregovarati i dogovoriti prilagodbu i unaprjeđenje ranije dogovorenih okvira programskih ugovora.

Krajem 2012. godine pripremljen je i Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju kojim se nastoji odgovoriti na sve naglašeniju potrebu brze preobrazbe modela studiranja i studija uz harmonizaciju s načelima Europskog prostora visokog obrazovanja, a posebice: nadležnost i ustroj novog Nacionalnog vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj, postupak izbora u znanstvena i znanstveno-nastavna zvanja, znanstvena i znanstveno-nastavna radna mjesta, definiciju izvanrednih studija, definiranje početka nastave u akademskoj godini, davanje ovlasti ministru znanosti, obrazovanja i sporta za donošenje pravilnika kojim se reguliraju prava iz studentskoga standarda, razjašnjava se definicija i korištenje europskoga sustava prikupljanja i prijenosa bodova (ECTS) i usklađuje se s europskim standardom, definiranje uvjeta za izvođenje razlikovnih studija i razlikovnih programa te programa stručnog usavršavanja, upis na studij, obveza visokih učilišta za vođenje evidencija i zbirki podataka te uvjeti izdavanja dopunskih isprava.

Tijekom 2012. godine nastavljena je priprema za sljedeću fazu istraživanja EUROSTUDENT V o socio-ekonomskom statusu i profilu hrvatskih studenata, koja se provodi u razdoblju od 2012. do 2015. godine. Nositelj istraživanja je MZOS, a rezultati istraživanja poslužit će za unapređenje sustava visokog obrazovanja. U sklopu daljnega reguliranja tržišta rada u postupku usklađivanja s propisima EK-a, kao i unapređenja sustava priznavanja inozemnih obrazovnih kvalifikacija, pristupilo se analizi potrebnih izmjena Zakona o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija (NN 158/03, 198/03, 138/06 i 45/11). MZOS je krajem 2012. godine zatražilo da AZVO provede tematsko vrednovanje studijskih programa u području biomedicine i zdravstva (doktori, doktori dentalne medicine, farmacija, sestrinstvo, primaljstvo) s ciljem dodatne provjere njihove usklađenosti s Direktivom 2005/36/EZ. Rezultati tematskog vrednovanja poslužiti će za daljnje unapređenje studijskih programa za navedene obrazovne programe i zanimanja. Na ovim aktivnostima ostvarena je suradnja s visokim učilištima i sveučilištima, MZ-om, MVEP-om te s EK-om.

Vežano uz provedbu obveza koje proizlaze iz Zakona o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija (NN 124/09, 45/11), MRMS je imenovalo Povjerenstvo za međuresornu koordinaciju za regulirane profesije, sastavljeno od predstavnika svakog nadležnog tijela. Povjerenstvo je sudjelovalo u izradi Popisa reguliranih profesija u RH, kojeg je VRH donijela Zaključkom u svibnju 2013. godine. U radu Povjerenstva za međuresornu koordinaciju za regulirane profesije MZOS je sudjelovalo u izradi Popisa za regulirane profesije u svojoj nadležnosti. Provedene su planirane aktivnosti Hrvatske stručne skupine za Bolonjski proces koja daje potporu provedbi Bolonjskog procesa u RH. Čine je predstavnici visokih učilišta i studenata, a njihov rad koordinira Agencija za mobilnost i visoko obrazovanje, koristeći darovnicu Europske komisije, u suradnji s MZOS-om. U prosincu 2012. godine održan je okrugli stol „Institucije i financije visokog obrazovanja i znanstvenih djelatnosti: stanje, mogućnosti,

prijedlozi, izgledi“. Članovi Skupine su se uključili u izradu izmjena uputa o dopunskoj ispravi o studiju u izdanju MZOS-a.

- **Poticanje cjeloživotnog obrazovanja.** ASOO je organizirala 6. Tjedan cjeloživotnog učenja 2012. pod sloganom „Nikad nije kasno za učenje!“ koji je održan od 24. do 30. rujna 2012. godine. Kampanja je provedena u svim županijama, kroz različite aktivnosti promidžbe, učenja i obrazovanja. Tijekom trajanja kampanje održala su se 462 događanja u kojima je sudjelovalo preko 700 različitih institucija s više od 4 200 medijskih objava. U suradnji s partnerima (tijelima državne uprave, socijalnim partnerima, HZZ-om, županijama, lokalnom zajednicom, udrugama, kulturnim institucijama, ustanovama za obrazovanje odraslih, školama i ostalim organizacijama) željelo se dodatno motivirati građane za sudjelovanje u cjeloživotnom učenju te ih upoznati s različitim mogućnostima obrazovanja i učenja. Opći cilj Tjedna cjeloživotnog učenja 2012. (Tjedan) bio je motivirati građane, bez obzira na dob, razinu obrazovanosti, radni status i sve druge okolnosti, na uključivanje u proces cjeloživotnog učenja. Godina 2012. proglašena je Europskom godinom aktivnog starenja i međugeneracijske solidarnosti, pa je u skladu s tim, tijekom Tjedna poseban naglasak bio na obrazovanju za treću životnu dob. Proširena je mreža regionalnih koordinatora koji su povezivali potencijalne provoditelje aktivnosti u svojoj regiji s nacionalnom koordinacijom Tjedna. Na ovaj se način dodatno nastavilo s jačanjem mreže koordinatora s ciljem osnaživanja promocija na regionalnoj i lokalnoj razini na području cijele RH. Time se značajno pridonijelo geografskoj i tematskoj rasprostranjenosti provedbe aktivnosti Tjedna. Regionalni su koordinatori potakli institucije sa svog područja (ustanove, udruge, lokalnu zajednicu, županije i druge iz svih područja djelovanja) na uključivanje i provođenje aktivnosti u sklopu kampanje. U 2012. godini su po drugi puta dodijeljene nagrade „Maslačak znanja“ za postignuća u učenju odraslih osoba. Glavni cilj nagrade je isticanjem i promoviranjem životnih primjera odraslih polaznika različitih programa i oblika učenja potaknuti i motivirati sve građane u RH na uključivanje u neki oblik učenja i obrazovanja. Nagrade su dodijeljene na otvorenju Tjedna, 24. rujna 2012. godine, i to za tri polaznika. Za tu je namjenu iz Državnog proračuna za 2012. godinu izdvojeno ukupno 228.718,34 kn.

MZOS je zajedno s tri pripadajuće stručne agencije bio aktivni partner HZZ-u u ELPGN projektu kao inicijativi koja je tijekom 2012. godine rezultirala izradom pojmovnika, kratkoga izvješća za jednogodišnje razdoblje te priručnikom sa smjericama za oblikovanje politika u području upravljanja karijerom. Europska mreža politika cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (ELGPN) utemeljena je 2007. godine s ciljem pomaganja državama članicama (uključujući ne samo države članice EU već i države kandidatkinje te države europskog gospodarskog prostora) i Europskoj Komisiji u razvijanju europske suradnje vezano uz cjeloživotno profesionalno usmjeravanje u područjima obrazovanja i zapošljavanja. Sukladno hrvatskom iskustvu u sektoru obrazovanja, ELPGN aktivnosti će značajno pridonijeti osvještavanju uloge cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja te poboljšati konkretne i trajne aktivnosti u tome području unutar sustava odgoja i obrazovanja. Sudjelovanjem krovnih institucija sustava u radu ELPGN-a, ojačat će razvojni kapaciteti za spuštanje djelovanja po principu bottom-down na lokalne zajednice i pojedinačne ustanove sustava. Sredstva za sudjelovanje u radu ELPGN-a osiguralo je MZOS po načelu participacije u ukupnom nacionalnom doprinosu s HZZ-om.

U razdoblju od siječnja 2010. do srpnja 2011. godine proveden je i IPA projekt Daljnji razvoj Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira (HKO) (ugovor o pružanju usluga u vrijednosti od 1.468.000 EUR-a) s ciljem osiguranja neprekidnog poboljšanja obrazovnog sustava u Hrvatskoj vezanog uz prenosivost i priznanje kompetencija i kvalifikacija u skladu s

potrebama tržišta rada na nacionalnoj/EU razini, a kako bi se podržao sustav transparentnosti i mobilnosti kao i zapošljivost hrvatskih građana. Svrha projekta je bila pružiti potporu razvoju Hrvatskog kvalifikacijskog okvira na nacionalnoj razini. Kroz projekt je izrađen nacrt Uredbe HKO-a (temeljem kojega je MZOS započeo s izradom Zakona o HKO-u i pripadajućih provedbenih propisa) za Zakon o HKO-u), izvršena je analiza zakonodavstva, aktivirano je 10 sektorskih radnih skupina sastavljenih od različitih dionika po precizno utvrđenim kriterijima (ukupno oko 200 članova radnih skupina), izrađeni su primjeri standarda kvalifikacija (20) koji su služili kao predlošci brojnim diseminacijskim događajima, provedeno je usavršavanje članova radnih skupina, što je služilo pri izradi zakonskog prijedloga te daljnjem širenju znanja potrebnih razumijevanju načela i ciljeva HKO-a kao reformskog instrumenta. Projekt je završio finalnom konferencijom te izradom finalnog izvješća odobrenog u veljači 2012. godine te finalnom isplatom sredstava u ožujku 2012. godine. Nakon toga je tijekom 2012. godine MZOS, kao nositelj aktivnosti, nastavio s radom na nacrtu prijedloga Zakona o HKO-u koji je, nakon brojnih stručnih doprinosa svih dionika u okviru Povjerenstva te nakon provedene javne rasprave i proceduralnih postupaka donošenja Zakona, dovršen donošenjem i objavom Zakona o HKO-u u veljači 2013. godine, čime je stečen zakonski okvir za realizaciju integriranog pristupa provedbi cjeloživotnog učenja kao načela i cilja sektora obrazovanja.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Središnja institucije zadužena za razvoj sustava obrazovanja je MZOS. Ministarstvo u mnogim navedenim aktivnostima usko surađuje s drugim odgovornim i provedbenim institucijama, kao što su ASOO, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, Institut za razvoj obrazovanja, Agencija za mobilnost i programe EU i dr. Za provođenje niza navedenih aktivnosti osigurana su značajna sredstva iz Državnog proračuna. Uz sredstva Državnog proračuna, veliku ulogu u području reforme obrazovanja imaju sredstva osigurana kroz razne projekte u okviru IPA programa, a riječ je o projektima koje MZOS ostvaruje u korisničkoj ulozi.

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Multidimenzionalan pristup ostvaruje se kroz zajedničku pripremu zakonskih i strateških dokumenta, kroz djelovanje stručnih agencija i putem projektnih aktivnosti u obrazovnom sustavu. Multidimenzionalnost u obrazovanju je ujedno prisutna kroz rad nadležnih tijela na donošenju zakona i strateških dokumenta na području obrazovanja u kojem, u radu mnogih stručnih vijeća, aktivno sudjeluju predstavnici sindikata, NGO-a i poslovnog sektora. Tako su, s obzirom na zastupljenost navedenih članova, stvoreni potrebni uvjeti za stvaranje ponude obrazovnih programa koji će biti usklađeni s potrebama tržišta rada, gospodarskih kretanja i lokalno-regionalnih posebnosti.

3.3.1.7. Stanovanje

Pregled mjera

- **Donošenje nacionalnog programa poticanja socijalnog stanovanja.** Kao što je navedeno u poglavlju 3.1.5, donošenje Strategije socijalnog stanovanja je odgođeno zbog fiskalnih i financijskih teškoća nastalih tijekom 2010. godine.
- **Povećanje broja skloništa za beskućnike.** U 2012. godini je u RH bilo deset prihvatilišta za beskućnike i to u velikim gradovima, poput Zagreba, Splita, Varaždina, Rijeke,

Karlovca, Zadra, Osijeka i novootvorenog u Puli (u 2011. godini bilo je 9 prihvatilišta). U pripremi je otvaranje dva nova prihvatilišta u Rijeci i Kaštelima. Osnivači prihvatilišta u Hrvatskoj su gradovi, udruge, humanitarne i vjerske organizacije. MSPM je u siječnju 2013. godine izvršilo analizu postojećeg stanja u prihvatilištima za beskućnike, a rezultati analize dobivenih podataka o korisnicima, zaposlenicima te modelu financiranja predstavljaju podlogu za planiranje daljnjih aktivnosti vezanih uz skrb o beskućnicima. Valja naglasiti kako su potrebe za smještajem u pojedinim gradovima udvostručene u odnosu na kapacitet.

Prema prikupljenim podacima u 10 prihvatilišta za beskućnike tijekom 2012. godine, smještaj je ostvarilo ukupno 384 beskućnika (u 2011. godini u 9 prihvatilišta bile su smještene 294 osobe), od čega su 62 ženske osobe, odnosno, njih 26,1%. S obzirom na obrazovnu strukturu, najviše osoba ima završenu srednju školu (59,1%), dok završenu osnovnu školu ima skoro četvrtina osoba (23,2%). Među beskućnicima jest i 3,9% visokoobrazovanih osoba. Od ukupnog broja analiziranih beskućnika njih 22,9% su bez prihoda, dok ostali ostvaruju neki obliki prihoda (njih 19,4% ima plaću ili mirovinu) ili naknade (41,2% prima socijalnu pomoć, 5,2% braniteljsku naknadu te 11,3% ostale naknade). Iz prikupljenih podataka možemo vidjeti profil prosječnog beskućnika: on je muška osoba, starosti 50 godina, sa završenom srednjom školom i oko 11 godina radnog staža. Samac je (neoženjen ili razveden), te nema djece. Pomoć ostvaruje preko sustava socijalne skrbi. Ima prijavljeno prebivalište i zdravstveno osiguranje, odnosno, posjeduje identifikacijski dokument (osobnu ili putovnicu) te zdravstvenu iskaznicu. U prihvatilištu se nalazi oko 2 godine.

Osnivači prihvatilišta su ujedno i inicijatori i realizatori programa reintegracije beskućnika, u suradnji s ostalim dionicima na razini lokalne zajednice. Kao primjer pozitivne prakse možemo istaknuti program reintegracije korisnika Udruge MOST u Gradu Splitu. Navedeni program sadrži informiranje korisnika, savjetodavni i individualni rad, radionice osnaživanja, radno-okupacijske aktivnosti, pomoć pri izradi dokumenata, posredovanje u pronalascima honorarnih i stalnih poslova, podstanarskog smještaja, kontaktiranje s institucijama, osiguranje jednokratnih pomoći za lijekove, putovanja i slično, uključivanje korisnika u volonterske akcije te akcije čišćenja i uređenja za dobrobit zajednice. Od 2010. godine u stambenoj zajednici su smješteni korisnici te zajednica ima funkciju „tranzitnog centra“ od prihvatilišta do potpune reintegracije korisnika u društvo (primjer: od beskućnika do taksista). Od 2000. godine Udruga MOST je evidentirala ukupno 511 korisnika, od čega je njih 200 uspješno reintegrirano. Također je primjer dobre prakse i Prihvatilište Ruže sv. Franje u Rijeci koje pruža programe rehabilitacije kroz radionice radne terapije (uređenje vrta, manji popravci, sudjelovanje u eko akcijama, pomoć potrebitima, održavanje prostorija), održavanje sportskih radionica (nogomet: korisnici sudjeluju u „Homeless World Cup“) te prodaju časopisa o beskućništvu i srodnim temama „Ulične svjetiljke“. Osim navedenih primjera, projekt „Socijalne samoposluge“ u okviru navedenog prihvatilišta predstavlja primjer pozitivne prakse u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, s ciljem podjele osnovnih živežnih namirnica i higijenskih potrepština za siromašne.

Nadalje, kao primjer pozitivne prakse možemo istaknuti i program dnevnog centra/boravka beskućnika u Zagrebu, neovisno o programima reintegracije koje pružaju postojeća prihvatilišta, koji provodi Udruga Ulični Suputnik. Dnevni centar za beskućnike djeluje već godinu dana u Zagrebu u svrhu osiguranja resocijalizacijskih projekata koji beskućnicima omogućuje promjenu svojeg statusa. Jedan od projekata Udruge je tisak i izdavanje časopisa za beskućnike „Ulični suputnik“, kojeg prodaju beskućnici.

ULJPPNM je za 2012. godinu raspisao Natječaj za financijsku potporu projektima organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj u okviru raspoloživih sredstava iz Državnoga proračuna RH za prioritetno područje „Projekti zaštite beskućnika“. Ukupan iznos raspoloživih sredstava koji je bio namijenjen za financijske potpore OCD-a za provedbu projekata zaštite beskućnika putem ovog natječaja iznosio je 40.000,00 kuna. Sukladno Odluci o raspodjeli sredstava za projekte OCD-a iz područja zaštite, poštivanja i promicanja ljudskih prava u 2012. godini, ULJPPNM je dodijelio 20.000,00 kuna Udruzi Most iz Splita za projekt pod nazivom „Reintegracija beskućnika/ca“ i 20.000,00 kuna Udruzi Terra iz Rijeke za projekt pod nazivom „Zagovaranje ljudskih prava beskućnika i beskućnika ovisnika“.

- **Položaj zaštićenih najmoprimaca u privatnim stanovima.** Status i položaj najmoprimaca riješen je Zakonom o najmu stanova iz 1996. godine. Zaštićeni najmoprimci plaćaju Zakonom propisanu zaštićenu najamninu.
- **Intenziviranje ponude stanova kroz javno-privatno partnerstvo.** Pravilnik o ustroju i vođenju Registra ugovora o javno-privatnom partnerstvu donesen je na sjednici Upravnog vijeća Agencije za JPP održanoj 29. rujna 2010. godine, primjenjuje se od 1. siječnja 2011. godine. Trenutna je ponuda stanova na tržištu veća od potražnje te ne postoji interes graditelja za gradnju stanova prema modelu javno-privatnog partnerstva.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Odgovorne institucije u području stanovanja su MGPU (za strategiju socijalnog stanovanja i položaj najmoprimca u privatnim stanovima) te MSPM (pitanje sufinanciranja troškova stanovanja i povećanje broja skloništa za beskućnike). Glavni izvori financiranja su proračuni JLPS.

3.3.2. Sprječavanje rizika isključenosti

3.3.2.1. Uključivanje u informatičko društvo i društvo znanja

Pregled mjera

- **Hrvatska mora izraditi akcijski plan koji obuhvaća uvođenje jeftinijeg i bržeg rada na Internetu, ulaganja u znanja i vještine potrebne u informacijskom društvu i poticanje korištenja Interneta.** Na međunarodnoj konferenciji “e-biz2012” o e-poslovanju održanoj krajem ožujka 2012. godine u Zagrebu raspravljano je o zakonskom okviru te praksi i značenju e-poslovanja u EU i Hrvatskoj. Obradene su teme o potrebnim elementima, uvjetima, iskustvima i zaštiti u sustavima ePoslovanja u trgovini, u proizvodnji, nabavi, prodaji, zdravstvu i upravi. U radu konferencije su sudjelovali stručnjaci iz Europe, eksperti za e-Račun EK-a, eksperti UN/Cefact-a za e-poslovanje, stručnjaci s iskustvima i rješenjima za e-poslovanje i njegovu sigurnost. Teme konferencije obuhvaćale su automatizaciju svih procesa koji se tiču nabave, naručivanja, isporuke roba i usluga u koje su uključeni proizvođači, dobavljači, kupci, logističari, banke i različiti posrednici u tim procesima. Jedan od preduvjeta za razvoj e-poslovanja je korištenje zajedničkog kataloga roba i usluga, a u Hrvatskoj postoji elektronički katalog eCROKAT (hrvatske GS1 organizacije) po međunarodnoj normi za eKataloge koji podržava sinkronizaciju na međunarodnu mrežu kataloga i GDSN (*Global Data Synchronization Network*).

- **Različitim promotivnim aktivnostima i nadalje jačati svijest javnosti o prednostima koje pruža informacijsko društvo te motivirati građane za sudjelovanje u njegovoj izgradnji.** U Zagrebu je unutar *eSkills Week 2012* u ožujku 2012. godine održana konferencija „ICT zanimanja i digitalne kompetencije u ICT sektoru”. Na konferenciji su objavljeni rezultati istraživanja o stanju zaposlenih u ICT sektoru, kojeg tradicionalno provode Visoka škola za primijenjeno računarstvo i Algebra grupa. Nedvojbeno se pokazalo kako je 2011. godine u kategoriji „IT i telekomunikacije“, u odnosu na prethodnu godinu, otvoreno 11% više radnih mjesta.
- **Omogućiti siromašnijim građanima da lakše dođu do informatičke opreme i pristupa Internetu te osposobiti građane da koriste informatičke i komunikacijske tehnologije.** Nastavljene su aktivnosti vezane na unapređenje položaja stanovnika u nerazvijenim i brdskim područjima te na otocima, posebice djece i mladih. Tako su unutar *eSkills Week 2012* osnovnoškolci imali priliku sudjelovati u natjecanju, odgovarajući na pitanja iz područja sigurnosti na internetu, kroz obrazovnu igru Zaštita osobnih podataka. Igra je osmišljena kroz niz kratkih priča koje djecu stavljaju u problemske situacije kakve susreću na internetu. Djeca igru mogu rješavati samostalno, jer je uz svako pitanje pripremljen i savjet koji im objašnjava moguće probleme i posljedice raznih postupaka i oblika ponašanja na internetu.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Najveći dio sredstava dolazi iz proračuna središnje države (preko nadležnih MZOS-a te MMPI-a), ali su značajni i financijski doprinosi lokalne vlasti koja nastoji poboljšati obrazovnu i kvalifikacijsku strukturu svog stanovništva i unaprijediti informatičku pismenost. Treba spomenuti inozemne donacije te strane i domaće korporativne izvore.

3.3.2.2. Jačanje i očuvanje obitelji

Pregled mjera

- **Ostvariti bolju koordinaciju oko mjera obiteljske politike i te mjere dosljedno provoditi.** S ciljem usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije u poglavlju „Socijalna politika i zapošljavanje“ te jačanja pravnog položaja korisnika prava, uz stvaranje većih mogućnosti za znatnije sudjelovanje očeva u brizi i odgoju djece, poticanja na posvojenje, uključujući i djece s poteškoćama u razvoju, u travnju 2013. godine je donesen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o roditeljskim i roditeljskim potporama. Zakon se temelji na mjerama Nacionalne obiteljske politike te Nacionalne populacijske politike. Sukladno izmjenama i dopunama Zakona, zaposleni ili samozaposleni roditelji nakon proteka roditeljskog dopusta do navršenih 6 mjeseci života djeteta, imaju pravo na roditeljski dopust u trajanju od 8 ili 30 mjeseci, ovisno o broju rođene djece i načinu njegova korištenja: 8 mjeseci za prvo i drugo rođeno dijete te 30 mjeseci za rođene blizance, treće i svako sljedeće dijete. Pravo na roditeljski dopust je dijeljeno pravo i u pravilu ga koriste oba roditelja, svaki u trajanju od 4 ili 15 mjeseci. Ako roditeljski dopust koristi samo jedan roditelj, sukladno dogovoru, isti se koristi u trajanju od 6 mjeseci za prvo i drugo rođeno dijete, odnosno, 30 mjeseci za rođene blizance, treće i svako sljedeće dijete. Za vrijeme korištenja prava na roditeljski dopust naknada plaće za prvih 6 mjeseci, ako to pravo koristi jedan roditelj ili prvih 8 mjeseci ako to pravo koriste oba roditelja, iznosi 100% osnovice za naknadu plaće utvrđene prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju, koja za puno radno vrijeme ne može iznositi više od 80% proračunske osnovice mjesečno. Za vrijeme korištenja prava na roditeljski dopust u polovici punog radnog vremena naknada iznosi 50% proračunske osnovice mjesečno. Nadalje, zaposleni posvojitelj ili samozaposleni posvojitelj ostvaruje posvojiteljski dopust

u trajanju od 6 mjeseci za dijete do 18 godina života. Po iskorištenju posvojiteljskog dopusta, a zaposleni posvojitelj ili samozaposleni posvojitelj za posvojenika do njegove 8. godine života, ima pravo na roditeljski dopust u trajanju od 6 mjeseci. Posvojitelj koji prema Zakonu o roditeljskim potporama ostvaruje drugi dohodak ili je poljoprivrednik ili nezaposlena osoba i koji je pravomoćnim rješenjem o posvojenju postao posvojitelj ili posvojitelj izvan sustava rada, ima pravo na posvojiteljsku poštedu od rada ili posvojiteljsku brigu o djetetu u trajanju od 12 mjeseci.

U 2012. godini nastavilo je djelovati 19 županijskih obiteljskih centara u Bjelovaru, Dubrovniku, Čakovcu, Zagrebu, Puli, Karlovcu, Koprivnici, Krapini, Senju, Osijeku, Požegi, Rijeci, Sisku, Splitu, Šibeniku, Varaždinu, Virovitici, Vinkovcima i Zadru. Rad obiteljskih centara definiran je Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 33/12) koji obiteljske centre definira kao ustanove za pružanje usluga savjetovanja i pomaganja obitelji. Prilikom planiranja i provođenja svojih aktivnosti obiteljski centri vode se nizom strateških dokumenata.

- **Senzibilizirati društvo za probleme roditeljstva i jednoroditeljstva.** U 2012. godini putem natječaja za projekte udruga usmjerene obitelji MSPM je pružilo financijsku potporu za 18 projekata OCD-a koji su bili usmjereni na jačanje roditeljskih kompetencija te pružanju potpore jednoroditeljskim obiteljima. Za ovu namjenu je izdvojeno ukupno 401.611,00 kuna.

Obiteljski centri provode niz aktivnosti jednokratnog karaktera kojima je cilj senzibilizacija i edukacija stručne i šire javnosti o problemima roditeljstva i obitelji. Ove aktivnosti obuhvaćaju predavanja, tribine, okrugle stolove, edukacije, info-standove i sl. Putem ovih aktivnosti obiteljski centri često obilježavaju važne datume u godini, kao što su Međunarodni dan obitelji, Međunarodni dan djeteta i dr. Također, o navedenim temama djelatnici obiteljskih centara istupaju u televizijskim i radio emisijama (najčešće na lokalnim postajama), objavljuju priloge/članke u pisanim i elektronskim medijima, objavljuju na svojim službenim Internet stranicama te tiskaju i distribuiraju promidžbene materijale i edukativne brošure. Obiteljski centri senzibiliziraju društvo za određene probleme putem programa/projekata koje provode. Jedan od primjera je projekt „Rastimo zajedno“ koji je dio UNICEF-ovog programa „Prve tri su najvažnije“, a u obiteljskim centrima provodi se od 2011. godine. Program je namijenjen roditeljima djece u dobi od 1. do 3. godine i sastoji se od 11 radionica u kojima se želi omogućiti protok informacija, znanja, vještina i podrške koje roditeljima pomažu u ispunjavanju njihovih roditeljskih odgovornosti te promicati rast i razvoj kako roditelja, tako i djeteta. Projekt se obično provodi u 2 ciklusa (proljetni i jesenski). Tijekom 2012. godine u proljetnom ciklusu radionice je provodilo 9, a u jesenskom 10 obiteljskih centara.

- **Unaprjeđivati rad s rizičnim obiteljima i razvijati usluge savjetovanja za pojedince i skupine kod kojih je rizik socijalno-patoloških ponašanja veći.** Tijekom 2012. godine obiteljski centri su u sklopu svojih redovnih aktivnosti pružili 27 822 savjetodavne usluge za 9 791 korisnika. Usluge savjetovanja korisnici su najčešće koristili zbog pitanja vezanih uz izazove s kojima se obitelj suočava, pravna pitanja te pitanja vezana uz partnerstvo. Osim savjetodavnih usluga, obiteljski centri provodili su programe/projekte pretežno preventivnog karaktera. Tako je tijekom 2012. godine provedeno ukupno 177 programa/projekata. Najviše provedenih programa/projekata namijenjeno je djeci i mladima te roditeljima, budućim roditeljima i partnerima. U suradnji s MPr-om nastavljena je provedba projekta „Odgovorno roditeljstvo“ u zatvorima/kaznionicama. Projekt se provodi putem radionica koje su namijenjene roditeljima maloljetne djece koji se nalaze na

izdržavanju kazne zatvora. Tijekom 2012. godine projekt su provodili djelatnici 5 obiteljskih centara, a ukupno je provedena 31 radionica za 53 korisnika.

- **Potrebno je više unaprjeđivati i promovirati udomiteljsku skrb.** Iako se udomiteljstvo u Hrvatskoj može smatrati tradicionalnim oblikom skrbi, a udomiti se mogu gotove sve vrste korisnika, takav je oblik skrbi za neke korisničke skupine još uvijek vrlo rijedak. Iznimno velika uloga udomitelja u životu osobe pretpostavlja odgovarajuću pripremu obitelji prije smještaja, pravo na stručnu pomoć, kao i kontinuiranu potporu tijekom smještaja. Takva je potpora posebno važna u odnosu na činjenicu da su potrebe smještenih osoba sve složenije, te je edukacija udomitelja, prije realizacije smještaja, nužna.

Zbog usklađivanja s novim Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 33/2012), kao temeljnim zakonom koji regulira djelatnost socijalne skrbi, donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o udomiteljstvu (NN 78/2012) koji je na snazi od srpnja 2012. godine. Namjera ovoga Zakona je, između ostaloga, usklađivanje sa stvarnim stanjem udomiteljstva i potrebama korisnika kako se ne bi smanjio broj zatečenih udomitelja (npr. obrazovna razina). Pojednostavljen je postupak izdavanja dozvole za obavljanje udomiteljstva, uže su određeni korisnici i pružanje usluge tradicionalnog i specijaliziranog udomiteljstva te su ukinute odredbe o obavljanju udomiteljstva kao profesionalne djelatnosti. Smanjen je obvezan stupanj obrazovanja koji moraju imati udomitelji, povećana dob udomitelja, povećan je broj korisnika o kojima može skrbiti udomitelj samac. Ovim izmjenama također je produženo vrijeme pružanja usluge smještaja u udomiteljskoj obitelji tako da sada djeca mogu ostati u udomiteljskoj obitelji i godinu dana nakon punoljetnosti, ukoliko se ne mogu zaposliti, odnosno, do završetka redovnog školovanja ako se školuju, a najdulje do 26 godine života.

Tijekom 2012. godine izvršene su sve potrebne pripreme za početak provedbe twinning light projekta pod nazivom „Unaprjeđenje udomiteljstva za djecu i mlade u Republici Hrvatskoj“ ukupne vrijednosti 222.222,00 EUR-a. Cilj je projekta poboljšati zaštitu i dobrobit djece i mladih unaprjeđenjem udomiteljstva kao najboljeg oblika skrbi izvan vlastite obitelji, dok je svrha projekta podržati daljnji razvoj udomiteljstva djece i mladih jačanjem kapaciteta CZSS-a i MSPM-a podizanjem svijesti šire javnosti i relevantnih dionika vezano uz udomiteljstvo djece i mladih. Predviđeno trajanje projekta je 6 mjeseci, a početak provedbe istog planiran je za 1. kvartal 2013. godine.

U 2012. godini bilo je ukupno 2 863 udomitelja, od kojih 1 425 za djecu i 1 438 za odrasle osobe. U 2012. godini ukupno je smještenih 5 649 korisnika od kojih 2 100 djece i 3 549 odraslih korisnika (povećanje za 4,10%).

- **Dalje razvijati programe (strategiju) prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u obrazovnim institucijama.** ASOO i MZOS su za 2012. godinu pripremili Izvješće o provedbi nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine. U izvještaju je sadržan niz provedenih aktivnosti u svrhu preventivnoga djelovanja sustava odgoja i obrazovanja na području poremećaja ponašanja djece i mladih. S tim u vezi uspostavljena je suradnja s velikim brojem državnih tijela, organizacija te institucija i ustanova na zajedničkom sprječavanju pojavnosti poremećaja u ponašanju te su održani stručni skupovi na brojne teme, poput: navika i obilježja kockanja i sportskog klađenja adolescenata u urbanim sredinama; sporta i nasilja u Europi; uloge odgojno-obrazovnih ustanova u promoviranju zdravih stilova života i spolno-odgovornog ponašanja; razmatranja o raširenosti nasilja nad djecom u obitelji i među vršnjacima te predstavljanje rezultata regionalnog istraživanja „Raširenost nasilja nad djecom u obitelji i među vršnjacima“. Nadalje, razvijeni su sveobuhvatni programi prevencije ovisnosti, organizirana tri dvodnevna stručna skupa Inicijativa mladića - promocija rodno

ravnopravnih normi, zdravih životnih stilova i nenasilnog ponašanja mladih. Pozornost je posvećena postupanju u školama u slučajevima prijave, saznanja ili sumnje seksualnog uznemiravanja ili zlostavljanja, promociji socijalno-emocionalnog učenja i stručnog usavršavanja za primjenu univerzalnog preventivnog programa PATHS – RASTEM, u predškolskim ustanovama i osnovnim školama. Također se raspravljalo o ulozi odgojno-obrazovnih ustanova u prevenciji ovisnosti, odnosno, planiranju, programiranju i evaluaciji preventivnih programa te zaštiti reproduktivnog zdravlja mladih. U okviru Kataloga stručnog usavršavanja, ASOO širom Hrvatske provodi modularni program stručnog usavršavanja vezanog uz depresiju i suicidalno ponašanje djece i mladih. Na navedenim stručnim skupovima nazočilo je više stotina nastavnika i drugih stručnjaka koji svojim kompetencijama i svakodnevnim radnim obvezama pridonose smanjivanju rizika od poremećaja u ponašanju djece i mladih (prosječno po skupu 150 osoba). Posebna je pozornost posvećena izdavačkoj djelatnosti pa je pripremljen priručnik „Školski programi prevencije ovisnosti“, dostupan na mrežnim stranicama ASOO-a. U suradnji s Ministarstvom obrazovanja Britanske Kolumbije (Kanada) pripremljen je priručnik „Poučavanje učenika s autizmom“, a u suradnji s Nacionalnim vijećem za posebno obrazovanje Republike Irske priručnik „Smjernice za proces individualnog obrazovnog plana“. U suradnji s Centrom za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladeži Klinike za dječje bolesti Zagreb objavljen je priručnik „Deficit pažnje/Hiperaktivni poremećaj“.

- **Organizirati pomoć i podršku lokalnih zajednica, vršnjačkih grupa i svih relevantnih aktera za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju.** U cilju bolje prevencije nasilja uz pomoć Vijeća Europe izdane su knjiga „Sport i nasilje u Europi“, autora Dominiquea Bodina, Luca Robenea i Stephane Heasa, brošura „Rasizam, nogomet i internet“ koju je pripremio Europski nadzorni centar za rasizam i ksenofobiju, te internet verzija informativnog stripa „Što? Rasist? Ja?“ namijenjen učiteljima i nastavnicima koji obrađuju teme rasizma. Nadalje, u okviru Akcijskog plana za provedbu programa mjera edukacije u borbi protiv nasilja u sportu, na sportskim natjecanjima i izvan njih, pripremljeni su plakati i prezentacije za odgojno-obrazovni rad u okviru sati razredne zajednice. Navedene publikacije su dostupne na mrežnim stranicama mnogih škola i odgojno-obrazovnih ustanova, kao na primjer Osnovne škole Bistra (http://os-bistra.skole.hr/skola/ploca?news_id=96). Tijekom posjete predstavnika Udruženja europskih nogometnih asocijacija (UEFA) tiskana je brošura na hrvatskom i engleskom jeziku s prikazom aktivnosti Akcijskog plana za provedbu programa mjera edukacije u borbi protiv nasilja u sportu, na sportskim natjecanjima i izvan njih; u organizaciji MZOS-a i ASOO-a pripremljeni su kalendari „Respect - Navijaj dostojanstveno! Poštuj suparnika!“ (dva likovna riješenja kalendara tiskana u 4 000 primjeraka – 2 000 svaki primjerak), koji su distribuirani na stručnim skupovima u organizaciji ASOO-a: u pripremi je prijevod, lektura i tisak knjige „Le Hooliganisme“ autora Dominique Bodina sa Sveučilišta u Rennes-u (jednoga od autora knjige Sport i nasilje u Europi i gostujućeg predavača na stručnim skupovima Sport i nasilje u Europi koji su organizirali MZOS i ASOO). Također je u pripremi prijevod, lektura i tisak priručnika „Standards for Sexuality Education in Europe A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists“, u izdanju Svjetske zdravstvene organizacije. U prosincu 2011. godine pokrenut je internet portal www.preventivni.hr (pripremljen u suradnji MZOS-a, ASOO-a uz podršku Hrvatske akademske i istraživačke mreže – CARNet). Portal je zamišljen kao mjesto na kojem će stručnjaci, koji se bave pripremom i provođenjem školskih preventivnih programa, pronaći vijesti, informacije i materijale za pripremu i provedbu školskih preventivnih programa. U tijeku je grafički redizajn internetske stanice www.preventivni.hr na kojoj će se, osim sadržaja vezanih za provedbu zdravstvenog odgoja, moći pronaći vijesti, informacije, stručni sadržaji i literatura u elektroničkom

obliku, primjeri dobre prakse iz učeničkih domova i osnovnih i srednjih škola o pripremi i provedbi školskih preventivnih programa.

Tijekom 2012. godine u okviru Programa Zajednice za zapošljavanje i socijalnu sigurnost, PROGRESS, MSPM je provodilo projekt naziva “Mreža za ulazak u život odraslih-Osnaživanje i aktiviranje mladih osoba u nepovoljnim situacijama” (“*Adult Life Entry Network (ALEN)- Empowerment and Activation of Young People in Disadvantaged Situations*”). Projekt su zajednički provodile: Republika Mađarska, Republika Austrija, Republika Srbija i Republika Hrvatska u trajanju od 18 mjeseci. Ukupna vrijednost projekta za RH iznosila je 58.402 EURa. Cilj projekta je bio pridonijeti razvoju inovativnih socijalnih usluga povezanih sa socijalnim uključivanjem mladih u nepovoljnim situacijama u kontekstu modela otvorene koordinacije u području socijalne zaštite i socijalnog uključivanja. U RH su projektne aktivnosti bile usmjerene na pružanje podrške mladima od 17-20 godina koji izlaze iz domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, ili iz domova za djecu s poremećajima u ponašanju, u svrhu olakšavanja procesa osamostaljivanja i poticanja socijalne uključenosti pružanjem podrške vršnjaka pomagača. Jedan od izlaznih rezultata projekta također je i evaluacijski nalaz s preporukama za daljnji razvoj usluge vršnjačke pomoći i unapređenja razvoja usluga post-institucionalne skrbi za mlade.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Koordinatori i provoditelji mjera su MSPM i MZOS. U provedbi mjera usmjerenih na mlade s poremećajima u ponašanju ili na rizične obitelji važnu ulogu imaju OCD-i. Izvor sredstava je Državni proračun i proračuni lokalnih vlasti.

3.3.2.3. Sprječavanje prezaduženosti

Pregled mjera

- **Upozoravati na posljedice nerazumnog zaduživanja i sprječavati praksu uzimanja neformalnih (često i nelegalnih) kredita.** Prema podacima Hrvatske narodne banke⁴ proces razduživanja stanovništva intenzivirao se tijekom 2012. godine pa se zaduženost kućanstava do kraja rujna smanjila ispod razine od 40% BDP-a. Smanjenje zaduženosti ponajprije se ogledalo u padu izloženosti prema bankama (–0,8% BDP-a), dok je dug kućanstava prema ostalim financijskim posrednicima, koji čini 4% ukupnog duga, bio relativno stabilan. Tako je godišnja stopa rasta ukupnog duga kućanstava krajem rujna 2012. godine iznosila –2,0%, odnosno, –1,5% ako se isključi utjecaj tečaja kune koji je tijekom trećeg tromjesečja blago aprecirao. Izostanak snažnijega novoga kreditiranja podržao je trend razduživanja kućanstava u 2012. godini. S obzirom na to da ukupan iznos novoodobrenih kredita već dvije godine gotovo stagnira, uz tek manje sezonske oscilacije, dok su otplate postojećih kredita još uvijek relativno stabilne, ukupni se dug kućanstava efektivno smanjuje od sredine 2009. godine po prosječnoj godišnjoj stopi od –0,84%. U strukturi novoodobrenih kredita stanovništvu primjetna je tendencija smanjivanja dugoročnoga kreditiranja, ali i istodobni porast oslanjanja kućanstava na kratkoročne okvirne kredite. Ta su kretanja uglavnom potaknuta padom potrošnje, posebno dugoročnih dobara, ali djelomice i izraženijim rastom kamatnih stopa na dulje rokove dospijeća u

⁴ Hrvatska narodna banka (2013.) *Financijska stabilnost, broj 10*. Zagreb: Hrvatska narodna banka. Dostupno na <http://www.hnb.hr/publikac/financijska%20stabilnost/h-fs-10-2013.pdf>

odnosu na one do godinu dana te lakšom dostupnošću kratkoročnih kredita, posebno minusa po tekućim računima. Smanjivanje novoga dugoročnog zaduživanja kućanstava, započeto krajem 2011. godine, primjetno je po svim kategorijama kredita. Tako je krajem rujna 2012. godine ukupan iznos stambenih kredita prvi put od izbijanja krize smanjen u nominalnim i efektivnim terminima (za 1,4%, odnosno 0,5% na godišnjoj razini). Istodobno je pao i iznos ostalih dugoročnih kredita, ali po nešto nižoj godišnjoj stopi (0,8%). Pad potražnje za novim kreditima upućuje na daljnji izostanak dugoročnih investicija kućanstava i smanjenje potrošnje, posebno trajnih dobara, u uvjetima pojačanih rizika na tržištu rada i neizvjesnosti na tržištu nekretnina. Osim porasta izloženosti makroekonomskim rizicima, kućanstva su i dalje visoko izložena i rizicima promjene tečaja i kamatnih stopa. Izloženosti spomenutim financijskim rizicima zadržale su se na razinama s kraja 2011. godine pa je u strukturi ukupnog duga na kraju rujna 75,5% svih kredita bilo vezano uz tečaj strane valute, a čak je 92,4% kredita bilo odobreno uz kamatnu stopu promjenjivu unutar jedne godine. Intenziviranje procesa razduživanja kućanstava poboljšalo je sve pokazatelje njihove zaduženosti i tereta otplate duga tijekom prva tri tromjesečja 2012. godine. Unatoč nepovoljnom makroekonomskom okružju kućanstva su tijekom 2012. godine nastavila štedjeti, iako je rast depozita bio nešto manji nego prijašnjih godina. Do kraja rujna zabilježen je rast depozita stanovništva kod banaka (oko 3% godišnje, što je nešto manje od prosječne kamatne stope na oročene depozite stanovništva), koji ujedno čine i najveći dio ukupne likvidne financijske imovine kućanstava, pa se omjer duga i spomenutih kategorija financijske imovine znatno poboljšao. Istodobni blagi rast nominalnih dohodaka uz pad zaduženosti stimulirao je poboljšanje omjera duga prema raspoloživom dohotku kućanstava te je podržao tendenciju smanjenja omjera plaćenih kamata i raspoloživog dohotka unatoč zadržavanju kamatnih stopa banaka na povišenoj razini.

- **Pružati savjetodavne usluge vezane za kredite i zaduživanje (OCD, financijske ustanove, Hrvatska narodna banka).** Prema istraživanju GfK Hrvatska⁵ svaki peti građanin imao je financijske gubitke i problem s otplatom dugova. Te dužničke muke, onih koji su ih osjetili, najviše su povezane s vlastitom pretjeranom potrošnjom; dok svaki treći građanin ocjenjuje kako je njegovo kućanstvo ipak prezaduženo, odnosno, već ima vidljive probleme s otplatom dugova i s urednim vraćanjem, te je njihov životni standard narušen. Oko 10% građana smatra da i nema rješenja za svoju prezaduženost. U cilju unapređenja stanja, časopis Svijet osiguranja i udruga Život u plusu, uz pokroviteljstvo Hrvatskog ureda za osiguranje i Udruženja osiguratelja pri HGK, održali su 7. ožujka 2012. godine Okrugli stol *Financijska pismenost u Hrvatskoj* na temu: "Kako održati financijsku stabilnost hrvatskih obitelji". Domaći stručnjaci predstavnici akademske zajednice, Hrvatskog ureda za osiguranje, osiguravajućih društava, sindikata, različitih civilnih udruga, udruga za zaštitu potrošača, izložili su svoje viđenje i mjere za podizanje kulture štednje i netrošenja, kao i svijest o važnosti upravljanja osobnim financijama. Skup je bio obilno popraćen u medijima javnog priopćavanja. Hrvatska udruga banaka i banke članice su i nadalje provodile u više gradova širom Hrvatske ciklus besplatnih interaktivnih radionica za građane o upravljanju osobnim financijama, pod nazivom "Kako uskladiti primanja i troškove?". Ujedno, navedeni je program i dalje dostupan na Internetu.

⁵ GfK Croatia, *Novosti/Press/Objave/Objave za medije*, dostupno na http://www.gfk.hr/public_relations/press/press_articles/009799/index.hr.print.html

Izvori financiranja i odgovorne institucije

U program sprječavanja i ublažavanja zaduženosti vrlo su se aktivno uključile banke i OCD. Posebice treba izdvojiti Hrvatsku udrugu banaka koja koordinira Hrvatskim registrom obveza po kreditima, a čije su članice 24 banke i 5 stambenih štedionica.

3.3.3. Pomoć najranjivijim skupinama

3.3.3.1. Osobe s invaliditetom

Pregled mjera

- **Deinstitucionalizacija i promicanje alternativnih oblika skrbi u zajednici.** U svrhu promicanja izvaninstitucijskih oblika skrbi krajem 2011. godine MSPM je sklopilo ugovore o međusobnim odnosima s pet drugih osnivača, i to: Dnevnom centrom za rehabilitaciju Veruda-Pula za pružanje usluga povremenog boravka (u dnevnom limitu od 20 usluga/korisnika), Caritasom biskupije Varaždin (Dnevni boravak djece dr. A. Bogdan, Čakovec) za pružanje usluga povremenog boravka – logoterapije u dnevnom limitu od 12 usluga (korisnika) i usluge stručne pomoći u obitelji (patronaža) za ukupno 11 usluga (korisnika), Udrugom za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Đakovo za pružanje usluga povremenog boravka za ukupno 28 usluga (korisnika) dnevno, HCK-Gradsko društvo Crvenog križa Županja za pružanje usluga dnevnog boravka za 40 korisnika, te Društvom za pomoć mentalno retardiranim osobama Vukovar za organizirano stanovanje za 8 korisnika. Većina ugovora primjenjuje se od 1. siječnja 2012. godine. U znatnom je porastu i broj korisnika smještenih u udomiteljske obitelji. Naime, dok je u 2010. godini u udomiteljskim obiteljima bila smještena 431 osoba, u 2011. 674 osobe, a u 2012. godini 915 osoba s invaliditetom koristilo je smještaj u udomiteljskoj obitelji.

Najveći porast izvaninstitucijskih usluga je zabilježen u broju korisnika koji koriste usluge povremenog boravka u državnim i nedržavnim domovima. Naime, u 2010. godini ovu uslugu je koristio 431 korisnik, u 2011. godini 662 korisnika, dok je u 2012. godini povremeni boravak koristilo 811 korisnika. Broj korisnika usluge cjelodnevnog boravka smanjio se za 12,9% (349 korisnika) u odnosu na prethodnu godinu. Broj korisnika institucijskih usluga tj. stalnog smještaja u 2011. godini bio je 2 495, dok je u 2012. godini njihov broj smanjen na 2 344 korisnika ili za 6,0%. Od ostalih usluga koje mogu pružati domovi socijalne skrbi, ali i vjerska zajednica ili druga pravna ili fizička osoba koja pruža usluge djeci ili osobama s invaliditetom, tijekom 2012. godine Zakonom o socijalnoj skrbi uvedena je usluga rane intervencije koju mogu koristiti u pravilu djeca do 3. godine, ali najdulje do 7. godine života. Usluga se koristi u domu korisnika, a uključuje stručnu i savjetodavnu pomoć roditeljima, uključujući i druge članove kućanstva te udomitelje ukoliko dijete koristi uslugu smještaja u udomiteljskoj obitelji.

Projekt MSPM-a, financiran iz IV. komponente IPA koji je započeo u studenom 2012. godine naziva “*Podrška sustavu socijalne skrbi u procesu daljnje deinstitucionalizacije socijalnih usluga*”, u dijelu transformacije domova, značajno se odnosi na domove za osobe s invaliditetom.

- **Bolja fizička dostupnost infrastrukturnih i drugih objekata te sredstava javnog prijevoza.** Kada je u pitanju stambeno zbrinjavanje stradalnika temeljem Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (NN 174/04, 92/05, 02/07, 107/07, 65/09, 137/09, 146/10, 55/11, 140/12, 18/13) i Pravilnika o postupku ostvarivanja prava na prilagodbu prilaza do zgrade i prilagodbu stana za potrebe hrvatskih ratnih vojnih invalida Domovinskog rata s ograničenom sposobnosti kretanja (NN 31/02), u 2012. godini to je pravo ostvario 1 podnositelj zahtjeva, za što je utrošeno 173.774,40

kuna ili 22.895,20 EUR-a iz Državnog proračuna RH. Za ovu aktivnost korištena su sredstva Državnog proračuna sa pozicije MGIPU-a.

- **Osiguravanje kadrovskih, prostornih i financijskih uvjeta za uključivanje djece s teškoćama u redovni sustav obrazovanja.** U sustavu MZOS-a je i 19 osnovnoškolskih ustanova u kojima se nastava ostvaruje po posebnim programima za djecu s teškoćama u koja su uključena 2 254 (0,67%) učenika u sustavu osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja u dobi do 21 godine. U dobi od 7 do 21 godine života manje je učenika u razrednim odjelima/skupinama od I. do VIII. razreda (44,7%), a više je učenika s višestrukim teškoćama (55,3%). U odgojno-obrazovnim skupinama s učenicima s višestrukim teškoćama do 21 godine života, najviše je učenika u dobi od 11 do 14 godina (N=377), a najmanje u dobi od 17 do 21 godine života (N=94). U osnovnim školama s posebnim programima organiziran je i produženi stručni postupak u koji su uključena 673 učenika u 103 odgojno-obrazovne skupine. Od toga je 286 učenika od I. do VIII. razreda i 355 učenika u odgojno-obrazovnim skupinama od 7 do 21 godine života. Prema propisima, redoviti razredni odjel u kojem se izvodi nastava prema posebnome nastavnom programu za učenike s teškoćama (u redovitim osnovnim školama i u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama) može imati najviše: 7 učenika s oštećenjem vida, oštećenjem sluha, glasovno-govorno-jezičnim teškoćama, motoričkim poremećajima ili organski uvjetovanim poremećajima u ponašanju te učenike s poremećajima u ponašanju koji su smješteni u odgojne domove ili 9 učenika sniženih intelektualnih sposobnosti ili 3-5 učenika s autizmom, učenika značajno sniženih intelektualnih sposobnosti i učenika s kombiniranim i višestrukim teškoćama. U razrednim odjelima u kojima se nastava ostvaruje sukladno čl. 7. Pravilnika o djeci s teškoćama, prosječno je 6,14 učenika (sukladno čl. 10. prosječno je 5,17 učenika, a sukladno čl. 12. prosječno je 5,31 učenika). Prosječan broj učenika u odgojno-obrazovnim skupinama u ustanovama s posebnim programima neznatno je manji (4,46) od prosječnog broja učenika u svim razrednim odjelima s posebnim programima. Naime, u navedenim ustanovama u razrednim odjelima od I. do VIII. razreda prosječno je 4,61 učenik, a u odgojno-obrazovnim skupinama produženog stručnog postupka 7 učenika. MZOS sustavno, u skladu sa zaprimljenim zahtjevima i potrebnom dokumentacijom, odobrava ustroj novih razrednih odjela s posebnim programima te radna mjesta učitelja edukatora-rehabilitatora.

Za rad s učenicima s teškoćama potrebni su educirani učitelji kao i pomoć stručnih suradnika te je od svibnja do prosinca 2012. godine odobren ustroj 18 novih razrednih odjela. ASOO svake godine planira i organizira stručne skupove za odgojitelje, učitelje, nastavnike, ravnatelje i stručne suradnike s ciljem osposobljavanja učitelja za kvalitetniji rad s učenicima s teškoćama. Dosadašnja istraživanja pokazuju da je još uvijek veliki broj učitelja koji se ne smatraju spremnim za odgojnu obrazovnu integraciju te koji smatraju da nemaju potrebna znanja i vještine da bi mogli raditi s djecom s teškoćama u razvoju. Edukacija se može provoditi na različite načine, najpraktičniji i najisplativiji pokazao se mobilni tim. Mobilni tim ASOO-a i specijalizirane ustanove održavaju stručna predavanja i radionice na traženje djelatnika ustanova u kojima su integrirana djeca s teškoćama. Specijalizirane ustanove su odgojno-obrazovne, zdravstvene ili socijalne ustanove u kojima se provodi specijalističko-konzilijarna zdravstvena zaštita osoba s teškoćama, odgoj i obrazovanje ili im se pomaže na neki drugi način. Specijalizirane ustanove svojim bogatim stručnim, kadrovskim i iskustvenim resursima preuzimaju ulogu temeljne potpore u odgojno-obrazovnoj integraciji učenika s teškoćama u razvoju. One su podrška integraciji na svim razinama i svim aktivnim i pasivnim sudionicima integracijskog procesa. ASOO angažira uvijek onu specijaliziranu ustanovu koja se primarno bavi djetetovom teškoćom (Poliklinika SUVAG, Centar Goljak, Centar Vinko Bek, Centar za

autizam i OŠ „Nad lipom“). Na taj način Agencija pruža školi vrhunsku profesionalnu potporu. Mobilni tim čine stručnjaci iz specijalizirane ustanove i predstavnik ASOO-a koji, osim edukacije učitelja i roditelja, ponekad rade i opservaciju djeteta. Učitelji i odgajatelji mogu se educirati dodatno i u samoj specijaliziranoj ustanovi gdje im se mogu organizirati demonstracije pojedinih rehabilitacijskih ili odgojno-obrazovnih postupaka. Svrha rada mobilnog tima je osposobiti učitelje i defektologe koji rade u manjim sredinama s djecom i učenicima s cerebralnom paralizom i kroničnim bolestima; gluhom i nagluhom djecom i učenicima; učenicima s teškoćama u govorno-jezičnom razvoju i specifičnim teškoćama u učenju; slijepom i slabovidnom djecom i učenicima te učenicima s intelektualnim teškoćama. Takvim oblikom potpore smanjuju se troškovi putovanja, boravka u Zagrebu ili nekom drugom gradu i, ono što je najvažnije, omogućuje se djetetu da ostane živjeti sa svojom obitelji, a odgojno obrazovna ustanova u kojoj je integriran učenik s teškoćom upoznata je s mogućnošću kontinuirane stručne pomoći mobilnog tima ASOO-a. Kroz programe edukacije za odgoj i obrazovanje djece i učenika s teškoćama prošlo je 7 500 polaznika u 2009./10. i 2010./11. godini iz svih županija.

- **Uvođenje instituta osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta.** Za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta i u 2012. godini nastavljeno je s osiguravanjem usluge osobne asistencije putem projekata udruga osoba s invaliditetom te je u odnosu na 2011. godinu povećan broj korisnika s 551 na 631 korisnika (14,5%). Usluga je bila osigurana u suradnji s 80 udruga osoba s invaliditetom, za što je bilo osigurano 28.001.163,61 kuna (od toga 16.654.947,00 kn iz dijela prihoda od igara na sreću i 11.346.216,61 kuna iz Državnog proračuna). Za gluhe i gluhoslijepe osobe nastavljeno je osiguravanje usluge tumača/prevoditelja na hrvatski znakovni jezik, te su u navedenu svrhu zaposlena 52 tumača u sklopu projekata 27 udruga. U navedenu je svrhu bilo osigurano 3.141.833,18 kuna. Usluga asistenta u nastavi u suradnji s 41 udrugom bila je osigurana za 147 djece s teškoćama u razvoju, s ukupnim iznosom od 4.600.888,00 kuna. U sklopu darovnice „Širenje mreže socijalnih usluga u zajednici“ iz IPA IV komponente, početkom 2013. godine započeti će provedba projekata koji, između ostalog, imaju prihvatljive aktivnosti promicanja rada osobnih asistenata za osobe s invaliditetom ili psihički bolesne osobe. Također je u prosincu 2012. godine objavljen isti natječaj, 2. faza.
- **Izrada plana razvoja profesionalne rehabilitacije, zapošljavanja i rada osoba s invaliditetom.** Tijekom 2012. godine provedene su aktivnosti kako bi se osigurala zakonska podloga za donošenje odluke o osnivanju centara za profesionalnu rehabilitaciju.
- **Provedba temeljite evaluacije mjere oduzimanja poslovne sposobnosti osobama s intelektualnim teškoćama i psihičkim oboljenjima radi sprječavanja diskriminacije i kršenja ljudskih prava.** MSPM je u okviru usklađivanja postojećeg zakonodavnog okvira vezanog uz institut skrbništva s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom te slijedom toga i s odredbama Europske konvencije o ljudskim pravima, u prvom tromjesečju 2012. godine osnovalo Radnu skupinu za izradu Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona. Zadaća je navedene radne skupine, između ostalog, transformacija sadašnjeg sustava skrbništva u sustav prilagođen odredbama Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, posebice s odredbom članka 12. stavka 2. kojom je određeno da osobe s invaliditetom imaju pravnu sposobnost (pravni položaj) na jednakoj osnovi kao i druge osobe u svim aspektima života.

Kako bi se pozitivni propisi u praksi primjenjivali ujednačeno, MSPM je uputilo uputu svim CZSS-ima o postupanju u predmetima skrbništva, s posebnim naglaskom na odredbu članka 165. Obiteljskog zakona (NN 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007 i 61/2011),

kojom je određeno da će nadležni CZSS-i od liječnika primarne zdravstvene zaštite svake tri godine zatražiti mišljenje o stanju zdravlja štíćenika/osoba lišenih poslovne sposobnosti s obzirom na razlog njihovog lišenja. Dosljednom primjenom pozitivnih zakonskih propisa i implementacijom načela i odredbi Konvencije o zaštiti osoba s invaliditetom postiže se zaštita ljudskih prava u postupku lišavanja poslovne sposobnosti.

U predstojećem razdoblju MSPM će, u skladu s mogućnostima, i nadalje nastaviti s educiranjem svih stručnih radnika CZSS-a s posebnim naglaskom na važnost potrebe stalnog praćenja zdravstvenog stanja osoba lišenih poslovne sposobnosti, osobito u pogledu razloga zbog kojeg je osoba lišena poslovne sposobnosti, zatim u pogledu redovitog praćenja skrbičkih izvješća, redovitih posjeta/obilazaka osoba lišenih poslovne sposobnosti od strane stručnih radnika nadležnih centara i pružanja potpore, kako štíćenicima tako i skrbičima. Ukoliko se praćenjem stanja navedenih osoba utvrdi da je njihovo stanje zdravlja u odnosu na razloge zbog kojih su lišeni poslovne sposobnosti poboljšano, CZSS-i su dužni bez odgode postupati sukladno odredbi članka 324. stavak 2. Obiteljskog zakona, odnosno, pokrenuti postupak za vraćanje poslovne sposobnosti.

U novom zakonskom uređivanju instituta skrbištva, a osobito provođenja postupka lišavanja poslovne sposobnosti, nastojat će se osigurati maksimalni individualni pristup svakoj osobi koji će se ogledati u poštivanju svih načela, odnosno, odredbi Konvencije o zaštiti osoba s invaliditetom. Za postizanje toga cilja potrebno je posvetiti iznimnu pažnju savjesnoj i stručnoj medicinskoj procjeni utjecaja dijagnosticirane bolesti ili duševne smetnje na mogućnost samostalnog funkcioniranja osobe u svakodnevnog životu te u skladu s tim odrediti skrbičniku osobi samo za poduzimanje onih poslova i radnji koje ona nikako nije u mogućnosti sama poduzimati, dok će sve druge radnje osoba ograničene poslovne sposobnosti moći potpuno samostalno poduzimati. Dakle, primjena dosadašnjeg instituta potpunog lišenja poslovne sposobnosti mora se maksimalno ograničiti te svesti na iznimne i izrazito opravdane slučajeve.

Na dan 31. 12. 2012. godine u RH je ukupno bilo 19 686 osoba pod skrbištvom, od čega 1 247 maloljetnih osoba. Broj osoba potpuno lišenih poslovne sposobnosti tijekom 2012. godine bio je 1 028, što je za 26,1% (269 osoba) manje u odnosu na proteklo razdoblje. U istom je razdoblju stavljeno pod skrbištvo 237 osoba koje su djelomično lišene poslovne sposobnosti, što je također smanjenje za 10% u odnosu na 2011. godinu. U istom je razdoblju bilo 3 595 osoba pod roditeljskom skrbi nakon punoljetnosti, a od strane CZSS-a doneseno je 274 odluka o stavljanju osoba pod roditeljsku skrbi nakon punoljetnosti.

- **Posebnu pozornost posvetiti preventivnim mjerama: povećanje broja preventivnih zdravstvenih pregleda osiguranih osoba i drugih skupina.** (vidi poglavlja 3.1.4 i 3.2.2.5)

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Za provedbu mjera namijenjenih osobama s invaliditetom zaduženo je, prije svega, MSPM, a osim njega u provođenju mjera sudjeluju MZOS, MRMS, MGIPU, FPRZOI, udruge osoba s invaliditetom i OCD. Mjere se financiraju primarno iz Državnog proračuna, ali i iz sredstva EU fondova. FPRZOI je u 2011. god. u proračunu planirao 1.251.500,00 kn namijenjenih profesionalnoj rehabilitaciji, a potrošeno je 940.213,00 kn. Od početka projekta osobnog asistenta (2006.) do kraja 2010. godine utrošeno je ukupno 65.166.505,00 kn (u 2010. godini potrošeno je 20.707.384,00 kn, od čega 15,2 milijuna kn iz Državnog proračuna, a 5,5 milijuna kn iz prihoda od igara na sreću).

3.3.3.2. Izbjeglice, prognanici i povratnici

Pregled mjera

- **Primarni je cilj osigurati uvjete za nesmetan povratak izbjeglica i dovršiti proces povratka.** U dosadašnjoj je provedbi Vladinog programa povratka prognanika i izbjeglica osiguran povratak 221 321 prognanika i 133 273 izbjeglica iz Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine (ukupno 354 594 povratnika registriranih u RH od procesa povratka 1995. godine). U 19 270 slučajeva imovina je vraćena njihovim vlasnicima, a još je preostalo za vratiti u posjed vlasnicima 7 stambenih objekata iz kojih se privremeni korisnici ne žele dobrovoljno iseliti te se vode sudski postupci. Pomažući povratak izbjeglica u Bosni i Hercegovini ukupno su od početka Programa obnovljene 3 163 kuće povratnicima u Bosni i Hercegovini. Glavnina napora i dalje je usmjerena na povratak izbjeglih Srba i osiguravanje uvjeta za njihov povratak, u prvom redu stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava koji se vraćaju u RH. U RH je krajem 2012. godine u statusu prognanika, povratnika i izbjeglica bila 1 001 osoba: 305 prognanika, 585 izbjeglica i 111 povratnika. Od toga je u objektima organiziranog smještaja bilo 498 osoba. Smješteni su u 4 prognaničko-izbjeglička naselja, 3 objekta tipa hotela, 2 objekta za stare i nemoćne osobe te u dodatnih 5 objekata - učenički domovi, domovi umirovljenika i drugi objekti socijalne ili zdravstvene skrbi gdje borave uz redovite korisnike, a troškove njihova smještaja snosi MRRFEU. Tijekom 2012. godine se, u odnosu na 2011. godinu, smanjio broj osoba u statusu prognanika, povratnika i izbjeglica za ukupno 486 osoba. Za sve preostale prognanike, povratnike i izbjeglice osigurava se trajno stambeno zbrinjavanje ili se završava obnova njihovih kuća i stanova kroz povratak njihovim domovima u RH ili Bosni i Hercegovini ili kroz lokalnu integraciju koja se planira. S ciljem rješavanja preostalih pitanja izbjeglica i interno raseljenih osoba, osim svih aktivnosti koje provodi unutar svojih granica, RH zajedno s Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom i Republikom Srbijom, kao i međunarodnom zajednicom, aktivno sudjeluje u okviru Regionalnog stambenog programa kojim je obuhvaćeno stambeno zbrinjavanje za gotovo 27 000 obitelji, a za što je potrebno osigurati 583.6 milijuna EUR-a, od koji se 119.7 milijuna EUR-a odnosi na RH. Provedba regionalnog programa počinje 2013. godine i trajati će 5 godina.
- **Dovršiti obnovu u ratu oštećenog i uništenog stambenog fonda do kraja 2007. godine, izuzev pojedinačnih slučajeva, te nastaviti i uvećati ulaganja u programe obnove i izgradnje komunalne i socijalne infrastrukture te socijalno-gospodarskog oporavka područja povratka, odnosno područja posebne državne skrbi.** U 2012. godini RH je nastavila provedbu programa obnove i popravka u ratu oštećenih ili uništenih stambenih jedinica, kao i ulaganja u obnovu/izgradnju objekata osnovne komunalne i socijalne infrastrukture s ciljem dovršetka programa obnove i povratka, kao i stvaranja uvjeta za održivi ostanak i življenje u bivšim ratom stradalim područjima. U listopadu 2011. godine započeo je novi program organizirane obnove s obuhvatom 550 obiteljskih kuća IV.-VI. stupnja oštećenja, od čega su u 2012. godini završeni građevinski radovi na 394 obiteljske kuće, a preostali broj će biti završen do sredine 2013. godine. Po modelu popravka obiteljskih kuća I.-III. stupnja oštećenja u 2012. godini je isplaćeno 245 novčanih potpora obiteljima korisnika prava u ukupnom iznosu od 4.975.509,83 kn. Sve obitelji korisnika prava na obnovu i popravak opremaju se najnužnijim predmetima kućanstva (namještaj) i aparatima bijele tehnike. Tijekom 2012. godine isporučeno je 1 214 kompleta namještaja i 1 677 aparata bijele tehnike. Programom obnove devastiranih objekata u 2012. godini u fazi izvođenja radova je 10 obiteljskih kuća. Mjereno brojem obnovljenih objekata, u 2012. godini ostvaren je značajan napredak u realizaciji programa obnove i popravka. Ovim aktivnostima omogućen je povratak u prijeratna prebivališta korisnicima prava na obnovu, kao i pomoć u dodjeli predmeta kućanstva u popravljene ili obnovljene obiteljske kuće. Također je ostvaren značajan napredak u eliminiranju zaostataka u rješavanju žalbi na

prvostupanjska negativna rješenja. Sva pozitivno izdana rješenja automatski su uključena u provedbu (projektiranje, izvođenje radova ili isplate novčanih potpora) i nema lista čekanja na provedbene modele programa obnove i popravka, kao i pomoći u opremanju obnovljenih ili popravljenih obiteljskih kuća.

- **Nastaviti provedbu i završiti program stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava na i izvan područja posebne državne skrbi.** U 2011. godini završena je provedba mjera i aktivnosti iz Akcijskog plana za ubrzanu provedbu programa stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava koji se žele vratiti u Republiku Hrvatsku na i izvan područja posebne državne skrbi za razdoblje od 2007.-2009. Do kraja 2011. godine ukupno je stambeno zbrinuto 4 915 obitelji bivših nositelja stanarskog prava i u potpunosti je izvršeno mjerilo za 2009. godinu kako je i predviđeno Revidiranim akcijskim planom te je stambeno zbrinuto svih 2 070 bivših nositelja stanarskog prava. Navedeno mjerilo ispunjeno je do 30. 06. 2011. godine, nakon čega je nastavljeno stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava iznad mjerila. Do kraja 2012. godine iznad mjerila je administrativno pozitivno riješeno 1 411 zahtjeva, od kojih se 358 odnosi na obitelji bivših nositelja stanarskog prava koja su u međuvremenu riješena na način da su im već osigurani dostupni stanovi. Odlukom Vlade Republike Hrvatske (NN 29/11 i 139/11) od 3. ožujka 2011. godine ponovno je otvoren rok za podnošenje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava izvan područja posebne državne skrbi, a koji je ranije istekao s krajem 2005. godine. Rok je bio otvoren od 9. ožujka do 9. prosinca 2011. godine, ali je dopunom Odluke iz prosinca 2011. godine produžen do 30. travnja 2012. godine. U novom je roku do kraja 2012. godine podneseno 1 240 zahtjeva. U međuvremenu je riješeno 125 zahtjeva, od čega su za 72 korisnika osigurani stanovi, dok je za 53 korisnika utvrđeno pravo na stambeno zbrinjavanje. U cilju rješavanja preostalih pitanja izbjeglih osoba koje su 1991. godine koristile stanove u društvenom vlasništvu izvan PPDS-a, u planu je ponovno otvaranje roka za podnošenje zahtjeva (u tijeku je donošenje Odluke po kojoj bi novi rok bio do 31. 8. 2013. godine). Odlukom o prodaji stanova u vlasništvu Republike Hrvatske (NN 109/10) korisnicima programa stambenog zbrinjavanja - bivšim nositeljima stanarskog prava izvan PPDS-a omogućen je otkup stambenih jedinica po povlaštenoj cijeni. Novom je odlukom iz rujna 2011. godine - Odluka o prodaji stanova u vlasništvu Republike Hrvatske, MRRFEU dobilo ovlaštenje za prodaju stanova izvan PPDS-a kojima raspolaže. Zahtjeve za kupnju prema obje Odluke je do kraja 2012. godine podnijelo 1 284 korisnika.
- **S obzirom da će gubitkom statusa prognanika i povratnika jedan dio osoba ostati bez nužno potrebne financijske pomoći, očekivati je da će jedan dio povratničke i izbjegličke populacije završiti u sustavu socijalne pomoći, pa je stoga potrebno predvidjeti rast sredstava za socijalnu pomoć.** U sustav socijalne skrbi tijekom 2010. godine uključeno je 7, tijekom 2011. godine 14, a tijekom 2012. godine 12 korisnika u statusu prognanika i izbjeglica u dva objekta za stare i nemoćne osobe koji su u sustavu MRRFEU-a. U tim objektima ostale su još 92 osobe (Kamenjak sa 65 korisnika i Dom za stare i nemoćne Matija sa 27 korisnika). Očekuje se da će se jedan dio ostalih prognanika, povratnika i izbjeglica koji nisu u navedenim objektima organiziranog smještaja, već su u drugim objektima organiziranog smještaja ili su privatno smješteni, a kojima prestane status prognanika, povratnika ili izbjeglice, uključiti u sustav socijalne skrbi.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Za provedbu mjera koje se tiču izbjeglica, prognanika i povratnika, odgovorno je MRRFEU. Osnovni je izvor financiranja za projekte povratka, obnove i stambenog zbrinjavanja Državni proračun. U Državnom je proračunu za 2012. godinu na pozicijama MRRFEU-a i MGIPU-a

za programe povratka prognanika i izbjeglica, što uključuje stambeno zbrinjavanje i obnovu u ratu oštećenog i uništenog stambenog fonda, utrošen iznos od 373 milijuna kn (bez programa BiH koji je bio 10 milijuna kn) i to za novčane potpore za I.-III. stupanj oštećenja 5 milijuna kn, organiziranu obnovu kuća IV.-VI. stupnja oštećenja 110 milijuna kn, stambeno zbrinjavanje povratnika na PPDS-u 252,5 milijuna kn te za HEP priključke na NN mrežu 5,5 milijuna kn.

3.3.3.3. Romi

Pregled mjera

- **Uključiti svu romsku djecu u program predškolskog obrazovanja te u sustav obveznog osnovnog obrazovanja.** Za djecu pripadnike romske nacionalne manjine osigurava se uključivanje u programe predškolskog odgoja i obrazovanja kako bi se premostio jaz između socioekonomske situacije u kojoj djeca pripadnici romske nacionalne manjine žive i mogućnosti za njihovu uspješnu integraciju tijekom obveznog osnovnog obrazovanja. Ako u pojedinoj sredini ne postoji mogućnost uključivanja u integrirane uvjete predškolskog odgoja i obrazovanja u redovnoj predškolskoj ustanovi, osigurava se program predškole, tj. program pripreme za polazak u osnovnu školu, koji se najčešće ostvaruje u osnovnim školama, a dijelom u predškolskim ustanovama. U 2012. godini, odnosno na kraju pedagoške godine 2011./2012., bilo je 740 djece u predškolskom odgoju, od čega 420 (od toga 215 djevojčica) u redovnom predškolskom odgoju i obrazovanju, a 320 (od toga 147 djevojčica) u programu predškole. Na početku 2012./2013. pedagoške godine uključeno je ukupno 811 djece, od kojih je 455 (od toga 222 djevojčica) u predškolskom odgoju i obrazovanju, a 356 (od toga 170 djevojčica) u programu predškole. MZOS prati provedbu programa u suradnji s uredima državne uprave u županijama i to s obzirom na trajanje programa predškole, a podaci za pedagošku godinu 2011./2012. su sljedeći:

Program predškolskog odgoja i obrazovanja: a) sufinanciranje roditeljskog udjela za program predškolskog odgoja odobreno je sljedećim dječjim vrtićima: DV Tratinčica, Grubišno Polje; DV Kotoriba, Kotoriba; DV Petar Pan, Vodnjan; DV Ftiček, Donji Kraljevac; DV Fijolica, Novi Vinodolski; DV I. Brlić-Mažuranić, Slavonski Brod; DV Šiljo, Pula; DV Dječja mašta, Čakovec; DV Maslačak, Mursko Središće; DV Loptica, Čakovec; DV Potočnica, Mala Subotica; DV Čakovec, Čakovec; DV Suhopolje; DV Medulin; DV Zvezdice, Čakovec; DV Pula; DV Duga, Umag; DV Maslačak, Zaprešić; DV Žibeki, Čakovec; DV Radost, Darda, PU Dječji vrtići, Pula; DV Zeko, Kneževi Vinogradi; DV Radost, Crikvenica; Centar za predškolski odgoj, Osijek; b) predškolske ustanove/udruge u koje su uključena romska djeca: Sisačko-moslavačka županija (DV Kutina, DV Popovača, DV Sisak Stari, DV Sisak Novi, DV Radost, Novska; SOS DV Lekenik); Karlovačka županija (DV Josipdol); Varaždinska županija (OŠ Petrijanec); Koprivničko-križevačka županija (DV Tratinčica, Koprivnica; DV Maslačak, Đurđevac); Bjelovarsko-bilogorska županija (DV Pinokio, Bjelovar, DV Tratinčica, Grubišno Polje, DV Ivančica, Ivanska); Brodsko-posavska županija (DV I. B. Mažuranić, Slavonski Brod); Istarska županija (DV Vesela kuća-Asandro cher, Pula; DV Petar Pan, Vodnjan; PU DV Pula; DV Sunce, Fažana; DV Duga, Umag; Udruga Merlin-igraonica Jutarnji cvijet Pula, Vodnjan; DV pri školi Milana Šorga, Oprtalj); Međimurska županija (DV Dječja mašta, Čakovec; DV Kotoriba; DV Maslačak, Mursko Središće; DV Ftiček, Donji Kraljevac; DV Ružica, Goričan; DV Žibeki PO Pribislavec; DV Čakovec PO Maslačak; DV Čakovec PO Zvezdice; te predškole u: DV Čakovec PO Pirgo; OŠ Kotoriba; OŠ V. Nazora Pribislavec; OŠ Orehovica; OŠ Dr. Ivana Novaka Macinec; OŠ Tomaša Goričanca Mala Subotica; Udruga Roma Međimurja Lončarevo, Podturen); Grad Zagreb (DV Krijesnice; DV

Potočnica; DV Medo Brundo; DV Duga; Udruga Ozana; DV sv. Franje; Udruženje Djeca prva; DV Zrno; Unija Roma Hrvatske - DV Cefferino Jimenez Malla; DV Cvrčak; DV Sesvete; DV Vladimira Nazora; DV Radost; DV En ten tini; Centar za odgoj i obrazovanje Goljak).

Program predškole neophodan je za romsku populaciju predškolske dobi i daje dobre rezultate te upućuje na obvezu organiziranja predškolskih odgojnih skupina za svu romsku djecu kao priprema za uključivanje u odgojno-obrazovni sustav, osobito u sredinama gdje nema kapaciteta za integrirani predškolski odgoj. Program predškole ovisi o financiranju osobito iz sredstava Državnog proračuna na poziciji Nacionalnog programa za Rome. Program predškole ostvarivao se u sljedećim županijama: Sisačko-moslavačkoj županiji: DV Kutina - 250 sati (8,5 mj.); DV Radost Novska - 250 sati (8 mj.); Karlovačkoj županiji: DV Josipdol - 250 sati (8 mj.); Varaždinskoj županiji: OŠ Petrijanec - 616 sati (9 mj.); Koprivničko-križevačkoj županiji: DV Dabrić Legrad - 150 sati (4 mj.); Bjelovarsko-bilogorskoj županiji: DV Pinokio, Bjelovar - 80 sati (8 mj.); Brodsko-posavskoj županiji: DV Nova Gradiška - 250 sati (8 mj.); Istarskoj županiji: DV Petar Pan Vodnjan - 240 sati (3 mj.); Udruga Merlin - igraonica Jutarnji cvijet - 350 sati (10 mj.); Međimurskoj županiji: DV Čakovec PO Pirgo - 1105,5 sati (10 mj.); OŠ Kotoriba - 1017 sati (10 mj.); OŠ V. Nazora Pribislavec - 908 sati (9 mj.); OŠ Orehovica - 935 sati (10 mj.); OŠ Dr. I. N. Macinec - 946 sati (10 mj.); OŠ T. Goričanca Mala Subotica - 946 sati (10 mj.); Grad Zagreb: DV Cvrčak - 250 sati (8 mj.); DV Matije Gupca - 250 sati (8 mj.); DV Medo Brundo - 250 sati (8 mj.); DV Šegrt Hlapić - 200 sati (8,5 mj.); DV Zrno - 250 sati (9 mj.). U 2012. proračunskoj godini utrošeno je za predškolski odgoj i obrazovanje/predškolu ukupno 1.929.108,06 kn iz sredstava Državnog proračuna. Porast sredstava odnosi se na činjenicu da su sva romska djeca u Međimurskoj županiji uključena u program predškole u godini prije polaska u osnovne škole, što financira MZOS od 15. rujna tekuće do 30. lipnja naredne godine, s 5.5 sati dnevno, uz topli obrok i prijevoz.

- **Uvesti programe dnevnog boravka u osnovnim školama za romske učenike s dopunskim i dodatnim sadržajima u kojima bi sudjelovali educirani romski pomagači u učionici s ulogom povezivanja učenika, roditelja i škole, osoblja i uprave.** U proteklih sedam godina povećan je obuhvat djece pripadnika romske nacionalne manjine osnovnim obrazovanjem. Ukupan broj romske djece upisane u osnovne škole iznosio je početkom 2011./2012. školske godine ukupno 4 915 učenika (od toga 2 406 djevojčica); krajem školske godine 2011./2012. ukupno 4 882 učenika (od toga 433 djevojčice); i početkom školske godine 2012./2013. ukupno 5 173 učenika (od toga 2 561 djevojčica). Istodobno, podaci o broju učenika koji napuštaju osnovno obrazovanje nakon višekratnih ponavljanja pokazuju da je završnost osnovnog obrazovanja na niskoj razini. Tako je npr. u školskoj godini 2011./2012. njih 189 (od toga 87 djevojčica) prekinulo školovanje. U ukupan zbroj onih koji su prekinuli školovanje uključeni su i učenici koji su navršili 15 godina života, a nisu završili osnovnu školu. U pogledu ponavljanje razreda, učenice su uspješnije od učenika, odnosno, manji je broj učenica koje ponavljaju razred u odnosu na učenike. Na početku školske godine 2011./2012. (od 1. do 8. razreda) bilo je 604 ponavljača (od toga 273 djevojčice), dok ih je na kraju iste godine bilo ukupno 550. Na početku školske godine 2012./2013. (od 1. do 8. razreda) bio je 431 ponavljač (od toga 173 djevojčice). Od 2010./2011. prikupljaju se podaci o broju romskih učenika kojima je ponuđena posebna pomoć u učenju hrvatskog jezika, a te je godine pomoć u učenju hrvatskog jezika ukupno primilo 700 učenika od 1.-8.razreda. Pomoć u učenju hrvatskog jezika ponuđena je u 7 županija i to: Zagrebačkoj županiji za 3 učenika (3 dječaka); Sisačko-moslavačkoj županiji za 1 učenika (1 dječak); Koprivničko-križevačkoj županiji za 7 učenika (od toga 6 djevojčica); Primorsko-goranskoj županiji za 54 učenika (od toga

22 djevojčice); Istarskoj županiji za 61 učenika (od toga 30 djevojčica); Međimurskoj županiji za 556 učenika (od toga 297 djevojčica); i Gradu Zagrebu za 18 učenika (od toga 4 djevojčice).

MZOS je sufinanciralo programe za unaprjeđenje odgoja i obrazovanja pripadnika romske nacionalne manjine, što uključuje i programe produženog boravka. Broj je romske djece obuhvaćene produženim boravkom po spolu: početak školske godine 2011./2012. ukupno 256 učenika (od toga 115 djevojčica); kraj školske godine 2011./2012. ukupno 362 učenika (od toga 197 djevojčica); i početak školske godine 2012./2013. ukupno 367 učenika (od toga 184 djevojčice.). Iako je produženi boravak jedan od preduvjeta da romski učenici povećaju uspješnost i završnost osnovnog obrazovanja, mnoge sredine ne organiziraju produženi boravak zbog nedostatka sredstava. Naime, rad učitelja u produženom boravku financira se iz proračuna županije te se takav rad ne može iskazati kao trošak iz Državnog proračuna iako je to mjera Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. U 2012. godini za odgojno-obrazovne programe, maturalna putovanja, školu u prirodi, aktivnosti nakon nastave, produženi boravak i sl. isplaćeno je: 265.785,09 kn iz sredstava planiranih u Državnom proračunu.

U većini škola zaposleni su romski pomagači kojih je 23 (od toga 11 žena) i njihov rad se financira iz Državnog proračuna u iznosu od 3.500,00 kn neto mjesečno, svih 12 mjeseci, uz ostale dodatke koji se osiguravaju za zaposlenike u školama. Romski pomagači, između ostalog, trebaju zajedno s učiteljem pomagati u pisanju domaćih zadaća tijekom produženog boravka te svladavanju školskog gradiva. Hrvatski centar za dramski odgoj (HCDO) proveo je u 2012. godini međunarodni projekt „Odgojna drama i kazalište kao sredstvo poticanja i inkluziju Roma“ kojega je sufinanciralo Otvoreno društvo Budimpešta. Program su podržali MZOS i AZOO, a bio je namijenjen učiteljima, odgajateljima, stručnim suradnicima i pomagačima u odgoju i nastavi u školama s većim brojem romske djece i učenika. Održano je 18 radionica za 161 sudionika u Međimurju, Zagrebu, Sisku i Slavanskom Brodu. U Sisku i Omišlju JLS financira po 1 romskog pomagača, no oni nisu prošli edukaciju koju je organizirao MZOS tijekom realizacije PHARE programa. Pojedini pomagači su educirani putem udruga prije donošenja Akcijskog plana. U PHARE programu potpore Romima, koji je realiziran u 2008. godini, održana su tri seminara osposobljavanja pomagača (8 modula u ukupnom trajanju 30 sati); a nakon prvog i drugog seminara pomagači su imali dvomjesečni praktičan rad u školi uz pomoć imenovanog mentora iz redova učitelja. Također je organiziran i jednodnevni informatički seminar. Za plaće romskih pomagača u 2012. godini isplaćeno je 1.463.191,23 kn u što je uključen dar za djecu. U 2012. godini ukupno je za osnovnoškolsko obrazovanje pripadnika romske nacionalne manjine iz Državnog proračuna utrošeno 1.728.976,32 kn.

- **Povećati broj romskih polaznika oba spola koji upisuju i završavaju srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje.** U sustav srednjoškolskog obrazovanja uključuje se sve veći broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine. Prilikom upisa u Odluci o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole, koju donosi MZOS, posebnom točkom određen je upis učenika romske populacije na osnovi Nacionalnog programa za Rome, na način da se omogućava manji broj bodova s kojim se pripadnici romske nacionalne manjine mogu upisati u željeni srednjoškolski program. Iako je veći broj učenika koji nastavljaju obrazovanje u trogodišnjim srednjoškolskim programima u odnosu na broj učenika u četverogodišnjim programima, vidljiv je porast i broja učenika upisanih u prve razrede četverogodišnjih škola. Također je vidljivo da se učenici ispisuju iz škole, odnosno, napuštaju srednjoškolsko obrazovanje. Ukupan broj učenika srednjih škola bio je početkom školske godine 2011./2012. 425 učenika (od toga 211 djevojčica); krajem školske godine 2011./2012. 378 učenika (od toga 166 djevojčica); i početkom školske

godine 2012./2013. 480 učenika. Na početku školske godine 2012./2013. bilo je 53 ponavljača (od toga 15 djevojčica). U školskoj godini 2011./2012. prekinulo je obrazovanje 67 učenika (od toga 37 djevojčica), a bilo je 45 (od toga 15 djevojčica) ponavljača.

MZOS stipendira sve redovne učenike srednjih škola koji su pripadnici romske nacionalne manjine u iznosu od 5.000,00 kn godišnje po učeniku, odnosno, 500,00 kn mjesečno tijekom nastavne godine. Za dobivanje stipendije pretpostavka je izjašnjavanje o pripadnosti romskoj nacionalnoj manjini, što inače nije obvezno. Broj je učenika kojima je osigurana stipendija školske godine 2011./2012. ukupno 425 učenika (od toga 211 djevojčica). Za stipendije u 2012. godini utrošeno je iz Državnog proračuna 2.125,000,00 kn. Za smještaj u dom, dodatne aktivnosti, maturalna putovanja, rad školskog nadzornika, školarine i sl. u 2012. godini utrošeno je iz Državnog proračuna 124.343,33 kn. Ukupno je u 2012. godini za srednjoškolsko obrazovanje pripadnika romske nacionalne manjine utrošeno 2.249.343,33 kn. Kada se uzme u obzir koliko učenika Roma završava osnovnu školu, odnosno, koliko ih je u 8. razredu na kraju školske godine u odnosu na broj učenika koji te iste godine upisuju srednju školu, moguće je zaključiti da bez povećanja uspješnosti i završnosti osnovnog obrazovanja nije moguće značajno povećati broj romskih učenika u srednjoj školi.

Vidljiv je porast broja studenata pripadnika romske nacionalne manjine. Navedeni podaci dobiveni su na osnovi zahtjeva za stipendiju. Naime, MZOS osigurava stipendije svim studentima pripadnicima romske nacionalne manjine koji je zatraže uz pretpostavku da se izjašnjavaju kao pripadnici romske nacionalne manjine, što inače nije obvezno. Iznos stipendije je 1.000,00 kn mjesečno tijekom deset mjeseci, odnosno 10.000,00 kn godišnje. Broj je romskih studenata upisanih u programe visokoškolskog obrazovanja u akademskoj godini 2011./2012. 29. U 2011./2012. akademskoj godini utrošeno je 290.000 kn na studentske stipendije za pripadnike romske nacionalne manjine. S obzirom da se pravo na studentski dom stječe pod jednakim uvjetima kao za sve studente koji žive u težim socijalno-ekonomskim uvjetima, nije bilo moguće osigurati povoljniji pristup za pripadnike romske nacionalne manjine, već se na preporuku MZOS-a u pojedinim slučajevima, ako je bilo potrebno, iznalazilo rješenje.

Obrazovanje odraslih. U projekt Desetljeće pismenosti u Hrvatskoj - za hrvatsku pismenost 2003.-2012. uključeni su pripadnici romske nacionalne manjine. U 2011. i 2012. godini mjere opismenjavanja provodile su se u okviru projekata „Desetljeća pismenosti u Hrvatskoj – za hrvatsku pismenost 2003.-2012.“ i „Za Hrvatsku pismenosti: put do poželjne budućnosti“ u okviru kojih su bili obuhvaćeni i pripadnici romske nacionalne manjine. Motiviranost odraslih Roma nije bila kontinuirano u porastu te je usprkos raspoloživosti financijskih sredstava tijekom pojedinih obrazovnih razdoblja dolazilo do pada broja polaznika u programu opismenjavanja. Broj odraslih Roma uključen u program opismenjavanja u 2012. godini bio je 311 (155 žena). U 2012. godini za program opismenjavanja i osposobljavanja Roma utrošeno je 700.000,00 kn iz proračuna RH.

- **Kreirati cjelokupno školsko okruženje u skladu s načelima interkulturalnog/multikulturalnog obrazovanja.** ULJPPNM je u cilju razvijanja tolerancije te prihvaćanja i uvažavanja različitosti poticao suradnju i provodio aktivnosti među pripadnicima svih nacionalnih manjina, a posebice među pripadnicima romske nacionalne manjine. Obilježavajući Dan ljudskih prava, ULJPPNM je u suradnji s Vijećem Europe organizirao Okrugli stol „Dan ljudskih prava: Oslobodimo se predrasuda – upoznajmo Rome“, koji se održao 10. prosinca 2012. godine u Knjižnici i čitaonici Bodgana Ogrizovića u Zagrebu. Cilj ovog skupa bio je senzibiliziranje javnosti na poduzimanje različitih aktivnosti

usmjerenih na suzbijanje diskriminacije svih građana RH, osobito pripadnika romske nacionalne manjine, kao najviše marginalizirane skupine. Ovaj skup označio je i nastavak promicanja već ranije započete kampanje Vijeća Europe „Dosta“ te podizanja svijesti za prevladavanje stereotipa i predrasuda prema različitosti.

ULJPPNM je u suradnji sa Savjetom za nacionalne manjine organizirao skup posvećen obilježavanju 10. obljetnice donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Ovim skupom, koji se održao 21. prosinca 2012. godine u Maloj vijećnici Hrvatskoga sabora, željelo se ukazati na važnost donošenja Ustavnog zakona, posebice u procesu pristupanja RH EU-u, kojim su unaprijeđena prava svih pripadnika nacionalnih manjina koje žive u RH. Na navedenom skupu sudjelovali su predstavnici Hrvatskoga sabora i VRH, predstavnici Ustavnog suda Republike Hrvatske, zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskome saboru, predstavnici nadležnih ministarstva, predstavnici udruga i vijeća nacionalnih manjina, predstavnici akademske i međunarodne zajednice te eksperti za navedeno područje.

ULJPPNM je organizirao i seminar o osposobljavanju i educiranju mladih pripadnika nacionalnih manjina koji je održan 13. i 14. srpnja 2012. godine u Mariji Bistrici. Mladi pripadnici nacionalnih manjina upoznati su s položajem i promicanjem prava nacionalnih manjina, obrazovanjem nacionalnih manjina, pristupanjem RH EU-u, Nacionalnim programom za mlade, Nacionalnom politikom za ravnopravnost spolova i Zakonom o suzbijanju diskriminacije. Održane su i radionice o participaciji i aktivizmu mladih pripadnika nacionalnih manjina, komunikacijskim vještinama potrebnim za razumijevanje i uvažavanje različitosti, problemima mladih te mogućnostima djelovanja na društvene probleme.

- **Izgradnja kulturnog centra za Rome u Čakovcu i Zagrebu.** Izgradnja dvaju kulturnih centara Roma nije izvršena. U Zagrebu je, u suradnji s predstavnicima Roma, utvrđena lokacija za izgradnju kulturnog centra. Grad Zagreb je proveo javni arhitektonsko-urbanistički natječaj za izradu idejnog rješenja višenamjenske javne građevine i policijske postaje u naselju Kozari putevi u Zagrebu. Grad Zagreb je preuzeo obvezu financiranja izvođenja geomehaničkih radova i izrade geodetske snimke. Zatraženo je produženje roka izrade projektne dokumentacije. Projekt je u fazi ishoda lokacijske dozvole. Izrada projektne dokumentacije ugovorena je na iznos od 2.500.279,08 kn (bez PDV-a). Ukupna procjena troškova gradnje iznosi 50 milijuna kn (bez PDV-a). Do sada je ukupno utrošeno na geomehaničke istražne radove, geodetski elaborat i idejni projekt 289.211,30 kn. Uvjet za ishoda lokacijske dozvole je izgradnja pristupne prometnice na čijoj trasi se nalaze bespravno izgrađeni stambeni objekti, a za realizaciju cjelokupnog projekta nužno je riješiti imovinsko pravne poslove u zoni obuhvata.
- **Stvarati pretpostavke za uključivanje romskih predstavnika u tijela lokalne i regionalne samouprave.** Na izborima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina izabrano je 17 vijeća i 11 predstavnika romske nacionalne manjine. U predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave izabrana su četiri pripadnika romske nacionalne manjine, i to tri u Općini Mala Subotica, Orehovica i Pribislavec te jedna predstavница u Gradu Zagrebu. Ustavnim se zakonom o pravima nacionalnih manjina RH jamči pripadnicima nacionalnih manjina ostvarenje prava na zastupljenost u Hrvatskom saboru. U Hrvatskom saboru interese romske nacionalne manjine predstavlja jedan zastupnik. Po drugi put je izabran pripadnik romske nacionalne manjine za zastupnika u Hrvatski sabor. Interese romske nacionalne manjine u Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske predstavlja zastupnik romske nacionalne manjine koji sudjeluje u donošenju odluke o financiranju programa za udruge i ustanove nacionalnih manjina. U proteklom razdoblju

ULJPPNM je nastavio provođenje mjera iz Nacionalnog programa za Rome. Organizirani su seminari o osposobljavanju i integraciji, razvijanju tolerancije i razumijevanja. Pripadnici romske nacionalne manjine sudjeluju u procesu odlučivanja od Hrvatskog sabora do lokalne zajednice. Na izborima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina održanim 10. srpnja 2011. godine sudjelovali su i pripadnici romske nacionalne manjine. Na navedenim izborima izabrano je ukupno 17 vijeća romske nacionalne manjine: 7 na razini županije (Sisačko-moslavačka, Primorsko-goranska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Istarska te Međimurska županija i Grad Zagreb), 5 na razini grada (Sisak, Rijeka, Slavonski Brod, Pula i Čakovec) i 5 na razini općine (Darda, Mala Subotica, Nedelišće, Orehovica i Pribislavec). Također je izabrano 11 predstavnika romske nacionalne manjine za Zagrebačku, Koprivničko-križevačku, Bjelovarsko-bilogorsku i Vukovarsko-srijemsku županiju te za gradove Beli Manastir, Belišće, Vinkovci, Murško Središće i Vodnjan, kao i za općine Kotoriba i Podturen.

S ciljem unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu, pripadnici nacionalnih manjina izabrali su svoje predstavnike radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u JLPS. U proteklom razdoblju djelomično su uspostavljeni preduvjeti za učinkovitije funkcioniranje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. U organizaciji ULJPPNM-a i Savjeta za nacionalne manjine, na području Varaždinske, Bjelovarsko –bilogorske i Požeško-slavonske županije su organizirani seminari za unaprjeđenje rada vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, i to: 6. srpnja u Varaždinu, 29. listopada u Bjelovaru i 21. studenoga u Požegi. Na sastanku su sudjelovali zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru, predstavnici vijeća nacionalnih manjina te predstavnici JLPS-a.

- **Poboljšati zdravstvenu zaštitu romske populacije.** VRH je 29. studenoga 2012. godine usvojila Nacionalnu strategiju za uključivanje Roma do 2020. godine u koju su uvrštene nove aktivnosti s ciljem povećanja senzibilizacije radnika u sustavu zdravstva za rad s romskom populacijom te poboljšanje komunikacije romske populacije s liječnicima obiteljske medicine i drugim zdravstvenim djelatnicima. Radi realizacije navedenog cilja predviđa se provoditi specifične edukacije zdravstvenih radnika, posebice u područjima prebivanja većeg broja romske populacije, a vezano uz intenzivniju suradnju sa socijalnom službom posebice u slučajevima sumnje na zlostavljanje i zanemarivanje zdravlja djece. U tijeku je donošenje Akcijskog plana za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma od 2013. do 2020. godine.

Sukladno AP Desetljeća za uključivanje Roma 2005.- 2015. godine MZ provodi slijedeće mjere: 1) Poboljšanje zdravlja romske dojenčadi i djece izjednačavanjem procijepljenosti romske djece s ostalom populacijom; 2) Poboljšanje zdravlja romske dojenčadi i djece provođenjem zdravstvenih mjera prosvjećivanja roditelja i preventivnih i kurativnih mjera zdravstvene zaštite; 3) Zdravstveno prosvjećivanje o planiranju obitelji i očuvanju reproduktivnog zdravlja te mjerama sigurnog majčinstva, posebice u skupini trudnica i babinjača; 4) Poboljšanje higijensko-sanitarnih uvjeta u stanovima i naseljima provođenjem mjera deratizacije radi stvaranja higijenskih preduvjeta za sprječavanje zaraznih bolesti; 5) Školovanje i osposobljavanje pripadnika romske zajednice za zdravstvena zanimanja. U sklopu 1. mjere Akcijskog plana (Poboljšanje zdravlja romske dojenčadi i djece izjednačavanjem procijepljenosti romske djece s ostalom populacijom), MZ je radilo na poboljšanju cjepnog obuhvata djece romske nacionalne pripadnosti i za njeno je provođenje bilo osigurano 90.000,00 kuna. Sredstva su temeljem Ugovora dostavljena Zavodima za javno zdravstvo Grada Zagreba, Bjelovarsko–bilogorske županije i Primorsko–goranske županije, gdje je uočen veći broj djece koja nisu imala zdravstveno osiguranje i koja su obuhvaćena ovom mjerom.

Organizacija dopunskog cijepljenja djece u ambulanti PZZ Macinec: Temeljem Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN 150/2008, 71/2010, 139/2010, 22/2011, 84/2011, 12/2012, 35/2012 i 70/2012), Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (NN 79/2007, 113/2008 i 43/2009), Pravilnika o načinu provođenja imunizacije, seroprofilakse i kemoprofilakse protiv zaraznih bolesti te osobama koje se podvrgavaju toj obvezi (NN 164/2004, 04/2007), Djelatnost za epidemiologiju Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije vrši kontinuirani nadzor nad provođenjem obvezne imunizacije prema važećem Provedbenom programu obveznog cijepljenja. Na temelju mjesečnih izvješća o izvršenom cijepljenju, izvješća o potrošnji cjepiva te epidemiološkog nadzora nad izvršenim cijepljenjima, uvidjelo se da dinamika cijepljenja u ambulanti Macinec ne prati Plan i program obveznih cijepljenja te bi mogla rezultirati s manjim obuhvatom od zakonom propisanog (95% za ospice, 90% za ostala cjepiva). Nakon informacije da u ambulanti primarne zdravstvene zaštite u Macincu kroz dulje vrijeme neće biti izabranog liječnika, do daljnjega je organiziran rad ambulante 3 sata dnevno (zamjenski liječnik), a nakon konzultacije s HZJZ, Službom za epidemiologiju zaraznih bolesti, organizirana je akcija dopunskog cijepljenja djece obveznika (pretežito romske nacionalnosti) prema važećem Programu, koja će se provoditi u više navrata tijekom studenog i prosinca 2013. godine, kako bi se cjepni obuhvat približio obuhvatu koji je propisan zakonom. Dana 15. 11. 2012. godine izvršena je prva akcija dopunskog cijepljenja djece obveznika. U suradnji sa patronažnom službom te medicinskom sestrom ambulante Macinec, djeca su pozvana na cijepljenje. Prije cijepljenja djeca su pregledana od spec. epidemiologa Suzane Tarandek Strnad, dr. med., te nakon što su se isključile kontraindikacije djeci je aplicirano cjepivo. Ukupno je pregledano 33 djece, od čega je 30 djece cijepljeno, a kod troje djece utvrđene su privremene kontraindikacije (akutna bolest).

- **Uključiti u većoj mjeri romske žene u procese odlučivanja.** Sukladno Nacionalnom programu za Rome ULJPPNM redovito održava seminare o osposobljavanju mladih Roma i Romkinja na kojima se sudionici seminara upoznaju o načinu vođenja udruga, izradi projekata te o uključivanju u provedbu Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. U okviru sredstava iz Državnog proračuna, svake godine se izdvajaju sredstva za programe udruga romske nacionalne manjine. Društveno angažiranje Romkinja vidljivo je i kroz informativno-izdavačku djelatnost tiskanjem knjiga, časopisa i listova za žene i društvena pitanja, te njihovim vlastitim angažmanom u okviru kulturno-umjetničkih društava. Predstavnice romskih udruga redovito sudjeluju na međunarodnim seminarima o obrazovanju i zapošljavanju koji su organizirani u okviru Desetljeća za uključivanje Roma.

Romkinje sudjeluju u procesu odlučivanja na svim razinama. Za vrijeme jednogodišnjeg predsjedanja RH Desetljećem za uključivanje Roma 2005.-2015. godine, pripadnice romske nacionalne manjine sudjelovale su na 23. sastanku Međunarodnog upravnog odbora Desetljeća za uključivanje Roma 2005. – 2015. godine koji je održan 24. i 25. rujna 2012. godine u Zagrebu, kao i na okruglom stolu za vrijeme obilježavanja Dana ljudskih prava „Oslobodimo se predrasuda – upoznajmo Rome“, koji se održao 10. prosinca 2012. godine u Zagrebu. Glavni cilj ovog skupa bio senzibiliziranje javnosti na poduzimanje različitih aktivnosti usmjerenih na suzbijanje diskriminacije svih građana RH, osobito pripadnika romske nacionalne manjine, kao najviše marginalizirane skupine.

U cilju afirmacije romskih žena te njihovog potpunijeg uključivanja u društveni i javni život, žene Romkinje sudjeluju u radu vijeća nacionalnih manjina. Vijeća nacionalnih manjina osnovana su s ciljem unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite nacionalnih manjina u društvu, a pripadnici nacionalnih manjina biraju na način propisan Ustavnim zakonom svoje predstavnike radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima

putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u JLPS. Na izborima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina održanim 10. srpnja 2011. godine izabrani su 273 vijeća i 169 predstavnika nacionalnih manjina. Sukladno rješenjima Vlade Republike Hrvatske iz srpnja i listopada 2012. godine u Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome imenovane su četiri, a u Radnu skupinu za praćenje provedbe Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. godine jedna pripadnica romske nacionalne manjine.

- **Poticati veće zapošljavanje Roma kroz javne radove i osposobljavanje za određena zanimanja.** (vidi 3.2.1.2)
- **Poboljšati uvjete stanovanja romske populacije (legalizacija, uređenje i opremanje naselja).** U 2012. godini MGIPU je dodijelilo sredstva u iznosu od 130.000,00 kn ili 17.127,80 EUR-a u svrhu pomoći romskim zajednicama u pribavljanju dokumentacije za legalizaciju bespravno izgrađenih objekata u Sisačko-moslavačkoj županiji, za romska naselja Capraške poljane i Grada Siska. Za ovu aktivnost korištena su sredstva Državnog proračuna sa pozicije MGIPU-a.

Na području Grada Zagreba se tijekom 2012. godine osiguralo sredstva za sanaciju i komunalno opremanje lokacija naseljenih romskim obiteljima kako slijedi: u naselje Dumovec dovedena je javna rasvjeta te su postavljeni kontejneri za glomazni otpad; u Vrtnom putu izvršena je sanacija terena te je odvezeno preko 1 000 m³ raznog glomaznog i komunalnog otpada, izgrađen je vodovodni i odvodni priključak na javnu mrežu te je u završnoj fazi izgradnja javne rasvjete i priključak kontejnera na električnu mrežu. Ukupni trošak odvoza smeća i drugog otpada sa lokacijama na kojima su naseljeni Romi (Struge III, Vrtni Put, Niševačka, Plinarsko naselje i Dumovec) u 2012. godini je 312.443,83 kn. Vrijednost isporučene pitke vode iznosi 27.810,90 kn. U naselju je Savica- Šanci izveden je privremeni spojni vod s ugrađenim vodomjerom u vrijednosti od ukupno 9.072,76 kn.

Na području Zagrebačke, Sisačko-moslavačke te Međimurske županije pokrenuta je legalizacija objekata. Na području Osječko-baranjske županije, tijekom izrade prostornih planova uređenja općina/gradova, na inicijativu su Zavoda za prostorno uređenje sve lokacije naseljene Romima registrirane u Programu aktivnosti i mjera za unaprjeđenje stanja prostora i okoliša lokacija naseljenih Romima Osječko-baranjske županije unesene u građevinska područja. Odlukom Općinskog vijeća iz 10/2011 donesen je Detaljni plan uređenja zone Križopotje u Orehovici. Radi se o stambeno-mješovitoj zoni, sa poslovnim sadržajima. Zona se nalazi tik uz novu zgradu OŠ Orehovica i u neposrednoj blizini Romskog naselja. Izgradnjom zone želi se osigurati dovoljan broj gradilišta (zona ih nudi 79) za stanovnike svih naselja općine koji ne mogu riješiti stambeno pitanje. Na području Međimurske županije početkom 2012. godine su započeli radovi na izgradnji komunalne infrastrukture u Romskom naselju u Orehovici. Izgrađena je niskonaponska mreža s 3 trafostanice i javnom rasvjetom, vodovodna mreža te prometnice.

U skladu s uputama Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost Općina Orehovica izradila je Plan sanacije odlagališta i raspisala natječaj za odabir najpovoljnijeg ponuđača. Procjenjena vrijednost sanacije iznosila je 1.285.834 kn bez PDVa, odnosno 1.607.292,50 kn sa PDV, dok je najpovoljnija ponuda iznosila 1.405.400,15 kn sa PDV. Donijete su Izmjene i dopune DPU – Romskog naselja Piškorovec u Međimurskoj županiji. Tijekom 2012. godine Općina Nedelišće u Romskom naselju Parag izvršila je uređenje i navoz poljskih putova koji se nalaze u okolici naselja, a zbog šteta koje su nastale uslijed prolaska poljoprivredne mehanizacije. Izvedeni su radovi na izradi upojnih bunara uz izgrađene prometnice radi rješavanja oborinske odvodnje. Izgradnja autobusnog stajališta uz ulicu u romskom naselju Parag izvršena je tijekom mjeseca listopada i studenoga 2012. godine. Na

području Grada Rijeke u ožujku 2012. godine započela je izrada DPU-a stambenog područja Rujevica. Po dovršenju izrade DPU-a, što se očekuje tijekom 2013. godine, paralelno će započeti izrada modela stambenog zbrinjavanja Roma i drugih stanovnika na području Rujevice, kao i Roma s drugih lokacija koje se nalaze na području Grada Rijeke. Po donošenju detaljnog plana uređenja uslijedit će rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, projektiranje cestovne i komunalne infrastrukture, stambenih i javnih građevina i površina te se početak gradnje može očekivati najranije 2016. godine, uz pretpostavku stabilne ekonomske situacije.

Ličko-senjska županija je tijekom izrade i dopune Prostornog plana uređenja Grada Gospića, lokacije naseljene Romima, utvrđene Županijskim programom aktivnosti i mjera za unapređenje stanja i prostora i okoliša lokacija naseljenih Romima, unijela u građevinsko područje. Na osnovu toga stvoreni su preduvjeti za planiranje i izgradnju ili poboljšanje infrastrukture, što bi trebalo pridonijeti stvaranju boljih uvjeta za život romske zajednice na području Grada Gospića.

Na području Varaždinske županije, u cilju uređenja komunalne infrastrukture u romskim naseljima Gornje Vratno i Donje Vratno, izgrađena je cesta kroz naselje te su asfaltirani prilazni putovi (570.000,00 kn.). Za navedena naselja izrađeni su idejni i glavni projekt za izgradnju višenamjenskog objekta u romskom naselju Gornje Vratno i Donje Vratno (70.000,00 kn), te je plaćen vodni doprinos i komunalni doprinos (130.000,00 kn) i ishođene su lokacijske dozvole.

- **Sprječavati nasilje i diskriminaciju prema Romima.** ULJPPNM je u cilju razvijanja tolerancije te prihvaćanja i uvažavanja različitosti poticao suradnju i provodio aktivnosti među pripadnicima svih nacionalnih manjina, posebice romske nacionalne manjine. Obilježavajući Dan ljudskih prava, Ured je u suradnji s VE organizirao Okrugli stol „Dan ljudskih prava: Oslobodimo se predrasuda – upoznajmo Rome“, koji se održao 10. prosinca 2012. godine u Knjižnici i čitaonici Bodgana Ogrizovića u Zagrebu. Cilj ovoga skupa bio je senzibiliziranje javnosti na poduzimanje različitih aktivnosti usmjerenih na suzbijanje diskriminacije svih građana RH, osobito pripadnika romske nacionalne manjine, kao najviše marginalizirane. Ovaj skup označio je i nastavak promicanja već ranije započete kampanje VE „Dosta“ te podizanja svijesti za prevladavanje stereotipa i predrasuda prema različitosti.
- **O snažiti Rome da više participiraju u projektima koji su im namijenjeni i pratiti učinkovitost raznih projekata za Rome.** Predstavnici Roma i romskih udruga sudjeluju u izradi svih strategija i programa za Rome. Isto tako, romski su predstavnici uključeni u povjerenstva koja prate i evaluiraju učinke pojedinih programa, strategija i akcijskih planova. Tako je u Povjerenstvu za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome imenovano 9 predstavnika Roma, dok u Radnoj skupini za praćenje Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. sudjeluju 4 romska predstavnika. Često se organiziraju radionice i seminari ili se tiskaju informativni materijali radi sustavnog i učinkovitog uključivanja Roma u provedbu projekata koji su im namijenjeni. ULJPPNM koordinirao je izradu nove Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine, koju je VRH donijela na sjednici održanoj 29. studenog 2012. godine. U radnim skupinama za izradu navedenog dokumenta sudjelovali su i predstavnici romske nacionalne manjine.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Mjere usmjerene na romsku populaciju pokrivaju različita područja djelovanja, što znači da je za njihovu provedbu odgovoran veći broj ministarstava i drugih institucija: MZOS, MSPM,

MGIPU, MUP, ULJPPNM, MZ, HZJZ, HZZ, JLPS, romske udruge, OCD. Mjere se financiraju najviše sredstvima iz Državnog proračuna, ali značajan dio sredstava osiguravaju lokalne vlasti i fondovi EU.

3.3.3.4. Druge ranjive skupine

Pregled mjera

- **Provesti dodatna istraživanja koja će pokazati stvarnu potrebu za skloništima za beskućnike i više napora uložiti u preveniranje beskućništva i integriranje beskućnika u društvo.** „Knjigom do krova“ jedan je od projekata Knjižnica grada Zagreba, nastao na temelju programa podrške beskućnicima, koji se od 2009. godine odvija u Knjižnicama grada Zagreba (KGZ) u suradnji s Volonterskim centrom Zagreb. Cilj projekta je znanjima i vještinama osnažiti beskućnike za aktivno uključanje u društvena i kulturna zbivanja i tržište rada. Aktivnosti se odnose na održavanje radionica informatičke i informacijske pismenosti za beskućnike, koje se odvijaju na lokaciji u Kosnici (prihvatilište Gradskog Crvenog križa Zagreba) i Gradskoj knjižnici. Radionice obuhvaćaju teme: osnove korištenja računalom, pretraživanje interneta, pisanje i oblikovanje teksta životopisa i molbe za zaposlenje, kako pronaći informacije o zaposlenju na internetu, e-pošta, primjena usvojenih znanja - pronalaženje informacija o ponudi zaposlenja, pisanje životopisa, slanje priloga e-poštom. Nakon sudjelovanja na radionicama, korisnici koji se nalaze na lokacijama u Kosnici i Gradskoj knjižnici, radi obnove stečenih znanja mogu koristiti računala i pristup internetu uz pomoć dežurnoga volontera. Također se provode i radionice podrške za traženje posla. Projekt je dobio donaciju od 15.000 USD-a od međunarodne neprofitne organizacije EIFL, u sklopu njihova programa PLIP (PublicLibraryInnovation Program). KGZ su prve u Hrvatskoj čiji je program podupro EIFL, organizacija koju je osnovalo više uglednih međunarodnih zaklada.

MSPM je u lipnju 2012. godine organiziralo stručni skup na temu „Položaj beskućnika u sustavu socijalne skrbi“ na kojem su bili nazočni predstavnici prihvatilišta, gradova i CZSS-a. U rujnu 2012. godine je Udruga Most organizirala sastanak u Splitu na temu problematike beskućništva u Splitu, a pored predstavnika MSPM-a, sudjelovali su i predstavnici Grada Splita, Županije Splitsko-dalmatinske, Udruge Most koja vodi prihvatilište te Centra za socijalnu skrb Split. U prosincu 2012. godine MSPM je organiziralo sastanak na temu „Skrb o s beskućnicima –izmjena postojećih propisa iz sustava socijalne skrbi“ na kojem su sudjelovali predstavnici prihvatilišta i gradova. MSPM je izradilo plan zbrinjavanja beskućnika tijekom ekstremnih vremenskih uvjeta u suradnji sa svim županijama te velikim gradovima, općinama, domovima za starije i nemoćne osobe te domovima za psihički bolesne odrasle osobe kojima je osnivač RH te je izvršilo obilazak prihvatilišta u Zagrebu, Puli, Rijeci, Osijeku i Splitu.

U 2012. godini Grad Zagreb, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom izdao je priručnik „Beskućništvo: pogled iz različitih perspektiva“ koji objedinjuje znanja i iskustva o beskućništvu različitih dionika iz znanstvene i stručne sfere, javnog i civilnog sektora te iznosi i perspektivu samih beskućnika. U priručniku su izneseni i podaci istraživanja o beskućništvu provedenih u RH: istraživanje Instituta društvenih znanosti „Ivo Pilar“ o beskućništvu u Hrvatskoj iz rodne perspektive te dva istraživanja Grada Zagreba o beskućnicima u Gradu Zagrebu – njihovim obilježjima te zadovoljstvu pruženim uslugama.

- **Kada je riječ o ovisnicima o drogama, najveću pažnju posvetiti preventivnim programima.** Nacionalnom strategijom suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2017.

godinu i Akcijskim planom suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2014. godinu utvrđene su zadaće pojedinih ministarstava i tijela državne uprave u osmišljavanju, planiranju i provedbi preventivnih programa i ostalih programa smanjenja potražnje. U provedbi preventivnih programa USZD sudjeluje na način da u stalnoj koordinaciji i suradnji s nadležnim ministarstvima, ustanovama, nevladinim organizacijama, županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe droga te međunarodnim organizacijama, pruža stručnu pomoć nositeljima na nacionalnoj i lokalnoj razini putem edukacije edukatora i drugih oblika koordinacije i suradnje. USZD također prati provedbu Nacionalne strategije i Akcijskog plana te na nacionalnoj razini osmišljava i koordinira provedbu Nacionalne medijske kampanje borbe protiv ovisnosti. Osim navedenoga, USZD kontinuirano planira i razvija programe prevencije ovisnosti i suzbijanja zlouporabe droga usmjerene prema djeci i mladima te njihovim roditeljima. U koordinaciji USZD-a je u 2010. godini izrađen *Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno – obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2014. godine* (u daljnjem tekstu Nacionalni program prevencije ovisnosti), koji je usvojila VRH. U cilju provedbe preventivnih programa USZD je tijekom 2012. godine proveo niz aktivnosti. Nastavljeno je s kontinuiranom provedbom Nacionalnog programa prevencije ovisnosti, a čiji su glavni ciljevi suzbijati i sprječavati pojavu svih oblika ovisnosti među djecom i mladima te rizično ponašanje djece i mladih vezano uz eksperimentiranje sa sredstvima ovisnosti. Njegovom se dosljednom provedbom dodatno planira poboljšati provedba preventivnih programa unutar odgojnog-obrazovnog sustava te omogućiti svoj djeci i mladima u osnovnim i srednjim školama jednakomjerna dostupnost preventivnih intervencija tijekom školovanja. Kako bi se osigurala što kvalitetnija provedba, od strane MZOS-a su imenovani županijski koordinatori i voditelji školskih preventivnih programa, a od MSPM-a županijski koordinatori programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi. Organizirani su i stručni skupovi na nacionalnoj i lokalnoj razini s ciljem promocije i predstavljanja Nacionalnog programa prevencije ovisnosti, ali i edukacije o izradi programa prevencije i evaluacije namijenjene imenovanim županijskim koordinatorima i voditeljima školskih preventivnih programa te ostalim stručnjacima i nadležnim institucijama. USZD je s ciljem poboljšanja provedbe Nacionalnog programa u svibnju 2012. organizirao sastanak sa predstavnicima MZOS-a i ASOO-a na kojem je dogovoreno da će se, s ciljem poticanja njegove učinkovitije provedbe, osnovati multidisciplinarna stručna skupina za izradu Minimalnih standarda programa prevencije ovisnosti za djecu predškolske i školske dobi koje će sve odgojno-obrazovne ustanove biti dužne provoditi tijekom školske godine. Također je dogovoreno da će MZOS organizirati sastanak sa županijskim koordinatorima na kojem će se raspraviti sva aktualna pitanja vezana za učinkovitiju provedbu Nacionalnog programa prevencije ovisnosti, ali i definirati budući oblici koordinacije i suradnje MZOS-a sa županijskim koordinatorima. Nadalje, dogovoreno je da će se potaknuti aktivnija provedba programa prevencije ovisnosti za studente visokih učilišta, kao i da će se imenovati voditelji školskih preventivnih programa za vrtiće. ASOO je u prosincu 2012. godine imenovala voditelje školskih preventivnih programa za srednje škole. Navedeni voditelji će uz već ranije imenovane voditelje za osnovne škole biti suradnici županijskim koordinatorima pri izradi županijskih programa prevencije ovisnosti. USZD je s ciljem podizanja kvalitete programa prevencije, koji se provode na području smanjenja potražnje droga, uz potporu TAIEK jedinice EK (DG enlargement), organizirao regionalne radionice pod nazivom "Radionica o minimalnim standardima kvalitete programa smanjenja potražnje droga i evaluacije" koje su održane u razdoblju od 19.-24. studenoga 2012. godine u Zagrebu, Opatiji i Splitu. Na radionicama je sudjelovalo oko 150 predstavnika različitih institucija i OCD-a koje provode programe smanjenja potražnje, posebice prevencije ovisnosti, među kojima su bili

i voditelji školskih preventivnih programa te županijski koordinatori programa prevencije ovisnosti. U okviru radionice predstavljena je Baza preventivnih programa koja je ustrojena pri USZD s ciljem pregleda programa prevencije ovisnosti koji se provode u RH i unaprjeđenja kvalitete programa prevencije ovisnosti te identificiranja učinkovitih projekata koji će biti prezentirani Europskom centru za praćenje droga i ovisnosti o drogama te uvršteni u bazu primjera najbolje europske prakse (EDDRA). Sudionici su upoznati i s temeljnim načelima izrade preventivnih programa i provedbe evaluacije, kao i ulogom evaluacije u ocjenjivanju kvalitete i učinkovitosti programa prevencije ovisnosti. Tijekom lipnja i srpnja 2012. godine USZD je prikupio podatke i izradio objedinjeno Izvješće o provedbi Nacionalnog programa prevencije ovisnosti za 2011. godinu koje se, kao poseban dodatak u sklopu Izvješća o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe droga za 2011. godinu, uputilo na usvajanje VRH-u i Hrvatskom saboru. USZD je osnovao stručnu radnu skupinu te izradio Nacionalnu strategiju suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2017. godinu koju je Hrvatski sabor usvojio 26. listopada 2012. godine te Nacionalni akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2014. koji je VRH usvojila 8. studenoga 2012. godine. U okviru navedenih dokumenata, a posebice Akcijskog plana, uvrštene su i mjere iz Nacionalnog programa prevencije ovisnosti. Njima je predviđeno da se mjere iz Nacionalnog programa usklade i s provedbom Zdravstvenog odgoja (Modula: prevencije ovisnosti) koji je tijekom 2012. godine postao obvezan dio školskog kurikulumu. Predstavnici USZD-a su 28. prosinca 2012. godine u Karlovcu, na Stručnom skupu za voditelje školskih preventivnih programa i stručnih suradnika na području Karlovačke županije, predstavili Nacionalnu strategiju suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2017. godinu, Nacionalni akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2014. te Nacionalni program prevencije ovisnosti, kao i načela i standarde za izradu učinkovitih programa prevencije ovisnosti.

Tijekom 2012. godine nastavljeno je kontinuirano provođenje Programa aktivnosti medijske kampanje suzbijanja ovisnosti: pušenje, alkohol i droga te je od strane USZD –a provedeno niz promotivno-edukativnih aktivnosti u suradnji s nadležnim ministarstvima, medijima, nevladinim organizacija i ostalim relevantnim institucijama uključenima u suzbijanje zlouporabe droga. Potaknuta je provedba intenzivnije medijske kampanje o problemu ovisnosti o drogama s ciljem podizanja razine svijesti cjelokupne javnosti o ovom problemu te promicanja javnih vrednota, od kojih je jedno od najvažnijih zaštita zdravlja građana, posebice djece i mladeži. Posebno je važno što su u suradnji s Hrvatskim radijom i Hrvatskom televizijom te ostalim televizijski i radijskim kućama emitirane emisije o različitim aspektima problema ovisnosti i zlouporabe droga. U svim se emisijama ukazivalo na problem ovisnosti o drogama i raširenosti zlouporabe droga te se nastojalo informirati građane o svim značajnijim aktivnostima USZD-a, kao i o aktivnostima koje se s državne razine provode s ciljem suzbijanja zlouporabe droga. Na taj način nastojalo se senzibilizirati javnost za problem ovisnosti o drogama i podići razinu svijesti građana o tom problemu. USZD je svim nadležnim ministarstvima i državnim tijelima, županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe droga i OCD-ima uputio dopise s inicijativom za organiziranje prigodnih aktivnosti i medijskih kampanja povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droge i nezakonitog prometa drogama i Mjeseca borbe protiv ovisnosti. Na svojoj je mrežnoj stranici objavljivao i aktivnosti koje su provodila druga ministarstva i državna tijela, županije i OCD-i, a objavljivao je i priloge i brošure drugih nositelja izrađene u sklopu tih aktivnosti. U svrhu provedbe navedenih aktivnosti utrošena su sredstva za redovne djelatnosti USZD-a, budući da su troškove edukacija pokrivali drugi suorganizatori. Dio sredstava je Ured osigurao u sklopu TAIEX jedinice EK koja je pokrila troškove organiziranja radionice. U svrhu tiskanja letaka i drugih promidžbenih materijala utrošeno je 27.500,00 kn.

Programi prevencije ovisnosti u RH ostvaruju se u prvom redu na razini lokalnih zajednica, odnosno, županija kao multidisciplinarnih aktivnosti u kojima sudjeluju različiti sustavi koji utječu na odgoj i ponašanje djece i mladeži, a to su odgojno-obrazovni sustav, sustav zdravstva, sustav socijalne skrbi koji uključuje i obiteljsko pravnu zaštitu te lokalna zajednica. U svim županijama osnovana su povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga koja imaju zadaću koordiniranja, planiranja i praćenja provedbe programa prevencije, liječenja i suzbijanja zlouporabe droga na lokalnoj razini, a zadužena su i za izradu županijskog akcijskog plana. Iskustva su pokazala da su se programi prevencije ovisnosti provodili segmentirano, povremeno i bez učinkovitih evaluacija te da nije bila osigurana jednakomjerna dostupnost preventivnih intervencija i programa svoj djeci i mladima na cijelom području RH. Donošenjem i kontinuiranom provedbom *Nacionalnog programa prevencije ovisnosti* značajno se poboljšala dostupnost i kakvoća preventivnih programa. Međutim, u novije vrijeme sve su učestaliji i drugi oblici tzv. modernih ovisnosti, od kojih su najznačajniji ovisnost o kockanju i ovisnost o internetu, za koje još uvijek nisu dovoljno razvijeni specifični programi prevencije te se isti provode u sklopu redovitih preventivnih programa, a najviše kroz odgojno-obrazovni i zdravstveni sustav. Između nadležnih ministarstava i ustanova na lokalnoj razini ne postoji dovoljno razvijena suradnja i koordinacija, kao niti među različitim ustanovama i OCD-ima na lokalnoj razini. S obzirom da je prethodnih godina primijećen problem izrade standardiziranih izvješća o programima prevencije ovisnosti, što je rezultiralo nedostatkom jasnog uvida u pokrivenost pojedinih područja prevencije ovisnosti na nacionalnoj i lokalnoj razini, aktivnosti koje je poduzimao USZD imale su za cilj unaprijediti koordinaciju i suradnju na nacionalnoj i lokalnoj razini te osigurati kvalitetniju edukaciju svih sudionika provedbe preventivnih programa. Stoga je krajem 2012. godine aktivirana informatička baza projekata/programa prevencije ovisnosti koja je, s ciljem poboljšanja razmjene programa prevencije ovisnosti, osnovana pri USZD-u.

- **Razvijati suradnju državnih i nevladinih organizacija na provođenju programa smanjenja potražnje i smanjenja ponude droga, redovito financirati nevladine organizacije i omogućiti sudjelovanje predstavnika nevladinih organizacija u koordinativnim tijelima na nacionalnoj i lokalnoj razini.** S ciljem poticanja suradnje s organizacijama civilnog društva na provedbi programa smanjenja potražnje i smanjenja ponude droga, USZD je u ožujku 2012. godine temeljem javnog natječaja dodijelio financijska sredstva udrugama koje provode programe prevencije ovisnosti i/ili pružaju pomoć u resocijalizaciji liječenim ovisnicima i to za 19 projekata udrugama u ukupnom iznosu 449.000,00 kn, od čega je za prevenciju ovisnosti dodijeljeno 27.000,00 kn za 4 projekta, a za projekte resocijalizacije ovisnika 416.000 kn za 15 projekata udrugama, dok je 6.000,00 kn dodijeljeno dvjema udrugama kao jednokratna financijska pomoć. Također, predstavnici nevladinih organizacija uključili su se u izradu različitih strateških dokumenata kao što je Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2017. i Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga za 2012.-2014. godinu. Predstavnici OCD-a su sudjelovali u različitim seminarima i programima edukacije u organizaciji USZD-a i drugih državnih tijela, kao i u promotivnim aktivnostima u organizaciji USZD-a povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa drogama (26. lipnja) i Mjeseca borbe protiv ovisnosti. Predstavnici nevladinih organizacija imenovani su kao članovi u Stručni savjeta USZD-a, a predstavnici udruga i terapijskih zajednica sudjeluju u radnim skupinama koje su osnovane za izradu programa iz nadležnosti USZD-a. Nadalje, s ciljem predstavljanja programa i projekata koji se od strane nevladinih organizacija provode u području prevencije ovisnosti i resocijalizacije ovisnika te definiranja prioriteta Natječaja za 2013. godinu, održan je 7. prosinca 2012. godine sastanak s udrugama i terapijskim zajednicama kojima je USZD u 2012. godini

odobrio financijsku potporu za suzbijanje zlouporabe droga. Edukacije za nevladine organizacije organizirane su i od strane Nacionalne informacijske jedinice za droge pri USZD-u, a predstavnici nevladinih organizacija od strane USZD-a redovito dobivaju pismene obavijesti u vezi sa svim značajnim aktivnostima na području droga u RH i na međunarodnoj razini.

- **Nastaviti medijsku i drugu kampanju protiv obiteljskog nasilja te osigurati pomoć i podršku žrtvama obiteljskog nasilja.** Tijekom 2012. godine MSPM je sufinanciralo rad 7 savjetovališta i skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji koje vode OCD-i na području Istarske (Sigurna kuća Istra), Zagrebačke (Autonomna ženska kuća Zagreb i udruga Ženska pomoć, sada SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji), Brodsko-posavske (Udruga Brod – Grupa za ženska ljudska prava), Karlovačke (Ženska grupa „Korak“ Karlovac), Primorsko-goranske (Udruga za zaštitu obitelji Rijeka U.Z.O.R.) i Sisačko-moslavačke županije (Centar za žene ADELA). Ukupno je u navedenu svrhu osigurano 2.099.876,90 kn. MSPM također financira 10 pružatelja usluga smještaja za žrtve nasilja u obitelji kroz sustav ugovaranja pružanja usluga kojima su osnivači udruge, vjerske organizacije i druge pravne osobe. U tu svrhu je u 2012. godini osigurano 4.539.406,26 kn.

Nadalje, kao i svake godine, i u 2012. godini MSPM je tiskao Adresar ustanova, OCD-a i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji te je, u cilju osiguravanja dostupnosti informacija o načinima i oblicima pomoći koje se putem skloništa i savjetovališta pružaju žrtvama nasilja u obitelji, distribuiran državnim tijelima, javnim ustanovama (CZSS, sudovima, policijskim upravama, obiteljskim centrima) i OCD-ima koje programski djeluju u cilju zaštite žrtava nasilja u obitelji.

Budući da je u veljači 2011. godine usvojena Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine, koja sadrži ukupno 35 mjera raspoređenih u 7 područja (Prevenција nasilja u obitelji, Unaprjeđenje međuresorne suradnje, Izobrazba stručnjaka koji rade u području zaštite od nasilja u obitelji, Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji, Zakonodavni okvir iz područja zaštite od nasilja u obitelji, Zbrinjavanje i potpora žrtvama nasilja u obitelji te Senzibilizacija javnosti za problematiku nasilja u obitelji), u 2012. godini se posebna pozornost posvetila prevenciji nasilja u obitelji, međuresornoj suradnji te provedbi psihosocijalnog tretmana. Tako je 22. rujna u Općinskom građanskom sudu u Zagrebu obilježen Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama. U organizaciji Nacionalnog tima za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama u prostoru Ravnateljstva policije održan je 29. studenoga 2012. godine okrugli stol na temu: „Nasilje u obitelji i nasilje nad ženama“. Tim događajem obilježen je početak međunarodne kampanje „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“ koja počinje 25. studenoga i traje do 10. prosinca svake godine. U tijeku je prikupljanje i obrada izvješća nadležnih tijela za izradu izvješća o provedbi Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2012. godine.

U suradnji s drugim dionicima u lokalnim zajednicama, obiteljski centri su tijekom 2012. godine organizirali niz aktivnosti kojima su obilježili Nacionalni i Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama. Organizirana su predavanja, okrugli stolovi, tribine i info-štanđovi za širu javnost.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Sredstva za mjere i aktivnosti usmjerene na smanjenje socijalne isključenosti ranjivih skupina osiguravaju se iz različitih izvora, prvenstveno iz Državnog proračuna te proračuna JLS-a, a za njihovu provedbu odgovoran je veći broj ministarstava i drugih institucija. U svrhu

provedbe aktivnosti na području suzbijanja i prevencije ovisnosti utrošena su sredstva za redovne djelatnosti USZD-a budući da su troškove edukacija pokrivali drugi suorganizatori. Dio sredstava je USZD osigurao u sklopu TAIEX jedinice Europske komisije koja je pokrila troškove organiziranja Radionice. U svrhu tiskanja letaka i drugih promidžbenih materijala utrošeno je 27.500,00 kn. Utrošeno je i 449.000,00 kn za financiranje programa udruga.

Multidimenzionalni pristup i upravljanje politikama

Kao i u prijašnjim godinama, koordinativnu ulogu oko aktivnosti u suzbijanju zlouporabe droga ima USZD i županijska Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga, u koja su uključeni stručnjaci iz područja školstva, socijalne skrbi, zdravstva, OCD-a, županijskih ureda državne uprave i ostalih relevantnih institucija koje djeluju u području suzbijanja zlouporabe droga. Županijska povjerenstva imaju primarnu zadaću koordiniranja, planiranja i praćenja provedbe programa na području prevencije, liječenja i suzbijanja zlouporabe droga na razini lokalne zajednice i zadužena su za izradu akcijskih planova suzbijanja zlouporabe droga na razini županija. USZD je u stalnoj suradnji sa županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe droga te pruža stručnu pomoć nositeljima na lokalnoj razini putem edukacija i drugih oblika suradnje i daje stručna mišljenja na njihove programe. Zbog progresivne naravi problema ovisnosti ukazala se potreba povezivanja u zajedničkom radu svih nadležnih tijela koje se u svojem radu susreću s osobama koje su u doticaju sa sredstvima ovisnosti. Svrha je dogovoriti postupanje u situacijama kada pojedino nadležno tijelo tijekom provedbe aktivnosti iz svoje nadležnosti dođe do saznanja o osobama koje su u doticaju sa sredstvima ovisnosti, a kako bi se te osobe što je moguće prije i kvalitetnije uključile u odgovarajući oblik programiranog rada s ciljem odvikavanja ili možebitnog liječenja, te preveniranja daljnjeg ovisničkog ponašanja osobe ili njezinog neodgovarajućeg utjecaja u svojoj socijalnoj okolini.

U svrhu prevladavanja regionalnih razlika u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama, Regionalne edukacije o Projektu organizirane su u suradnji sa županijskim povjerenstvima. Na taj način željelo se potaknuti županije na aktivnije uključivanje u provedbu Projekta resocijalizacije te potaknuti ravnomjerniju zastupljenost Projekta resocijalizacije po pojedinim županijama. Također, USZD već drugu godinu zaredom, prikuplja podatke od ključnih dionika razvrstane po spolu i s ciljem uspostave ravnomjernije uključenosti žena na tržište rada i promocije rodne ravnopravnosti, potiče sve relevantne institucije uključene u provedbu Projekta resocijalizacije na jače uključivanje žena ovisnica u projekt resocijalizacije. U tom cilju je u Hrvatskom saboru u suradnji s Pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova organiziran okrugli stol na temu problematike žena ovisnica o drogama čiji je osnovni cilj bio razmotriti problematiku ovisnosti kod žena s ciljem poticanja i izgradnje različitih programa prevencije ovisnosti usmjerenih ženskoj populaciji.

3.3.4. Deprivirana područja i regionalne razlike

Pregled mjera

- **Održivi razvoj Hrvatske kao cjeline pretpostavlja smanjivanje regionalnih nejednakosti u gospodarskom, infrastrukturnom, obrazovnom, zdravstvenom, kulturnom, demografskom i socijalnom pogledu.** Kako bi pomoglo smanjivanje regionalnih razlika MRRFEU je u 2012. godini nastavilo provoditi, u okviru IPA Operativnog programa za regionalnu konkurentnost 2007.-2011. Prioritet 1. Unapređenje razvojnih potencijala područja koja zaostaju u razvoju (unutar Operativnog programa za regionalnu konkurentnost), Mjeru 1.1. Razvoj poslovne infrastrukture koja se provodi kroz shemu dodjele bespovratnih sredstava za poslovnu infrastrukturu. Dodjelom bespovratnih

sredstava pomaže se smanjivanju regionalnih nejednakosti s obzirom na činjenicu da je u startu određeno kako mogućnost apliciranja na sredstva imaju samo korisnici iz 10 županija u RH koje imaju najveći obuhvat područja posebne državne skrbi. Konkretno, prijavitelji za dodjelu bespovratnih sredstava mogu biti iz sljedećih županija: Zadarska, Šibensko-kninska, Sisačko-moslavačka, Vukovarsko-srijemska, Ličko-senjska, Karlovačka, Brodsko-posavska, Požeško-slavonska, Osječko-baranjska i Virovitičko-podravska. Osnovni cilj mjere je pružanje potpore razvoju malog i srednjeg poduzetništva i stvaranju osnove za otvaranje novih radnih mjesta u regijama koje zaostaju u razvoju. Mogu se dobiti bespovratna EU sredstva u iznosu 325.000 - 1.000.000 EUR-a, uz 25%-40% vlastitog sudjelovanja u ukupnim troškovima projekta. Projekte mogu prijaviti općine, gradovi, županije ili poduzeća u vlasništvu jedinica lokalne ili regionalne samouprave. U razdoblju od prosinca 2011. do prosinca 2012. godine u okviru drugog poziva za dodjelu bespovratnih sredstava potpisano je 19 ugovora u ukupnoj vrijednosti od 21,25 milijuna EUR-a, od čega 15,24 milijuna EUR-a sufinancira Europska unija.

Tijekom 2012. godine, pored ugovaranja i provedbe projekata iz drugog poziva, trajala je i provedba 6 projekata ugovorenih 2010. godine u okviru prvog poziva za dodjelu bespovratnih sredstava. Od ugovorenih 6 projekata, ukupne vrijednosti 5,3 milijuna eura, završeno je 5 projekata dok je provedba jednog projekta odgođena do lipnja 2013. godine. Obrada rezultata završenih projekata je u tijeku.

Isto tako, kako bi se osigurala učinkovita provedba sheme dodjele bespovratnih sredstava, u 2012. godini nastavljena je i provedba projekta tehničke pomoći u okviru kojeg je korisnicima bespovratnih sredstava pružana pomoć u provedbi, osobito u području nabave. Projekt tehničke pomoći završen je u listopadu 2012. godine. S obzirom na uspješnost prva dva poziva za dodjelu bespovratnih sredstava te raspoloživost sredstava iz IPA IIIC komponente, Ministarstvo je u 2012. godini pripremla dokumente potrebne za objavu trećeg poziva.

- **Nastaviti primjenu dosadašnjih mjera regionalne politike, s tim da se dosljednije primjenjuju propisi koje je hrvatska vlast usvojila.** Sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN, 153/09) te podzakonskim propisima kojima se detaljnije uređuju pojedina pitanja iz Zakona, MRRFEU-a je i u 2012. godini nastavilo s provedbom dosadašnjih mjera regionalne politike. U suradnji Ministarstva i Ekonomskog instituta, Zagreb izrađena je Studija „Ocjena sustava strateškog planiranja i mogućnosti financiranja razvoja županija i lokalnih jedinica u kontekstu provođenja politike regionalnoga razvoja“ u cilju ocjenjivanja uspostavljenog sustava strateškog planiranja te istraživanja mogućnosti financiranja razvoja županijskih i lokalnih jedinica u kontekstu provođenja politike regionalnoga razvoja RH. U okviru ove Studije izrađene su i Upute za izradu i sadržaj izvještaja županija o provedbi županijskih razvojnih strategija. Na radionici održanoj u ožujku 2012. godine navedene su Upute predstavljene predstavnicima županija i regionalnih koordinatora. Nastavno na održanu radionicu, županije su započele s procesom izvještavanja o provedbi Županijskih razvojnih strategija (ŽRS) te je tijekom 2012. godine 19 županija izvijestilo MRRFEU o rezultatima provedbe svojih ŽRS-eva u 2011. godini. Nadalje, u MRRFEU-u je nastavljen rad na popunjavanju središnje elektroničke baze razvojnih projekata. Do kraja 2012. godine u bazu je upisano oko 4 100 projekata ukupne vrijednosti 314 milijardi kn. Vezano uz provedbu Uredbe o indeksu razvijenosti (NN 63/10), Ministarstvo je završilo i drugo godišnje praćenje stupnja razvijenosti JLPS-a za 2012. godinu temeljem pribavljenih podataka za razdoblje 2009.-2011. godine. U 2012. godini pokrenuta je izrada izmjena i dopuna Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske kojim će se, između ostaloga, definirati i obveza izrade programa za potpomognuta područja.

- **Očistiti od mina nekadašnja okupirana područja.** Na dan 1. siječnja 2012. godine ukupan minski sumnjiv prostor RH iznosio je 745,5 km² i prostirao se područjem 12 županija. Provedbom razminiravanja i općeg izviđanja u 2012. godini ukupno je u RH uklonjena opasnost od minskoeksplozivnih (nadalje MES) i neeksplozivnih ubojnih sredstava (nadalje NUS) s površine od 67.278.781 m². Sukladno navedenom veličina minski sumnjivog područja u RH na dan 31. prosinac 2012. godine iznosi 685,5 km², prostire se unutar 95 gradova i općina, u 12 županija i obilježen je s 13 899 oznaka minske opasnosti. Od ukupno ugovorenenih poslova razminiravanja u 2012. godini, 35% se odnosi na prioritete vezane uz sigurnost, 58% vezane uz socio-ekonomski razvoj, a 7% na ekološke prioritete. Tijekom razminiranja u 2012. godini je pronađeno i uništeno 2 150 protupješačkih mina, 2 331 protuoklopnih mina i 4 371 komada NUS-a. U 2012. godini, kao i prijašnjih godina, najveći izvor financiranja poslova razminiravanja bio je Državni proračun RH koji je sudjelovao u financiranju sa 61%. Pravne osobe, odnosno, investitori sudjelovali su u financiranju razminiravanja sa 26%, od čega na tvrtku Hrvatske šume d.o.o. otpada 43,2%. Donacije su u ukupnom iznosu činile 5% dok su sredstva predpristupnih fondova Europske unije činila 8%. Sredstva Državnog proračuna u okviru redovnih aktivnosti, glava 04035 unutar razdjela 040, aktivnost A672007 – razminiranje, 234.783.000 kn te 7.079.392,95 kn kao sudjelovanje Državnog proračuna u projektima financiranim iz fondova EU. Protuminskim djelovanjem u RH u 2013. godini planira se smanjiti minski sumnjivi prostor za 66,4 km²; potpuno ukloniti minsku opasnost s područja Virovitičko-podravske županije; nastaviti poslove s ciljem sustavnog uklanjanja minske opasnosti u Parku prirode Kopački rit; razminirati 7 km² oranica; održavati obilježnost minski sumnjivog prostora RH; koordinirati aktivnosti edukacije o opasnostima od mina i pomoći žrtvama mina te pozicionirati i promovirati hrvatski sustav protuminskog djelovanja u međunarodnoj zajednici.
- **Prilikom alokacije sredstava koja su namijenjena provođenju programa aktivne politike tržišta rada, prioritet dati (višestruko) depriviranim područjima i regijama, koje inače imaju natprosječno visoku nezaposlenost.** U procesu izrade prijedloga mjera aktivne politike zapošljavanja aktivno sudjeluju područne službe HZZ-a, što osigurava adekvatan udio depriviranih područja i regija u mjerama. Broj sudionika u mjerama u nekoj regiji proporcionalan je broju nezaposlenih, osobito dugotrajno nezaposlenih u toj regiji.
- **Poticanje razvoja i suradnje u pograničnim područjima.** RH sudjeluje u 8 programa teritorijalne suradnje od čega 6 programa prekogranične suradnje te 2 transnacionalna programa. Tri programa prekogranične suradnje te dva transnacionalna programa provode se s državama članicama Europske unije (IPA program prekogranične suradnje Mađarska – Hrvatska, IPA program prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska, IPA program Jadranske prekogranične suradnje, Transnacionalni program Jugoistočna Europa te Transnacionalni program Mediteran), dok se tri programa provode s državama nečlanicama EU-a (IPA prekogranični program Hrvatska – Bosna i Hercegovina, IPA prekogranični program Hrvatska – Srbija te IPA prekogranični program Hrvatska – Crna Gora). Općenito, ovisno o programu, ciljevi programa su 1) promicanje održivog gospodarskog i društvenog razvoja u pograničnom području; 2) suradnja u rješavanju zajedničkih izazova u područjima poput ekološke, prirodne i kulturne baštine, javnog zdravstva te prevencije i suzbijanja organiziranog kriminala; 3) osiguravanje učinkovitosti i sigurnosti granica; 4) promicanje zajedničkih aktivnosti manjeg opsega koje uključuju lokalne sudionike iz pograničnih područja. Partneri iz svih hrvatskih županija mogu se prijaviti i koristiti sredstva iz nekog od programa prekogranične suradnje, dok je u programima transnacionalne suradnje cijelo područje RH prihvatljivo područje.

Kroz provedbu IPA II komponente Prekogranična suradnja kao horizontalni prioritet u svim programima potiče se promicanje ravnopravnosti spolova. Svi programi pridonose provedbi glavne politike EU-a poput: regionalne politike, zaštite okoliša, jednakih mogućnosti i informacijsko društvo. Programi su usklađeni s glavnim ciljevima Europske unije do 2010. navedenima u Lisabonskoj strategiji kroz poboljšanje gospodarske konkurentnosti pograničnog područja i većih mogućnosti zapošljavanja kroz ulaganja u suradnju i umrežavanje u turističkom sektoru (koji je glavni pokretač regionalnih gospodarstava), zaštitu prirodne i kulturne baštine, kao i okoliša. Jačanje konkurentnosti i gospodarskog i socijalnog uključivanja prekograničnog područja u skladu je sa Strateškim smjernicama Zajednice za kohezijsku politiku 2007-2013 (COM (2005) 0299) o prekograničnoj suradnji. Programi također podržavaju rodno osviještenu politiku i politike jednakih mogućnosti provedbom projekata koji će jasno demonstrirati njihove napore u stvaranju jednakih mogućnosti za rodne i etničke skupine te osobe s invaliditetom u skladu s načelima EU. Općenito, provedba horizontalnih načela je zajamčena definicijom ciljnih skupina, prihvatljivih aktivnosti u okviru utvrđenih mjera, postupaka evaluacije i pokazatelja na razini. Posljednjim izmjenama programa u 2012. godini programi su usklađeni sa Strategijom Europa 2020.

Stanje u provedbi IPA komponente II Prekogranična suradnja je sljedeće:

- *IPA program Jadranske prekogranične suradnje:* Prvi poziv za dostavu projektnih prijedloga bio je otvoren od 31. srpnja 2009. do 29. listopada 2009. godine. Ugovoreno je 27 projekata s hrvatskim partnerima s ukupno 13.063.316,00 EUR-a. Drugi poziv na dostavu projektnih prijedloga bio je otvoren od 3. kolovoza 2011. do 2. studenoga 2011. godine. Ukupno su ugovorena 32 projekta od čega 29 s hrvatskim partnerima u vrijednosti od 15.333.225,74 EUR-a. Prvi poziv za strateške projekte otvoren je 3. rujna 2012. godine. Zajednički nadzorni odbor je na sastanku u L'Aquilli, 18. i 19. travnja 2013. godine odobrio listu projekata koja je pozvana u 2. krug evaluacije. Ugovaranje projekata očekuje se krajem 2013. godine.
- *IPA program prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska:* Prvi poziv za dostavu projektnih prijedloga bio je otvoren od 20. lipnja 2008. do 10. listopada 2008. godine. Ugovoren je 21 projekt s 58 hrvatskih partnera s ukupno 5.164.237,28 EUR-a. Drugi poziv na dostavu projektnih prijedloga bio je otvoren od 16. travnja 2010. do 30. lipnja 2010. godine. Ukupno su ugovorena 24 projekta sa 71 hrvatskim partnerom u vrijednosti od 5.334.408,92 EUR-a. Treći poziv za dostavu projektnih prijedloga bio je otvoren od 3. veljače 2012. do 16. travnja 2012. godine. Projekti su još uvijek u evaluaciji, a ugovaranje se očekuje u rujnu 2013. godine.
- *IPA program prekogranične suradnje Mađarska – Hrvatska:* Prvi poziv za dostavu projektnih prijedloga bio je otvoren od 24. ožujka 2009. do 24. lipnja 2009. godine. Ugovorena su 42 projekta s ukupno 7.178.503,00 EUR-a. Drugi poziv na dostavu projektnih prijedloga bio je otvoren od 10. lipnja 2010. do 4. listopada 2010. godine. Ukupno je ugovoreno 60 projekata u vrijednosti od 7.810.613,00 EUR-a. Treći poziv za dostavu projektnih prijedloga bio je otvoren od 22. studenoga 2011. do 12. ožujka 2012. godine. Projekti su još uvijek u evaluaciji, a ugovaranje se očekuje u rujnu 2013. godine. Ugovoreno je 39 projekata u ukupnoj vrijednosti 20.768.893,55 EUR-a.
- *IPA prekogranični program Hrvatska – Bosna i Hercegovina:* Prvi poziv za dostavu projektnih prijedloga bio je otvoren od 17. srpnja 2009. do 16. listopada 2009. godine. Ugovoreno je 14 projekata u vrijednosti 1.796.639,96 EUR-a. Drugi poziv, bio je otvoren od 5. rujna 2011. do 6. prosinca 2011. godine. 20 projekata je odobreno za

financiranje u vrijednosti 2.684.538,74 EUR-a. Treći poziv za dostavu projektnih prijedloga očekuje se u trećem kvartalu 2013. godine.

- *IPA prekogranični program Hrvatska – Crna Gora:* Prvi poziv za dostavu projektnih prijedloga bio je otvoren od 21. kolovoza 2009. do 21. studenog 2009. godine. Ugovoreno je 5 projekata u vrijednosti 716.631,11 EUR-a. Drugi poziv bio je otvoren od 5. prosinca 2011. do 5. ožujka 2012. godine. Odobreno je 6 projekata za financiranje u vrijednosti 960.959,59 EUR-a. Treći poziv za dostavu projektnih prijedloga očekuje se u trećem kvartalu 2013. godine.
- *IPA prekogranični program Hrvatska – Srbija:* Prvi poziv za dostavu projektnih prijedloga bio je otvoren od 17. srpnja 2009. do 16. listopada 2009. godine. Ugovoreno je 11 projekata u vrijednosti 1.439.930,01 EUR-a. Drugi poziv bio je otvoren od 18. kolovoza 2011. do 15. studenoga 2011. godine. Odobreno je 18 projekata za financiranje u vrijednosti 1.782.701,81 EUR-a. Treći poziv za dostavu projektnih prijedloga očekuje se u trećem kvartalu 2013. godine.
- *Transnacionalni program Mediteran:* Sa prvog poziva odobrena su 3 projekta iz RH, koji su ugovoreni u 2010. godini, dok su s drugog poziva otvorenoga tijekom 2009. godine odobrena još 3 projekta koja su ugovorena u 2011. godini. Prvi poziv za strateške projekte bio je otvoren u 2010. godini (bez sudjelovanja hrvatskih partnera), dok je u drugoj polovici 2011. godine u tijeku bio drugi poziv za strateške projekte gdje su, od tri projekta odabrana za financiranje, u jednom projektu tri hrvatska partnera. S ciljanih natječaja (2 ciljana natječaja) koji su otvoreni 2012. godine odabrano je ukupno 13 projekata s hrvatskim partnerima. Posljednji poziv u sklopu programa, poziv za kapitalizaciju projekata, otvoren je u 2012. godini. Izabrano je ukupno 6 projekata s hrvatskim partnerima. Projekti će početi s provedbom nakon ulaska RH u EU, te će koristiti ERDF alokaciju. Proces ugovaranja za projekte s ciljanih natječaja je u tijeku.
- *Transnacionalni program Jugoistočna Europa:* S prvog poziva ugovoreno je 9 projekata s partnerima iz RH u vrijednosti 750.962,99 EUR-a. S drugog poziva raspisanog u 2010. godini ugovorena su 3 projekta u vrijednosti 259.320,01 EUR-a. U 2011. godini bio je raspisan treći poziv u sklopu kojeg je ugovoreno 6 projekata s 12 hrvatskih partnera. Četvrti poziv također je objavljen u 2011. godini, u sklopu kojeg je ugovoreno 26 projekata s 45 hrvatskih partnera u vrijednosti 2.541.248,92 EUR-a.
- **Poticati suradnju vladinih tijela i organizacija civilnog društva u politici regionalnog razvoja, planirati lokalni razvoj kroz lokalno partnerstvo te pratiti utjecaj javnih ulaganja na regionalni razvoj (uzimati u obzir prioritete, ciljeve i mjere sadržane u županijskim strategijama razvoja odnosno regionalnim operativnim programima).** U Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske kao jedno od ključnih načela ugrađeno je i načelo partnerstva i suradnje pod čime se podrazumijeva suradnja između tijela državne uprave, JLSP-a, JLS-a, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i OCD-a s područja statističke regije. U 2012. godini MRRFEU je započelo provedbu Programa pripreme i provedbe razvojnih projekata prihvatljivih za financiranje iz fondova Europske unije. U okviru ovoga programa osmišljen je potprogram „Priprema lokalnih projekata na potpomognutim područjima“ čiji je cilj pridonijeti bržem društveno-gospodarskom razvoju najslabije razvijenih područja RH pružanjem financijske pomoći u izradi projektne dokumentacije za lokalne razvojne projekte utemeljene na strateškim razvojnim dokumentima, a prihvatljive za financiranje iz EU fondova. Pomoć je namijenjena razvojnim projektima s područja JLS-a sa statusom I. i II. skupine prema indeksu razvijenosti (potpomognuta područja). Pomoć se dodjeljuje za pripremu i izradu

projektne dokumentacije lokalnih razvojnih projekata koji su prihvatljivi za dodjelu bespovratnih sredstava u okviru natječaja koji se financiraju iz IPA programa – komponente II., III.C i IV., odnosno, budućih natječaja u okviru planiranih operativnih programa iz strukturnih fondova EU-a. MRRFEU ovaj potprogram provodi u suradnji s regionalnim koordinatorima (županijske razvojne agencije). Postupak izbora liste prvenstva prijedloga lokalnih razvojnih projekata za sufinanciranje izrade projektne dokumentacije u okviru spomenutog potprograma temeljio se na poštivanju načela partnerstva. Naime, za područja određene županije, listu prvenstva predlagao je njen regionalni koordinator, a potvrdilo županijsko partnersko vijeće. Na temelju Odluke o odabiru projekata u 2012. godini, u okviru spomenutog potprograma odabrana su ukupno 64 projektna prijedloga za sufinanciranje izrade projektne dokumentacije te su s odabranim korisnicima u studenome 2012. godine zaključeni ugovori o sufinanciranju. Od ukupnog broja odabranih korisnika, 63 su jedinice lokalne samouprave i jedno javno pravno tijelo u većinskom vlasništvu JLS-a. Odabrani projekti obuhvaćaju izradu projektne dokumentacije iz područja razvoja poslovne, turističke i kulturne infrastrukture, razvoja i upravljanja ljudskim resursima, energetske učinkovitosti, zaštite okoliša i očuvanja zaštićenih područja. Ukupna procijenjena vrijednost izrade projektne dokumentacije iznosi cca 14 milijuna kn od čega udio sufinanciranja MRRFEU iznosi oko 11 milijuna kn. Rok za izradu projektne dokumentacije je najkasnije do kraja 2013. godine. Intencija je da se projekti, kojima je sufinancirana izrada projektne dokumentacije, kandidiraju za dodjelu sredstva iz fondova EU u razdoblju nakon 2014. godine.

- **Država i dalje treba voditi računa o prometnim vezama između kopna i otoka, jer je prometno povezivanje za otočno stanovništvo bitan preduvjet jednakog pristupa uslugama koje su dostupne u kopnenom dijelu (obrazovanje, zdravstvo, zapošljavanje i sl).** Od 1. travnja 2005. godine primjenjuje se pravo na popust kod kupnje trajektne karte, tzv. „otočne karte“ za stanovništvo s prebivalištem i vozilima registriranim na otocima, uz obavezu ishođenja „vinjete“ koja služi kao vizualna oznaka vozila s navedenim pravom. Prilikom kupnje trajektne karte uz predočenje prometne dozvole (za vozilo) i osobne iskaznice, otočani ostvaruju popust u iznosu i do 50% vrijednosti karte. U 2012. godini u šest obalno-otočnih županija otočanima je izdano ukupno 733 „vinjeta“. S ciljem osmišljenog planiranja otočnog razvoja te poboljšanja unutar otočnog cestovnog prometa, komunikacija između naselja, lakšeg i kvalitetnijeg pristupa poljoprivrednim površinama, ali i s ciljem poboljšane protupožarne zaštite otoka, MRRFEU je u 2012. godini financiralo izgradnju, dogradnju i održavanje niza nerazvrstanih i lokalnih cesta, poljskih, protupožarnih i šumskih putova. U navedene svrhe u 2012. godini utrošeno je 8,1 milijuna kn. Vezano za ulaganja u projekte društvene infrastrukture, iz pozicija Državnog proračuna MRRFEU-a se ulagalo u izgradnju, sanaciju, uređenje i opremanje škola i dječjih vrtića, te u izgradnju sportskih dvorana i objekata i uređenje igrališta, za što je ukupno izdvojeno 58,4 milijuna kn. Na otocima se iz sredstava Državnog proračuna, i to s pozicije kapitalnih potpora i Projekta CEB IV Sektora za otoke, u 2012. godini sufinanciralo projekte izgradnje, sanacije, rekonstrukcije, adaptacije i/ili opremanja domova zdravlja i ambulanti, u što je ukupno uloženo 12,1 milijuna kn, a u sufinanciranje projekata izgradnje, rekonstrukcije, adaptacije i/ili opremanja domova za starije i nemoćne osobe uloženo je 1,8 milijuna kn s pozicija Projekta CEB IV Sektora za otoke. Sveukupna ulaganja u društvenu infrastrukturu u 2012. godini s pozicija MRRFEU-a, Uprave za regionalni razvoj, Sektora za otoke, iznose 80,5 milijuna kn.

Izvori financiranja i odgovorne institucije

Institucija odgovorna za provedbu mjera regionalne politike je MRRFEU te ostala ministarstva koja u svom djelokrugu imaju provedbu konkretnih mjera: MPo, MPPI, HZZO i dr. Većina sredstava potrebnih za financiranje mjera osigurana je u Državnom proračunu. Kod projekata prekogranične suradnje, poticanja razvoja u ruralnim područjima i područjima posebne državne skrbi te onih usmjerenih na razvoj poslovne infrastrukture za potrebe rasta i razvoja malog i srednjeg poduzetništva na regionalnoj razini važan izvor sredstva su europski fondovi (CARDS i IPA). Konkretno, za projekte poslovne infrastrukture sredstva dolaze iz komponente IIIC IPA programa iz koje je do sada ugovoreno 26,5 ME (od čega 19 ME sredstava Europske unije), kroz dva poziva objavljena do sada (1.poziv: ugovoreno 6 projekata u vrijednosti 3,735.203 EU sredstava; 2. poziv: ugovoreno 19 projekata ukupne vrijednosti 15,236,504 EU sredstava).

3.3.5. Mobiliziranje svih relevantnih dionika i resursa

Pregled mjera

- **Ohrabrivati i promicati socijalno partnerstvo i dijalog.** Gospodarsko-socijalno vijeće (GSV)⁶ u 2012. održalo je 10 sjednica dok su Povjerenstva GSV-a održala ukupno 44 sjednice. Najintenzivnije su zasjedala Povjerenstvo za zakonodavstvo, kolektivne pregovore i zaštitu prava koje je održalo ukupno 17 sjednica, te Povjerenstvo za održivi razvoj, poticanje gospodarstva, energetiku i klimatske promjene koje je održalo 10 sjednica. Na sjednicama GSV-a i Povjerenstava razmotreno je više od 80 zakonskih prijedloga i pod-zakonskih propisa, a socijalni partneri sudjelovali su u radu više radnih skupina kao što su radna skupina za izmjene i dopune Zakona o ugostiteljskoj i turističkoj djelatnosti, radna skupina za procjenu učinka propisa koji se odnose na trgovanje emisijama stakleničkih plinova, radne skupine za izradu Nacrta prijedloga zakona o poticanju zapošljavanja, radna skupine za ublažavanje klimatskih promjena, radna skupina za izradu Nacrta prijedloga Zakona o obrtu. Na poziv Nacionalnoga gospodarskog i socijalnog vijeća Irske, predsjednik GSV-a Krešimir Sever i pomoćnik ministra rada i mirovinskoga sustava Marko Krištof, sudjelovali su na zasjedanju predsjednika i glavnih tajnika GSV-ova u Dublinu 8. i 9. studenoga 2012. godine. Glavna tema rasprave bili su učinci poduzetih reformi u području tržišta rada i socijalne skrbi. To je bio prvi poziv za sudjelovanjem hrvatskih predstavnika na zasjedanju predsjednika i glavnih tajnika GSV-ova.

Uočeni problemi u radu GSV-a i povjerenstava vezani su uz činjenicu imenovanja visokih dužnosnika u povjerenstva GSV-a što se nije pokazalo najsretnijim rješenjem zbog njihovih brojnih obveza. Stoga se preporuča da se umjesto dužnosnika (pomoćnika ministara) imenuju načelnici sektora ili voditelji stručnih službi te da se za svakog imenovanog člana imenuje i njegova zamjena. Neke organizacije socijalnih partnera također su u povjerenstva imenovali ljude iz drugih gradova koji u većini uopće ne sudjeluju u radu svojih povjerenstava (s nekoliko iznimki), te time također stvaraju problem potrebnog kvoruma ali i dodatno opterećuju druge članove koji se redovno odazivaju. Problemi se javljaju i uz nepridržavanje dogovorene procedure jer se, među ostalim, zakonski prijedlozi koji se dostavljaju na očitovanje GSV-u i njegovim

⁶ Preuzeto i usklađeno iz *Izvještaj o radu Gospodarsko-socijalnog vijeća i povjerenstava za 2012. godinu*, Pripremila Samostalna služba za socijalno partnerstvo, Zagreb.

povjerenstvima često dostavljaju u prekratkome roku za kvalitetnu analizu ili neposredno prije upućivanja u proceduru VRH-a ili se očitovanja uopće i ne dostavljaju GSV-u.

Rješavanje složenih gospodarskih i socijalnih pitanja uz uočavanje kratkoročnih i dugoročnih posljedica djelovanja u okviru pojedinih sektora zahtjeva uključivanje predstavnika svih relevantnih čimbenika u postupak dijaloga kojim mogu postići razumijevanje problema te suradno kreirati zajednička realno primjenjiva rješenja. Posljednje dvije godine u Hrvatskoj su očiti intenzivni naponi na uspostavi sektorskih vijeća i socijalnog dijaloga na toj vrlo važnoj razini, kako bi se, pored ostalog, uklonili i opravdanu primjedbu Europske komisije na nedovoljnu ravnotežu između sektorskog i tripartitnog dijaloga u RH. Neprijeporno je kako je konstruktivan i učinkovit socijalni dijalog na sektorskoj razini neposredni interes odgovarajućih udruga sindikata, poslodavaca i resornih ministarstava, kao i drugih zainteresiranih čimbenika. U aktualnim uvjetima međuovisnosti, institucionalna suradnja socijalnih partnera na svim razinama najprimjereniji je način postizanja visokog stupnja konsenzusa o svim ključnim interesnim pitanjima. To uključuje mjere za prevladavanje krize, povećanje konkurentnosti, industrijsku politiku, sudjelovanje u usklađivanju zakonodavstva i drugih propisa, predviđanje i upravljanje promjenama u sektoru, upravljanje procesima tržišta rada uz kontinuirano usmjeravanje ponude i potražnje radnika i cjeloživotno obrazovanje, veću primjenu znanosti i novih tehnologija u sektoru, povećanje produktivnosti uz primjerene uvjete rada i nagrađivanja radnika, suzbijanje korupcije i neformalne ekonomije te mnoge druge važne odrednice i pitanja.

Sam bipartitni dijalog na granskoj razini bio je posebno pogođen u onim sektorima u kojima je ponajviše smanjen opseg gospodarskih aktivnosti. Nadalje, nesposobnost poslodavaca da poštuju obveze koje proizlaze iz kolektivnih ugovora uzrokovala je i prekidanje bilateralnog socijalnog dijaloga. Glavno pitanje s kojim su se susretali poslodavci bilo je ili smanjivanje obveza koje proizlaze iz kolektivnih ugovora ili smanjivanje broja radnika. Poslodavci su zahtijevali ubrzanje postupka zapošljavanja i otpuštanja, fleksibilizaciju uređenja ugovora o radu i prestanka kolektivnih ugovora, dok su sindikati nastojali postići zakonsko povećanje zaštite rada radnika zaposlenih temeljem ugovora o radu na određeno vrijeme, a doveli su u pitanje i prava koje pružaju institucije socijalne države. U takvoj su se situaciji još više pogoršali uvjeti za bilateralne pregovore. Na nacionalnoj tripartitnoj razini provedeni su pregovori socijalnog dijaloga vezani uz pitanja poput minimalne plaće i uvođenja kriznog poreza, kao instrumenta utjecaja na plaće. Već se oko ovih pitanja pokazalo kako segmentiranost na sindikalnoj sceni uvelike prati podjelu prema sektorima, granama i djelatnostima u kojoj u velikoj mjeri sindikati javnih službi u najvećoj mjeri ostvaruju svoje interese.

- **Jačati suradnju i partnerstvo između OCD i vlade te između OCD.** Tijekom 2011. i prve polovice 2012. godine UZUVRH je provodio projekt tehničke pomoći IPA 2009 *Jačanje kapaciteta Vladinog Ureda za udruge za izgradnju učinkovitog partnerstva s organizacijama civilnog društva u borbi protiv korupcije* čiji je cilj bio poboljšati suradnju državnih tijela i OCD-a u suzbijanju korupcije. Glavne su aktivnosti uključivale oblikovanje cjelovitog programa izobrazbe i treninga za koordinate savjetovanja imenovane u tijelima državne uprave i uredima VRH-a, održavanje nekoliko javnih rasprava te izrada i tisak sveobuhvatnog priručnika za savjetovanje. Program izobrazbe i treninga za koordinate savjetovanja proveden je kroz tri modula, a temeljem razvijenih modula UZUVRH je razvio program jednodnevne izobrazbe o provedbi učinkovitog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata. Spomenuti program uvršten je i u redovite programe Državne škole za javnu upravu.

UZUVRH je pripremio i Izvještaj o provedbi Kodeksa savjetovanja u 2011. godini iz kojeg je vidljivo da su tijela državne uprave i Vladini uredi izradili ukupno 57 nacrti zakona, od čega je za njih 19 proveden postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću. Od ukupno 117 drugih propisa za koje je izrađen nacrt u 2011. godini, za njih 29 je proveden postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću. Prema tome, u 2011. godini provedena su savjetovanja o 48 zakona i drugih propisa. UZUVRH je uspostavio poseban dio mrežnih stranica posvećen savjetovanju sa zainteresiranom javnošću. Na tom se dijelu stranice mogu naći sve informacije o otvorenim i okončanim savjetovanjima za propise čije je donošenje u nadležnosti UZUVRH te drugih tijela državne uprave i ureda Vlade, kao i kontakt podaci koordinatora za savjetovanje u UZUVRH i ostale vijesti važne za konzultativni proces.

RH je poslala krajem kolovoza 2011. godine službeno pismo namjere sudjelovanja u Partnerstvu za otvorenu vlast i time je preuzela obvezu izraditi nacionalni akcijski plan te ga predstaviti ostalim državama sudionicama inicijative na godišnjem sastanku u travnju 2012. godine. U proces je izrade prijedloga *Akcijskog plana za provedbu inicijative u Republici Hrvatskoj* bila uključena šira zainteresirana javnost, kroz organizirane javne rasprave te provedeno internetsko savjetovanje. *Akcijski plan za provedbu inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2012.-2013.*, koji je VRH usvojila na sjednici održanoj 4. travnja 2012. godine, izrađen je na temelju održanih javnih savjetovanja, rasprava na sjednicama Savjeta te očitovanja pristiglih od tijela državne uprave koja su određena kao nositelji i sunositelji mjera. Akcijski plan potom je predstavljen na godišnjoj konferenciji Partnerstva za otvorenu vlast, 17.-18. travnja 2012. godine u Brazilu. Svrha je Akcijskog plana povećati kvalitetu i djelotvornost upravljanja javnim resursima provedbom mjera u područjima fiskalne transparentnosti, pristupa informacijama, korištenja informacijskih tehnologija te sudjelovanja građana u oblikovanju javnih politika. Akcijski plan obuhvaća 4 prioriteta područja: fiskalnu transparentnost, pristup informacijama, korištenje informacijskih tehnologija te sudjelovanje građana i civilnog društva. U svrhu ispunjenja ciljeva tih prioriteta područja predviđena je provedba 9 mjera, odnosno, 34 provedbene aktivnosti. Provedbu Akcijskog plana prati i koordinira Savjet inicijative Partnerstva za otvorenu vlast koji je tijekom 2012. godine održao pet sjednica, te UZUVRH kao stručna potpora radu Savjeta. Detaljne informacije o tijeku provedbe Akcijskog plana dostupne su putem mrežnih stranica UZUVRH-a.

U Zagrebu je od 14.-16. lipnja 2012. godine održana tradicionalna manifestacija Dani udruga koju je UZUVRH organizirao u suradnji s TACSO – uredom tehničke pomoći organizacijama civilnog društva u RH i Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva. Ovogodišnji Dani udruga započeli su panel raspravom o strateškim prioritetima za potporu razvoju civilnog društva u RH, u kontekstu donošenja nove Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva. Drugog dana konferencije održano je sedam paralelnih okruglih stolova i rasprava o aktualnim temama relevantnim za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva, na kojima je sudjelovalo više od 250 sudionika. Treći dan, po prvi puta, u udrugama širom RH održan je Dan otvorenih vrata. Cilj je ovog događanja bio građanima i široj javnosti približiti programe i projekte od interesa za opće dobro koje provode udruge u RH. Udruge koje su se prijavile za sudjelovanje otvorile su 16. lipnja svoja vrata zainteresiranim građanima kako bi ih informirale o radu udruge, uslugama koje ona pruža i mogućnostima za uključivanje u njene aktivnosti. Dan otvorenih vrata održalo je više od 120 udruga s područja cijele RH, a organizatori su Dana udruga tijekom srpnja 2012. godine odabrali 5 najuspješnijih udruga koje su zaslužile posebne nagrade za svoj trud. Prilikom odabira posebna je pozornost pridana načinu na koji je udruga osmislila Dan otvorenih vrata i okupila zainteresirane

građane u svojoj lokalnoj zajednici, ponuđenom sadržaju, broju posjetitelja te popraćenosti u lokalnim medijima.

Savjet za razvoj civilnog društva djeluje u svom četvrtom mandatu i nerijetko se ističe kao primjer dobre prakse u strukturiranju dijaloga sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju javnih politika. U 2012. godini održane su četiri sjednice Savjeta, a članovi Savjeta i zamjenici članova sudjelovali su na brojnim događanjima na kojima su dali svoj aktivan doprinos ili su sami mogli dobiti potrebna saznanja. Aktivno su sudjelovali i u brojnim javnim savjetovanjima u postupcima donošenja zakona te drugih propisa i akata, o čemu su izvještavali na sjednicama Savjeta. Treba napomenuti da je, zbog promjene djelokruga pojedinih tijela državne uprave, tijekom 2012. godine došlo i do potrebe donošenja Odluke o izmjenama Odluke o osnivanju Savjeta za razvoj civilnoga društva koju je VRH donijela 5. travnja 2012. godine (NN 42/2012.). Naime, povećanjem se broja ministarstava u Vladi i promjenom njihova djelokruga broj članova iz tijela državne uprave i Ureda Vlade povećao s 12 na 14 članova i time je u Savjetu počelo djelovati 29 članova i toliko njihovih zamjenika.

MSPM je u 2012. godini nastavilo proces uspostavljanja kvalitetnijeg okvira za financiranje udruga koje pružaju socijalne usluge u partnerstvu s ustanovama socijalne skrbi, JLPS-ima i drugim relevantnim dionicima iz javnog i civilnog sektora, a s ciljem uspostavljanja kontinuiteta i održivosti socijalnih usluga korisnicima, uz istovremeno definiranje uvjeta za osiguranje veće kvalitete pruženih usluga. Jedan je od ciljeva i poticanje daljnjeg razvoja i jačanja kapaciteta udruga kako bi se olakšala njihova postupna priprema za sudjelovanje u sustavu socijalne skrbi, ali i za ciljano korištenje predpristupnih sredstava te sredstava iz strukturnih fondova po ulasku RH u EU.

Izvorište je novog koncepta u razvoju socijalnih usluga koje pružaju udruge u području socijalne skrbi sadržano u strateškim dokumentima usvojenim od strane VRH-a, posebice Zajedničkom memorandumu o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske, Nacionalnim provedbenim planovima za socijalno uključivanje, Planom deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.–2016. (2018.) te Strategiji razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.–2016.

Održivost je uspostavljenog koncepta iz 2010. i 2011. godine koji se odnosi na povećanje dostupnosti socijalnih usluga korisnicima, razvoj i širenje mreže socijalnih usluga i povećanje kvalitete socijalnih usluga, a sukladno navedenim strateškim dokumentima, realizirana kroz dodijeljene financijske potpore u 2012. godini za provedbu 119 programa udruga koje uključuju neposredan rad s korisnicima u području socijalne skrbi u ukupnom iznosu od 25.700.094,00 kn.

- **Uključiti u većoj mjeri lokalne vlasti u aktivnosti sprječavanja i ublažavanja siromaštva i socijalne isključenosti.** Suradnja s jedinicama područne (regionalne) samouprave tj. s predstavnicima županija uspješno je nastavljena tijekom 2012. godine kao i prošlih godina. I ove godine je u svrhu izrade Izvješća zatraženo od svih JIM koordinatora da iskažu poduzete aktivnosti na lokalnoj i regionalnoj razini u cilju smanjenja siromaštva i sprječavanja daljnje isključenosti ranjivih skupina. Radi ujednačenosti, traženi su istovjetni podaci kao i prošlih godina. Zatraženi su podaci posebno za prava za koja se sredstva osiguravaju na županijskoj razini, a posebno za prava za koja se sredstva osiguravaju na razini lokalne samouprave tj. gradova. Za izradu ovoga izvješća prikupljeni su podaci od svih županija kao i za prošlogodišnje izvješće. Također su zatraženi podaci od svih gradova na području županija (samo nekoliko gradova nije dostavilo svoje podatke). Županije su u 2012. godini iz svojih sredstava osigurale nešto

veći iznos u odnosu na prošlu godinu, ukupno 1,347,716,356 kn i to za 3% više korisnika (751 329 korisnika). Iz sredstava gradova je osigurano nešto manje sredstava u odnosu na prošlu godinu, ukupno 1,604,547,823 kn, a smanjen je i ukupni broj korisnika za 24% (731 914 korisnika). Iz prikupljenih podataka vidljivo je da su najveća sredstva gradovi i županije izdvajali za materijalnu pomoć za predškolsku djecu te za subvencioniranje troškova prijevoza, kao i prošle godine. Iznos sredstava namijenjenih troškovima prijevoza povećan je i na razini gradova i županija u odnosu na druga davanja, dok su ostali izdaci u pravilu ostali isti ili smanjeni, osim izdataka za zdravstvenu zaštitu na razini županija koji su povećani za 42%. Županije su u 2011. godini iz svojih sredstava osigurale ukupno 1,753,414,384 kn za 721 639 korisnika, dok je iz sredstava gradova i općina osigurano ukupno 668,182,904 kn za 964 419 korisnika (prikupljeni podaci prikazani su u tablici 18.).

- **Promicanje ravnopravnosti među spolovima u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti.** URS je na temelju statističkih podataka DZS-a izvjestio kako je unutar radno sposobnog stanovništva u dobi od 15+ u trećem tromjesečju 2012. godine bilo 2 032 milijuna žena i 1 804 milijuna muškaraca. Unutar ženskog dijela radno sposobnog stanovništva bilo je 1 211 milijuna neaktivnih osoba, dok je unutar muškog dijela radno sposobnog stanovništva bilo 845 tisuća osoba. Iako je stopa aktivnosti žena rasla tijekom cijele 2012. godine, u trećem tromjesečju 2012. godine iznosila je 40,4%, a stopa aktivnosti muškaraca 53,2%. Stope nezaposlenosti varirale su tijekom cijele godine te su u istom tromjesečju za muškarce iznosile 14,7% a za žene 14,3%, ali se kroz promatrano razdoblje broj nezaposlenih muškaraca smanjivao (sa 156 000 u prvom tromjesečju na 141 000 u trećem tromjesečju), dok se broj nezaposlenih žena povećavao (117 000 u odnosu na 118 000 u trećem tromjesečju). Stopa zaposlenosti žena u tom razdoblju iznosila je 34,7%, a muškaraca 45,4%. U odnosu na prvo tromjesečje 2012. godine ukupni se broj zaposlenih žena u trećem tromjesečju povećao za 11% (629 000 u odnosu na 704 000), dok je porast u broju zaposlenih muškaraca bio 7% (765 000 prema 818 000). Iz toga se može zaključiti kako su mjere aktivne politike zapošljavanja žena bile učinkovite, no trend istodobnog rasta broja nezaposlenih žena ukazuje na potrebu za intenziviranjem aktivnosti u tom području.

URS je s ciljem poboljšanja položaja žena i uklanjanja razlika između muškaraca i žena u privatnom i javnom životu, u svojstvu nositelja samo jedne aktivnosti iz svoje nadležnosti - jačanje kapaciteta županijskih povjerenstava za poboljšanja položaja žena na tržištu rada - prikupljao podatke o radu županijskih povjerenstava te je tijekom 2012. godine kontinuirano surađivao u aktivnostima njihova osvještavanja, edukacije i osnaživanja. Županijska povjerenstava za ravnopravnost spolova sastavljena su pretežito od članova županijskih skupština, neovisnih stručnjaka, uglavnom iz organizacija civilnog društva i koordinatora za ravnopravnost spolova iz Ureda državne uprave u županijama. Povjerenstva, kao radno-savjetodavna tijela županijskih skupština, imaju mogućnost sudjelovanja u raspravama županijskih skupština s pozicija ravnopravnosti spolova pa je upoznavanje s relevantnim nacionalnim dokumentima, materijalima i publikacijama Europske komisije i Vijeća Europe iz područja ravnopravnosti spolova te sudjelovanje članova povjerenstava na javnim događanjima URS-a od velikog značaja za podizanje razine znanja i sposobnosti utjecaja na odluke predstavničkih tijela na lokalnim razinama. Tijekom 2012. godine županijske skupštine i županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova bila su obvezna donijeti akcijske planove za provedbu mjera *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011.-2015.* za razinu županija i osigurati sredstva za njihovu primjenu. *Nacionalna politika za ravnopravnost spolova* sadrži mjere iz područja promicanja ljudskih prava žena, jednakih mogućnosti na tržištu rada, rodno osjetljivog

obrazovanja, ravnopravnosti u procesu odlučivanja u političkom i javnom životu, uklanjanja nasilja nad ženama i međunarodne suradnje. Tako su županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova u svoje akcijske planove unijela niz aktivnosti kojima se te zacrtane mjere trebaju provoditi na razini JLPS-a. Od 21 županijskog povjerenstva, njih 14 je dostavilo svoje Akcijske planove tijekom 2012. godine. Županijske skupštine obvezale su se na financijsku potporu provedbi aktivnosti svojih povjerenstava za ravnopravnost spolova. URS je redovito pratio aktivnosti županijskih i lokalnih (gradskih i općinskih) povjerenstva za ravnopravnost spolova te ih objavljivao na svojim internetskim stranicama. Potrebno je istaknuti niz javnih akcija, okruglih stolova, seminara i radionica kojima se podizala svijest javnosti o još uvijek prisutnim stereotipovima o ulozi žena (osobito žena u ruralnim područjima), poticalo žene na poduzetničke aktivnosti, osvještavalo o svim oblicima nasilja te ukazivalo na potrebu zaštite ženskih ljudskih prava s naglaskom na prava iz radnih odnosa, zaštite zdravlja, manjinskih prava i drugo.

U listopadu 2012. godine u Šibeniku je održana V. Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova na kojoj je osim razmjene dobre prakse raspravljano o kampanji za povećanje udjela žena na kandidacijskim listama političkih stranaka i nezavisnih lista na predstojećim izborima za predstavnička tijela JLPS-a. Ured je 2012. godine, temeljem javnog natječaja, financijski podržao deset projekata udruga kojima je zajednički cilj bio upoznavanje javnosti u ruralnim sredinama sa Zakonom o ravnopravnosti spolova. U tri od deset podržanih projekata, provedbeni partneri bila su županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, a ukupni iznos kojim su projekti podržani iznosio je 200.000,00 kn.

U odnosu na pokazatelje ekonomskog osnaživanja žena, s ciljem jačanja hrvatskog gospodarstva i njene konkurentnosti, potrebno je istaknuti da se udio žena u poduzetništvu povećao na 30%, a udio je žena među samozaposlenima 42%. Poduzetnice prosječno godišnje sudjeluju s 25-30% u svim poticajima malom i srednjem poduzetništvu. Prema „Izveštaju o korporativnom upravljanju 2011.“ HANFA-e⁷ među 197 izdavatelja dionica uvrštenih na uređeno burzovno tržište u 2011. godini, udio je žena u upravama iznosio 17,28%, a 2010. godine 16,08%. U nadzornim odborima izdavatelja dionica udio je žena iznosio 18,92% (190) u 2011. godini, a u 2010. godini 18,39%. Također, procjenjuje se kako je udio žena na rukovodećim radnim mjestima u dioničkim društvima 27%. U društvima od strateškog značaja, u pretežitom vlasništvu države, udio je žena u nadzornim odborima 20,7%, a u upravama je njihov udio 16,5%. Iako se navedeni podaci odnose na 2011. godinu evidentno je da je ženama još uvijek otežan pristup ekonomskom i političkom odlučivanju te je potrebno uložiti dodatne napore u cilju poboljšanja položaja žena na tržištu rada.

Prema evidencijama s kojima raspolaže Porezna uprava Ministarstva financija, udio poreznih obveznika-žena koje se bave djelatnostima obrta i slobodnih zanimanja u ukupnom broju navedenih djelatnosti na dan 14. 1. 2013. godine iznosi 33,34 %.

⁷ Izvor: <http://www.ripe.hanfa.hr/hr/publiciranje/izvjesca>.

4. PRILOZI

4.1. Statistički prilozi

Tablica 1. Osnovni demografski pokazatelji (2006.-2011.)

	2008.	2009.	2010.	2011.
Stanovništvo sredinom godine (u 000)	4 434,5 ¹⁾	4 429,1 ¹⁾	4 417,8 ¹⁾	4 280,6 ²⁾
Dobne skupine, %				
- 0-14	15,41	15,31	15,20	15,18
- 15-64	67,31	67,38	67,55	67,08
- 65 +	17,28	17,31	17,26	17,75
Indeks starenja (65+/0-14), %	112,12	113,02	113,56	116,93
Omjer starosne ovisnosti (65+/15-64), %	25,67	25,68	25,54	26,46
Stopa totalnog fertiliteta	1,47	1,50	1,46	1,41
Prosječna starost žene pri prvom porodu	27,1	27,4	27,7	27,9
Živorodeni, na 1 000 stanovnika	9,9	10,1	9,8	9,6
Živorodeni izvan braka, %	12,0	12,9	13,3	14,0
Prirodni prirast, na 1 000 stanovnika	-1,9	-1,8	-2,0	-2,3
Očekivano trajanje života				
- muškarci	72,4	72,9	73,5	73,8
- žene	79,6	79,6	79,6	79,9
- razlika	7,2	6,7	6,1	6,1
Sklopljeni brakovi, na 1 000 stanovnika	5,3	5,1	4,8	4,7
Razvedeni brakovi, na 1 000 sklopljenih	215,0	226,8	237,5	280,1
Razvedeni brakovi, na 1 000 stanovnika	1,1	1,1	1,1	1,3
Stopa umrlih, na 1 000 stanovnika	11,8	11,8	11,8	11,9
Stopa umrlih (65+), na 1 000 stanovnika	53,6	54,6	54,7	53,5
Stopa dojenačke smrtnosti	4,5	5,3	4,4	4,7

Izvor: DZS

1) Izračunano na temelju podataka Popisa 2001.

2) Izračunano na temelju podataka Popisa 2011.

Tablica 2. Vanjske migracije (2007.-2011.)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Doseljeni iz inozemstva	14 622	14 541	8 468	4 985	8 534
Odseljeni u inozemstvo	9 002	7 488	9 940	9 860	12 699
Migracijski saldo	5 620	7 053	-1 472	-4 875	-4 165

Izvor: DZS

Tablica 3. Osnovni zdravstveni pokazatelji (2009.-2011.)

	HR 2009.	HR 2010.	HR 2011.	EU 27 2009.	EU 27 2010.	EU27 2011.
Stopa umrlih, na 1000 stanovnika	11,8	11,8	11,9	9,7	9,7	-
Stopa umrlih (65+), na 1000 stanovnika	54,6	54,7	53,5	38,5	38,3	-
Stopa dojenačke smrtnosti	5,3	4,4	4,7	4,2	4,0	3,9
Stopa perinatalne smrtnosti	4,4*	4,7*	3,5*	5,6	5,6	-

Izvori: DZS, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Eurostat, HFA baza podataka – SZO siječanj 2012.

* HZJZ, prema međunarodnim izvještajnim kriterijima za SZO, za rođene iznad 1000 grama porodne težine

Tablica 4. Udio deset vodećih uzroka smrti u 2008., 2009. i 2010. godini u Hrvatskoj

DIJAGNOZA	2008.	DIJAGNOZA	2009.	DIJAGNOZA	2010.
Ishemijska bolest srca	19,37	Ishemijske bolesti srca	20,11	Ishemijske bolesti srca	21,62
Cerebrovaskularne bolesti	15,49	Cerebrovaskularne bolesti	15,12	Cerebrovaskularne bolesti	14,61
Insuficijencija srca	5,87	Insuficijencija srca	4,58	Insuficijencija srca	3,45
Zloćudna novotvorina dušnika i pluća	5,27	Zloćudna novotvorina dušnika i pluća	5,34	Zloćudna novotvorina dušnika, dušnica i pluća	5,31
Zloćudne novotvorine debelog crijeva	3,56	Zloćudne novotvorine debelog crijeva	3,56	Zloćudne novotvorine debelog crijeva	3,71
Kronične bolesti jetre i ciroza	2,51	Kronične bolesti jetre i ciroza	2,42	Kronične bolesti jetre, fibroza i ciroza	2,39
Bronhitis, emfizem i astma	2,50	Bronhitis, emfizem i astma	2,61	Kronične bolesti donjeg dišnog sutava	2,92
Dijabetes melitus	2,49	Dijabetes melitus	2,46	Dijabetes melitus	2,73
Ateroskleroza	2,03	Ateroskleroza	2,46	Ateroskleroza	2,34
Hipertenzija	1,98	Hipertenzija	2,60	Hipertenzija	3,14
Prvih deset uzroka smrti	61,06	Prvih deset uzroka smrti	61,83	Prvih deset uzroka smrti	62,23
Ukupno	52 151 (100%)	Ukupno	52 414 (100%)	Ukupno	52 096 (100%)

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 2008 - 2009, HZJZ, 2009- 2010. godine

Tablica 5. BDP po stanovniku u PPS (EU27=100)

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
EU25	105	105	104	104	104	104	104	103	103	103	103
EU15	115	114	114	113	113	112	111	111	110	110	110
RH	51	52	55	56	57	58	61	63	62	59	61

Izvor: Eurostat

EU15: 15 "starih" zemalja članica Europske unije (prije proširenja 1. svibnja 2004.): Austrija, Njemačka, Italija, Nizozemska, Velika Britanija, Švedska, Finska, Danska, Luksemburg, Belgija, Španjolska, Grčka, Portugal, Irska i Francuska.

EU25: 25 zemalja članica Europske unije nakon proširenja 1. svibnja 2004. godine - EU15 + EU10 (nove zemlje članice koje su se priključile Europskoj uniji u svibnju 2004.: Malta, Cipar, Slovenija, Češka Republika, Slovačka, Mađarska, Poljska, Litva, Latvija i Estonija).

Tablica 6. Osnovni gospodarski pokazatelji: 2007. - 2012. (stope rasta - %)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Bruto domaći proizvod	5,1	2,1	- 6,9	-2,3 ¹⁾	0,0 ²⁾	-2,0 ²⁾
Fizički obujam industrijske proizvodnje	5,6	1,6	- 9,2	-1,5	-1,2	-5,5
Fizički obujam građevinskih radova	2,4	11,8	-6,5	-15,9	-9,1	-11,8
Realni promet u trgovini na malo ³⁾	5,8	-0,7	-11,6	-2,1	0,6	-4,1
Indeks potrošačkih cijena	2,9	6,1	2,4	1,1	2,3	3,4
Noćenja turista	5,5	2,0	-1,2	2,6	7,0	4,0
Izvoz – ukupno (kune)	9,3	4,8	-20,1	17,4	9,8	1,6 ¹⁾
Uvoz – ukupno (kune)	10,3	8,8	-25,7	-1,3	9,7	0,7 ¹⁾
Realne neto plaće	2,2	0,8	0,2	-0,5	-0,4	-2,6
Ukupni broj zaposlenih prema administrativnim izvorima	3,3	2,5	-3,6	- 4,4	-1,5	-1,1
Ukupni broj nezaposlenih ⁴⁾	-9,3	-10,5	11,2	14,9	1,1	6,2
Stopa registrirane nezaposlenosti	14,8	13,2	14,9	17,4	17,8	18,9
Stopa anketne nezaposlenosti ⁵⁾	9,6	8,4	9,1	11,8	13,5	15,9

Izvor: DZS

1) Konačni podatak

2) Podaci su dobiveni kao zbroj četiriju tromjesečnih podataka

3) Podaci o realnom prometu u trgovini na malo za 2007. do 2011. su revidirani radi prijelaza na novu baznu godinu koja se koristi za izračun.

4) Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

5) Podaci Ankete o radnoj snazi, od 2007. do 2012. prosjek tromjesečnih podataka.

Tablica 7. Prosječni broj nezaposlenih prema spolu od 2008. do 2012. godine

	Ukupno	Muškarci	Žene
2008.	236 741	89 540	147 201
2009.	263 174	107 115	156 059
2010.	302 425	136 805	165 620
2011.	305 333	141 408	163 925
2012.	324 333	152 079	172 245
Indeks 2012./2011.	106,2	104,3	105,1

Izvor: HZZ

Tablica 8. Nezaposlene osobe prema trajanju nezaposlenosti (31. prosinca 2011. i 2012. godine)

Trajanje	2011.		2012.		Indeks 2012./2011.
	Broj	Udio	Broj	Udio	
Do 3 mjeseca	89 269	28,3	93 606	26,1	104,9
Od 3 do 6 mjeseci	41 474	13,1	60 250	16,8	145,3
Od 6 do 9 mjeseci	24 979	7,9	26 733	7,5	107,0
Od 9 do 12 mjeseci	19 781	6,3	26 645	7,4	134,7
Od 1 do 2 godine	52 176	16,5	61 009	17,0	116,9
Od 2 do 3 godine	27 907	8,8	29 483	8,2	105,6
Više od 3 godine	59 852	19,0	60 488	16,9	101,1
UKUPNO	315 438	100,0	358 214	100,0	113,6

Izvor: HZZ

Tablica 9. Nezaposlene osobe prema trajanju nezaposlenosti i spolu (31. prosinca 2012. godine)

Trajanje nezaposlenosti	Ukupno	Muškarci	Udio	Žene	Udio
Do 3 mjeseca	93 606	45 282	26,9	48 324	25,5
Od 3 do 6 mjeseci	60 250	28 465	16,9	31 785	16,7
Od 6 do 9 mjeseci	26 733	13 067	7,8	13 666	7,2
Od 9 do 12 mjeseci	26 645	13 018	7,7	13 627	7,2
Od 1 do 2 godine	61 009	28 863	17,1	32 146	16,9
Od 2 do 3 godine	29 483	14 555	8,6	14 928	7,9
Više od 3 godine	60 488	25 108	14,9	35 380	18,6
UKUPNO	358 214	168 358	100,0	189 856	100,0

Izvor: HZZ

Tablica 10. Struktura nezaposlenih osoba prema trajanju nezaposlenosti i razini obrazovanja (31. prosinca 2012. godine)

Trajanje Nezaposlenosti	Ukupno	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	SŠ za zanimanja do 3 god. i škola za KV i VKV radnike	SŠ za zanimanja u trajanju od 4 i više godina te gimnazija	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakultet, akademija, magisterij, doktorat
Do 3 mjeseca	26,1	13,7	20,6	26,4	27,7	34,3	37,7
Od 3 do 6 mj.	16,8	11,1	13,4	17,7	18,6	17,5	18,9
Od 6 do 9 mj.	7,5	6,1	6,6	7,3	7,8	9,3	8,8
Od 9 do 12 mj.	7,4	6,2	7,3	7,6	7,7	7,4	7,0
Od 1 do 2 god.	17,0	15,8	17,0	16,8	18,1	17,3	14,7
Od 2 do 3 god.	8,2	10,2	10,1	8,3	7,5	5,8	5,4
Više od 3 god.	16,9	37,0	24,9	15,8	12,6	8,4	7,5
UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kratkotrajna nezaposlenost	57,9	37,1	48,0	59,1	61,8	68,5	72,5
Dugotrajna nezaposlenost	42,1	62,9	52,0	40,9	38,2	31,5	27,5

Izvor: HZZ

Tablica 11. Stopa registrirane nezaposlenosti po županijama (godišnji prosjek - u %) (2012.)

Županija	Stopa nezaposlenosti
Zagrebačka	19,9
Krapinsko-zagorska	20,0
Sisačko-moslavačka	32,9
Karlovačka	24,5
Varaždinska	14,7
Koprivničko-križevačka	19,0
Bjelovarsko-bilogorska	26,8
Primorsko-goranska	14,0
Ličko-senjska	18,4
Virovitičko-podravska	33,5
Požeško-slavonska	26,5
Brodsko-posavska	32,7
Zadarska	18,2
Osječko-baranjska	28,2
Šibensko-kninska	21,2
Vukovarsko-srijemska	32,1
Splitsko-dalmatinska	23,3
Istarska	8,9
Dubrovačko-neretvanska	15,3
Međimurska	16,6
Grad Zagreb	8,8

Izvor: HZZ, HZMO.

Tablica 12. Troškovi socijalne zaštite (% BDP)

	RH 2001	RH 2002	RH 2003	RH 2004	RH 2005	RH 2006	RH 2007	RH 2008	RH 2009	RH 2010	RH 2011	RH 2012
Ukupni troškovi	22,8	21,7	20,5	20,1	19,2	18,5	18,8	19,0	21,1	21,5	21,0	20,8
Poslovi i usluge zdravstva	6,2	5,8	5,6	5,7	5,1	5,1	5,5	5,6	6,2	6,4	6,2	6,2
Poslovi i usluge socijalnog osiguranja	14,5	13,9	12,0	11,7	11,4	11,0	10,7	10,9	12,1	12,7	12,5	12,5
Poslovi i usluge socijalne skrbi	1,7	1,5	2,4	2,2	2,3	2,1	2,1	2,0	2,2	1,9	1,8	1,8
Ostali troškovi socijalnog osiguranja i socijalne skrbi	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,3

Izvor: Ministarstvo financija (klasifikacija prema GFS Manual 1986, MMF)

Napomena: Primijenjena klasifikacija temelji se na verziji klasifikacije funkcija države koja je prethodila najnovijoj, a ovdje je zadržana radi održanja kontinuiteta vremenske serije.

Podaci do 2004. godine uključuju troškove konsolidirane središnje države i troškove nekonsolidirane lokalne i područne samouprave. Zbog neraspodavanja analitičkom razradom troškova socijalnih fondova po funkciji za 2005. i 2006. godinu, oni nisu sadržani u podacima za te godine. Stoga podaci za 2005. i 2006. predstavljaju nekonsolidirani zbroj troškova državnog proračuna i jedinica lokalne i područne samouprave, bez troškova socijalnih fondova. Počevši od 2007. godine, sve transakcije socijalnih fondova dio su državnog proračuna, a

podaci za godine 2007.-2011. predstavljaju nekonsolidirani zbroj troškova državnog proračuna i jedinica lokalne i područne samouprave.

Od 2002. godine, podaci koji se odnose na lokalnu i područnu samoupravu obuhvaćaju samo 53 najveće jedinice lokalne i područne samouprave, koje učestvuju sa 70-80% u ukupnim transakcijama lokalne i područne samouprave.

Kod podataka za 2010. godinu izvršena je reklasifikacija dijela rashoda državnog proračuna u skladu s revidiranim razvrstavanjem aktivnosti i projekata proračuna po funkcijama koje je primijenjeno za 2011. godinu. Reklasifikaciju za ranije godine zasad nije bilo moguće izvršiti.

Učešće u BDP-u za godine od 2001. do 2012. iskazano je na temelju podataka o BDP-u objavljenih u Priopćenju DZS-a br. 12.1.1/4. od 20.03.2013. , pri čemu je zbog revidiranog iznosa BDP-a za 2010. i 2011. godinu u odnosu na podatke korištene za prethodno izdanje ove tablice (listopad 2012.) došlo do izmjene učešća za pojedine kategorije rashoda.

Tablica 13. Struktura socijalnih troškova u RH, prema ESSPROS metodologiji (% BDP)

	RH 2003.	RH 2004.	RH 2005.	RH 2006.	RH 2007.	EU27 (2005.)
Ukupni izdaci socijalne zaštite	19,6	19,2	18,5	18,1	17,5	27,2
Ukupni izdaci za socijalne naknade prema funkcijama	18,9	18,6	18,0	17,5	16,9	26,2
Bolest/zdravstvena skrb	5,9	6,0	5,7	5,6	5,4	7,5
Invaliditet	2,7	2,7	2,7	2,7	2,6	2,1
Starost	5,9	5,7	5,5	5,4	5,1	10,9
Preživjeli uzdržavani članovi	2,2	2,1	2,1	2,0	1,9	1,2
Obitelj/djeca	1,3	1,1	1,0	1,0	1,0	2,1
Nezaposlenost	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	1,6
Stanovanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
Socijalna isključenost koja nije drugdje klasificirana	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3

Izvor: za RH: DZS; za EU27: Eurostat.

Tablica 13. (nastavak)

	RH 2008.	RH 2009.	RH 2010.	RH 2011	EU27 (2009.)	EU27 (2010.)
Ukupni izdaci socijalne zaštite	18,7	20,8	20,8	20,4	29,5	29,4
Ukupni izdaci za socijalne naknade prema funkcijama	18,2	20,3	20,3	20,0	28,4	28,2
Bolest/zdravstvena skrb	6,3	7,1	6,9	6,8	8,4	8,3
Invaliditet	3,2	3,5	3,6	3,4	2,3	2,2
Starost	4,9	5,4	5,6	5,6	11,1	11,0
Preživjeli uzdržavani članovi	2,0	2,1	2,1	2,0	1,7	1,7
Obitelj/djeca	1,5	1,6	1,7	1,6	2,3	2,3
Nezaposlenost	0,3	0,4	0,5	0,5	1,7	1,7
Stanovanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6
Socijalna isključenost koja nije drugdje klasificirana	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4	0,4

Izvor: Za Republiku Hrvatsku: DZS. Za EU27: Eurostat.

Tablica 14. BDP po stanovniku po regijama i županijama (2007.-2010.)

	BDP po stanovniku (u eurima)				BDP po stanovniku (RH=100)			
	2007.	2008.	2009.	2010.	2007.	2008.	2009.	2010.
Republika Hrvatska	9 775	10 718	10 108	10 057	100,0	100,0	100,0	100,0
Kontinentalna Hrvatska	9 841	10 899	10 190	10 147	100,7	101,7	100,8	100,9
Grad Zagreb	17 347	19 132	17 802	18 645	177,5	178,5	176,1	185,4
Zagrebačka županija	7 325	7 993	7 734	7 164	74,9	74,6	76,5	71,2
Krapinsko-zagorska županija	7 083	7 271	6 491	6 085	72,5	67,8	64,2	60,5
Varaždinska županija	8 164	9 235	8 736	8 209	83,5	86,2	86,4	81,6
Koprivničko-križevačka županija	8 946	9 331	9 102	8 086	91,5	87,1	90,1	80,4
Međimurska županija	7 485	8 751	8 233	7 885	76,6	81,6	81,4	78,4
Bjelovarsko-bilogorska županija	6 530	7 904	7 382	6 720	66,8	73,7	73,0	66,8
Virovitičko-podravska županija	6 703	7 124	6 213	5 869	68,6	66,5	61,5	58,4
Požeško-slavonska županija	6 327	6 523	6 110	6 053	64,7	60,9	60,5	60,2
Brodsko-posavska županija	5 283	6 047	5 511	5 357	54,0	56,4	54,5	53,3
Osječko-baranjska županija	7 851	8 692	7 972	7 539	80,3	81,1	78,9	75,0
Vukovarsko-srijemska županija	5 628	6 418	5 865	5 521	57,6	59,9	58,0	54,9
Karlovačka županija	7 862	8 391	7 574	7 404	80,4	78,3	74,9	73,6
Sisačko-moslavačka županija	7 116	8 286	8 243	8 362	72,8	77,3	81,6	83,1
Jadranska Hrvatska	9 641	10 353	9 941	9 876	98,6	96,6	98,4	98,2
Primorsko-goranska županija	11 406	12 795	12 325	12 343	116,7	119,4	121,9	122,7
Ličko-senjska županija	8 002	9 540	8 633	8 278	81,9	89,0	85,4	82,3
Zadarska županija	8 162	9 132	8 543	8 182	83,5	85,2	84,5	81,4
Šibensko-kninska županija	7 949	8 232	7 449	7 887	81,3	76,8	73,7	78,4
Splitsko-dalmatinska županija	8 166	8 533	8 142	8 072	83,5	79,6	80,6	80,3
Istarska županija	12 672	13 170	12 985	12 897	129,6	122,9	128,5	128,2
Dubrovačko-neretvanska županija	10 112	10 569	10 597	10 457	103,4	98,6	104,8	104,0

Izvor: DZS

*) Tijekom 2012. godine DZS je implementirano novu Nacionalnu klasifikaciju djelatnosti 2007. (NKD 2007.) koja ima različitu strukturu u odnosu na Nacionalnu klasifikaciju djelatnosti 2002. (NKD 2002.). Od 1. siječnja 2013. godine na snagu je stupila nova Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku 2012. (NKPJS 2012.) prema kojoj je

prostor Republike Hrvatske podijeljen na dvije statističke regije: Kontinentalna Hrvatska (koja je nastala spajanjem regija Sjeverozapadne Hrvatske i Istočne (Panonske) Hrvatske) i Jadranska Hrvatska.

Tijekom obračuna regionalnog BDP-a za 2010. godinu, DZS je pri obračunu podataka po stanovniku, u skladu s Eurostatovom metodologijom, koristio prosječni broj stanovnika u godini dok se do sada koristio podatak koji je odražavao stanje sredinom godine.

Zbog navedenih promjena, serija podataka o regionalnom BDP-u za cijelo razdoblje je revidirana i usklađena s novim klasifikacijama.

Tablica 15. Pokazatelji siromaštva (2003.-2011.)¹⁾

	RH 2003.	RH 2004.	RH 2005.	RH 2006.	RH 2007.	RH 2008.	RH 2009.	RH 2010.	RH 2011.	EU-25 2007.	EU-15 2007.	EU-10 2007.
Stopa rizika od siromaštva (%)	16,9	16,7	17,5	16,3	17,4	17,4	18,0	20,6	21,1	16	16	15
<i>Prag rizika od siromaštva za jednočlano kućanstvo (ilustrativne vrijednosti)</i>												
- u HRK	18 896	20 714	21 238	22 196	23 969	24 311	26 703	25 200	24 240
- u EUR	2 441#	3 433#	3 326#	7 576*	9 299*	1 846*
- u PPS	4 131#	7 603*	8 923*	3 211*
<i>Prag rizika od siromaštva za kućanstvo s dvoje odraslih i dvoje djece (ilustrativne vrijednosti)</i>												
- u HRK	39 681	43 499	44 599	46 611	50 335	51 054	56 076	52 920	50 904
- u EUR	5 126#	7 210#	6 984#	15 911*	19 527*	3 877*
- u PPS	8675#	15 966*	18 738*	6 742*
Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera (mirovine isključene iz transfera) (%)	33,3	24,0	25,8	24,1	24,3	25,5	25,8	30,2	30,7	26	26	25
Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera (mirovine uključene u transfere) (%)	42,3	41,4	43,2	41,8	41,6	43,1	41,1	44,6	46,7	32	32	32
Relativni jaz rizika od siromaštva (%)	21,1	22,4	22,9	22,5	21,9	24,9	23,8	28,6	27,4	22	22	23
<i>Raspršenost oko praga rizika od siromaštva</i>												
- 40%	5,2	5,2	5,4	5,1	5,2	6,4	6,2	8,9	8,9	5	5	5
-50%	10,2	10,5	10,7	10,4	10,5	11,3	11,5	13,7	14,1	10	10	9
- 70%	24,6	24,3	25,5	24,2	24,0	25,4	25,1	27,1	27,7	24	24	23
Kvintilni omjer (S80/S20)	4,4	4,5	4,5	4,2	4,3	4,6	4,3	5,5	5,4	4,8	4,9	4,7
Ginijev koeficijent	0,29	0,29	0,29	0,28	0,28	0,29	0,27	0,32	0,31	0,30	0,30	0,30

Izvor: za Hrvatsku: DZS; za EU-25, EU-15 i EU-10: Eurostat.

Izvor: Eurostat

* Podaci se odnose na 2003. godinu

EU15: 15 "starih" zemalja članica Europske unije (prije proširenja 1. svibnja 2004.): Austrija, Njemačka, Italija, Nizozemska, Velika Britanija, Švedska, Finska, Danska, Luksemburg, Belgija, Španjolska, Grčka, Portugal, Irska i Francuska

EU10: nove zemlje članice koje su se priključile Europskoj uniji u svibnju 2004.: Malta, Cipar, Slovenija, Češka Republika, Slovačka, Mađarska, Poljska, Litva, Latvija i Estonija

EU25: EU15 + EU10

Napomena: U zemljama EU-15 dohodak obuhvaća samo novčani dohodak, dok u ostalim zemljama (uključujući i Hrvatsku za godine 2003. – 2009.) ukupni dohodak sadržava novčani i "nenovčani" dohodak. "Nenovčani" dohodak je dijelom uključen u ukupni dohodak, jer se smatra da čini bitan sastavni dio ukupnog raspoloživog dohotka u tim zemljama. Nenovčani dohodak uključuje, npr. privatno proizvedena dobra namijenjena osobnoj potrošnji (hrana koju proizvodi samo kućanstvo) ili besplatne usluge kao dio profesionalne aktivnosti.

1) Pokazatelji siromaštva od 2003. do 2009. godine izračunani su iz podataka Ankete o potrošnji kućanstava, dok su oni za 2010. i 2011. izračunani iz podatka Ankete o dohotku stanovništva (engl. SILC). Zbog metodoloških razlika ovih dvaju izvora podataka pokazatelji za 2010. i 2011. nisu izravno usporedivi s pokazateljima iz prethodnih godina.

Tablica 16. Pokazatelji siromaštva za Republiku Hrvatsku 2001.- 2011.,¹⁾(%)

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Stopa rizika od siromaštva	17,2	18,2	16,9	16,7	17,5	16,3	17,4	17,4	18,0	20,6	21,1
Stopa rizika od siromaštva prema godinama i spolu											
- M	15,4	17,7	15,8	15,1	15,9	15,1	15,9	15,5	16,1	19,8	20,0
- Ž	18,7	18,6	17,9	18,1	18,9	17,4	18,7	19,1	19,9	21,4	22,1
0-15 god. ²⁾	15,9	16,7	15,2	14,8	19,7	13,8	15,4	15,4	19,2
- M	13,9	17,9	15,6	13,7	18,2	14,1	14,9	15,0	19,0
- Ž	18,0	15,4	14,7	15,9	21,3	13,5	16,0	15,8	19,3
16-24 god. ²⁾	15,2	16,4	15,4	13,1	15,3	11,9	15,0	14,4	16,0
- M	16,9	19,0	16,2	13,5	15,9	12,6	14,2	13,7	16,0
- Ž	13,6	13,5	14,6	12,7	14,7	11,1	15,9	15,2	16,1
25-49 god. ²⁾	13,3	13,9	12,5	12,3	13,1	11,2	11,7	10,8	12,3
- M	12,6	14,0	12,4	12,3	12,9	11,2	11,5	10,2	12,2
- Ž	14,0	13,7	12,7	12,4	13,2	11,3	11,9	11,4	12,3
50-64 god. ²⁾	14,7	17,6	15,5	15,0	15,6	14,7	16,9	15,5	14,6
- M	13,8	16,9	15,4	14,8	15,0	13,6	16,8	15,7	14,1

- Ž	15,5	18,3	15,5	15,1	16,1	15,6	17,0	15,4	15,0
65 i više god.	28,5	29,0	27,9	29,5	25,6	29,5	29,0	31,2	31,5	28,1	27,3
- M	23,5	25,6	23,6	24,4	20,9	26,9	25,2	26,2	23,7	23,3	21,5
- Ž	31,8	31,2	30,6	32,9	28,5	31,3	31,4	34,4	36,5	31,3	31,3
Stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu u aktivnosti i spolu											
Zaposlenici	5,2	5,8	5,2	4,4	3,9	2,8	4,1	3,7	4,4	5,0	5,3
- M	6,0	6,6	6,0	4,5	5,0	(3,3)	5,0	4,8	5,7	6,4	6,2
- Ž	4,1	4,9	(4,3)	(4,3)	(2,7)	(2,1)	(3,1)	(2,4)	(2,7)	3,5	4,3
Samozaposleni	20,1	19,0	18,4	22,6	19,7	18,5	17,9	22,3	19,5	12,7	17,6
- M	20,0	17,3	16,8	21,7	20,3	18,6	18,6	20,4	17,6	(11,9)	16,4
- Ž	20,2	21,0	20,1	23,8	19,1	18,4	16,9	24,6	21,4	(14,5)	20,4
Nezaposleni	32,2	35,0	32,4	32,0	33,4	31,2	34,5	32,6	37,4	44,7	42,5
- M	35,6	42,5	39,7	39,4	36,9	34,6	42,8	39,3	40,7	51,4	46,2
- Ž	29,6	28,1	26,6	25,7	30,0	28,5	27,0	27,1	34,7	37,7	38,8
Umirovljenici	21,3	23,2	20,7	20,5	19,3	22,7	22,8	23,4	24,3	23,2	22,2
- M	19,4	23,7	20,3	20,5	19,1	23,6	22,3	21,2	21,9	22,0	20,1
- Ž	22,9	22,9	21,0	20,5	19,5	22,1	23,1	25,1	26,3	24,1	24,1
Ostali ekonomski neaktivni	20,0	21,3	20,3	19,7	23,7	24,9	28,2	26,1	26,5	35,0	33,0
- M	15,8	19,5	17,7	14,8	19,2	20,1	19,7	20,6	20,0	27,8	27,6
- Ž	22,7	22,7	22,0	23,0	26,8	27,3	32,4	29,1	29,9	38,2	35,3
Stopa rizika od siromaštva prema tipu kućanstva i godinama											
Jednočlano kućanstvo	33,3	35,1	34,7	35,9	31,1	38,1	36,5	39,8	43,2	44,8	44,0
- M	22,4	28,6	28,3	27,6	(22,1)	34,0	27,9	31,1	28,2	39,8	37,5
- Ž	36,7	37,5	37,3	40,5	34,2	39,8	39,8	43,3	50,2	47,0	46,7
Samačko kućanstvo, osoba stara između 30 i 64 godine ²⁾	26,1	26,2	(24,7)	28,1	25,7	29,0	28,2	28,0	30,6
Jednočlano kućanstvo, osoba stara 65 i više godina	40,4	41,2	41,8	41,9	35,2	43,8	41,5	47,8	50,9	50,2	46,6
Dvije odrasle osobe bez uzdržavane djece, obje mlađe od 65 godina	11,9	16,3	11,8	14,4	12,3	13,6	17,7	16,4	14,4	22,5	24,1
Dvije odrasle osobe bez uzdržavane djece, barem jedna	27,5	30,1	26,1	28,7	25,6	29,0	28,7	28,1	28,7	22,5	24,7

stara 65 i više godina											
Druga kućanstva bez uzdržavane djece	9,7	9,4	9,3	9,0	7,7	10,6	8,9	6,9	7,2	11,9	13,5
Jedan roditelj s jednim ili više uzdržavane djece	28,9	27,7	(29,1)	21,0	34,8	32,9	(26,0)	40,4	(24,5)	34,6	42,7
Dvije odrasle osobe s jednim djetetom	13,0	11,2	14,9	9,8	12,8	11,7	11,2	10,7	12,1	20,6	15,2
Dvije odrasle osobe s dvoje djece	14,9	12,8	13,7	10,5	13,1	8,2	10,1	12,8	14,1	16,5	15,4
Dvije odrasle osobe s troje i više djece	15,9	24,9	19,1	24,2	31,0	24,5	25,9	18,9	31,7	33,1	25,0
Ostala kućanstva s uzdržavanom djecom	16,8	15,0	13,0	13,1	13,4	8,0	12,3	11,6	11,9	16,1	20,4
Stopa rizika od siromaštva prema statusu vlasnika stana											
Stanar ili podstanar	20,7	18,9	20,2	(10,5)	21,6	19,3	21,4	20,9	26,3	20,5	24,4
Vlasnik ili stanuje besplatno	17,0	18,1	16,8	17,0	17,3	16,2	17,2	17,2	17,8	20,6	20,9

Izvor: DZS

1) Pokazatelji siromaštva za RH od 2001. do 2009. godine izračunani su iz podataka Ankete o potrošnji kućanstava, dok su oni za 2010. i 2011. izračunani iz podatka Ankete o dohotku stanovništva (engl. SILC). Zbog metodoloških razlika ovih dvaju izvora podataka pokazatelji za 2010. i 2011. nisu usporedivi s pokazateljima iz prethodnih godina. Izračun pokazatelja na temelju podataka prikupljenih Anketom o dohotku stanovništva osigurava izravnu usporedivost s podacima za zemlje EU-a.

2) Prema metodologiji izračuna, pokazatelj za navedene dobne skupine se ne izračunava.

Tablica 17. Korisnici stalne socijalne pomoći (%)

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Udio korisnika u ukupnom stanovništvu RH	2,7	2,5	2,3	2,1	2,1	2,3	2,3	2,6
Prema spolu korisnika								
M	49,6	49,4	50,7	50,0	50,5	50,3	48,4	55,1
Ž	50,4	50,6	49,3	50,0	49,5	49,7	51,6	44,9
Prema dobi korisnika								
do 7. g.	12,7	12,4	12,2	12,0	11,8	13,0	13,3	13,2
7-15	15,8	16,2	16,2	16,2	16,3	16,2	16,2	16,0
15-18	6,0	5,9	6,1	6,2	6,2	6,1	7,5	6,2
18-30	10,8	10,6	9,4	9,4	9,9	9,7	9,1	10,2
30-40	13,5	13,0	12,6	12,1	12,2	12,3	12,0	12,6
40-50	15,2	14,9	14,4	14,5	14,6	14,5	14,2	14,7
50-60	10,0	11,1	11,7	12,1	12,2	11,8	11,3	11,7
60-75	11,8	11,8	12,5	12,4	12,1	12,1	12,4	11,6
75 i više	4,2	4,1	4,7	5,0	4,7	4,3	4,1	3,7
Prema zaposleničkom statusu korisnika								
Zaposlen	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4
Samozaposlen	1,0	0,9	1,0	0,9	1,2	0,9	0,1	0,02
Umirovljenik	1,6	1,5	1,4	1,3	1,5	1,3	1,4	1,3
Nezaposlen	46,1	45,6	44,5	43,3	41,9	42,2	44,4	44,5
Radno nesposobna odrasla osoba	14,8	15,6	17,2	18,1	18,1	17,2	16,1	15,2
Djeca i mladi u redovnom obrazovanju	31,2	31,7	31,0	30,1	32,3	32,4	30,2	30,3
Ostali	4,6	4,1	4,3	5,7	4,5	5,5	7,5	7,6
Prema duljini primanja pomoći								
Do 6 mj.	8,4	8,4	8,4	8,7	9,7	11,5	11,4	12,2
Od 6 mj. – 1 g.	12,4	11,1	11,2	10,6	10,2	11,1	11,7	13,6
1-2 g.	18,9	18,2	18,0	16,5	19	18,4	20,4	19,5
2-5 g.	29,7	29,4	27,8	25,7	24,3	24,4	24,2	23,4
5-10 g.	23,0	24,6	24,3	25,9	24	22,7	20,9	20,4
10 i više	7,6	8,4	10,2	12,6	12,8	11,9	11,4	11,0
Prema obrazovanju tražitelja pomoći*								
Bez škole ili nepotpuna OŠ	39,9	40,1	39,7	40,2	38,1	37,1	37,1	35,1
Potpuna OŠ	32,0	32,2	31,2	31,4	33,2	33,9	33,9	33,7

Srednja škola	26,4	26,0	27,3	26,3	26,8	26,6	26,6	28,9
Više od srednje škole	1,7	1,6	1,8	2,0	1,9	2,4	2,3	2,3
Prema tipu kućanstva								
Samac	48,3	49,1	50,4	51,4	51,3	50,9	-	-
Samohrani roditelji	6,7	6,4	5,9	5,6	5,4	5,3	-	-
Roditelji (odrasli) s djecom	31,9	31,1	30,8	30,5	32,7	33,1	-	-
Obitelji bez djece	13,1	13,4	12,9	12,5	10,6	10,7	-	-
Samci i obitelji bez ikakvih izvora prihoda	93,7	91,9	93,4	-	-

Tablica 18. Prava u nadležnosti jedinica područne (regionalne) i lokalne samoprave za smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti

VRSTE PRAVA		JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE /GRADOVI/			JEDINICE PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE /ŽUPANIJE/		
		ukupno korisnika	od toga žene	utrošena sredstva	ukupno korisnika	od toga žene	utrošena sredstva
1.	Pomoć za opremu novorođenog djeteta	33 666	2 509	109.371.652	27 395	1 168	83.977.300,00
2.	Materijalne pomoći za predškolsku djecu	52 639	1 372	829.189.261	38 671	12	710.494.405,71
3.	Materijalne pomoći za školsku djecu	90 381	2 552	97.446.006	71 386	331	69.049.950,58
4.	Materijalne pomoći za studente po socijalnom programu	4 019	1 303	32.074.847	1 687	519	15.447.435,58
5.	Materijalne pomoći za umirovljenike	61 779	5 175	91.823.766	35 526	0	55.653.387,56
6.	Subvencioniranje troškova prijevoza	257 779	3 180	211.269.193	252 096	4 914	218.240.555
7.	Pomoć za troškove stanovanja	28 070	3 717	71.741.865	23 070	644	35.117.275,53
8.	Pomoć i njega u kući	5 543	1 480	23.440.895	4 098	953	9.320.254,69
9.	Subvencioniranje smještaja	493	123	10.116.413	1 232	0	8.873.805,66
10.	Izdaci za zdravstvenu zaštitu	33 971	702	18.676.650	61 025	44 249	70.745.243,06
11.	Pravo na posebnu zaštitu sudionika NOR-a i Domovinskog rata	1 696	52	4.666.014	331	0	602.970,64
12.	Troškovi ukopa za nezbrinute osobe	151	13	755.790	38	0	128.879,48
13.	Ostali različiti oblici materijalne i nematerijalne pomoći	28 783	2 181	40.541.640	14 545	299	28.125.139,36
14.	Prehrana u pučkim kuhinjama	5 107	98	25.016.597	62 524	0	16.773.738,32
15.	Sufinanciranje programa organizacija civilnog društva	127 837	473	38.417.234	157 765	2 853	25.166.014,48
	SVEUKUPNO	731 914	24 930	1.604.547.823	751 329	55 900	1.347.716.355,90

Napomena: Podaci prikupljeni od gradova i općina te županija prema dostavljenoj tablici MZSS. Podaci obuhvaćaju sve pomoći koje gradovi i županije osiguravaju svojim građanima i razlikuju se od podataka navedenih u točki 3.2.2.7. Pojedine pomoći osiguravaju se i na razini općine i grada i na razini županije (pomoć za troškove stanovanja). Prikupljeni su podaci od 21 županije na dan 31. 12. 2012.

4.2. Primjeri dobre prakse

4.2.1. Projekt: „Transformacija i deinstitucionalizacija Centra za rehabilitaciju Stančić i Centra za rehabilitaciju Zagreb“

Ime mjere	Država
Transformacija i deinstitucionalizacija Centra za rehabilitaciju Stančić i Centra za rehabilitaciju Zagreb	Hrvatska
Krajnja namjena mjere	
<p>Transformacija i deinstitucionalizacija Centra za rehabilitaciju Stančić i Centra za rehabilitaciju Zagreb dio je strateškog plana Ministarstva socijalne politike i mladih s ciljem osiguravanja većeg stupnja kvalitete života osoba s intelektualnim teškoćama poštujući njihovo temeljno ljudsko pravo na život u zajednici. Provedbom ovog projekta osigurat će se organizirano stanovanje uz podršku za 414 korisnika u 80 stambenih zajednica koje će pratiti službe podrške koje čine zaposlenici ovih centara, te će se za 90 korisnika od ukupno navedenog broja osoba s intelektualnim teškoćama osigurati povratak u zajednicu u kojoj su živjeli prije smještaja u instituciju. Za korisnike će se također osigurati uključivanje u rehabilitacijske programe. U skladu s mogućnostima koje će se individualizirano procjenjivati u sklopu procesa osobno usmjerenog planiranja, za korisnike koji imaju preostale funkcionalne sposobnosti za uključivanje u redovnu radnu sredinu, osigurat će se potreban oblik podrške kako bi ravnopravno sudjelovali u ovom području života. Provedba ovog projekta planirana je za razdoblje od 5 godina, a rezultati projekta bit će primjer dobre prakse u širenju usluga u zajednici, što će se reflektirati i na druge domove socijalne skrbi.</p>	
Glavni rezultati, sažetak	
<p>Očekivani rezultati projekta:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Centar za rehabilitaciju Stančić i Centar za rehabilitaciju Zagreb transformirani su u pružatelje usluga u zajednici na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije;2. Transformacija je u potpunosti usklađena sa strategijom unapređenja sustava socijalne skrbi kojom se naglašava važnost socijalne uključenosti putem razvoja stručnih službi podrške u lokalnoj zajednici;3. Transformacija predstavlja značajan korak prema približavanju standardima pružanja usluga podrške u Europskoj uniji;4. Većina korisnika ostvarila je pravo na život u zajednici i uključeni su u aktivnosti lokalne zajednice;5. Stvoreni su uvjeti za zadovoljavanje individualnih potreba korisnika, ali je i poboljšana kvaliteta života korisnika koji su nastavili živjeti u domu za dugotrajnu i intenzivnu skrb;6. Život i sudjelovanje korisnika u aktivnostima zajednice pridonosi razvoju lokalne zajednice s različitih aspekata, i to:<ol style="list-style-type: none">a. razvoj tolerancije i suživota svih građana zajednice,b. razvoj gospodarstva (korištenje različitih usluga u zajednici, trošenje finansijskih sredstava u zajednici, plaćanje poreznih davanja zajednici, eventualno zapošljavanje novih radnika s područja lokalne zajednice),c. fleksibilni model koji može zadovoljiti potrebe novih korisnika i članov njihovih obitelji koje žive u lokalnoj zajednici;7. Standardi će biti prilagođeni uvjetima u Hrvatskoj i usklađeni sa standardima zemalja koje imaju dobro razvijene i kvalitetne službe podrške. Također će se moći prilagoditi	

za pružanje usluga drugim populacijama u sustavu socijalne skrbi, primjerice starije i nemoćne osobe, te osobe s drugim vrstama invaliditeta.	
Ciljani korisnici	Fokus politike
Opća populacija ☐	Socijalna isključenost ☒
Djeca ☐	Zdravstvo ☐
Obitelji s jednim roditeljem ☐	Dugoročna skrb ☐
Nezaposleni ☐	Upravljanje ☐
Starije osobe ☐	
Mlađe osobe ☐	
Osobe s invaliditetom ☒	
Useljenici/izbjeglice ☐	Nacionalno ☒
Etničke manjine ☐	Regionalno ☐
Beskućnici ☐	
Specifične bolesti/oboljenja ☐	
Ostalo [Molimo točno navedite:] ☐	
Stručnjaci u centrima za socijalnu skrb, poslodavci, organizacije civilnog društva, predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, savjetnici područnih službi zavoda za zapošljavanje, mediji	
	Zemljopisni opseg
	Provedbeno tijelo
	Ministarstvo socijalne politike i mladih, Centar za rehabilitaciju Stančić, Centar za rehabilitaciju Zagreb
Kontekst/pozadine inicijative	
Pozadina:	
<p>U ožujku 2007. godine Republika Hrvatska potpisala je Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativni protokol uz Konvenciju, te je 1. lipnja 2007. godine donesen Zakon o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju. Za Republiku Hrvatsku to predstavlja trajno opredjeljenje za provedbu suvremenih standarda u nacionalnom zakonodavstvu. Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i Akcijski plan Vijeća Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi 2006.-2015., bili su temelj donošenja Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine koju je Vlada Republike Hrvatske usvojila 5. lipnja 2007. godine. Svrha Nacionalne strategije jest usklađivanje svih programa djelovanja na području zaštite osoba s invaliditetom s dostignutim standardima na globalnoj razini, ali i svim trendovima s ciljem nastojanja da sva područja života i djelovanja budu otvorena i pristupačna osobama s invaliditetom. Područje iz kojeg je jasno vidljivo djelovanje socijalnog modela pristupa osobama s invaliditetom je Život u zajednici i definira mjere koje trebaju rezultirati usklađenim pristupom u pružanju kvalitetnih usluga u zajednici i alternativnim oblicima smještaja koji omogućavaju prijelaz iz institucijskog smještaja na život u zajednici, kao i osiguravanjem</p>	

dopunskih usluga i drugih kapaciteta s ciljem potpore obitelji osobe s invaliditetom.

Ministarstvo socijalne politike i mladih štiti interese i unapređuje prava ranjivih društvenih skupina, posebice obitelji, djece, mladih, osoba starije životne dobi i osoba s invaliditetom, razvijajući model kombinirane socijalne politike, poštujući pritom načelo supsidijarnosti. To uključuje i uvođenje i razvijanje standarda kvalitete individualizacijom socijalnih usluga, informatizaciju i umrežavanje sustava i dr.

U RH postoji 114 domova i drugih pravnih osoba (71 državni dom, 24 nedržavnih domova i 19 drugih pravnih osoba) koji skrbe o ukupno 12.813 korisnika, od toga njih 6.887 je na stalnom ili tjednom smještaju / 2.848 djece i odraslih osoba s tjelesnim ili intelektualnim oštećenjima i 4.039 odraslih osoba s mentalnim oštećenjima.

U listopadu 2010. godine donijet je Plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u RH 2011.-2016. (2018.), strateški dokument namijenjen intenziviranju reformskih procesa transformacije i deinstitucionalizacije koji predstavlja temelj za planiranje mreže domova i djelatnost socijalne skrbi. Svrha Plana je smanjivanje ulazaka korisnika usluga u institucije i povećanje izlazaka iz institucija u nove oblike skrbi, što treba biti usklađeno s prioritetima razvoja mreže usluga na lokalnoj razini vodeći pritom računa o regionalnoj ravnomjernosti. Ciljevi transformacije i deinstitucionalizacije u odnosu na osobe s invaliditetom su smanjenje ukupnog broja djece s teškoćama u razvoju i odraslih osoba s invaliditetom na stalnom ili tjednom smještaju u domovima i drugim pravnim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi za 30% do 2016. godine, te smanjenje broja korisnika stalnog smještaja u domovima za psihički bolesne odrasle osobe za 20% do 2018. godine. Domovi socijalne skrbi izradili su pojedinačne planove, te je izrađena analiza planova koji se odnose na domove za djecu i odrasle osobe s intelektualnim teškoćama. Pritom je utvrđeno da je dio ustanova započeo proces transformacije, te da je nužno što žurnije osigurati financijsku i stručnu podršku, kao i intenzivnije pokrenuti proces deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi. To se posebice odnosi na osobe s intelektualnim teškoćama koje su u institucijama i najbrojnije u odnosu na vrstu oštećenja i postotak zastupljenosti ovih korisnika u životu zajednice u odnosu na osobe s invaliditetom drugih vrsta oštećenja.

1. Koji jest i koji je bio vremenski okvir za provedbu inicijative?

Projekt je započeo u travnju 2013. godine i traje do kolovoza 2017. godine

2. Specifični ciljevi

1. Poboljšati subjektivnu i objektivnu kvalitetu življenja osoba s intelektualnim teškoćama – korisnika usluga podrške u zajednici
2. Unaprijediti stručnu osposobljenost osoblja, kao i uvjete rada
3. Kontinuirano pratiti i unapređivati provedbu standarda kvalitete za pružatelje usluga podrške u zajednici za osobe s intelektualnim teškoćama
4. Primijeniti metodologiju procesa transformacije Centra za rehabilitaciju Stančić i Centra za rehabilitaciju Zagreb na druge ustanove u Republici Hrvatskoj i regiji

Kako je inicijativa riješila te ciljeve?

U suradnji s centrima za rehabilitaciju Ministarstvo je pripremlilo projekt pod nazivom „Transformacija i deinstitucionalizacija Centra za rehabilitaciju Stančić i Centra za rehabilitaciju Zagreb“, radi njegova sufinanciranja od Instituta Otvoreno Društvo. Potpisivanje ugovora s Institutom Otvoreno Društvo realizirano je u svibnju 2013. godine. Odobrena sredstva od Instituta Otvoreno Društvo za petogodišnje razdoblje provedbe projekta iznose ukupno 16.736.000,00 kuna, od čega za Centar Stančić 12.446.000,00 kuna (najam i opremanje stanova i dnevnih centara, podmirivanje

troškova režija itd.).	
Tijekom 2012. godine proveden je niz aktivnosti radi pripreme za sam proces transformacije i deinstitutionalizacije (u centrima su imenovane središnje stručne službe, imenovane su i educirane prve službe podrške, održana je edukacija za više asistente i asistente koji, između ostalih, čine službe podrške, obavljani su razgovori s korisnicima i njihovim roditeljima i dr.).	
Praćenje i procjena	
	Kako se mjera prati/pratila i procjenjuje/procjenjivala?
	<p>Provedbu procesa koordinira, prati i evaluira Služba za skrb o osobama s tjelesnim, intelektualnim ili osjetilnim oštećenjima Ministarstva socijalne politike i mladih koja se sastoji od šest viših stručnih savjetnika.</p> <p>U svrhu što kvalitetnije provedbe procesa transformacije i deinstitutionalizacije, kao i što uspješnijeg provođenja projekta provodi se i projekt Podrške sustavu socijalne skrbi u procesu daljnje deinstitutionalizacije socijalnih usluga koji Ministarstvo socijalne politike i mladih provodi u sklopu programa EU za Hrvatsku IPA Komponente IV- Razvoj ljudskih potencijala, u suradnji s Oxford Policy Management konzorcijem.</p> <p>Radi realizacije što kvalitetnijih edukacija vezanih uz usavršavanje zaposlenika za pružanje usluga stanovanja uz podršku i osobno usmjereno planiranje, te osiguravanja potrebne podrške u pripremi korisnika za izlazak iz institucije i samozastupanje, Ministarstvo socijalne politike i mladih tijekom cijelog razdoblja provedbe projekta usko će surađivati s Udrugom za promicanje inkluzije iz Zagreba.</p> <p>Kako bi se kvalitetno proveo projekt, koristit će se postojećim stručnim i administrativnim kapacitetima, odnosno kontinuirano će se usavršavati zaposlenici oba centra. U tu su svrhu Centar za rehabilitaciju Stančić i Centar za rehabilitaciju Zagreb imenovali Središnje stručne službe koje će upravljati i koordinirati procesom.</p>
2.	S kojim preprekama/rizicima se suočavalo u provedbi inicijative?
	Rizici s kojima se tijekom provedbe procesa može suočavati su otpor zaposlenika, te otpori korisnika, roditelja ili skrbnika za promjenu oblika skrbi. Isto tako treba uzeti u obzir i nemogućnost osiguravanja trajnog stambenog prostora za korisnike u zajednici.
3.	Kako su te prepreke i rizici riješeni?
	<p>Mjere koje će se poduzimati u svrhu ublažavanja rizika/prepreka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Promjene u organizaciji rada, dodatno usavršavanje i preusmjeravanje postojećih kapacitea, kao i uključivanje novih zaposlenika prema potrebi; edukacije u svrhu motivacije za nove uvjete rada; poboljšanje uvjeta rada (manji broj korisnika, razvoj osobnog odnosa s korisnikom, kreiranje slobodnog vremena i sl.) - Osnajivanje i upoznavanje korisnika s novim oblicima skrbi u svrhu osiguravanja mogućnosti izbora; senzibilizacijom i edukacijom roditelja osvijestiti važnost suživota njihove djece u zajednici i omogućiti im sudjelovanje u procesu premještanja njihova djeteta - Uporaba prostora u vlasništvu centara za socijalnu skrb, RH, gradova; mogućnost uporabe naslijeđenih stambenih prostora; kupnja nekretnina prodajom nekretnina u vlasništvu domova i sl.
4.	Jesu li postojale neke neočekivane pogodnosti ili slabosti?
	Kako se s projektom započelo u travnju 2013. godine, o neočekivanim pogodnostima ili slabostima još nije moguće govoriti.

